

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 31 oktober 2016**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 31 oktober 2016

BESTUUR, EUROPA EN MIDDELEN

Voorstel van Gedeputeerde Staten, van 20 september 2016, dienst/sector MAO, nummer PS2016BEM17, inzake Aanvulling op recente actualisatie Algemene subsidieverordening provincie Utrecht.

Daartoe besloten
PS2016BEM17

Voorstel van Gedeputeerde Staten, van 20 september 2016, dienst/sector SGU, nummer PS2016BEM18, inzake Wijziging Randstedelijke Rekenkamer.

Daartoe besloten
PS2016BEM18

Voorstel van Gedeputeerde Staten, van 20 september 2016, dienst/sector UFL, nummer PS2016BEM19, inzake Verordening kwaliteit Vergunningverlening, toezicht en handhaving provincie Utrecht 2017.

Daartoe besloten
PS2016BEM19

Motie M89, ingediend door de fractie van de PVV, inzake beleidskader integraal risicomanagement.

De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten, van 19 oktober 2016, dienst/sector SGU, nummer PS2016BEM20, inzake Opleggen geheimhouding Waterliniemuseum.

Daartoe besloten
PS2016BEM20

MILIEU, MOBILITEIT EN ECONOMIE

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 13 september 2016, dienst/sector FLO, nummer PS2016MME09, inzake Wijziging Provinciale milieuverordening Utrecht 2013.

Daartoe besloten
PS2016MME09

Amendement A33, ingediend door alle fracties, inzake inwerkingtreding ontgassing.

Het amendement is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M90, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake geen jacht in stiltegebieden.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 september 2016, dienst/sector MEC, nummer PS2016MME10, inzake Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019.

Daartoe besloten
PS2016MME10

Amendement A34 (gewijzigd), ingediend door de fractie van de SP, inzake goed onderhoud is niet gratis.

Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M91, ingediend door de fractie van de SP, inzake recreatie en democratie.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 september 2016, dienst/sector MEC, nummer PS2016MME16, inzake Inrichtingsplan en realisatieplan integraal gebiedsontwikkelingsprogramma voor N411.

Daartoe besloten
PS2016MME16

Motie M92, ingediend door de fracties van de PvdA,SP, ChristenUnie en PvdD, inzake 60 km op de N411.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M93, ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake max. 60 op de N411.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 11 oktober 2016, dienst/sector Griffie, nummer PS2016RGW07, inzake Burgerinitiatief Van Vogelvrij naar Kogelvrij Stop de Hobbyjacht.
Daartoe besloten
Ps29016RGW07

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 september 2016, dienst/sector FLO/UFL, nummer PS2016RGW09, inzake IGP realisatieplan Gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen.
Daartoe besloten
PS2016RGW09

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 september 2016, dienst/sector FLO, nummer PS2016RGW10, inzake Wijziging subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer provincie Utrecht SVNL.
Daartoe besloten
PS2016RGW10

STATEN (provinciale)

Vaststelling agenda.

Afscheid mevr. D.J. Dorrestijn te Renswoude, Statenlid CDA.

Onderzoek geloofsbriefen benoeming de heer A. Mourik-Geluk te Utrecht (CDA).

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 30 september 2016, dienst/sector Griffie, nummer PS2016PS16 inzake benoeming van de heer J.M.W. Jansen tot (duo) voorzitter van de statencommissie MME.
Daartoe besloten
PS2016PS16

Ingekomen stukken.

Vragenhalfuurtje.

Vaststellen van de notulen van Provinciale Staten van 19 september 2016.

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 13 september 2016, dienst/sector MAO, nummer PS2016PS17, inzake Najaarsrapportage 2016.
Daartoe besloten
PS2016PS17

Motie M75, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake actieplan Onderwijs-Arbeidsmarkt.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Amendement A27, ingediend door de fractie van de SP, inzake helder is niet altijd zuiver.
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Amendement A28, ingediend door de fractie van de PvdD, inzake natuurversterking.
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 20 september 2016, dienst/sector Managementondersteuning, nummer PS2016PS18 inzake Programmabegroting 2016.
Daartoe besloten

PS2016PS18

Motie M76, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake Provincie Utrecht actief op woningmarkt.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M77 (gewijzigd) , ingediend door de fracties van de VVD, CDA en SGP, inzake Programmabegroting 2017 - controle volgens Duisenberg-methode.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M78, ingediend door de fractie van de PVV, inzake onderzoek vervuiling Eneco biowarmtecentrale I.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M79, ingediend door de fractie van de PVV, inzake onderzoek vervuiling Eneco biowarmtecentrale II.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M80, ingediend door de fractie van de PVV, inzake groene golven.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M81, ingediend door de fractie van de PVV, inzake aanpak knelpunt Loenerslootsebrug.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M82 (gewijzigd), ingediend door de fractie van de SP, inzake laat zien wat je bouwt.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M83, ingediend door de fractie van de SP, inzake meer goed werk voor (v)mbo.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M84, ingediend door de fractie van de SP, inzake maak tempo met ontwikkeling knooppunten openbaar vervoer.
De motie is ingetrokken.
Daartoe besloten

Motie M85 (gewijzigd), ingediend door de fractie van de ChristenUnie, inzake veldwachters.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M86 (gewijzigd), ingediend door de fracties van de PvdD, GroenLinks en SP, inzake dierenambulances.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Motie M87 (gewijzigd), ingediend door de fracties van de PvdD, GroenLinks en SP, inzake dierenopvanglocaties.
De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Motie M88 (gewijzigd), ingediend door de fracties van de SGP, CDA, SP en GroenLinks, inzake demografische scan.
De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

Amendement A29, ingediend door de fracties van de PvdA en PvdD, inzake extra impuls biodiversiteit.
De amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Amendement A30, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake start groen leerwerkbedrijf Baanbrekend Landschap.
Het amendement is ingetrokken.
Daartoe besloten

Amendement A31, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake aan de slag voor gezonde leefomgeving in Utrecht.
Het amendement is ingetrokken.
Daartoe besloten

Amendement A32, ingediend door de fractie van de PvdA, inzake indexering subsidieontvangers.
Het amendement is verworpen.
Daartoe besloten

Presentielijst vergadering 31 oktober 2016

Voorzitter:	W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier:	dr. R.J. Poort (plaatsvervangend griffier)
VVD	mevr. drs. N. Eijsbroek, Utrecht mevr. ir. A.A. Ens, Amersfoort drs. J. Germs, Renswoude W.J. Joustra, Langbroek drs. A.H.L. Kocken, Utrecht R. van Reenen, IJsselstein mevr. ir. J.C.V. Vaessen, Utrecht mevr. dr. A.J. Vlam, Nieuwegein Z. el Yassini, Utrecht
D66	drs. J.G. Boerkamp, Utrecht mevr. H. Chidi, Amersfoort mevr. drs. A.J. Dekker, Odijk mevr. drs. A.W.T. Dercksen, Baarn M. de Droog, Utrecht mr. dr. M.C.J. Groothuizen, Zeist ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik P.D. Overkleeft, Utrecht mevr. A.M. Schneiders, Utrecht
CDA	ing. D.G. Boswijk, Wilnis J.M.W. Jansen, Baarn mevr. T. Koelewijn, Bunschoten (vanaf 9.40 uur) mevr. drs. M.W.J. Maasdam-Hoevers, Zeist A. Mourik-Geluk, Utrecht T. van Oosterom, Woerden
PvdA	A. Essousi LLB, Utrecht drs. C. de Kruijf, Leusden ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort H.O. Suna, Soest drs. W.W.M. Wagenmans, Houten (vanaf 9.40 uur)
PVV	mevr. E.J. Broere, Soest R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin ir. H. IJssennagger, Bilthoven drs. W.J. Ubaghs, Maarssen
SP	G.J. Bosman, Loenen aan de Vecht A.M. Meijer, Amersfoort mevr. M.G. Noordenbos, Maarssen
GroenLinks	mevr. A.M. Poppe, IJsselstein drs. F.H.W. Bekkers, Bilthoven mevr. A.C. Boelhauer, Wijk bij Duurstede ir. H.P. van Essen, Utrecht mevr. drs. E. Kotkamp, Nieuwegein
ChristenUnie	mevr. N. de Haan, Amersfoort drs. C.J. van Kranenburg, Driebergen-Rijsenburg (vanaf 9.45 uur) A.J. Schaddelee, Houten
PvdD	mevr. F.M. Arissen LLB, Utrecht mevr. H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg
SGP	G. van Leeuwen, Houten P.A. van Leeuwen, Rhenen
50Plus	mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland

Afwezig: -

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. ing. P. van den Berg, Amersfoort

drs. R.W. Krol, Soest

mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort

mevr. mr. J. Verbeek-Nijhof, Huis ter Heide

Opening.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik open de vergadering. Ik wens u allemaal een goedmorgen. Welkom aan u allen. Ik heb heel even de opening iets later laten vallen, omdat een aantal mensen toch in elk geval aanwezig moet zijn en het vanochtend op de wegen slecht was.

Van de heer Van Kranenburg ontving ik het bericht dat hij iets later aanwezig zal zijn. Mevrouw Dorrestijn is in de tussentijd binnengekomen.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Koelewijn is ook iets later aanwezig.

De VOORZITTER: Mevrouw Koelewijn komt ook iets later.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik kon u niet helemaal goed verstaan, maar de heer Wagenmans zal ook later komen.

De VOORZITTER: Akkoord. Het staat genoteerd. Ik heb een aantal mededelingen. Ten eerste deel ik mee dat mevrouw Van Viegen en mevrouw D' Hondt beiden een zoon hebben gekregen. Ik heb hen beiden namens u allen gefeliciteerd door middel van het sturen van bloemen.

Vandaag gaat het om een belangrijke vergadering, want wij gaan praten over de begroting 2017. We doen dat op basis van de aangepaste afspraken over de spreektijdenregeling. Binnen de totaal toegewezen spreektijd per fractie is er de mogelijkheid om met de toegewezen tijden te schuiven. Die gegevens zijn aan ons gestuurd. Wij zullen ervoor zorgen dat deze worden geprojecteerd, zodat u precies weet waaraan u toe bent.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! U had het over de spreektijden. Nu is daarover vrijdag, aan het begin van de dag, een bericht uitgegaan met een overzicht van de spreektijden. Ik was zelf in de veronderstelling dat ik een bericht had doorgegeven dat er een kleine wijziging zou optreden. Is die doorgevoerd?

De VOORZITTER: Alles is in het weekend verwerkt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Fantastisch.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Gaat u akkoord met de agenda, wetend dat er geen vragen zijn binnengekomen voor het vragenhalfuurtje en dat er geen moties vreemd aan de orde van de dag of interpellatieverzoeken zijn, zodat de agenda kan worden vastgesteld zoals die nu voor ons ligt?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb één verzoek, zoals ik dat ook schriftelijk heb gedaan. Bij agendapunt 15 zou collega Ubaghs graag een motie indienen en daarop een kleine toelichting geven. Op mijn agenda staat agendapunt 15 nog als een sterstuk, maar ik neem aan dat u het heeft doorgekregen.

De VOORZITTER: Het staat genoteerd. Gaat u allen akkoord? Dan stellen we de agenda zo vast.

Zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda aldus gewijzigd vast.

Afscheid mevr. D.J. Dorrestijn te Renswoude, Statenlid CDA.

De VOORZITTER: Ik sta nu recht tegenover haar.

Mevrouw Dorrestijn, met uw vertrek verliest de provincie een ervaren politica. Dat vinden wij natuurlijk jammer. U wordt wethouder in de gemeente Barneveld en dat is een prachtige stap die iedereen hier aanwezig u zeker gunt. Barneveld kan in zijn handen wrijven. U neemt namelijk een grote politieke en bestuurlijke ervaring met u mee. U heeft uw sporen ruimschoots verdient in Renswoude, waar u zestien jaar gemeenteraadslid en negen jaar wethouder was. U had daar een heel brede portefeuille.

Het CDA zegt het al langer, maar u gaat het nu doen, namelijk: kijk niet alleen naar de Randstad, maar richt je blik ook richting Gelderland en met name de Food Valley. U zet nu stappen over de provinciegrens heen. U kent de streek goed en weet welke belangen de gemeenten met elkaar delen. Op uw twitteraccount zag ik al dat u al zeer actief bent in het Barneveldse leven.

De gemeente Barneveld is blij met u. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de woorden van de Barneveldse fractievoorzitter van het CDA. Volgens hem maakt u het college van b. en w. completer met de toevoeging van een vrouwelijke touch die jarenlang ontbrak. Daarnaast zei hij – ik zeg daarbij nadrukkelijk dat het zijn woorden zijn – dat een kippetje bij de haantjes rust geeft in het hok. Voor een bestuurder van een gemeente met de meeste kippen van Nederland en een gouden ei aan de A1 is zo'n uitspraak natuurlijk te begrijpen.

Als provincie hebben we je leren kennen tijdens de Arhi-procedure, gericht op de samenvoeging van een aantal gemeenten, waaronder Renswoude. Dat was voor jouw statenlidmaatschap. In die tijd was je namelijk wethouder in Renswoude, met de unieke portefeuille Zelfstandig Renswoude. Jij gaf leiding aan de massale afwijzing van het idee om de gemeente op te heffen en kreeg daarbij de steun van een groot deel van de bevolking. Als statenlid heb je je snel ingewerkt. Je werd covoorzitter van de statencommissie MME. Je bent maar kort bij ons geweest, zo'n anderhalf jaar, maar ik ben blij dat we in elk geval in die tijd hebben mogen profiteren van je kennis en inzichten.

Beste Didi, ik wens je heel veel succes en werkplezier in de nieuwe functie als wethouder van de gemeente Barneveld. Namens de Staten bedank ik je voor je inzet voor de provincie Utrecht. We hadden je graag langer bij ons gehouden, maar zo'n mooie kans als die je nu krijgt, kun je niet zomaar laten voorbijgaan. Als uiting en dank overhandig ik je graag de bekende roemer met oorkonde. Natuurlijk doen we er een bloemetje bij. Heel hartelijk dank en heel veel succes. (Applaus)

Overhandiging cadeaus.

De VOORZITTER: Ik geef het woord aan mevrouw Dorrestijn.

Mevrouw DORRESTIJN (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik pak even mijn briefje. Excuses trouwens dat ik wat te laat was. Het was echt niet mijn bedoeling om de hele Staten tijdens mijn afscheid op mij te laten wachten.

Ik dank u, mijnheer de voorzitter, voor de mooie woorden die u gesproken heeft. U haalde het kippetje tussen de haantjes al even aan. Ik heb hier ook wel de nodige ervaring opgedaan met haantjes, dus zo heel veel verschil zal dat niet maken.

Anderhalf jaar geleden ben ik hier naartoe gegaan. Ik kwam vanuit de kleinste gemeente, Renswoude, naar deze grote Provinciale Statenzaal. Voor mij was het nog wel even iets meer dan alleen het worden van statenlid, want ik was ook verplicht om mijn baan als wethouder in Renswoude op te zeggen. Dat was overigens een eigen vrije keuze. Voor mij begon er met dit statenlidmaatschap echt een ander leven. Ik heb heel veel mensen een heel lange tijd nog moeten uitleggen waarom ik deze stap nam. Mensen hadden er een beeld bij, want ze dachten dat ik het hier veel drukker zou krijgen dan in Renswoude, dat ik een kantoor zou hebben en dat ik hier de hele week zou zijn. Onder de inwoners in de provincie bestaat er dus nog een heel vertekend beeld van statenleden. Ik heb dat in de afgelopen jaren veel moeten uitleggen. Ik heb dat echter altijd met plezier gedaan, want ik vond het een mooie stap. Ik had echt de intentie om deze vier jaar ten minste met u vol te maken. Dat is niet helemaal gelukt, want inderdaad, deze mooie kans in Barneveld kwam voorbij. Inmiddels ben ik een maand wethouder. Het

is een geweldige baan, waaraan ik elke dag met plezier werk. Ik vind het heel erg mooi dat te gaan doen.

Het was ook leuk om Arie tegen te komen in het Barneveldse gemeentehuis. Hij is daar ook werkzaam. Dat was al snel heel vertrouwd.

Statenleden, ik dank u allemaal heel hartelijk. Ik dank mijn fractie heel hartelijk voor de samenwerking. Ik ben ook heel blij dat er nieuwe lijstvolgers zijn die de stap nemen en zitting willen nemen in de Staten. Ik kijk ook even naar mijn buurvrouw. Ze zei net tegen mij: "Ik zal je missen". Ik zal jou ook missen. Ondanks de lange vergaderingen, waarover wij samen best wel eens hebben gemopperd met "Waarom duurt het zo lang?" en "Kan het allemaal niet sneller?", waren het heel mooie vergaderingen. We hebben heel veel kunnen wisselen. Het was heel fijn om dat mee te maken.

Er werd net al even gezegd dat ik duovoorzitter was van de commissie MME. Ik kijk ook naar mijn duovoorzitter Karin. Met haar heb ik ook heel fijn samengewerkt. Uiteindelijk waren er niet heel veel vergaderingen, als je er zo op terugkijkt. We waren het samen altijd eens. We gingen er samen voor en ik heb jou met name bewonderd om de vele energie die je hebt gestopt in de BOB-trajecten. Het beeld was nog wel goed te organiseren. Het kostte wel heel veel werk, maar het was goed te organiseren. Toen kwamen we echter bij de volgende stap: de oordeelvorming. Het gaf wel een hele worsteling hoe we daarvan chocola moesten maken.

Ik kijk ook naar Ruud, onze trouwe rechterhand, die ons elke keer op het goede spoor bracht en ons ondersteunde. Met hem hebben we heel goed samengewerkt. Het was kort maar krachtig. Ik kijk ook even naar Jacob. Van hem ga ik nu ook afscheid nemen. We hebben heel lang samengewerkt. U memoreerde net al even al die jaren in de raad. Dat was een heel lange tijd. Later kwam ik je hier in de Staten weer tegen. Zeg nooit nooit, Jacob. Je weet niet waar we elkaar nog kunnen tegenkomen. Ook met jou was het een heel fijne samenwerking.

Ik zal nu afsluiten. Ik hoop dat u een heel goede vergadering heeft en dat u nog een heel fijne periode kunt samenwerken. Ik heb het heel erg gewaardeerd en bedank u allen hartelijk voor uw samenwerking. (Applaus)

Onderzoek geloofsbrieven benoeming de heer A. Mourik-Geluk te Utrecht (CDA).

De VOORZITTER: Op dit moment is er een vacature in de CDA-fractie. Deze zal worden opgevuld. Ik verzoek mevrouw Vlam de bevindingen van de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven kenbaar te maken.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van de heer Mourik. De commissie is van mening dat de bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn. Er zijn dus geen beletselen voor de toelating van de heer Mourik tot de Staten van Utrecht.

De VOORZITTER: Dank u wel. De heer Mourik-Geluk is aanwezig in het gebouw. Heel dichtbij zelfs. Ik nodig hem uit naar voren te komen, zodat wij hem kunnen beëdigen.

Beëdiging van de heer A. Mourik-Geluk te Utrecht (CDA).

De VOORZITTER: Ik verzoek de leden, voor zover zij daartoe in staat zijn, te gaan staan. Ik lees u de tekst van de eed voor. Aan het einde van de tekst verzoek ik u om daarop te antwoorden met de woorden: "Zo waarlijk helpe mij God almachtig" en tegelijkertijd twee vingers van uw rechterhand op te steken.

"Ik zweer dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De VOORZITTER: Ik mag u als eerste feliciteren. (Applaus)

Overhandiging bloemen.

De VOORZITTER: Ik schors de vergadering voor een paar minuten, zodat u de nieuwe collega kunt feliciteren.

Schorsing van 09.56 uur tot 10.12 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

Het was u waarschijnlijk al opgevallen. Voor het verslag noem ik het echter nog een keer. Vandaag is onze griffier, de heer Graafhuis, afwezig. De heer Poort vervangt hem.

Statenvoorstel Benoeming van de heer J.M.W. Jansen tot (duo) voorzitter van de statencommissie MME.

De VOORZITTER: Dit statenvoorstel heeft te maken met de vacature die zojuist is ontstaan. Er is rondgevraagd. Ik heb begrepen dat er allemaal positieve reacties zijn binnengekomen op de kandidatuur van de heer Jansen. Ik moet heel even kijken. Als u daarmee akkoord gaat, wil ik de heer Jansen bij acclamatie benoemen tot voorzitter van de commissie MME. Gaat u daarmee akkoord? Dat is het geval. (Applaus)

Overhandiging bloemen.

Ingekomen stukken.

De VOORZITTER: Aan de orde is agendapunt 7, de ingekomen stukken. Ik stel u voor om die te behandelen zoals aangegeven. Gaat u daarmee akkoord?

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde wijzen van afdoening.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: Er zijn geen vragen binnengekomen voor het vragenhalfuurtje.

Vaststellen van de notulen van Provinciale Staten van 19 september 2016.

De VOORZITTER: Er zijn geen opmerkingen over de tekst binnengekomen. Ik stel u voor de tekst zoals die voorligt, vast te stellen. Gaat u daarmee akkoord?

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen van de vergadering van 19 september 2016 ongewijzigd vast.

Statenvoorstel Najaarsrapportage 2016.

De VOORZITTER: Het betreft hier een normaal debat, maar dan wel in een aangepaste volgorde. Dat houdt in dat de heer Van Muilekom als eerste het woord krijgt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De PvdA heeft geen grote opmerkingen, maar heeft wel een déjà vu-gevoel met 2015. We zijn nu bij oktober, november en denken dat we € 1.000.000 overhouden. De ervaring van vorig jaar was dat het uiteindelijk € 15.000.000 à € 16.000.000 werd. Vorig jaar hebben we elkaar echt de vraag gesteld hoe goed wij nu eigenlijk begroten en wat we niet doen of tegenhouden, terwijl er geld zat blijkt te zijn. Hoe gaat de gedeputeerde er samen met haar collega's voor zorgen dat de hoeveelheid geld die wij over hebben beperkt blijft en dat wij kunnen uitgaan van de begroting en de najaarsrapportage die wij straks gaan vaststellen?

Één punt is het onderwerp onderwijs-arbeidsmarkt, dat genoemd wordt in de najaarsrapportage. Verderom lijkt het alsof we niet tot voorstellen en tot besluiten komen, dat er geen daadkracht is en dat er geen voorstellen zijn. Elke keer is er sprake van uitstel. In 2014 is door de Staten een motie aangenomen over een stageactieplan. Wij zitten nog steeds te wachten hoe daaraan invulling wordt gegeven. Daarom dient de PvdA bij deze najaarsrapportage een motie in waarin we GS de opdracht geven om in het eerste kwartaal van 2017 met een concreet voorstel voor Provinciale Staten te komen over hoe we dit gaan invullen. Het BOB-traject is in 2016 al afgerond. Eindelijk kunnen we dan bekijken welke rol de provincie gaat vervullen.

Motie M75 (PvdA): actieplan Onderwijs-Arbeidsmarkt.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de Najaarsrapportage 2016;

overwegende:

- *dat concrete daadkracht tot op heden uitblijft op het vlak van onderwijs-arbeidsmarkt;*
- *dat er reeds op 8 december 2014 de motie Stage Actieplan door PS is aangenomen om samen met de gemeenten tot een regionaal stageactieplan te komen en de resultaten tot op heden uitblijven;*
- *dat het BOB-traject over de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt eind 2016 wordt afgesloten;*

dragen GS op:

om het 1e kwartaal 2017 aan PS een concreet Actieplan Onderwijs – Arbeidsmarkt voor te leggen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M75 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De VVD bedankt de samenstellers van de najaarsnota en spreekt haar dank uit voor de beantwoording van de vragen. Hoewel we ze pas later, na de commissiebehandeling, gekregen hebben, kwamen er toch weer de nodige antwoorden. Zo is er ook zicht gekomen op de septembercirculaire. Voor de volgende vergadering van de commissie BEM staat deze ter kennisname genoemd. Ik heb nagekeken welke verschillende effecten er zijn. Voor de provincie Utrecht valt het positief uit, namelijk op € 445.000 positief in de komende periode. Dat maakt wel dat we nog een keer extra kritisch naar de egalisaties moeten kijken, want het fluctueert nog steeds alle kanten op.

De najaarsrapportage is wel een middel om de tussentijdse sturing te kunnen doen. Door de septembercirculaire die pas na het ijkmoment komt, gebaseerd op 31 juli, de cijfers van de provincie, ook van 31 juli en we er nu op 31 oktober over spreken, geeft wat vertraging. Hoeveel kun je dan werkelijk nog sturen? De vraag is ook of we de volgende keer nog eens wat kritischer naar kunnen kijken hoe we die termijn wat korter kunnen houden. Als je werkelijk iets wilt sturen, moet je dat niet op het allerlaatste moment in het jaar doen. Over twee maanden staat oud en nieuw namelijk alweer op de rol. De VVD is blij met de positieve tendens die uit de najaarsnota spreekt en kan instemmen met het voorstel.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Uiteraard komen er straks bij de behandeling van de begroting meer algemene beschouwingen en dergelijke. Voor wat betreft de najaarsrapportage is onze focus gericht op het water en de zuiverheid van het water. Wij maken ons zorgen over het bedrag van € 277.500, dat terugkomt op basis van de eindafrekening van de dienstverleningsovereenkomst met de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Wij zijn van mening dat dit geld nodig is, met name vanwege de ernstige vervuiling door pesticiden, medicijnresten enzovoort. Die zorgen leven ook bij de direct betrokkenen; denk daarbij onder meer aan de waterschappen. Dat geld moet geormerkt worden. We kunnen het niet zomaar in de pot gooien en maar hopen dat het nog beschikbaar blijft op die momenten dat het nodig is. Om die reden dienen wij het volgende amendement in.

Amendement A27 (SP): helder is niet altijd zuiver.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Najaarsrapportage;

overwegende:

- *dat bij de eindafrekening van de Dienstverleningsovereenkomsten met Omgevingdienst Noordzeekanaalgebied en de RUD over 2015 is gebleken dat deze niet volledig zijn besteed, een bedrag van € 277.500 is terugontvangen;*
- *dat de restant reserve hoger blijkt dan noodzakelijk en daarom wordt voorgesteld € 275.000 terug te storten naar de algemene middelen;*
- *dat het oppervlaktewater steeds zwaarder wordt belast door de ernstige vervuiling van door enerzijds pesticiden, maar ook door de almaar toenemende vervuiling met medicijnresten die door de riolering in oppervlaktewater terecht komen;*

van mening dat:

deze gelden beter gebruikt kunnen worden om dit oppervlaktewater te reinigen en te beschermen;

besluiten:

- *deze specifieke gelden niet aan de algemene middelen toe te voegen, maar te oormerken om de hierboven geschetste verontreinigingsproblematiek aan te pakken;*
- *de tekst als volgt te wijzigen:*
"Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en RUD
Bij de eindafrekening van de Dienstverleningsovereenkomsten met Omgevingdienst Noordzeekanaalgebied en de RUD over 2015 is gebleken dat deze niet volledig zijn besteed. Een bedrag van € 277.500 is terugontvangen."

en:

"Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid

De lasten zijn lager omdat de uren van de provincie zelf uit de algemene middelen worden betaald. De rijksbijdrage is echter ook lager. Het budget en onttrekking worden hierop aangepast. De restant reserve blijkt hoger dan noodzakelijk. De betreffende gelden worden NIET aan de algemene middelen toegevoegd, maar aangewend om onderzoek te doen naar en de daadwerkelijke aanpak van de vervuiling van het oppervlaktewater door pesticiden en medicijnresten."

De VOORZITTER: Het amendement A27 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het amendement kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer JANSEN (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het kalenderjaar kent veel vaste momenten, van nieuwjaarsdag tot Pasen en van Pinksteren tot de zomervakantie. Ook is er verdeling in seizoenen. De zomer ligt net achter ons en de winter is er eind december alweer. Van de huidige herfst gaan we, doorgaans veel sneller dan gedacht, weer naar een vrolijk voorjaar. Vroeger was bij de verdeling van het jaar ook de oogsttijd van belang. Het begin van het landbouwseizoen met zaaien en verzorgen en na de zomer het einde daarvan. In de christelijke traditie die ons land rijk is, werden bij deze momenten ook samenkomsten georganiseerd. De gemeenschap kwam bijeen om stil te staan bij de zo elemen-

taire zaken. Een geslaagde oogst stond synoniem voor invulling van de basale behoeften van het leven, behoud van onderdak en beschikbaarheid van eten en drinken. Niet zelden voor grote gezinnen, zodat het welslagen van een oogst al snel veel mensen betrof. Deze samenkomsten noemde men bij de start van het seizoen de biddag voor gewas en arbeid. Toen de oogst binnen was, kwam men bijeen voor een dankdag voor gewas en arbeid. Komende woensdag, 2 november, is weer zo'n dankdag. Woensdag aanstaande komen veel mensen samen om stil te staan bij alle goeds dat ons ten deel valt en dat in de brede zin. Een moment van stilte, verwondering en genieten.

Als wij zo ook naar de najaarsrapportage kijken, dan is de CDA-fractie verheugd over een ruim begrotingssaldo. Dank daarvoor aan de gedeputeerde en de ambtelijke organisatie die de rapportage voor onze Staten heeft opgesteld.

We weten nu waar we met deze rapportage staan en gaan straks bij de programmabegroting 2017 graag in op onze visie voor de toekomst. De CDA-fractie kan instemmen met het voorliggende voorstel.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! De najaarsrapportage. Een positieve tendens, een positief resultaat, zonder over het geheel bezien al te veel verschuivingen ten opzichte van de kadernota. Met een mooie prognose voor een positief saldo aan het einde van het jaar, waarvan wij hopen dat deze prognose ongeveer de uitkomst zal zijn aan het einde van het jaar. Gunstige economische condities, een gunstig toekomstperspectief.

Ik heb vandaag echter niet voor niets een gereedschapskist meegenomen. Wij zijn namelijk kritisch over de voorgenomen uitgaven die nog niet zijn gerealiseerd. Specifiek leggen we vandaag de vinger bij de vertraging van de uitvoering van de Agenda Vitaal Platteland. De ambitie van de provincie ten aanzien van het landelijk gebied is helder, maar de opgave is immens. Waar de aanschaf van nieuwe natuur op schema ligt, blijft de inrichting achter.

Dan is er ook de implementatie van de Wnb (Wet natuurbescherming), waarover de gedeputeerde zei dat er mogelijk meer zal moeten worden gedaan, terwijl de budgetten nu al naar achteren worden geschoven. Over deze punten maakt de ChristenUnie zich oprecht zorgen. Wat onze fractie betreft is er haast geboden. Het gaat ten slotte om het landschap in onze provincie en om de bescherming daarvan. Wij blijven de gedeputeerde daarom met klem herinneren aan de maximale inzet ten behoeve van de realisatie van de natuuropgave. De gedeputeerde sprak tijdens de commissievergadering geruststellende woorden: "Geen reden tot zorg, we zijn hard aan de slag, uiteindelijk gaat het lukken", aangezet met een aantal inhoudelijke argumenten, een versnellingsoperatie door de aanwijzing van prioritaire gebieden en de gebiedsprogramma's die nu gereed zijn, waarin een realistische planning is opgesteld. Kan de gedeputeerde ons vandaag echter nog duidelijker geruststellen? Geeft de gedeputeerde tijd aan wanneer wellicht aanvullende instrumenten en/of financiële middelen nodig zijn voor de verwerving en inrichting van nieuwe natuur? U heeft ons aan uw kant. Daarom vandaag voor u een gereedschapskist.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ook de PvdD maakt zich ernstig zorgen over de natuur en de natuuropgave die wij in de provincie Utrecht nog hebben. De natuur staat in onze provincie bijzonder onder druk door allerlei oorzaken. Wij hebben in de najaarsrapportage gelezen dat de verwezenlijking van het ecoduct Boele Staal € 400.000 voordeliger is uitgevallen. Wij willen er graag voor zorgen dat dit bedrag niet terugvalt in de algemene middelen, maar dat dit geld behouden blijft voor de natuur en dat de natuuropgave daarmee versterkt wordt en dat het de biodiversiteit ten goede komt. Het amendement is zojuist geprint. Wij dienen dit nu in.

Amendement A28 (PvdD): natuurversterking.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Najaarsrapportage 2016;

constaterende:

- dat de afrondende werkzaamheden voor Ecoduct Boele Staal lager uitvallen dan begroot;

- dat de bijdrage van het programmabureau Hart van de Heuvelrug aan het project Ecoduct Boele Staal opgenomen is in de projectreserve en het restant van ruim € 400.000,- vrijvalt in algemene middelen;

overwegende:

- dat ecoducten bedoeld zijn om natuurgebieden aan elkaar te verbinden en zo het natuurnetwerk in de provincie Utrecht te versterken en migratie van wilde dieren te bevorderen;
- dat de natuur in heel Nederland, door velerlei oorzaken, onder druk staat;
- dat het niet wenselijk is dat geld dat gereserveerd is ter versterking van de natuur en de biodiversiteit, vrijvalt in algemene middelen;

besluiten:

- in hoofdstuk 4.7 Programma 7: Bestuur en Middelen, onder het kopje 'Ecoduct Boele Staal', de volgende zin te veranderen:
"Het restant van ruim € -400.000 valt vrij in de algemene middelen."
 te wijzigen in:
"Het restant van ruim € -400.000 wordt ingezet voor het programma natuur."
- en de Najaarsrapportage 2016 aldus gewijzigd vast te stellen.

De VOORZITTER: Het amendement A28 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het amendement kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Wij zijn gekomen aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Staten. Het woord is nu aan het college, te beginnen bij mevrouw Verbeek.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de vorige najaarsrapportage en de jaarrekening 2015 hebben wij met elkaar besproken hoe wij de sturing op onze P&C-cyclus kunnen verbeteren, zowel voor Provinciale Staten als voor de leden van GS, maar ook voor het hele managementteam. Wij zijn in overleg met elkaar en stemmen daarbij nauw af met de subcommissie voor Financiën. Wij zijn gestart met het programma Stuuras, dat bestaat uit een aantal onderdelen. Voor Provinciale Staten zijn we bezig met een actualisatie van de indicatoren. Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) vraagt daar om, maar we willen dat zelf ook om beter te kunnen sturen. We gaan kijken hoe we door alle programma's heen niet alleen cijfermatig, maar juist ook op basis van ons beleid veel beter de doelen kunnen stellen. We hebben als voorbeeld de doelenboom. Dat is juist om PS beter te informeren en om informatie te kunnen verschaffen op basis waarvan jullie kunnen sturen. Voor het college werken we aan een rapportage op taakvelden, ook met een dashboardfunctie, zodat we de indicatoren zelf ook beter kunnen overzien. Op basis van het directieniveau en op basis van de managementcontracten. Daarnaast hebben we ons Presto-systeem dat ons moet ondersteunen, maar vooral ook hebben wij na de najaarsrapportage en de begroting een veel betere kwalitatieve onderbouwing gevraagd van de door de organisatie aangeleverde stukken en hebben wij een kwalitatieve onderbouwing gevraagd van de voorzienbaarheid van de risico's.

Natuurlijk is het nog wel een punt dat op 31 juli de stand van zaken voor de najaarsrapportage eigenlijk aan de orde is. We zouden eens samen kunnen spreken over hoe wij kunnen komen tot een verkorting van het proces. Ik vind het een heel mooie uitdaging voor ons allemaal. We doen dat in nauw overleg met de subcommissie. Het is ook wel goed om ons te realiseren dat het nooit helemaal sluitend zal zijn. Als we samen maar het goede gevoel hebben dat we op basis van de beschikbare gegevens goed kunnen sturen. Dat delen wij allemaal.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! In dit stuk staat genoemd de stand van zaken op 31 juli. Inmiddels zijn we drie maanden verder. Wat is de huidige stand van zaken?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De huidige stand van zaken is de verwerking van de septembercirculaire die u heeft ontvangen. We hebben de stand nog niet opnieuw doorgeprikt. Dat gaan we nog doen. De huidige stand is dus de verwerking van de septembercirculaire.

Als het goed is heeft u die bij de stukken gezien. Dat is voor ons de laatste stand. Wij hebben geen recentere stand van zaken die we nu kunnen aangeven.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Op dit moment moeten we er dus nog even van uitgaan dat we in de jaarrekening ongeveer € 1.000.000 overhouden?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Op dit moment is dat wel de laatste stand van zaken, met de nieuwe gegevens van de septembercirculaire die ook een positief beeld laat zien. We hebben echter gezegd om dat in een jaar middels de egalisereserves te benutten, zodat we, als er onderschrijvingen zijn, deze kunnen worden opgevangen. We zien dat we nu de trap op gaan en dat we daarvan profiteren. We zijn echter wel op zoek hoe we, met de gegevens van 31 juli en van nu, met een tussentijdse meting de sturing veel beter kunnen maken. Dat begint natuurlijk al op managementniveau. Dat begint op basis van het dashboard van de portefeuillehouders die in de tussentijd die informatie moeten hebben. Vervolgens zijn er voor u de doelenbomen die u met de subcommissie samenstelt en de indicatoren, om te bekijken hoe we er samen nog beter op kunnen sturen. Ik vind dat een uitdaging waarmee wij samen een slag hebben te slaan.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik vraag het ook, omdat in de najaarsrapportage en ook in de jaarrekening gesproken wordt over overschotten van miljoenen. Nu en ook in de discussie over de begroting komen er voorstellen voorbij waarbij het over tienduizenden euro's gaat of over tonnen. Het gaat erom het gevoel te krijgen dat als er zo veel ruimte zit, wij dat als Staten in ons achterhoofd moeten hebben om voorstellen te kunnen beoordelen die mogelijk geld vragen. De gedeputeerde zegt dus dat wij niet hoeven uit te gaan van die € 15.000.000 die wij vorig jaar hebben overgehouden, omdat er nu wel zo veel sturing op wordt gegeven?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! We geven er sturing op, maar ik moet u eerlijk zeggen dat ik mij er niet op ga vastleggen. Zojuist gaf ik aan dat wij nu de stand van zaken van de septembercirculaire weten en dat wij nu de risico's in beeld hebben. We hebben echter ook gezien dat er ook sprake is van onderbesteding bij projecten. Ik durf nu geen garantie te geven over dusdanige overschotten, want we weten ook dat we onze sturing nog wel op diverse fronten nog moeten aanspannen. We zijn daarover druk in overleg. We hebben ook een plan van aanpak met de accountant voor de voorzieningen. Één voorziening was Vaarwegen. Die moest verbeterd worden. Ik durf er nu dus geen garantie op te geven. Ik vind het echter een hele uitdaging die wij samen aangaan. Overigens zie ik wel verbetering ten opzichte van het vorig jaar. Over de vraag echter of dat de verbetering is die een lager saldo-overschot laat zien, durf ik nu geen concrete uitspraken te doen. Ik zou willen dat ik dat al wel kon. Dat zeg ik heel eerlijk.

Er ligt een amendement van de SP over "helder is niet altijd zuiver", over de ambitie om de middelen voor het gezonde water en schoon water beschikbaar te houden. Als u het aan mij als portefeuillehouder Water vraagt, deel ik uw ambities. We hebben met elkaar echter heel duidelijk de afspraak dat geld dat over is teruggaat naar de algemene reserve. Bij de voorjaarsnota, als wij een totaaloverzicht hebben, kunnen we het integraal bekijken. Dat betekent echter ook dat er een concreet programma voor water onder moet liggen. In de commissie hebben wij gedeeld dat wij aan de hand van het onderzoek van de Universiteit van Tilburg concluderen dat de maatregelen die de provincies en waterschappen ten behoeve van het schone water kunnen uitvoeren heel erg beperkt zijn. Ik zou graag met u in de commissie verder het gesprek over een concreet plan willen aangaan, alsmede over de financiën daarbij. Dat is de ordentelijke weg, maar dan bij de voorjaarsnota.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Laten we van ons hart geen moordkuil maken. Wij zijn er als de dood voor dat de A27 misschien nog een keer wordt verbreed. Ik moet er niet aan denken en we hopen dat het niet doorgaat, maar stel dat het onvermijdelijke zou gebeuren, dan komt van het een het ander. Dan is er extra geld nodig en zijn er risico's, enzovoort. Voordat je het weet is dat geld verdampt. Daarvoor is dit een te ernstig onderwerp. Het gaat over waterzuiverheid. Als je met betrokkenen praat, ook uit de wereld van de waterschappen, dan hoor je dat die zorg niet alleen iets is dat ons toevallig bezighoudt, maar dat die zorg daar ook bestaat. De gedeputeerde zegt dat zij vanuit haar ene

verantwoordelijkheid het een vindt, maar dat zij vanuit die andere verantwoordelijkheid het andere vindt. Ik legt toch even naast elkaar de effecten van waterzuiverheid voor de volksgezondheid enzo voort en aan de andere kant het principe wanneer je ergens geld voor gaat reserveren. Ik heb een concrete vraag voor de gedeputeerde. Misschien kan de gedeputeerde aangeven, stel dat het terugkomt in de commissie, of dit dan ook betekent dat op dat moment, als er een onderliggend plan komt, die € 277.500 daadwerkelijk geormerkt kan worden en dat we dan niet hoeven te wachten tot de kadernota van volgend jaar.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! We gaan in opmaat naar een nieuw bestuursakkoord Water, juist voor zoet water. Ik deel de zorgen van de SP over de nutriënten en de gewasbeschermingsmiddelen en wat dit allemaal doet. Ook deel ik de zorgen over wat de nieuwe stoffen allemaal doen met de waterkwaliteit. Wat mij betreft gaat het echter ook om de vraag wat we als provincie zelf kunnen doen en wat de waterschappen kunnen doen. Op dat niveau zijn we nog in gesprek. Het gaat ook om de vraag welke bronmaatregelen we kunnen treffen. Dat is namelijk nog veel belangrijker: wat kun je aan de voorkant voorkomen? Dan hoeft het aan de achterkant er niet door de waterschappen en in de zuiveringsinstallatie uit worden gehaald. Dat voor wat betreft de inhoud. Binnenkort, in november, gaan we daarover samen verder praten. Dat kunnen we ook in de samenwerking doen. We kunnen het als provincie namelijk niet alleen. Het zou mooi zijn als dat zou kunnen, maar dat gaat niet.

U stelde de concrete vraag of ik de toezegging kan doen dat het geld nog beschikbaar is. Ook daarvoor geldt dat we dan alle ambities provinciebreed in het college gaan voorstellen. U mag van mij aannemen dat ik mij er sterk voor zal maken dat als er geld bij moet voor water, ik daarvoor vanuit mijn portefeuille Water mijn best zal doen om het in de voorjaarsnota te krijgen. Ik vind echter wel dat wij eerst samen goed moeten bekijken wat wij als provincie zelf kunnen doen en welke middelen daarvoor nodig zijn. Niet alle maatregelen liggen namelijk op ons bordje. Ik vind het belangrijk dat wij dat beseffen en dat wij onze positie moeten innemen in de twee deelstroomgebieden Rijn-West en Rijn-Oost, om zo met elkaar te bekijken waar precies de oplossing voor de verbetering van de waterkwaliteit ligt. Die ligt namelijk in velerlei facetten, waarbij de provincie niet de mogelijkheid heeft die alle zelf op te lossen. Daarbij hebben wij de anderen echt nodig. Ik zal me er hard voor inzetten om de middelen die daarvoor nodig zijn daarvoor beschikbaar te krijgen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! U kent mij als een man van stalen zenuwen. U begrijpt echter dat ik hiervan een beetje nerveus wordt. De gedeputeerde spreekt over die provinciebrede toetsing. Zij wil vanuit haar verantwoordelijkheid voor het water hiervoor best wel pleiten, maar o jee, de gedeputeerde heeft namens de VVD ook een verantwoordelijkheid voor mobiliteit. Daaraan helpt geen lieve moeder meer. In die afweging blijf ik mijn zorgen houden. Ik wil helemaal niet kinderachtig zijn over nu en vandaag, en als het morgen kan is dat ook prima, maar overmorgen is dat niet. Daarvoor is de urgentie te groot. Op dit moment zullen wij ons amendement moeten handhaven.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Een kleine reactie op hetgeen de heer Meijer inbracht. Op het moment dat er gelden terugvallen naar de algemene middelen en er een nieuwe afweging komt, dan gebeurt dat toch door het college in zijn geheel? Dat gebeurt toch niet door één gedeputeerde? Vervolgens wordt het voorstel ter besluitvorming aan de Staten voorgelegd. Ik snap daarin de zorg van de heer Meijer niet helemaal.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat over de aloude discussie van wanneer er wat gebeurt. Wij zijn bevreesd omdat wij het belang van de waterzuiverheid zo groot vinden. Wij willen niet de gok wagen om het maar in de grote bak met balletjes te gooien en dat er dan wat grote balletjes uit komen. Er komt dan een voorkeurspositie uit voor hoe de meerderheden dan qua allerlei beleidsterreinen liggen. Wij zijn bang dat de waterzuiverheid eronder gaat lijden. Die vinden wij zo belangrijk, dat wij daarover een duidelijke uitspraak willen hebben.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Waterzuiverheid is belangrijk, maar ik heb de heer Meijer af en toe ook een pleidooi horen voeren over bijvoorbeeld OV, wonen, et cetera. Ook over deze

middelen moeten wij een integrale afweging maken. Als u iets wilt prioriteren, wilt u dat ook graag doen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Natuurlijk hebben wij onze politieke prioriteit. Laat daarover geen enkel misverstand bestaan. Ik ben blij dat mevrouw Vlam dat nog even memoreert. Inderdaad, wij kunnen niet leven zonder openbaar vervoer. Er moet altijd voldoende over blijven om ervoor te zorgen dat de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de kleine kernen gewaarborgd kan blijven. Los daarvan zijn er echter bepaalde verantwoordelijkheden die je als overheid hebt en die je moeilijk kunt overlaten aan een soort willekeurige toetsing van alle mogelijke prioriteiten van de A27 tot natuurbeheer, tot verzin maar wat u wilt, waarbij iets dat zo wezenlijk is, ook voor de volksgezondheid, in het gedrang kan komen. Daarom komen wij met het voorstel zoals dat nu voorligt.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop dat de prioriteiten dan anders zijn dan de bussen die ik vanmorgen vast heb zien staan op de Waterlinieweg.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Hiervan nemen wij met belangstelling kennis.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Door de ChristenUnie is aan mij een prachtige, ietwat roestige gereedschapskist uitgereikt, waarvoor uiteraard dank. Er zit ook het een en ander in, wat uiteraard vreugdevol is. In de commissievergadering heb ik geprobeerd uw zorgen op dat punt wat weg te nemen. Niet omdat het in de komende jaren niet heel hard werken zal zijn om op natuur voldoende meters te maken, om voldoende aan te kopen, in te richten en te beheren en dat dit ook in de komende jaren financieel gezien nog spannend zal zijn, maar ook omdat het mijn vaste overtuiging is dat we voldoende instrumenten hebben, als we ze maar durven te gebruiken. U heeft dat met deze gereedschapskist nog eens bij mij onder de aandacht gebracht. Het belangrijkste dat ik in de commissievergadering heb genoemd, is het gebiedsbesluit van PS, waarbij wij in staat zijn om, als natuurverwerking te langzaam gaat, inderdaad met de koffer te rammelen, zoals dat heet, dus met de instrumenten te rammelen. Wij zullen niet schromen dat te doen. We zullen ook, in het kader van het misschien wat eerder inrichten, voordat wij complete gebieden in bezit hebben, zoals wij dat vroeger deden, omdat dat financieel gezien aantrekkelijker is, wat sneller tot inrichting overgaan, omdat je daarmee ook de biodiversiteit en de doelstellingen naar voren haalt. Met dat pakket van maatregelen gaan wij ervan uit dat wij de doelstelling voor onze internationale natuur van 2021 en onze provinciale, nationale natuur in 2028, zeker halen. Dat zal echter een heel forse opgave zijn en blijven. We zullen daarover inhoudelijk nog uitgebreid spreken op 12 december, als we de implementatie van de Wet natuurbescherming bespreken. Het lijkt me goed om daarbij ook de biodiversiteitsproblematiek te bespreken. Als we namelijk alles doen, wat betekent dit dan voor onze biodiversiteitsdoelstelling? We willen dit graag verder met u bespreken. De voorzitter heeft mij echter gevraagd om vandaag op dit punt geen korte preek te houden, wat u, mevrouw De Haan, als ChristenUnie-politica uiteraard een beetje zal teleurstellen. Dat zal ik de voorzitter doorgeven.

De tweede opmerking die in mijn portefeuille gemaakt is, kwam van de PvdD. Ik vond die buitengewoon sympathiek. De PvdD merkte op dat het ecoduct Boele Staal goedkoper is uitgevallen. Ik zag de heer Dercksen al zachtjes mompelen: "Hoe is dat nu mogelijk, dat er ergens iets bij dat ecoduct goedkoper is uitgevallen?" Eerlijk gezegd dacht ik dat zelf ook bij dit ecoduct dat best duur geweest is. Het klinkt een beetje flauw, maar het is onze systematiek om, als we geld overhouden, dit naar de algemene middelen te brengen en daarover maar één keer per jaar een besluit te nemen. Ook die € 400.000 die wij overhouden bij het ecoduct Boele Staal gaat naar de algemene middelen. Dan is het niet weg. Dat hebben we zojuist ook al aangegeven richting de heer Meijer. PS gaan over het budget. Er is de volle vrijheid om daarin, op de momenten die wij daarvoor hebben afgesproken, andere keuzes te maken. Laten we de discussie bekijken bij de implementatie van de Wet natuurbescherming. Als u dan nog vindt dat wij € 400.000 te kort komen op natuur, dan zult u dat als Staten bij de behandeling van de kadernota moeten bediscussiëren. Onze systematiek is echter niet om het nu met een amendement niet naar de algemene middelen te brengen. Dat zou bij deze najaarsrapportage namelijk een ad hoc besluit organiseren. Vanuit het college bezien is dat niet de gewenste situatie.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD zegt, net zoals de heer Meijer dat over water zei, dat de natuuropgave die wij hebben voor de natuur zelf, maar ook voor de inwoners van de provincie, dusdanig belangrijk is, dat wij het echt noodzakelijk vinden dat dit geld, dat oorspronkelijk gereserveerd was voor de natuur, voor de migratie van dieren en de versterking van de netwerken, in die pot blijft. Nu weet ik dat het inderdaad de bedoeling is dat het geld terugvalt in de algemene middelen, maar ik hoorde de gedeputeerde net zeggen dat het aankopen, inrichten en beheren van de natuur in de komende jaren financieel gezien nog een aardige uitdaging wordt. De PvdD is van mening dat dit geld juist daarom in het programma Natuur behoort.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Een korte reactie. Het punt is dat bij de realisatie, de inrichting en het beheer van de natuur niet alleen geld het grote discussiepunt is. In grote gebiedstrajecten, waarbij we soms moeten praten met agrariërs over verplaatsing, heeft het ook energie en tijd nodig. Als je op dit moment vertraging ziet op het natuurdossier, dan is dat niet alleen een financiële vertraging als er niet genoeg geld is, maar dan heeft dat ook te maken met de moeite die het kost om bepaalde trajecten gerealiseerd te krijgen. Soms moet je dreigen met onteigening. Soms moet je een paar jaar praten met mensen voordat zij bereid zijn om de plek waar zij al generaties lang wonen te verlaten omdat er natuur moet komen. Dat wordt niet gemakkelijker als we zeggen dat we er meer geld voor hebben. Dat zijn belangrijke argumenten om vandaag de dag niet te zeggen om die € 400.000 voor natuur beschikbaar te houden. Als ik het denk nodig te hebben, op de momenten in het jaar waarop wij daarover afspraken maken, zullen wij daarover discussie voeren. U heeft daarvan vandaag een helder punt gemaakt. U vindt dat dit bedrag voor natuur bestemd moet blijven. Bij de implementatie van de Wet natuurbescherming in december kunt u dat herhalen. Ook kunt u het bij de kadernota nog herhalen. Vanuit het college gezien is dit echter niet het moment om die middelen op deze manier gereserveerd te houden.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik worstel toch wel met een bepaalde vraag. Zojuist was er een discussie tussen gedeputeerde Verbeek en de heer Meijer over het onderwerp water en waterkwaliteit en nu is er een discussie over natuur. Nu meen ik mij van het voorgaande jaar te herinneren dat als wij bij de jaarrekening geld overhielden, er dan even zo gemakkelijk werd gezegd dat er in coalitieverband afspraken gemaakt zijn dat een derde naar mobiliteit gaat, dat een derde naar cultuurhistorie gaat, dat een derde naar de algemene reserves gaat en dat het moeilijk is om daar nog iets tussen te krijgen. Begrijp ik nu dat dit standpunt is verlaten? Ik kijk daarbij naar de coalitiefracties. Dat houdt het mandaat wel bij de Staten en dat zou ik heel prettig vinden. Zo liep de discussie in het afgelopen voorjaar echter.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Met het gevaar dat ik mij buiten mijn portefeuille beweeg – ik kijk ondertussen even naar mijn collega – merk ik op dat wij de overschotten volgens een bepaalde sleutel verdelen. Hier doen we echter gewoon wat we hebben afgesproken, namelijk dat het geld naar de algemene middelen gaat en dat wij het er één keer per jaar uit halen. We kunnen wel prachtige voorstellen doen, maar de enige die het geld eruit kan halen, zijn de Staten. Als u zich op dit punt zorgen maakt, dan bent u altijd in staat om meerderheden te organiseren om die middelen uit te zetten. Nogmaals in het kader van natuur het volgende: de middelen die we bijvoorbeeld in de Agenda Vitaal Platteland voor de verwerving van natuur hebben, bewegen in zichzelf. Als er daarbij voordelen zijn, worden die ook weer ingezet voor natuur. Als er een plusje is, is er ook weer de mogelijkheid om andere dingen te doen. Deze middelen hebben wij daar buitenom georganiseerd. Deze horen terug te gaan naar de plek waar ze vandaan komen, namelijk de algemene middelen. Nogmaals, als we echt te kort komen, dan bent u in staat en ben ik ook zeker in staat om dit aan te geven en om de knelpunten te noemen. Het echte knelpunt in de realisatie, de inrichting en het beheer van natuur is op dit moment geen financiële kwestie. Het is gewoon een flinke klus, waarmee we tien jaar zoet zijn.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen reacties gezien van de andere coalitiefracties. Ik denk dat we een open debat kunnen voeren wanneer er geld overblijft over de vraag waaraan dat geld dan besteed moet worden.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij laten de Staten van Utrecht zich nooit vertellen welk debat ze wel en welk debat ze niet mogen voeren.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nee, maar het gaat om de besluiten die ze willen nemen.

De VOORZITTER: Dit was de beantwoording van het college. Wij zijn nu aangekomen bij de tweede termijn van de Staten. Is daar behoefte aan? Dat is het geval.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Die is hoopgevend. Wij zullen u blijven herinneren aan de afspraken, aan de instrumenten en aan de financiën. Wij kijken uit naar het debat in december over de Wet natuurbescherming.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou graag nog een reactie van het college willen horen op het onderwerp onderwijs-arbeidsmarkt. Dit is een beetje doorgeschoven in de na-jaarsrapportage. Ik heb het voorbeeld van een motie uit 2014 genoemd die nog steeds invulling zou moeten krijgen. Niet dat dit het onderwerp zou moeten zijn, maar we verwachten een pakket of een actieplan waarvan dit onderwerp deel zou kunnen uitmaken. We doen een oproep om als PS in het eerste kwartaal van 2017 een plan voorgelegd te krijgen. Misschien mag ik ervan uitgaan dat dit gaat gebeuren. In dat geval kunnen wij onze motie intrekken.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag gaat over de motie Actieplan Onderwijs-arbeidsmarkt. Er loopt een project van de gezamenlijke Provinciale Staten op het gebied van wat de provincie wel of niet moet bijdragen aan de arbeidsmarkt en aan de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Ik snap dat de PvdA graag door wil. De PvdA heeft haar conclusies kennelijk al getrokken uit dat project, voordat het is afgerond. Ik verzoek u echter deze motie van tafel te halen en in te trekken en even af te wachten totdat wij ons gezamenlijke project hebben afgerond. Naar aanleiding daarvan kunnen we bepalen hoe we ermee verdergaan. Nu doet u een voorstel dat alweer vooruitloopt op een deelaspect van wat daar ter tafel lag, terwijl we dat project nu juist gestart hebben om er in samenhang over te spreken en niet steeds losse flodders daarop af te schieten, zoals ik eerder al heb aangegeven.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben wel blij met deze vraag. Het gaat ons helemaal niet om die losse flodders. Onze opmerking gaat erover dat de provincie Utrecht nu eindelijk eens moeten laten zien wat wij op dit beleidsterrein willen doen. Ik heb het actieplan uit 2014 genoemd als voorbeeld. Wij willen nu geen uitspraken doen over wat het precies zou moeten inhouden. We doen echter een oproep aan het college om in het eerste kwartaal van 2017 met een voorstel te komen. We hebben gelezen dat het BOB-traject eind van dit jaar wordt afgesloten. Dan ligt alle munitie vanuit de Staten op tafel. Dat zou toch moeten kunnen? Of vindt u dat we nog een jaartje moeten wachten, bijvoorbeeld tot 2018?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik pleit er nadrukkelijk voor dat de PvdA niet nu, terwijl er een gezamenlijk project, vanuit alle fracties in deze Staten loopt, met deze motie te komen, net één maand voordat we over de uitkomsten gaan praten. De PvdA probeert het als het ware naar zich toe te trekken. Respecteer echter dat er een gezamenlijk project loopt, waaruit een gezamenlijke uitkomst naar voren komt, waarover discussie gevoerd kan worden en waarbij elke fractie op dat moment haar eigen accenten en voorkeuren kan aangeven. Nu doet u alvast in uw eentje een schot voor de boeg, voordat wij het afgerond hebben. Dat vind ik zonde. Dat ondermijnt de collegialiteit van het gezamenlijk daaraan werken. Ik kan mij best voorstellen dat hetgeen u vraagt volgende maand wordt geconcludeerd. Daar gaat het op zich niet om. Het gaat me echter even om de stijl en om het respecteren van het gezamenlijk iets starten en het dan gezamenlijk afmaken en dat niet één kikker al vroegtijdig zelf gaat rondspringen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het is fijn dat fracties gezamenlijk werken aan dit onderwerp en dat zij proberen ergens uit te komen. Nu ben ik ongeveer een jaar of zes statenlid en ik heb

daar een bepaald beeld bij. Dat kunt u mij niet kwalijk nemen. Dat beeld is niet dat de hele wereld op zijn kop gaat als een aantal fracties in deze Staten gezamenlijk ergens het hoofd over gebroken hebben. Dat wil niet zeggen dat ze dat niet moeten doen, maar mijn verwachtingen zijn in dat opzicht wat bescheiden. Nu komt de PvdA met een uitspraak die er overheen wil gaan. Zij wil de boel in beweging krijgen. Dat is altijd goed. Dat doet ze door om een actieplan te vragen, bij gebrek aan een taskforce. Dat tussenzinnetje geeft een beetje aan wat ik hiervan denk. Hoe concreet is dit? Wat wil je nu echt inhoudelijk bijdragen? Daar sta ik namelijk voor open en dat is ook nodig. Daar hebben we altijd om gevraagd, samen met de PvdA. Wees echter eens concreet. Kun je er hiermee body aan geven? Dat is mijn concrete vraag aan de heer Van Muilekom.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het punt is juist dat wij de discussie met de diverse fracties goed moeten afronden. Wij willen niet het voortouw nemen door te zeggen wat het zou moeten zijn. Dat zou onrecht doen aan het traject dat nu loopt. Het punt is wel dat wij samen eens een stip op de horizon moeten zetten bij de vraag wanneer wij het traject willen afronden en wanneer er een integraal voorstel komt, vanuit de Staten en vanuit GS, om daarover met elkaar te spreken. Hoe dat dan heet, maakt mij geen moer uit. Het gaat er mij om dat dit onderwerp hier eens op de agenda komt. We worstelen er blijkbaar mee. Als men vindt dat het in het tweede kwartaal van 2017 moet, vind ik dat ook prima. Laten we echter een datum of een periode noemen waarin we die discussie er hier in de Staten integraal over kunnen voeren.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik zou het graag meer over de inhoud hebben. Als het overleg tussen de fracties te weinig over de inhoud en te veel over het proces gaat, dan kan dit vanuit de Staten worden bijgestuurd. Deze uitspraak is en blijft wat aan de vage kant. Ik zou graag concretere stappen hebben gezien. Dat maakt uiteindelijk dat je het verschil maakt als je die stappen kunt zetten. We zullen kijken wat we hiermee doen.

De VOORZITTER: Is er verder nog behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Dan is nog in tweede termijn het woord aan het college.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de PvdA voor het indienen van de motie over het Actieplan Onderwijs-arbeidsmarkt. Ik moet echter toch wel met uw geëerde collega Bekkers eens zijn dat het een beetje een premature motie is. Ik houd wel van opduwmoties om tempo te maken, maar als ik het mij goed herinner heeft uw eigen partij het initiatief genomen voor een BOB-traject. Als u sneller wilt dan u zelf gaat, dan kan dat. Dan moet u uw andere collega's echter wel meenemen. Overigens is het wel de bedoeling om naar aanleiding van het BOB-traject een dergelijk actieplan te presenteren. Ik adviseer u daarom toch echt om dat traject af te wachten.

De VOORZITTER: Daarmee besluiten wij de discussie over dit statenvoorstel. Wij komen er straks bij de stemverklaringen en de stemmingen op terug.

Statenvoorstel Programmabegroting 2017.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wat de programmabegroting betreft wil de PvdA een tweetal invalshoeken kiezen. Wij vragen aandacht voor een aantal thema's die echt breed spelen in deze provincie. Wij vinden dat de provincie in haar rol als middenbestuur echt meer positie mag innemen, meer in actie mag komen, meer ambitie mag tonen en meer daadkracht mag tonen, uiteraard met onze partners, de gemeenten, het Rijk en alles wat daarbij hoort. Ik neem een aantal onderwerpen met u door.

Het eerste onderwerp is de Energieagenda. In de laatste statenvergadering hebben wij daar uitgebreid over gesproken. Daarbij is geconstateerd dat de ambitie van de coalitie van 10% duurzame energie nu op 5% uitkomt. Op het IPO jaarcongres had ik plaatsvervangende schaamte, waar ook gedeputeerde Krol aanwezig mocht zijn. Toen hij op het podium werd gevraagd, werd hij naar mijn mening toch een beetje te kakken gezet. Het kwam over als: dit is een gedeputeerde van de provincie die het slechtste

jongetje van de klas is en die het verst achter loopt. Tegelijkertijd zitten we in deze provincie in de meest competitieve regio. We hebben in deze regio samenwerkingsverbanden met groen, gezond en slim. Collega Essousi heeft er toen in zijn bijdrage al voor gepleit om ook te kijken naar hoe we nieuwe energie losmaken en ervoor te zorgen dat er innovatie en ambitie komt, zodat we verder kunnen komen dan wij toen gesteld hebben. In de afgelopen week hebben zich 40 grote bedrijven geschaard achter de klimaatwet van de heren Diederik Samsom en Jesse Klaver. Je ziet dus dat er een behoorlijke opbolling is. Ik wil het alleen maar als voorbeeld noemen. We gaan hierover geen motie of amendement indienen, want dat hebben we in de laatste statenvergadering wel gedaan. Het geeft echter wel aan dat wij verwachten dat er meer ambitie en meer daadkracht komt. Misschien kan de gedeputeerde wel zeggen dat men er volop mee bezig is en dat het allemaal goed komt.

Een ander onderwerp dat speelt, niet alleen in deze provincie, maar in Nederland en veel breder en zeker ook in deze provincie is dat de biodiversiteit echt achter loopt. Sterker nog: zij loopt ver achter. In de afgelopen week werd dit bevestigd door een mooie reportage op de televisie van het Wereld Natuur Fonds. Daaruit bleek dat Nederland onderaan het Europese lijstje bungelt en dat actie gewenst is. Daarom dienen wij een amendement in, een soort impulsamendement biodiversiteit. Daarin verzoeken wij in elk geval een bedrag beschikbaar te stellen – wij hebben in het amendement een bedrag van € 100.000 genoemd – , zodat wij laten zien herstel van de biodiversiteit en bescherming te bevorderen, alsmede de aanleg van landschapselementen, die o zo belangrijk zijn om invulling te geven aan de biodiversiteit in het agrarisch cultuurlandschap.

Amendement A29 (PvdA, PvdD): extra impuls biodiversiteit.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de programmabegroting 2017;

overwegende:

- *dat uit Natuurbeleid 2.0 blijkt dat de provincie Utrecht ambitieus is waar het de biodiversiteit, soortenbescherming en de landschapskwaliteit betreft;*
- *dat de natuurwaarden in het agrarisch gebied de afgelopen jaren achteruit zijn gegaan en dat daarmee de biodiversiteit onder druk is komen te staan;*
- *dat dat aansluit bij de conclusie van het WNF dat het slecht gaat met de biodiversiteit in Europa en in het bijzonder met die in Nederland dat 'onderaan het Europese lijstje bungelt';*
- *dat herstel en aanleg van landschapselementen in het agrarisch cultuurlandschap voor de natuurwaarden en de biodiversiteit broodnodig zijn om de leefomgeving van planten en dieren aanzienlijk te verbeteren;*
- *dat er door bezuinigingen in het verleden bij organisaties hiervoor geen of te weinig uitvoeringsbudget is;*
- *dat die bezuinigingen naast een structurele korting op het uitvoeringsbudget ook inhielden het achterwege blijven van een indexering;*
- *dat er dus aanvullend budget nodig is voor organisaties als bijvoorbeeld het Landschap Erfgoed Utrecht om samen met boeren en bewoners de natuurwaarden een extra impuls ten goede te geven;*

besluiten:

- *de middelen voor het realiseren van het programma 2 "landelijk gebied" en dan specifiek voor het herstel van de biodiversiteit, soortenbescherming en de aanleg van landschapselementen in het agrarisch cultuurlandschap, een extra financiële impuls te geven van jaarlijks € 100.000,=;*
- *de provinciale bijdragen aan de activiteiten, vallend onder het programma "landelijk gebied" vanaf 2017 weer te indexeren.*

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het amendement gezien. De heer Van Muilekom zegt dat wij achter lopen qua biodiversiteit. Ten opzichte van wat, van waar en van wie? Heeft u zich daarin zelf verdiept? Heeft u gekeken welke natuur nu door het BBL en het WNF als biodiversiteit wordt genoteerd en beschreven? Zit daar bijvoorbeeld waternatuur of stadsnatuur bij?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Er heeft een aantal onderzoeken plaatsgevonden, waarbij juist wordt gekeken naar, als je niet zou ingrijpen, hoe de biodiversiteit er dan voor zou staan. Daarbij wordt in vergelijking met andere landen rekening gehouden met het feit dat Nederland dichtbevolkt is. Dan komt men tot het percentage van 14 tot 20%. Over het exacte percentage hoeven we geen discussie aan te gaan, maar het geeft aan dat er op dat terrein een groot vraagstuk ligt. Dat is maar al te zeer aanwezig.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag was eigenlijk: heeft de heer Van Muilekom zich er zelf in verdiept? Ten opzichte waarvan is die 15%? Wij hebben een veel rijkere biodiversiteit dan bijvoorbeeld Finland. Er zijn echter allerlei regeltjes bedacht waardoor gezegd wordt dat Finland vanaf 1700 minder is veranderd dan Nederland en dat Finland het daarom beter heeft gedaan dan wij. Dit terwijl Finland een veel schralere biodiversiteit heeft dan wij. Daarom is mijn vraag: heeft u zich erin verdiept? U geeft geen antwoord, maar waternatuur wordt door het BBL helemaal niet meegenomen. Ons land bestaat voor een heel groot deel uit water. Stadsnatuur: aan de randen van industrieterreinen staan vaak de meest exotische bloempjes. Dit wordt niet meegenomen door het BBL. Heeft u zich zelf een beetje objectief geïnformeerd of kakelt u toch een beetje na wat het BBL en het WNF naar voren brengen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik neem dat soort instanties serieus. Het bevestigt het beeld van ons contact met de organisaties in deze provincie en wat zij ons teruggeven. Het tweede deel van het amendement gaat erover dat de instanties die hier bezig zijn, zoals voor het agrarisch cultuurlandschap, waarop wij fors hebben bezuinigd, hebben gezegd dat zij keuzes moeten maken. We hebben er niet alleen op bezuinigd, maar we hebben ook nog de subsidie op het indexatieniveau nul gesteld. Qua landschapselementen, vooral in het agrarisch cultuurlandschap, moeten wij dingen gewoon laten liggen; wij komen daaraan niet toe. Dat soort zaken vormt juist de randvoorwaarden de soortenbescherming en de biodiversiteit een stap verder te krijgen. Dan kunt u wel zeggen dat er op de braakliggende terreinen aan de randen van de stad ook mooie bloemen groeien, maar als je kijkt naar de diverse soorten, dan zijn dat niet de soorten die betrekking hebben op biodiversiteit. Er komt altijd wel een brandnetel omhoog.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan hiermee helemaal niets. Straks zal ik met wat data komen in mijn eigen bijdragen. Een laatste vraag. Heeft u zich er dan misschien in verdiept hoeveel miljard euro in die hele EHS is gaan zitten? Wat heeft dat precies geholpen? U komt nu met € 100.000. Wat heeft die € 5.500.000.000 dan precies uitgehaald? Bent u dan zo enthousiast geworden door die € 5.500.000.000 dat u denkt die ene € 100.000 die u hiervoor wilt, ertoe doet?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nee, dat is het punt. Wij dachten bescheiden te zijn en duidelijk een signaal af te geven dat hier stappen te maken zijn. Als u met een voorstel zou komen hiervoor veel meer geld beschikbaar te stellen, dan willen wij daarin zeker graag meegaan.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb ook een vraag voor de heer Van Muilekom over dit onderwerp. De heer Van Muilekom geeft terecht aan dat de biodiversiteit afneemt. Door het amendement legt hij wel eenzijdig de oorzaak bij de landbouw. Er zijn echter veel meer maatschappelijke ontwikkelingen die leiden tot de afname van biodiversiteit. Het gaat ook om de uitbreiding van steden en dorpen, de toenemende bedrijvigheid, et cetera. Waarom legt de heer Van Muilekom eenzijdig het accent, hoewel ook relevant en belangrijk, bij de landschapselementen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het onderwerp landbouw, of in elk geval het agrarisch cultuurlandschap – dat zijn toch wel twee verschillende dingen – en het onderhoud en beheer van de landschapselementen hebben op dit moment echt in aandacht weinig prioriteit. Door dit punt als voorbeeld te noemen, vragen wij er meer prioriteit aan te geven. Als u zegt dat u het breder en groter zou willen maken door er ook andere onderwerpen bij te nemen, dan wil ik daarover graag meedenken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Onze zorg ligt er vooral in dat het alleen wordt gericht op de landschapselementen, hoe belangrijk ook. Als je ernaar kijkt, moet je goed naar de oorzaken ervan kijken.

De VOORZITTER: Maakt u uw verhaal af?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ja. Het volgende vraagstuk betreft het grote tekort op de woningmarkt. Het Economisch Instituut voor de Bouw heeft in oktober toch wel een beetje alarm geslagen dat er een groot tekort is in de woningbouw in Nederland. Daarbij wordt heel specifiek gewezen naar de provincie Utrecht. In de provincie Utrecht zou de stress op de woningmarkt het grootst zijn en het aanbod het geringst. Tegelijkertijd hoor je uit diverse hoeken: "Provincies, pak je rol en ga met de gemeenten aan de slag om de grote vraagstukken op het gebied van de tekorten op te pakken." Dat kun je niet alleen doen. Je moet gemeenten daarin niet alleen laten en je moet het als provincie ook niet alleen doen; je moet het gezamenlijk oppakken. De verwachting is dat er in Nederland 50.000 woningen moeten komen en dat er 20.000 moeten worden vervangen. Dat is een gigantische opgave. We zijn nu bezig met de actualisatie van de PRS. Wij dienen hiertoe een motie in en roepen daarin GS op om goed te kijken naar het ruimte bieden, zowel binnenstedelijk als aan de randen van steden. Als we die woningtekorten willen oplossen, waar zouden wij dan ruimte moeten zoeken en ruimte moeten geven om voldoende woningen te kunnen bouwen? Tegelijkertijd moet er qua vervanging en binnenstedelijk handen en voeten aan worden gegeven. De provincie kan daaraan een behoorlijke bijdrage leveren met haar ruimtelijke instrumenten, maar ook beleidsmatig en financieel, samen met de gemeenten.

Motie M76 (PvdA): provincie Utrecht actief op woningmarkt.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de Programmabegroting 2017;

overwegende dat:

- *op 20 oktober 2016 het Economisch Instituut voor de Bouw in zijn studie "Investeren in de Nederlandse woningmarkt: investeringsopgaven in twaalf provincies" stelt dat er in de provincie Utrecht de grootste spanning optreedt in de woningmarkt en dat het aanbod ver achterblijft bij de vraag;*
- *meerdere studies aangeven dat er een uitbreidingsbehoefte is van tenminste 50.000 woningen per jaar, naast 20.000 vervangende woningen; voor een belangrijk deel te realiseren in de provincie Utrecht;*
- *externe partners in het lopende BOB Wonen traject aangeven dat de provincie een meer actieve rol moet oppakken op tenminste de thema's: 1. betaalbaarheid en duurzaamheid, 2. ontwikkelen regionale woonvisie en instrumenten zoals regionale verevening, 3. tijdelijke oplossingen op bepaalde locaties en type woningen en 4. realiseren categorie huur 700 – 1000 euro;*
- *naast kwalitatieve vraagstukken m.b.t. transformatie en duurzaamheid, er een oproep wordt gedaan aan de provincie Utrecht om voor de bouw van voldoende woningen zowel haar ruimtelijke instrumenten, zoals de PRS, als haar beleidsmatige en financiële instrumenten in te zetten in afstemming met de gemeenten;*

dragen op dat:

GS samen met de Utrechtse gemeenten de handen ineen moet slaan om de tekorten in de Utrechtse woningmarkt op te lossen, opdat er de komende jaren zowel binnenstedelijk als mogelijk aan randen van steden voldoende woningen worden gebouwd voor alle doelgroepen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het volgende onderwerp betreft een aangenomen motie op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt, over het opzetten van een leerwerkbedrijf voor natuur en landschap. Ik ben blij dat de gedeputeerde

Krol daaraan wat power heeft gegeven om daaraan verder invulling te geven. Door de antwoorden op vragen zien wij dat er duidelijkheid is gekomen dat in een aantal andere provincies, zoals Groningen, Gelderland en zeker in Overijssel, een dergelijk leerwerkbedrijf van de grond is gekomen met de mooie titel: Baanbrekend Landschap. De insteek die wij hier in de Staten hadden voor een leerwerkbedrijf voor schoolverlaters en voor mensen die een diploma willen, hebben zij verbreed naar mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt en naar mensen die langdurig werkloos zijn. In Overijssel was het resultaat dat 90% van de mensen die langdurig werkloos waren en in de bijstand zaten aan een baan is gekomen. Dat gaat soms om vaste en soms om tijdelijke aanstellingen. In elk geval zijn die mensen aan het werk. Dat heeft ons zeer bemoedigd. Er wordt nu een haalbaarheidsstudie of een analyse, hoe je het ook wilt noemen, afgerond. Wij zouden heel graag willen dat er gestart kan worden en dat er middelen beschikbaar zijn om in de provincie Utrecht met twee ploegen aan de gang te gaan. Voor het eerste deel, namelijk om de gemeenten enthousiast te krijgen, zal er misschien een bijdrage moeten zijn van 50% van de provincie. Wij denken dat in het daaropvolgende traject, zoals dat ook voor andere provincies geldt, de bijdrage van de provincie veel lager kan zijn.

Amendement A30 (PvdA): start groen leerwerkbedrijf Baanbrekend Landschap.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de programmabegroting 2017;

overwegende:

- *dat GS op 4 oktober 2016 de schriftelijke vragen van de PvdA heeft beantwoord over de voortgang van de opzet van het Leerwerkbedrijf Natuur & Landschap naar aanleiding van de door PS aangenomen motie op 22 juni 2015;*
- *dat Landschap Erfgoed Utrecht voor de beschikbaar gestelde 8200 euro een businesscase uitvoert en inmiddels de samenwerking met gemeenten, AOC opleidingscentrum en private partners als het bedrijfsleven, hoveniers en natuurorganisaties zoekt;*
- *dat in de provincies Overijssel, Gelderland en Groningen inmiddels ook dergelijke initiatieven zijn gestart, waarbij naast de doelgroep schoolverlaters, ook jongwerklozen met afstand tot de arbeidsmarkt en langdurig werklozen kunnen deelnemen;*
- *dat het voor deelnemende bedrijven een manier is van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en van waarde kan zijn bij Social Return on Investment;*
- *dat een dergelijk leerwerkbedrijf in Overijssel reeds onder de titel Baanbrekend Landschap successen heeft geboekt: 90% van de deelnemers stroomde van de bijstand door naar regulier werk;*
- *dat uit de vergelijkbare ervaringen in Overijssel en deels Gelderland blijkt dat de kosten voor 1 ploeg van 8 – 10 personen ca 70.000 euro t.b.v. voorbereiding, scholing/begeleiding en uitvoering van werkzaamheden bedraagt;*
- *dat we zoveel mogelijk langdurig werklozen aan de slag willen krijgen, maar voor de eerste 2 ploegen nog dient te worden uitgegaan van een bijdrage van 75% door de provincie en 25% door gemeenten en voor de latere ploegen een lager percentage;*

besluiten:

de mogelijkheid te bieden om in 2017 tenminste met 2 ploegen van 8 – 10 deelnemers te starten in een groen leerwerkbedrijf en daarvoor € 105.000 vrij te maken.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! De heer Bekkers had het bij het vorige agendapunt over premature moties. Is dat hier ook niet het geval? In de beantwoording van uw vragen wordt gesteld dat het Landschap Erfgoed Utrecht bezig is met de pilot en dat het over een maand met de resultaten komt. Waarom komt u dan nu met deze analyse op basis van de ervaringen in andere provincies? Kunnen we die resultaten niet afwachten? Het is er namelijk niet voor niets mee bezig.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het antwoord is heel simpel. Vandaag stellen we de begroting vast. Dit is meer een onderwerp waarvan wij zeggen dat er van alles loopt, maar dat straks de begroting is vastgelegd en er dan goede plannen uit voort komen waarmee wij aan de slag willen en dat dan de middelen ontbreken om daarin stappen te kunnen maken. Als de Staten

uitspreken dat wij het afwachten, dat het geld er wel komt op het moment dat er een goed voorstel is en wij ons er dan samen hard voor maken, is dat ook prima. Nu is echter het moment van de vaststelling van de begroting.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dat snap ik, maar mijn vraag aan de heer Van Muilekom is of hij dan niet eerst de vraag aan GS zou moeten stellen of binnen de huidige begroting de budgetruimte beschikbaar is om dit volgend jaar op te pakken. Als ik namelijk zie welke begroting er is voor natuur en economie, dan is die ruimte er niet. Er is immers al eerder een motie van u aangenomen. Daar is men nu mee bezig. Ik neem aan dat die ruimte er dan is. Als u die vraag dan eerst stelt ...

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Aan de ruimte was geen bedrag gekoppeld. Volgens mij las ik dat Utrecht € 5.000 of € 8.000 heeft gekregen. Dat is prima om dit soort dingen te onderzoeken. Als het college straks antwoord geeft, mits het positief is wat uit die business case komt dat er wel ruimte gevonden kan worden in de bestaande begroting, of dat nu voor economie of voor landelijk gebied is, dan is dit amendement overbodig. We willen het nu wel even agenderen, omdat er anders mooie plannen worden gemaakt en wij vervolgens het antwoord krijgen dat er geen geld is. Dan gebeurt er nog steeds niets, terwijl we nu juist willen dat we hier wel concreet gaan worden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoorde de heer Van Muilekom echter niet de vraag aan GS stellen of dat budget er is. Vandaar dat ik u nu vraag om die vraag te stellen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop dat GS de vraag van de heer Hoefnagels gehoord heeft en dat men daarop antwoord zal geven.

De VOORZITTER: Vervolgt u uw betoog.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het thema gezondheid is een thema dat hier breed leeft. Er heeft een aantal sessies plaatsgevonden. Ook hier hebben we gezegd, vanuit dezelfde insteek, dat we dit allemaal best een belangrijk onderwerp vinden, dat we in diverse beleidsprogramma's zoeken naar het geven van invulling daaraan en dat als we het gaan afronden – we stellen nu de begroting vast –, er dan ook een soort werkbudget of kapitaal moet zijn, zodat wie er hier mee aan de gang gaat, iets kan doen. In die zin, vooruitlopend op de concrete plannen, willen wij graag van het college horen of het college voldoende ruimte in de begroting heeft om daaraan invulling te geven. De vraag van D66 hierover is heel goed. Wij hebben een bedrag van € 200.000 genoemd.

Amendement A31 (PvdA): aan de slag voor gezonde leefomgeving in Utrecht.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de programmabegroting 2017;

constaterende:

- dat de PCL in haar recente advies vaststelt dat er in vrijwel elke gemeente in Utrecht sprake is van knelpunten op het gebied van gezonde leefomgeving;
- dat de PCL tevens vaststelt dat in vrijwel elke gemeente er kansen liggen om hierin verbetering te brengen die op verschillende manieren door de provincie kan worden ondersteund, waaronder via een financiële impuls;
- dat eind 2016 er een programma Gezonde Leefomgeving aan Provinciale Staten zal worden voorgelegd;
- dat PS bezig is met een BOB traject luchtkwaliteit en gezondheid en er een nieuw regionaal samenwerkingsproject luchtkwaliteit in voorbereiding is;
- dat de besluitvorming van deze programma's en trajecten pas na vaststelling van de begroting zal plaatsvinden;

overwegende:

- dat het van groot belang is dat tot een snelle en adequate uitwerking en uitvoering van de verschillende programma's kan worden overgegaan;
- dat de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen hiervoor geen beletsel moet vormen;
- dat het daarom wenselijk is dat er incidenteel voor 2017 een werkbudget beschikbaar wordt gesteld, op basis waarvan de werkzaamheden kunnen starten en vervolgens in 2017 kan worden bepaald wat de financiële behoefte voor de navolgende jaren is;
- dat hiervoor een bedrag van € 200.000 uit het begrote overschot van 2016 toereikend zou zijn;

besluiten:

in de begroting van 2017 een werkbudget van € 200.000 beschikbaar te stellen voor de uitwerking van de verschillende programma's gericht op verbetering van een gezonde leefomgeving in Utrecht.

Tot slot goed opdrachtgeverschap. Vier jaar geleden zijn er forse bezuinigingen geweest vanuit de provinciale organisatie op het gebied van natuur, cultuur, landschap, milieu, energie en wat dan ook meer. Het ging om flinke bezuinigingen. Tegelijkertijd is de subsidie op indexatieniveau nul gesteld. Wij vinden, ook gezien de situatie waarin de provincie nu zit, maar ook bezien vanuit goed opdrachtgeverschap en dat wij veel verwachten van onze partnerinstellingen, dat het heel logisch is dit samen te bespreken en normaal te indexeren op de subsidie. Die organisaties hebben namelijk ook te maken met loonkostenontwikkeling en alles wat daarmee te maken heeft. Daartoe hebben wij een voorstel ingediend. Ik ga dit nu aan de voorzitter overhandigen.

Amendement A32 (PvdA): indexering subsidieontvangers.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de programmabegroting 2017;

constaterende:

- dat in de periode 2011 – 2015 ombuigingen zijn doorgevoerd olopend tot structureel 18 miljoen per jaar;
- dat voor een deel dit is ingevuld door het toepassen van kortingen op subsidieontvangers van de provincie;
- dat een deel van deze subsidieontvangers heeft ingesproken tijdens de hoorzitting op 26 september 2012;
- dat sinds de begroting 2012 geen indexering heeft plaatsgevonden van de subsidiebijdragen;

overwegende:

- dat de huidige subsidieontvangers een belangrijke partner zijn op het gebied van landschap, milieu, energie en cultuur;
- dat de subsidieontvangers de afgelopen jaren efficiënter zijn gaan werken maar wel binnen een steeds strakker wordend financieel kader (bijvoorbeeld door positieve loonkostenontwikkeling) als gevolg van de bezuinigingen en het achterblijven van indexering;
- dat van de provincie verwacht mag worden dat hier rekening mee wordt gehouden (behoorlijk bestuur);
- dat de huidige financiële positie van de provincie weer ruimte biedt om prijscompensatie toe te passen voor onze subsidierelaties;

besluiten:

- indexering toe te passen op de te verlenen subsidies voor de periode 2017 – 2022;
- indexeringsafspraken standaard mee te nemen als onderdeel van subsidieafspraken.

De VOORZITTER: De motie M76 en de amendementen A29 tot en met A32 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Bij de voorbereiding van mijn presentatie heb ik voor de verandering besloten om vandaag geen lichtbeelden te gebruiken. In elk geval dank ik de me-

dewerkers die ervoor hebben gezorgd en die er ook vandaag voor zorgen dat wij op deze prachtige dag hier binnen de digitale begroting kunnen bespreken.

Als je terugkijkt naar de afgelopen jaren, dan hebben we in Utrecht en in Nederland behoorlijk wat voor de kiezen gehad. Er zijn heel veel inwoners en natuurlijk ook veel ondernemers die de gevolgen van de economische crisis hebben ondervonden. Er zijn bedrijven failliet gegaan, mensen konden hun huis niet verkopen, mensen raakten inkomsten kwijt en raakten werkloos. Als wij nu de statistieken zien en bijvoorbeeld naar de huizenmarkt kijken, dan zien we dat het weer beter gaat en dat wij uit de crisis aan het komen zijn. Met al die opofferingen die iedereen gedaan heeft kunnen we naar een nieuwe, optimistische toekomst kijken. Een heleboel Nederlanders vragen zich nu af of, als we dat nu zien, zij dat zelf gaan merken. Deze begroting is er een mooi voorbeeld van dat het beter gaat. De verwachtingen voor de komende jaren zijn positief. We hebben weer wat vlees op de botten en we kunnen weer iets doen. Ook willen we dat de Utrechtse inwoners en de ondernemers, na de jaren van opofferingen, weer kunnen voelen dat het beter gaat. Daarom vinden wij het positief dat ook deze begroting geen lastenverhoging kent.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Of we nu echt positief naar de toekomst kunnen kijken, komt misschien later vandaag aan de orde. De heer Kocken zegt dat er veel mensen zijn die weer vlees op de botten hebben. Volgens mij is het zo dat de koopkracht van Nederlanders al vijftien jaar niet gestegen is. Crisis of geen crisis, beter of niet beter, de koopkracht blijft maar hetzelfde. Dat komt doordat de overheid aan veel meer andere zaken geld uitgeeft. U kunt er ongetwijfeld een aantal benoemen als u mij hier zo ziet staan bij deze interruptiemicrofoon. Bij wie gaat het nu veel beter dan? Er zijn iets minder werklozen, maar nog steeds 550.000 mensen, als ik het goed heb. Bent u niet een beetje te optimistisch over vlees op de botten, daar waar de koopkracht al vijftien jaar niet stijgt?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen citeert mijn opmerking over vlees op de botten. Toen ging het over de provinciale begroting. Als de heer Dercksen mijn oproep ondersteunt die ik zojuist deed, om ervoor te zorgen dat al die Utrechtse inwoners die de afgelopen jaren die opofferingen hebben gedaan de komende jaren gaan voelen dat het beter gaat, dan ben ik daarmee zeer blij.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik bekijk altijd de begroting en de jaarrekening. Het vlees op de botten is hier bij de provincie nooit weg geweest. Dat vlees op de botten komt echter wel van mensen die 's ochtends om een uur of zes, zeven opstaan om naar hun werk te gaan. Ik heb het over die mensen. Ik heb het niet over de provincie, want die heeft straks in 2020 nog steeds € 400.000.000 aan reserves. Ook door de crisis heen heeft de provincie centen zat. Zij heeft genoeg vlees op de botten. U moet zich echter bekommeren om de mensen die het moeten betalen, in plaats van om de honderden miljoenen aan reserves die wij hier hebben. Zij hebben geen vlees op de botten. Zij hebben er al vijftien jaar niets bij gekregen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben blij dat de heer Dercksen mijn verhaal, dat ik nu net aan het houden ben, namelijk dat wij ervoor moeten zorgen dat al die Utrechtse inwoners die de afgelopen jaren die opofferingen hebben geleverd, moeten voelen dat het beter gaat. We zien het in de statistieken. Mensen moeten het ook in hun eigen beurs gaan voelen.

Daarmee kijken we ook vooruit. Het is het moment van nu, maar hoe staan we er over vijf jaar voor? Hebben we over vijf jaar nog wel voldoende banen voor de mensen die nu op school zitten? Als onze dakgoot lekt, hebben we dan voldoende loodgieters die weten hoe ze die dakgoot goed kunnen repareren? Kunnen we straks in de provincie Utrecht nog prettig en veilig wonen? Is de organisatie waarin we werken straks nog bereikbaar binnen een aanvaardbare tijd? Kunnen ondernemers nog een nieuw bedrijf starten of kan hun bedrijf groeien? Blijft onze gezondheidszorg op peil en betaalbaar? Nogmaals voor de heer Dercksen: gaan onze inwoners voelen dat het economisch beter gaat? Om die vragen met ja te kunnen beantwoorden, moeten we nu aan de slag. De begroting geeft daartoe een goede voorzet. Wij maken gebruik van wat er in de afgelopen jaren in het Utrechtse bereikt. Er is samen veel neergezet. De heer Van Muilekom noemde het net al: we zijn de meest competitieve regio. We staan

echter ook hoog op een heleboel andere Europese toplijstjes. We zijn een innovatieve regio, maar ook op het gebied van natuur en landschap scoren wij hoog.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Voor een aantal reacties verwijs ik naar mijn eigen bijdrage van straks. Wil de heer Kocken zijn opmerking van zojuist over de zorg herhalen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wij moeten ons afvragen of wij over vijf jaar onze gezondheidszorg nog wel betaalbaar en op peil houden.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind dit een belangrijke uitspraak, want voor het eerst hier in deze Staten merk ik dat een partij als de VVD, toch niet de eerste de beste, van mening is dat de toegankelijkheid van de zorg een onderwerp is waarmee de provincie zich bezig dient te houden. Daarbij sluit ik van harte aan.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dat is vandaag de tweede interruptie door partijen die zich bij mij aansluiten. Het gaat zo helemaal goed.

Ik was gebleven bij het punt dat wij het hier heel goed doen en dat wij daarop trots mogen zijn. We moeten echter nog heel veel kansen pakken. We moeten ervoor zorgen dat mensen wel worden opgeleid voor die technische banen, dat er voldoende plekken en opleidingen zijn, dat die opleidingen leiden tot mensen die aan de slag kunnen bij bedrijven en die voldoende praktisch zijn opgeleid en dat ondernemers wat meer de ruimte krijgen. Dat geldt dan ook voor de maakindustrie, de industrie die dingen concreet maakt voor ons. De reistijd moet verminderen doordat we de infrastructuur verder verbeteren. Ik kom daarop zo nog terug. Ook voor de bereikbaarheidsverbetering moeten we 'smart mobility' inzetten. Het gaat om nieuwe manieren om ervoor te zorgen dat we met behoud van onze eigen keuze sneller op de plek komen waar we zijn moeten. We moeten eraan werken dat het openbaar vervoer en de wegen veilig zijn.

In dat kader is het mooi dat er op Prinsjesdag geld beschikbaar is gekomen voor onder meer het versterken van de Grebbedijk. Voor de gezondheidszorg, waarnaar de heer Meijer zojuist vroeg, zijn we samen met de EBU aan het werk om ervoor te zorgen dat er innovaties zijn die ertoe leiden dat de betaalbaarheid in stand blijft en dat deze bereikbaar blijft voor veel mensen. We investeren in onze landenschappen. Datzelfde geldt voor erfgoed.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Als de heer Kocken tot twee keer toe zegt dat de zorg betaalbaar blijft, dan moet ik daarover toch iets zeggen. Ik weet niet hoe hoog uw eigen risico is, maar van veel mensen in dit land is die € 385 per jaar. Het eigen risico wordt niet verhoogd, omdat er verkiezingen zijn. Anders zou het € 500 zijn geweest. Hoe kunt u volhouden dat de zorg, waarvan de premie straks ook weer met tientjes stijgt en als u weet dat een aantal mensen zorg mijdt, omdat het voor hen niet meer betaalbaar is, voor iedereen betaalbaar blijft? De VVD heeft samen met de PvdA de zorg voor veel mensen onbetaalbaar gemaakt.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Op het moment dat wij landelijk geen maatregelen zouden hebben toegepast, zouden de kosten van de gezondheidszorg nu helemaal de pan uit zijn gerezzen. Het beeld dat er bezuinigd wordt op de gezondheidszorg klopt niet helemaal. De stijging is iets minder sterk dan anders het geval zou zijn geweest.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Een praktische aanvulling, zowel voor de heer Dercksen als voor de heer Kocken. Beiden kunnen zich aanmelden bij nationaalzorgfonds.nl, zonder eigen risico.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Als we die kant op gaan, dan weten we in elk geval dat we over een paar jaar de gezondheidszorg onbetaalbaar is en zeker niet meer toegankelijk is voor de mensen die hem echt nodig hebben.

Bij de kadernota heb ik aangegeven dat voor het pakken van die kansen wij gebruik moeten maken van het hele gebied om ons heen. We moeten onszelf niet op een eiland zien, maar we moeten ervan gebruik maken dat we in een van de meest economisch renderende gebieden van de wereld liggen. Dan gaat het om Tristate City Nederland, Vlaanderen, Noordrijn-Westfalen. Het gaat om 30.000.000 inwoners en € 150.000.000.000 aan handelsomzet. We hebben een aantal vragen aan het college over het goed pakken van de kansen in dat gebied. Allereerst hebben wij een vraag aan de heer Van den Berg. Utrecht is een ondernemende regio. Een topregio; dit zeg ik nog maar even voor de heer Meijer. Hoe zorgen we ervoor dat de kennis bij kennisinstellingen als TNO, het RIVM en de Universiteit Utrecht bij het MKB terechtkomt? Hoe bereiken we bij wijze van spreken dat de loodgieter in Renswoude ook de kennis die wordt opgebouwd kan gebruiken en dat we over de hele linie, dus niet alleen op de Uithof, maar in de hele provincie die slimme regio zijn? Welke rol kan de provincie daarin spelen als verbindend middenbestuur?

Mijn tweede vraag stel ik ook aan de heer Van den Berg. Ondernemen is niet alleen het behalen van successen, maar houdt ook het worstelen met tegenvallers in. Soms is coaching en een steuntje in de rug daarbij nodig om ervoor te zorgen dat goede bedrijven niet onnodig failliet gaan. Zo'n project dat zo'n steuntje levert is MKB Doorstart. De vraag is echter waarom MKB Doorstart geen ondersteuning krijgt van de provincie. De vraag is ook of het college gaat onderzoeken hoe we MKB Doorstart op een goede manier kunnen ondersteunen, samen met alle andere mogelijkheden die we hebben om het Utrechtse bedrijfsleven te ondersteunen, zodat zij zelf, op eigen kracht, resultaten kan behalen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoor het pleidooi van de heer Kocken voor het iets betekenen voor MKB-ers die in de problemen verkeren en wellicht een goed bedrijf hebben. Waarom zou de overheid nu die grote broek moeten aantrekken? Ik realiseer me dat ik bijna een VVD-punt aansnijdt.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dank allereerst aan de heer Bekkers om dit platform te bieden. Op het moment dat de overheid niet allerlei beperkende regels opstelt, bijvoorbeeld voor het milieu of voor natuurdoelstellingen, dan zou je inderdaad kunnen zeggen dat dit de vrije markt is. Laat bedrijven rustig aan hun lot over. We zitten echter in een ander soort samenleving. De overheid heeft ook de rol om het ondernemerschap en de economie te stimuleren en om ervoor te zorgen dat er banen kunnen komen. Als ik dan de rekensom maak voor de heer Bekkers: als zo'n bedrijf failliet gaat, kost dat de samenleving vele malen meer dan wanneer een paar oud-ondernemers bereid zijn gevonden om een bedrijf dat tijdelijk in de moeilijkheden zit te coachen en misschien ervoor te zorgen dat er wat overbruggingsfinanciering komt.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dit is een interessante wending. Eerder vandaag ging de heer Meijer al naar de microfoon om te omarmen dat de VVD de provincie Utrecht een provinciale kerntaak op het gebied van zorg wilde toevoegen, maar nu heb ik een tweeledige vervolgvraag. Ten eerste: mogen wij ervan uitgaan dat wij de redenering die de heer Kocken zojuist heeft gebezigd ter onderbouwing van een reden voor overheidsbemoeienis niet alleen voor het project MKB Doorstart mogen benutten, maar in de toekomst ook voor mogelijke andere dingen? Dezelfde soort redenering kunnen wij bijvoorbeeld gebruiken voor een initiatief op het gebied van de ooit vermaarde Melkert-banen of andere initiatieven om aansluiting op de arbeidsmarkt te bevorderen. GroenLinks is daarover wel enthousiast, maar ik zou wel die consistentie van de heer Kocken willen vragen. Dat is de hoopvolle vraag.

De andere vraag gaat over een ander aspect. Dit is een zorgelijke vraag. U refereert in uw onderbouwing aan lastige regelgeving et cetera. U noemt daarbij voorbeelden, zoals milieu. Bij uitstek een collectief belang, waarbij het voor de overheid noodzakelijk is om grenzen te trekken, zodat ondernemers in die zin het leven gemakkelijk wordt gemaakt, zodat zij zich niet voortdurend hoeven af te vragen of hun activiteit wel of niet te vervuilend is. Aangezien u dit onderwerp er nu bij betreft, pleit u er dan voor dat bedrijven, die kennelijk zo op het randje van de milieuwetgeving opereren dat zij door dit soort regels in de problemen komen, door MKB Doorstart alsnog in de benen moeten worden gehouden?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Voor wat betreft de tweede vraag doelde ik op de opmerking van de heer Bekkers dat we het bedrijfsleven maar gewoon aan zijn lot moeten overlaten. Dat kun je als overheid stellen op het moment dat je niet zelf tegelijkertijd datzelfde bedrijfsleven aan banden legt. Daarop was mijn opmerking gericht. Daar is mijn antwoord nu ook nog steeds naar. Uw eerste vraag was behoorlijk lang. Wilt u die nog even herhalen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat kan heel kort. De heer Kocken heeft een onderbouwing gegeven voor dat de overheid MKB-ers niet zomaar aan hun lot mag overlaten, omdat dat belangrijk is. U heeft letterlijk gezegd dat de overheid ook een verantwoordelijkheid heeft in het bevorderen van ondernemerschap. Dat vind ik ver gaan. Met dat argument kunnen we veel. Mijn vraag aan u is daarom of dat een argument is, als de overheid iets kan bijdragen aan het ondernemerschap, om bepaalde activiteiten te ontplooiën?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nu herinner ik mij weer dat de heer Bekkers ook een pleidooi hield voor Melkert-banen. Daar zijn wij niet van. Het gaat ons erom dat we een proces helpen en dat we ondernemers weer op gang helpen, zodat ze daarna op eigen kracht weer mensen aan het werk kunnen houden. Daar zit een groot verschil in ten opzichte van Melkert-banen. Dan trekken wij namelijk de knip en blijven wij als overheid betalen, terwijl dit een investering en een steuntje in de rug is, waardoor het geld weer in de markt verdiend kan worden en mensen een echt volwaardige baan kunnen krijgen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ter afronding of ter rechtzetting van de indruk die de heer Kocken wekt over Melkert-banen het volgende. Bijvoorbeeld Melkert-banen of andere initiatieven om mensen die vanuit zichzelf een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, zijn bij uitstek juist een steuntje in de rug, zodat diegenen die het betreft kunnen aanhaken bij een regulier arbeidsproces. Zoals u de vergelijking maakt, gaat die in elk geval niet op.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! In reactie daarop het volgende. Als het daadwerkelijk zo zou werken, zou er nog over te denken zijn. Het probleem bij banen als Melkert-banen is echter dat mensen daar helaas in blijven hangen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag is: is de heer Kocken de fractievoorzitter van de VVD? Heb ik hem net horen zeggen dat de overheid ondernemers moet gaan coachen? Heb ik dat goed gehoord?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nee, dat heeft de heer Dercksen niet goed gehoord. Ik heb alleen opgeroepen om, op het moment dat anderen dat willen doen, te bekijken hoe wij dat vanuit de provincie kunnen steunen. Dat is absoluut niet hetzelfde.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Welke anderen zijn dat dan precies? Trekt u die van de straat? Wie gaat u inhuren om ondernemers te coachen? Welke staatsinrichting heeft een goede conduitestaat met het coachen van ondernemers? Kunt u daarvan een voorbeeld geven?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! We hebben het project MKB Doorstart. Dat is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk. Daar zitten ervaren ondernemers in, zoals de dame die in 2012 zakenvrouw van het jaar is geweest. Zij ondersteunen en coachen ondernemers waarbij het op dat moment in het bedrijf even moeilijk gaat.

De heer DERCKSEN (PVV): Dus de overheid gaat geen ondernemers coachen? Dat was een 'slip of the tongue'?

De heer KOCKEN (VVD): De overheid gaat natuurlijk geen ondernemers coachen, mijnheer Dercksen.

De VOORZITTER: Vervolgt u uw betoog.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik was aangekomen bij een vraag voor gedeputeerde Pennarts. Bij de kadernota hebben wij het gehad over Kamp Amersfoort. Hoe staat het met de aanvraag?

Dan een vraag voor gedeputeerde Krol en formeel gezien aan het college. Onze landschappen vormen een van de vestigingsfactoren voor onze topregio. Gaat het college die landschappen verder inzetten ter versterking van de economie, door bijvoorbeeld te kijken hoe we onze landschappen meer kunnen gebruiken voor recreatie en toerisme? Dit natuurlijk met slimme verdienmodellen.

Mijn laatste vraag stel ik aan gedeputeerde Verbeek. Verbeteringen van de wegen zijn hard nodig. Dat hebben we ook vanochtend gemerkt. Het stond overal weer vast. De reistijd is met 20% gestegen. De prognose is dat wij in 2018 qua reistijdverlies terug zijn op het niveau van 2008. Utrecht heeft belang bij korte reistijden. Dat is een van onze assets en vormt een van onze belangrijke vestigingsfactoren. We moeten ervoor zorgen dat dit zo blijft en in elk geval dat het beter gaat. Utrecht is ook de draaischijf van Nederland en van dat veel grotere gebied waarover ik het eerder had. Grenzenloos verbinden levert banen op. Nu wordt een verkenning gedaan naar Utrecht-Oost. Sparen wij ook zelf voor maatregelen die daaruit kunnen voortvloeien?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen vraag over het voorlaatste punt. Over het laatste punt ga ik nog even nadenken, omdat ik ook de heer Dercksen heb horen zeggen dat we € 400.000.000 aan reserves hebben. Die hebben we in 2020 nog steeds. Volgens mij hebben we al heel veel gespaard om dit voor elkaar te krijgen.

Daarvoor had u het over de natuur en vroeg u of we meer gaan doen om die natuur beleefbaar te maken. Dat is toch helemaal het idee waarmee we al jaren bezig zijn? Ik begrijp uw vraag niet helemaal. Wat wilt u met die vraag? Straks staat ook nog het voorstel over de Agenda Recreatie en Toerisme op de agenda. Daarin staat hetzelfde. Vanwaar die vraag? Kunt u daarover meer duidelijkheid geven?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik vroeg naar concrete activiteiten.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dan zou ik zeggen: laat u die vraag vanmiddag stellen door degene die over die Agenda Recreatie en Toerisme gaat, waar het precies allemaal in staat.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik zit een beetje met een soort worsteling. De heer Kocken heeft een mooi verhaal over alle thema's die mooi en belangrijk zijn. Hij eindigt niet met voorstellen zoals de VVD het wil of zoals zij voorstelt, maar hij eindigt met vragen. Het zijn bijna een soort technische vragen. Dat vind ik wel een beetje jammer. Ik zoek naar wat de VVD in de provincie wil. Waarvoor wil zij zich hard maken, harder dan nu in de begroting voorligt? Ik pak er maar even één onderwerp uit: prettig en veilig wonen. Wie is daar tegen? Ik heb geprobeerd een pleidooi te houden dat in de afgelopen tijd duidelijk is geworden dat er in Nederland een groot woningtekort en heel specifiek in de provincie Utrecht is. Vindt u dat de provincie, PS en zeker ook GS, daarmee actiever aan de gang zouden moeten gaan om dat onderwerp van voldoende woningen voor alle doelgroepen op te pakken?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk dat een onderwerp als wonen op dit moment al bij een heleboel gemeenten erg op het netvlies staat en dat we moeten uitkijken dat door provinciale bemoeienis we het proces niet verstoren in plaats van dat wij het vooruithelpen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat is een beetje het punt. In het kader van de beruchte BOB Wonen hebben juist externe partners gezegd: "Provincie, pak nu eens een rol in dit dossier, want sommige gemeenten krijgen het niet van de grond." Ik weet niet of de heer Dercksen daarmee akkoord kan gaan, maar het EIB (Economisch Instituut voor de Bouw) heeft een studie gedaan en doet een oproep aan de provincie om in actie te komen. Dat moet je niet alleen doen, zoals ik heb gezegd, dat moet je gezamenlijk met de gemeenten doen of misschien wel met je buurprovincie. Er moet iets gebeuren om iets te doen aan dit grote vraagstuk. Onderschrijft u dat? Of bemoeit u zich

niet met wonen en laat u dat aan de gemeenten over? In den lande wordt er echter wel een beroep gedaan op de provincies.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Bij wonen heeft de provincie natuurlijk een ruimtelijke taak. Wij moeten ons niet bezighouden met kwaliteit van woningen. Dat zijn gemeentelijke afwegingen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag gaat niet over de kwaliteit, maar over het kwantitatieve aspect.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het kwantitatieve aspect zit in die ruimtelijke afweging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Vindt de heer Kocken dan dat er in de provincie Utrecht voldoende ruimten zijn voor gemeenten om binnen hun bestemmingsplannen dingen te regelen, zodat er voldoende woningen komen?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik de vraag terugleggen. We hebben een aantal plannen om te bouwen. Daarvoor heeft de provincie zelfs wat extra middelen beschikbaar gesteld om dat te helpen. We hebben een enorme transformatieopgave. Daarmee zijn we ook bezig. Als ik de aantallen hoor waarover de heer Van Muilekom het zojuist in zijn bijdrage had en ik dan even met een schuin oog kijk naar waarmee we bezig zijn en er nog veel meer moet gebeuren, is de heer Van Muilekom dan bereid om zo veel groen op te offeren voor extra woningen? Met die worsteling zitten we en waarop we niet nu met een interruptiedebatje ja of nee moeten zeggen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat punt bedoel ik precies. Ik vind dat wij die discussie hier in de Staten moeten willen voeren. Willen we er iets aan doen? De PvdA is er ook niet voor dat we groene gebieden opofferen, maar wil wel dat we kijken naar wat we wel zouden kunnen doen. Dat is misschien een stuk maatwerk bij elk gebied op zich, of aan de randen van de stad of weet ik veel wat. Het gaat er wel om of wij het grote vraagstuk dat hier achter zit, met grote tekorten op de woningmarkt, serieus willen nemen en of we dit allen een onderwerp vinden waarover de Staten echt gaan en waarover wij een discussie moeten voeren.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Maatschappelijke vraagstukken, zo lang het de kerntaken van de provincie betreft, moet je altijd serieus nemen en dat doen we dus ook. Alleen is het de vraag of je rol in het proces een bijdrage levert of dat deze rol juist verstorend werkt. Wij zijn er daarom heel terughoudend in om het nu als provincie allemaal naar ons toe te trekken en te zeggen dat wij het nu dus even gaan oplossen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het met de heer Kocken eens dat de provincie een ruimtelijke taak heeft, maar we gaan straks de PRS bediscussiëren. Als u wilt dat er meer ruimte komt, dan is dat het moment om te zeggen dat we de touwtjes een stuk willen verleggen waardoor er woningbouw mogelijk is. We hebben het gehad over het binnenstedelijk bouwen. Dat onderdeel zit vol transformatieopgaven. Volgens mij is er in de stad Utrecht geen gebouw meer te vinden dat niet al getransformeerd is of gaat worden. Als u eieren voor uw geld kiest, dan moet u dit bij de PRS doen en zeggen dat het aan de randen van de stad moet. Daar begint meestal het groen. Daar moeten we dan ruimte bieden voor woningbouw. Ik ben benieuwd hoe de PvdA straks in die discussie zit. Dat lijkt mij een meer geëigend moment dan hier bij dit agendapunt.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik sta hier een beetje in verwarring, want het betoog van de heer Kocken vliegt alle kanten op. We gaan nu ineens de zorg als kerntaak zien. Dat is uitstekend, daar ben ik helemaal voor. Dan gaat het uiteindelijk echter om boter bij de vis en dan is hij weer niet thuis. Nu gaat het over de woningbouw. Het is minimalistisch, terwijl hij in feite aan de andere kant de overheid een zwaardere verantwoordelijkheid wil geven. Ik verzoek de heer Kocken om zijn

partijgenoten in Limburg te spreken, bijvoorbeeld de heer Beurskens die daar gedeputeerde is in een coalitie.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Toevallig sprak ik zaterdag de fractievoorzitter van Limburg.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Kijk, het ligt dicht bij huis. Dat is prima, uitstekend. Het college van Limburg heeft namelijk nadrukkelijke verantwoordelijkheden op het gebied van wonen, op het gebied van sociale zekerheid en op het gebied van zorg. Ik dacht eerst dat het gesprek zo goed verlopen is dat de heer Kocken volledig is overtuigd door zijn Limburgse partijgenoten. Daarmee zou ik natuurlijk ongelooflijk blij zijn geweest. Zijn bijdrage nu, ten opzichte van de heer Van Muilekom, is echter weer zo ouderwets minimalistisch, dat ik dan weer de betogen van de heer El Yassini in de commissie BEM herken en dat ik denk dat we toch nog een stukje strijd moeten leveren.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Daarop wil ik graag nog reageren.

De VOORZITTER: Gaat uw gang. Wilt u daarna uw betoog voortzetten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ja, dat ga ik met alle plezier doen. Allereerst richt ik mij tot de heer Meijer. Ik ben blij dat hij aan het einde van zijn betoog de correcte weergave geeft. Zijn interpretatie dat wij nu de zorg als kerntaak van de provincie zien, is natuurlijk niet aan de orde. Het gaat er ons om dat wij via onze economische kerntaak, via de EBU, zorgen dat de innovaties in de zorg mogelijk zijn en dat wij er daardoor voor zorgen dat de gezondheidszorg op termijn betaalbaar en toegankelijk blijft.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp dat innovaties bij de heer Kocken wel betekenen dat het onderwerp zorg op de agenda staat, omdat er dan gedacht wordt vanuit de bedrijven en het aanbod van diensten. Als het echter gaat om de mensen die de zorg moeten krijgen en die de zorg moeten betalen, dan is het geen kerntaak van de provincie. Ik heb wel een stukje handleiding nodig bij dit beleid.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! De heer Meijer is doorgaans heel goed bij de les, maar blijkbaar heeft hij de afgelopen jaren niet helemaal goed geluisterd. De provincie heeft de gezondheidszorg namelijk niet als kerntaak. Die taak ligt bij het Rijk en die taak ligt ook bij de gemeenten waar het gaat om de persoonsgerichte zorg.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Behalve als het om innovatie gaat. Dan is het ineens wel een kerntaak.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Behalve als het om de economische invalshoek gaat. Dat klopt.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik laat het eens rustig om me inwerken.

De VOORZITTER: Mijnheer Kocken, wilt u uw betoog voortzetten?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nog steeds graag. Bij het vaststellen van de begroting gaat het niet alleen om het zeggen wat wij willen, maar het is ook goed om na te denken hoe je straks wilt controleren dat het gebeurd is. De VVD wil daarvoor graag wat meer verdieping. We hebben een Tweede Kamerlid, de heer Duisenberg – inderdaad, familie van –, die samen met de heer Van Meenen van D66 een methode heeft bedacht om die verdieping wat meer aan te brengen en om met een vragenlijst te kijken wat de inspanning is geweest van de overheid en wat het heeft opgeleverd. Niet alleen aan de hand van een vinkje achter de indicator, maar door het dieper ingaan op de materie. Wij willen graag dat de subcommissie dat gaat oppakken en uitwerken. Er moet bekeken worden hoe dat bij ons in de provincie goed zou kunnen werken en wat daarvoor de voorwaarden zijn. We willen

graag dat het college daarbij ook de helpende hand uitsteekt. Wij dienen daarover zo een motie in, samen met SGP en CDA.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Hoe vaak horen wij niet van de heer Kocken en van zijn coalitiegenoten: "U bent wat snel met een voorstel. Wij kunnen het niet van alle kanten bekijken. We zouden het graag eerst nog in commissieverband of anderszins beoordelen." Nu komt hij hier zo waar in de statenvergadering zonder enige voorbereiding en vooraankondiging en zonder behandeling in de commissie met een heel ander stelsel. Ik ben enorm benieuwd naar hoe dat element van informeren van andere statenleden, het meenemen in de redematies en het uitwerken van de voor- en nadelen gestalte heeft gekregen in de visie van de heer Kocken.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wij vragen de subcommissie daarom dit op te pakken. Alle partijen zijn daarin vertegenwoordigd of kunnen daarin vertegenwoordigd zijn. Dat wordt een gezamenlijk proces. Je moet echter ergens beginnen en dat gaat met deze motie.

Motie M77 (VVD, CDA, SGP): programmabegroting 2017 - controle volgens Duisenberg-methode.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2017;

constaterende dat:

- *Provinciale Staten de kaders vaststelt voor zowel financiën als beleid voor het komende begrotingsjaar door het vaststellen van de Programmabegroting 2017;*
- *PS hiermee invloed heeft op de beleidsdoelen en de bijbehorende verdeling van middelen;*
- *de Programmabegroting deel uitmaakt van de planning & controlcyclus;*
- *PS de inkomsten en uitgaven toetst bij het vaststellen van de jaarrekening;*
- *PS een Subcommissie voor de jaarrekening heeft, die zich voornamelijk met de technische aspecten van de financiën en jaarrekening bezighoudt;*
- *de Tweede Kamer vanaf 2013 een werkwijze heeft ontwikkeld om op een gestructureerde wijze de begroting en verantwoording te kunnen beoordelen, de zgn. Duisenberg-methode. Deze werkwijze kijkt naar inkomsten en uitgaven, maar ook naar de effecten van beleid;*

overwegende dat:

- *Gedeputeerde Staten verantwoording aflegt over het gevoerde beleid en besteding van de financiën aan Provinciale Staten bij de vaststelling van de jaarrekening;*
- *PS de controle op de jaarrekening procesmatig en inhoudelijk wil optimaliseren;*
- *PS bij de controle van de jaarrekening niet alleen wil kijken naar de besteding van het geld, maar ook naar de effecten die beleidsbeslissingen in dat jaar gehad hebben;*
- *de TK bij de controle van begroting en jaarrekening goede ervaring heeft opgedaan met de Duisenberg-methode;*
- *bij de Duisenberg-methode wordt gewerkt met het aanstellen van rapporteurs, bestaande uit één lid van de coalitie en één lid van de oppositie. Deze controleurs verrichten voorafgaand aan de jaarlijkse behandeling van de begroting en de verantwoording (jaarrekening) een diepgaande vooranalyse van de begroting en verantwoording. Hun bevindingen en aanbevelingen rapporteren zij aan de commissie;*
- *daarvoor deze rapporteurs een standaard vragenlijst gebruiken om de controle uit te voeren;*
- *de TK positief is over deze werkwijze;*
- *ook enkele gemeenten ervaring hiermee op gaan doen;*

spreken uit:

- *de Duisenberg-methode te willen gaan gebruiken voor de controle van de begroting en de jaarrekening;*
- *stapsgewijs hiermee ervaring op te gaan doen, eerst per commissie, later per programma;*
- *en daarmee te beginnen met de jaarrekening 2016;*

en verzoeken:

- *de subcommissie voor de jaarrekening deze werkwijze voor te bereiden;*
- *GS dit waar nodig te ondersteunen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben erg benieuwd naar de verdere onderbouwing.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de opmerking van de heer Meijer het volgende. Ik begrijp dat hij even was verrast. De heer Kocken had de motie afgelopen weekend doorgestuurd. Toen ben ik hem gaan bekijken en dacht ik: ja, datgene wat er in Den Haag gebeurt is wel heel uitgebreid. Ik heb tegen hem gezegd: "Zorg er voor dat we het in de commissie bespreken." Dat is precies wat de heer Meijer heeft gezegd. Als ik u nu goed hoor, is het dus de strekking van de motie om dat eerst te bespreken en om na te gaan wat wij ermee kunnen. Er wordt inderdaad veel gevraagd. Het kost tijd om het te gaan doen, ook van statenleden. Vandaar enigszins de twijfel. Datgene wat we er echter uit kunnen krijgen, zou heel goed aansluiten op datgene wat wij hebben gevraagd in de vorige statenvergadering.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ja. Om ervoor te zorgen dat de subcommissie het niet zomaar ziet als iets van: "Wat moeten we ermee?", spreken we uit dat het wel iets goeds voor ons zou kunnen zijn. Er zit wel een positieve toon in de motie.

De VOORZITTER: Wilt u uw betoog afronden?

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Zeker. Er zijn nog veel kansen te pakken. De begroting voor 2017 is daarvoor een goede aanzet. Wij wensen het college en de medewerkers daarmee heel veel succes.

De VOORZITTER: De motie M77 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Ik geef nog één fractie het woord voordat de lunchpauze begint. Het woord is aan de heer Dercksen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dit is alweer de zesde begroting die ik mag commentariëren, maar veel is er in al die tijd niet veranderd. GroenLinks is nog steeds blij met eco-ducten zonder damherten en wilde zwijnen. Ook edelherten zijn in geen velden of wegen te bekennen, zo heb ik begrepen van de gedeputeerde. De VVD is blij dat de motorrijtuigenbelasting niet wordt verhoogd, terwijl in die zes jaar dat wij hier zitten de opbrengsten zijn gestegen met € 10.000.000, van € 108.000.000 naar € 118.000.000. Per kilometer provinciale weg zijn we nog steeds een van de duurste provincies. Het CDA zal blij zijn met de verkiezing van Trots op mijn Dorp, maar dat mag van D66 dan weer niet zo heten. Zij had namelijk een fatwa uitgesproken over het woord trots. Of D66 blij is, weten we niet meer, want zij verklaarde een paar maanden geleden haar eigen verkiezingsprogramma ongeldig. Welkom in de provinciale politiek.

Ik heb een aantal blokken: economie, mobiliteit, natuur. Laten we echter beginnen met de klimaat-hysterie. We ontkomen er niet aan, want ook de nieuwe begroting is er voor een belangrijk deel op gebaseerd. Het is in elk geval goed dat het college intussen doorheeft dat het in Nederland in twintig jaar niet warmer is geworden. De cijfers van het KNMI bewijzen het. Het college zegt echter: "Op de Noordpool wordt het wat warmer, dus daarom valt hier meer regen. Niemand die lacht. Dat is jammer. Het is namelijk echt onwetenschappelijke prietpraat. Elk bewijs voor deze stelling ontbreekt. Daarnaast hebben valse klimaatprofeten als Al Gore, daar heb je hem, lang geleden voorspeld dat in 2013 de Noordpool ijsvrij zou zijn. Helaas, hij zat er een tikje naast, 5.000.000 vierkante kilometer om precies te zijn. Dat is 120 keer de oppervlakte van Nederland, maar ja, wat scheelt het.

Het college conformeert zich ook aan het energieakkoord en het vrijblijvende klimaatakkoord, dus ik zou heel graag van de gedeputeerde willen weten welke apocalyptisch hel en verdoemenis ons nu

staan te wachten als er straks een graad bij komt. Er is al een graad bij gekomen, dus er resteert nog één graad. Wat gaat er nu precies gebeuren? De temperatuur in Nederland schommelt tussen de -15 tot -20 en de 35 graden Celsius. Wat gaat er gebeuren als daar één graadje bij komt, als dat al gebeurt? Die klimaatgekte heeft velen in de greep. Het denken wordt stopgezet. Zo ontstond in 2007 de hype om palmolie in onze elektriciteitscentrales te gooien, vanzelfsprekend samen met subsidie uiteraard. Daartoe werd dan oerwoud in Indonesië gekapt om plantages aan te leggen voor palmolie, de olie met de hoogste voedingswaarde die er is. We noemden het duurzaam en dat gaf zo'n fijn gevoel. Subsidie op hybride auto's of op elektrische auto's kostte de staatskas € 6.000.000.000. Vanwege die subsidie werden van heinde en verre auto's naar Nederland gehaald, want de auto-industrie had hier de beste marges. Hielp het? Nee, natuurlijk niet. Zelfs een staatssecretaris van dit kabinet gaf het toe. Maar ja, we noemden het duurzaam en die elektrische auto's gaven zo'n fijn gevoel. In Nederland gaan we nu € 4.000.000.000 belastinggeld in brand steken samen met biomassa. Biomassa is de nieuwe palmolie. Het is nu zelfs tot de burelen van D66 doorgedrongen dat het wellicht niets met duurzaamheid te maken heeft. We hadden het er al eerder over. Bossen worden gekapt en een belangrijke grondstof, namelijk hout, wordt niet meer als grondstof gebruikt, maar met stookolie verscheept naar onze elektriciteitscentrales. Iemand heeft namelijk bedacht dat het zo duurzaam zou zijn en dat voelt zo goed. Als we hier bossen verbranden in de elektriciteitscentrales komt dat niet op onze CO₂-emissie te staan. Daar zit de truc. Nadenken hoeft dan verder niet meer.

Rapporten wijzen het uit: biomassacentrales zijn twee tot drie keer viezer dan gascentrales. Dan zit je dus ongeveer op het niveau van een kolencentrale. Dit college heeft in alle wijsheid besloten een vergunning te verstrekken aan een biowarmtecentrale in de stad Utrecht, op Lage Weide, in de stad van de milieuzone, in de stad van de strijd tegen open haarden, in de stad waar bij een restaurant terrasverwarmers wordt verboden, waar men met warmtecamera's rondrijdt om te kijken of er toevallig niet wat warmte uit je bovenlichtje ontsnapt. In die stad zet men een mega open haard neer. Dat noemen we dan duurzaam, want dat voelt zo fijn. Dat is natuurlijk volstrekt idioot. Die energie is ten eerste totaal overbodig. De centrale draait alleen op subsidie en volgens de vergunning kunnen we het hout halen uit Zuid-Amerika en Afrika. Hoe duurzaam wilt u het hebben? De PVV wil de inwoners steunen die hier tegen protesteren. Wij roepen het college via een motie op om samen met de inwoners te komen tot een onafhankelijk onderzoek en zich aan te sluiten bij wat de gemeente al doet aan deze Eneco biowarmtecentrale. Misschien kan iemand van het RIVM uitrekenen hoeveel maanden korter Utrechters gaan leven door deze uitstoot. Dat rekenen ze graag uit bij het RIVM. Ook hiervoor komen we met een motie.

Motie M78 (PVV): onderzoek vervuiling Eneco biowarmtecentrale I.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Begroting 2017;

constaterende:

- *dat de provincie een vergunning heeft verleend voor het bouwen van een biowarmtecentrale op Lage Weide Utrecht;*
- *dat de gemeente heeft aangekondigd nader onderzoek te doen naar de gevolgen van die centrale;*
- *dat omwonenden protesteren tegen de bouw van de centrale;*
- *dat een biowarmte- of biomassacentrale twee tot drie keer vuiler is dan een gascentrale;*
- *dat energiecentrales niet thuishoren in stedelijk gebied;*

verzoeken GS:

het RIVM te verzoeken een berekening te maken hoeveel korter Utrechters leven door de uitstoot van deze centrale.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M79 (PVV): onderzoek vervuiling Eneco biowarmtecentrale II.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Begroting 2017;

constaterende:

- *dat de provincie een vergunning heeft verleend voor het bouwen van een biowarmtecentrale op Lage Weide Utrecht;*
- *dat de gemeente heeft aangekondigd nader onderzoek te doen naar de gevolgen van die centrale;*
- *dat omwonenden protesteren tegen de bouw van de centrale;*
- *dat een biowarmte- of biomassacentrale twee tot drie keer vuiler is dan een gascentrale;*
- *dat energiecentrales niet thuishoren in stedelijk gebied;*

verzoeken GS:

om zich aan te sluiten bij het additionele onderzoek en zich er van te vergewissen dat het aanvullende onderzoek ook de instemming zal hebben van de (georganiseerde) omwonenden en PS in kennis te stellen van de uitkomsten van het onderzoek.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik snap het niet helemaal. In de stad is op verzoek van D66, zoals de heer Dercksen al aangeeft, gevraagd om een onafhankelijk onderzoek hier naar. Dat onderzoek wordt uitgevoerd door de stad. Wat vraagt u dan van de provincie? De provincie kan zich daarbij aansluiten, maar wat zegt dat? Het onderzoek is namelijk onafhankelijk.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil graag dat de provincie als vergunningverlener zich daarbij aansluit. Dan weet men waarover het gaat. Misschien kan men in overleg met de inwoners tot de conclusie komen of ook de inwoners het onderzoek dat nu gekozen wordt convenieert.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dat weet ik zo net nog niet. Het gaat mij om het onafhankelijk onderzoek.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Als mevrouw Van Hooijdonk een onderzoek gelast, weet ik niet of dat de inwoners heel blij maakt. Het zou fijn zijn als het echt een onafhankelijk onderzoek is. Daarom mijn oproep aan het college om daarop toe te zien.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Geloof mij, het is echt een onafhankelijk onderzoek. De D66-fractie in de stad zal dat in de gaten houden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! 'Better safe than sorry.'

Dit college gaat met de energietransitie inzetten op isolatiemaatregelen. Dat is goed, want dat is de enige zinnige en de enige rendabele manier van duurzame energiebesparing. Een college dat zich echter ook een beetje zou hebben verdiept in de materie, zou hebben geweten dat minister Kamp € 700.000.000 klaar heeft liggen voor isolatie, voor particuliere eigenaren en voor corporaties. Waarom denkt dit college dan met een paar miljoen euro iets te kunnen bereiken, als dat de minister met € 700.000.000 niet lukt? Wist de gedeputeerde überhaupt dat er zoveel geld beschikbaar was en waarom is dat dan niet met ons gedeeld? Als dit wel was gebeurd, hadden de collega's tegen het rare voorstel kunnen stemmen. Graag een reactie.

In de commissie BEM ging het laatst ook over CO₂ en de begroting staat er vol mee. Misschien is het goed om een keer te zeggen dat CO₂ geen gif is zoals sommigen lijken te denken. Wij ademen het hier allemaal uit. De concentratie in deze zaal is drie keer hoger dan in de atmosfeer. Je zou voorzichtig de conclusie kunnen trekken dat een dergelijke concentratie bij sommigen leidt tot wat wartaal, maar dat is vooralsnog niet wetenschappelijk bewezen. Er zijn zelfs mensen die denken dat als het niet waait zij toch windenergie uit het stopcontact krijgen, omdat ze een certificaat hebben. Zeg het maar.

Als het niveau tot onder de 150 ppm (parts per million) daalt, begint alles wat groen is op aarde te sterven. Dan komt er een einde aan het leven op aarde. CO₂ is net als water een essentiële bouwstof voor het leven op aarde. Telers spuiten CO₂ in kassen om de groei te bevorderen. Woestijnen ontgroeien. Er is minder water nodig bij voedselproductie. Daarover hoort u natuurlijk nooit iets. Ons journaal onttrekt zich niet of nauwelijks aan het niveau van dat in Noord-Korea. Heeft iemand via de media gehoord dat het klimaatakkoord geen verdrag is? Dat je er zonder opgaaf van redenen van af kunt? Dat het hele akkoord gebaseerd is op vrijwilligheid? Dat er geen sancties in staan voor landen die zich er niet aan houden? Heeft u dat ooit gehoord bij de NOS, bij RTL Nieuws, bij Nieuwsuur of EenVandaag? Nee, natuurlijk niet.

Heel South Australia zat zonder stroom, omdat de windparken er in verband met een storm mee ophielden. U ziet hier de grafiek van de energieopbrengst van de windparken in Australië. De Energiewende in Duitsland heeft een kostenpost van € 520.000.000.000. Dat is per huishouden € 25.000. U ziet dat de kosten in Duitsland sinds 2001 voor elektriciteit voor huishoudens zijn verdubbeld. Wat gebeurt er dan met de CO₂-uitstoot? U ziet vanaf 2009, toen het echt pas los ging met de Energiewende, de CO₂-uitstoot in Duitsland is gedaald. Gefeliciteerd met je Energiewende.

Wat gebeurt er met die energie? South Australia zat zonder stroom. De netwerken kunnen de pieken niet kwijt. Polen Tsjechië hebben al tegen Duitsland gezegd: "Houd die windstroom bij je, want onze netwerken kunnen het niet aan." McKinsey schreef daarover een vernietigend rapport, vorige week nog. Die goedkope stroom die Duitsland kwijt moet, gaat naar Oostenrijk, maar ook naar Nederland. Er zijn zelfs bedrijven die geld toe krijgen om energie te gebruiken. Er worden windparken stilgelegd. Dat geldt dan weer niet voor de stroom subsidie naar die windparken, want als de exploitanten kunnen aantonen dat ze elektriciteit hadden kunnen opwekken, dan krijgen ze wel subsidie. Geen stroom, maar wel subsidie. Dat zijn regelingen die bij wind op zee in Nederland ook gaan gelden. Welkom in Oe-loeboeloeland. Wat doen Nederland en deze provincie: ze zetten nog meer molens neer. Een gevalletje de ezel stoot zich in het gemeen graag twee keer aan dezelfde steen. Kent de gedeputeerde deze feiten? Heeft dat geleid tot een belletje met de minister? Of laat u onze economie van de provincie Utrecht, net als in South Australia dagenlang in het donker zitten? Wie gaat dat betalen?

Als we dan wat van de Duitsers willen leren, dan is het wellicht van een Beierse rechter, die heeft bepaald dat molens op grote afstand van woningen moeten worden geplaatst en wel op tien keer de hoogte van de molen. Neemt u dat even mee in uw gedram om nieuwe molens, gedeputeerde? Hoe hypocriet is het om wel geld vrij te maken in de begroting voor geluidsoverlast veroorzaakt door verkeer, beleid dat wij steunen, maar niet voor de overlast van die overlastmolens? Dan kunnen de inwoners de boom in. We noemen het duurzaam en dat voelt zo fijn.

De media, maar ook deze zaal, met uitzondering van de PVV-fractie, kijken weg van de gevolgen van de asielinvasie. In Nederland 150.000 inwoners erbij in vier jaar. Dat is een grote stad erbij. Die mensen landen ook voor een deel in Utrecht. Hoort u het college of hoort u een van al die partijen in deze Staten als het gaat over de energieagenda, met al die mensen erbij? Waar kan ik dat terugvinden? Al die apothekers uit Aleppo zorgen voor meer vervoersbewegingen. Hoe zit dat met de bereikbaarheid? Hoe zit dat met de luchtkwaliteit? Waar kan ik dat terugvinden? Binnenstedelijk wonen, inrichting van het landschap: waar kan ik terugvinden wat de gevolgen zijn van deze massa-immigratie? Beschikbaarheid van drinkwater. Banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt, zo zeg ik tegen de heer Meijer. Allen hier, zowel achter de tafel van GS als hier in PS verkeren in een staat van totaalontkenning. Er mag niet over gesproken worden. Het hoofd zit meters diep onder de grond. Dan heb ik het nog niet eens over de vernietigende werking van de islamisering in onze samenleving. Alles wat het Westen ooit liefhad, wordt verkwanseld, omdat de politiek correcten onze waarden om zeep hielpen. Wel maken de collega's zich in de commissie druk om een homovlag, maar over waar homo's het meest mee geholpen zouden zijn, namelijk een stop op de import van een homohatende ideologie, hoor je ze niet. Ik hou erover op. Andere onderwerpen. Iedereen kan weer doen alsof het niet bestaat en kan terugkeren in zijn of haar eigen ontkenningsscocon.

Ik kom nog even terug op de windmolens. Het gaat om de netingrepen waarover McKinsey een rapport heeft geschreven. Men slaat alarm. Het gaat in Duitsland om peperdure netwerken. Het kost

€ 400.000.000 om de boel aan de praat te houden. Als u de grafiek volgt, weet u dat ook in Duitsland binnenkort delen van het land in het donker gaan zitten. Leer daarvan.

Dan het blokje economie en de OMU. Via een brief informeerde het college ons over de gang van zaken bij de OMU. Men stelde vast dat "na een aantal moeizame jaren de OMU in 2015 op stoom gekomen is". Dus toen de vastgoedmarkt op zijn kont lag, ging het niet zo goed met de OMU, maar nu de vastgoedmarkt aantrekt gaat het beter. Daarvoor was de OMU echter niet bedoeld. De OMU was bedoeld voor een periode dat het slecht ging. Wanneer heeft u PS dan geïnformeerd dat het moeizaam ging? Wij hebben hier alleen maar juichverhalen gehoord over hoe goed en fantastisch die OMU ging. Wanneer heeft u ons erover geïnformeerd, eerder dan afgelopen zomer? Graag een reactie. Wij waren altijd al kritisch over de OMU. Het lijkt alsof wij hier ons gelijk halen.

De taken van de OMU zijn intussen uitgebreid naar een adviesrol van gemeenten en ook is de transformatie van kantoren aan het takenpakket toegevoegd. Zo hou je jezelf namelijk lekker in stand. Voor kantoren die kansrijk zijn voor transformatie staan de kopers intussen in de rij, ook zonder OMU. Je hebt dan ook geen directeur meer nodig die € 150.000 per jaar bij elkaar harkt. Met € 550.000 aan jaarlijkse lasten bereikte de OMU vorig jaar een resultaat van € 4.500.000 negatief. GS schrijft echter: "Gemaakte kosten zullen scherper ten laste worden gebracht van de leningnemer." Er zijn dus kosten gemaakt ten laste van het apparaat, van ons, van de belastingbetaler, die dus niet bij de leningnemer in rekening zijn gebracht. Fijn, weer bedankt.

Mobiliteit. Zoals bekend strijdt de PVV hier al jaren voor een lagere motorrijtuigenbelasting en voor het opheffen van knelpunten. Het grootste knelpunt is en blijft de Loenerslootsebrug. Het college komt niet verder dan lobbyen bij het Rijk. Zoals gezegd: intussen komt er per jaar € 10.000.000 meer binnen aan motorrijtuigenbelasting dan zes jaar geleden. Als dit college dat geld niet over de balk had geknikkerd, dan hadden we die tweede brug intussen als provincie zelf kunnen aanleggen van geld van de mensen die in de file staan. Dus wel € 20.000.000 min € 400.000 zo hoorde ik net, voor een ecoduct in Soesterberg en voor een enkele zandhaas, maar geen geld voor dagelijkse ellende voor vele mensen die in de file staan, maar ook voor mensen die om die file heen wonen. Vorig jaar mei dienden wij al een motie in met het verzoek om snel te beginnen met het uitvoeren van die brug en om geld te reserveren voor dit fileprobleem. De motie werd verworpen. Gelukkig namen de collega's wel een motie aan om onderzoek te doen naar die file. Dat onderzoek lag echter al in de kast stof te verzamelen. Zo konden de partijen de mensen echter weer op de mouw spelden dat ze er toch echt iets aan deden. Aan deze bezigheidstherapie heeft niemand echter iets. Lobbyen bij het Rijk, dat € 73.000.000.000 stopt in nepenergie heeft ook niet zo veel zin. Daarvan valt niet zo veel rationeels te verwachten. Dus: handen uit de mouwen, voorbereiden en uitvoeren die nieuwe brug. De reserve bij VERDER alleen bedraagt eind 2017 al € 10.000.000 en in 2020 is er nog voor € 400.000.000 aan reserves. Maak dus geld vrij voor de aanleg van die tweede brug en verlos ook de omgeving van de overlast door deze file. Ik kom daarover met een motie.

Rijdende auto's – dat geldt ook voor die brug – zijn schoner dan stilstaande auto's. Groene golven zorgen ervoor dat niet alleen alle auto's blijven rijden, maar dat ook de snelheid op de weg wordt beïnvloed. Dat is goed voor de veiligheid, goed voor de bereikbaarheid, goed voor de luchtkwaliteit en goed voor de capaciteit van die weg. Wie wel eens vanuit oostelijke richting de stad Utrecht binnen rijdt zal het beamen. Heel soms, waarschijnlijk per ongeluk, doen ze daar ook wel eens iets goeds. Daar is sprake van een groene golf. Je kunt daar de stad prima inrijden. Het verkeer geeft daar een heel rustig beeld.

Graag zouden wij van GS een overzicht krijgen op welke trajecten dit een uitkomst zou kunnen bieden en welke kosten zo'n systeem van groene golven met zich meebrengt. Ik rijd zelf nog wel eens over de N237 tussen Utrecht en Amersfoort. Er zijn echter misschien nog wel betere weggedelen te bedenken waar zo'n systeem zou kunnen werken.

Natuur en milieu. De provincie subsidieert het geboortebos. Dat geeft zo'n goed gevoel als je een boom plant. Elders wordt echter bos gesloopt voor nieuwe natuur, of nog erger: internationale natuur. Staatsbosbeheer sloopt met hetzelfde gemak het Robbenoordbos voor windmolens, uiteraard met subsidie.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoor nu dat de heer Dercksen nog wel eens naar Amersfoort rijdt. Dan moet ik oppassen. Dat betekent dat ik in die context toch aan hem het volgende wil vragen. Hij wil op de N237 die groene golf. Hoe vaak staat hij daar in de file, hoeveel oponthoud heeft hij daar, hoeveel verkeerslichten zijn er, hoe dringend is het om van overheidswege de doorstroming daar te bevorderen?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Als de heer Meijer goed geluisterd heeft, dan heeft hij gehoord dat ik zeg dat ik daar wel eens overheen rijdt en dat ik denk dat het daar de doorstroming kan bevorderen. Misschien dat de gedeputeerde straks echter een veel beter voorbeeld heeft van een weg, waaruit blijkt dat het veel nuttiger is om het elders te doen. Ik kom met een voorstel om daar eens naar te kijken voor een aantal trajecten, waarbij wordt aangetoond dat het goed is voor de veiligheid en de luchtkwaliteit. Ik stel de hele linkervleugel hier tevreden met dit voorstel en ik hoop ook u. Het is goed voor de veiligheid, omdat men langzamer gaat rijden. Het is goed voor de luchtkwaliteit. Ik had u dus eigenlijk heel enthousiast aan de interruptiemicrofoon verwacht.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen heeft dus geen bewijslast. Dat is jammer. Ik had daarop gehoopt en erop gerekend. Ik zie niet zo goed het verschil tussen een elektronisch bordje dat 70 km/uur aangeeft of een geverfd rood-wit bordje op een paal.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dan gebeurt er dus met zo'n paal en zo'n bord dat je dus gaat stilstaan bij een verkeerslicht, terwijl als die op 60 km/uur staat mensen 60 km/uur gaan rijden, langzamer gaan rijden, met minder uitstoot en een rustiger verkeersbeeld, veiligheid en goed voor de omgeving, want dan kan hij doorrijden bij het eerste het beste kruispunt. U komt toch ook wel eens in Utrecht?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Of er kan een ander bordje worden neergezet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De heer Meijer wil waarschijnlijk van heel Nederland een milieuzone maken. Dat kan ook.

De VOORZITTER: Rondt u uw verhaal af?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben inderdaad bijna klaar. Ik was bezig met Staatsbosbeheer, dat bos sloopt voor windmolens, vanzelfsprekend met subsidie. Vorige week is er opeens een plan om 100.000 hectare bos aan te planten, terwijl in onze energiecentrales bos uit Amerika wordt verbrand. Dat is knettergek. Ik stel echter voor om te doen alsof dat allemaal niet bestaat. Er is nieuwe natuur. Deze bestaat geregeld uit weelderige grassen, waarin weidevogels zich dus niet kunnen nestelen. Landbouwgrond weg, weelderige grassen terug en vervolgens krijgen de resterende agrariërs de schuld dat er zo weinig weidevogels zijn. Het kan allemaal maar.

Mijn vorige afbeelding ging om de pieken van de windmolens. Dan nu voor de heer Van Muilekom en voor iedereen een plaatje over de biodiversiteit, niet van het PBL of het Wereld Natuur Fonds, maar van het CBS. Dan kunt u niet zeggen: "Daar staat de heer Dercksen weer." Het CBS, heeft de biodiversiteit bijgehouden langs de lat van de rode lijst indicatoren. Niet boos worden op mij, maar het CBS bellen. Dit laat zien dat er niet heel veel veranderingen en verschil zit in de ontwikkeling van de biodiversiteit sinds 1995. Het wordt niet veel slechter en het wordt niet veel beter. Ziet u de € 5.500.000.000 voor EHS terug? Aan de heer Van Muilekom vraag ik: zou u zelf die € 100.000 terugvinden? Klaarblijkelijk is er niets opgestoken van het rapport sjoemelnatuur en is er niets opgestoken van deze data. Al het geld is weggegooid, zoals staatssecretaris Bleker al eens vaststelde. Dit college gaat echter door met nog meer ecoducten. Zo kabbelt het college voort, niet gehinderd door feiten of de kennis ervan.

Motie M80 (PVV): groene golven.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de Begroting 2017;

overwegende:

- *dat groene golven leiden tot een rustiger en daarmee veiliger verkeersbeeld;*
- *dat door het ononderbroken rijden de luchtkwaliteit verbetert;*
- *dat de capaciteit van de wegen toeneemt;*

verzoeken GS:

onderzoek te doen op welke weggedeelten groene golven zouden kunnen bijdragen aan bovengenoemde doelstellingen en PS hierover te informeren vergezeld van financiële consequenties.

En gaan over tot de orde van de dag.

Motie M81 (PVV): aanpak knelpunt Loenerslootsebrug.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van de Begroting 2017;

constaterende:

- *dat het grootste knelpunt op de provinciale wegen in de provincie Utrecht de Loenerslootsebrug is (N201);*
- *dat er geen enkel zicht is op financiële steun vanuit het Rijk;*
- *dat indien men de juiste prioriteiten stelt, binnen de begroting voldoende ruimte is om dit knelpunt zelfstandig op te lossen;*
- *dat met onderzoeken en krantenartikelen files niet verdwijnen;*

verzoeken GS:

per omgaande een aanvang te nemen met het voorbereiden van en uitvoeren van de plannen die leiden tot het oplossen van de dagelijkse files op de N201 door onder meer het plaatsen van een tweede brug en daartoe de nodige financiële middelen te reserveren.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties M78 tot en met M81 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Ik schors de vergadering tot 12.45 uur. Ik wens u allen in de zaal hiernaast een smakelijke maaltijd.

Schorsing van 12.12 uur tot 12.54 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is het statenvoorstel over de programmabegroting 2017. Voor na de lunch geef ik als eerste het woord aan de heer Hoefnagels.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Deze maand is het 50 jaar geleden dat D66 is opgericht. Afgelopen weekend waren we in het nieuws omdat we een mooi congres hadden. Helaas was ik daarbij niet aanwezig. Die 50 jaar is een periode geweest waarin D66 zich sterk heeft ontwikkeld van met name het politieke bestel veranderen in 1966 tot een betere samenleving willen creëren in 2016. Altijd vanuit een optimistisch wereldbeeld, waarin we samen meer kunnen bereiken dan alleen. We moeten als politiek de dingen doen die ertoe doen en we moeten altijd blijven nadenken over de vraag of we met de juiste zaken bezig zijn. Zo ook in de provincie. Wat is onze rol als provincie? Waarom houden wij ons wel bezig met het een en niet met het ander? D66 is van mening dat we met name een rol moeten spelen daar waar wij het verschil kunnen maken. Waar maken wij in de provincie dat verschil? Ik geef enkele voorbeelden.

We zijn druk bezig met de verwezenlijking van de plannen rondom winkelleegstand. Hierbij is de meerwaarde van de provincie reeds aangetoond. We starten nu met het onderzoek naar onze rol in de winkelleegstand. Ongeveer vijf jaar geleden hebben D66 en de ChristenUnie voor het eerst gevraagd of hierin geen rol voor de provincie is weggelegd. D66 is blij dat dit onderwerp nu statenbreed op de agenda staat. Het is nog afwachten welke rol de provincie het best kan invullen, maar dat ook hierin een rol voor de provincie is weggelegd, is voor ons helder. Gemeenten zijn aan zet, maar winkelleegstand is geen probleem dat gemeenten alleen kunnen oplossen. Het is in ieders belang dat wij kiezen voor een gezamenlijke aanpak. Daarin moet de provincie, in nauw overleg met de gemeenten, de 'lead' nemen.

De natuur is voor de provincie een helder beleidsterrein. Het is dan ook terecht dat er veel aandacht voor bestaat, uiteraard voor de implementatie in 2017 van de nieuwe Wet natuurbescherming en met een van de grote projecten voor het realiseren van onze natuuropgave, de realisatie van het ecoduct over de N227 over de Heuvelrug. Er zijn landelijk echter ook andere plannen voor nieuwe natuur. Staatsbosbeheer heeft, samen met de houtsector, het idee opgevat om 1000 vierkante kilometer nieuw bos in Nederland aan te leggen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Met terugwerkende kracht. De heer Hoefnagels is al overgegaan op het onderwerp natuur. Het is altijd goed om het over de natuur te hebben, maar ik zat nog even bij de winkels. Hij zegt dat het nu tijd is om dat te doen. Ik heb daarvoor ook altijd gepleit. Hij heeft het over de ChristenUnie en D66, maar de SP heeft er ook voor gepleit dat de provincie daarin inspanningen gaat leveren. Hij heeft het erover dit samen met de gemeenten op te pakken. Hopelijk weet de heer Hoefnagels dat gemeenten en provincie niet altijd hetzelfde denken over deze problematiek. Je moet daarbij bijvoorbeeld ook de lokale detailhandelsnota's betrekken. Is het de heer Hoefnagels bijvoorbeeld bekend dat zijn partijgenoot en huidige gedeputeerde ooit wethouder was in Amersfoort en daar plannen heeft ingediend en tot ontwikkeling heeft gebracht die helemaal tegengesteld zijn aan datgene wat als provinciaal belang wordt gezien? Hoe gaat de heer Hoefnagels om met deze problematiek?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Om te voorkomen dat wij hier de raadszaal van Amersfoort gaan naspelen, heeft u vast en zeker ooit de heer Van den Berg daarover vragen gesteld. Ik weet dat hij toen een nota heeft ingediend, waarvan de statenfractie zich afvroeg of het zo ver gaat en of dit inderdaad zo de wens was. Het is aan de gemeenteraad in Amersfoort om daarmee iets te doen. Het is juist aan de Staten om dit nu verder op te pakken en om wel degelijk hierover in overleg te treden met de gemeenten. Wij hebben destijds met onze gemeenteraadsfractie hierover gesproken. Die fractie zag het een stuk minder negatief dan wij in eerste lezing dachten dat het er stond.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dit is een tikkeltje een omzeilende beantwoording door de heer Hoefnagels. Ik snap dat ook wel. Ik vind de situatie waarin hij zich bevindt lastig. Ik begrijp dat je daarvoor heel wat intern massagewerk nodig hebt. De kwestie is echter inderdaad dat de huidige gedeputeerde en vroegere wethouder van Amersfoort een plan heeft ingediend dat alom ruimt bood aan megastores en noem maar op, om flink rondom de stad firma's van buiten te laten komen, onder zwaar protest van de lokale ondernemers en dat de provincie de indruk wekt precies op de omgekeerde lijn te zitten. Ik wens de heer Hoefnagels daarom buitengewoon veel sterkt bij deze interne massage.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Een kleine reactie. Het was geen vraag, maar er werden wel dingen gesteld waarvan ik denk dat de heer Meijer het iets ruimer brengt dan hoe het in Amersfoort gelezen wordt. De grote bedrijven worden nu niet allemaal overal gevestigd. Het is dus niet zo angstig als dat de heer Meijer nu doet voorkomen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! In Amersfoort en in andere plaatsen – laten we dat even nadrukkelijk stellen – is het verstandig dat D66 haar oor eens te luisteren legt bij binnenstedelijke en dorpse ondernemersorganisaties die volop worstelen met deze problematiek. Volgens mij krijg je dan een redelijk getrouw beeld.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Zo luisteren we allemaal ook heel goed naar wat wij in de Staten vinden. Het komt hopelijk allemaal goed.

Ik had het zojuist over de plannen van Staatsbosbeheer. Voor deze bossen heeft Staatsbosbeheer uiteraard nog meerdere locaties nodig. Volgens D66 is dit de uitgelezen mogelijkheid om stappen te maken met de groene contour. Het aanleggen van zowel rustige als beleefbare natuur is goed mogelijk in aansluiting op de EHS. De provincie heeft 30 vierkante kilometer groene contour in de aanbidding, die voor een groot deel geschikt is om bos te realiseren. Een betere partner dan Staatsbosbeheer om deze daadwerkelijk te ontwikkelen is er volgens D66 niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dat waag ik te betwijfelen. Staatsbosbeheer hoeft zich niet aan de herplantplicht uit de Boswet te houden en kapte, met subsidie, tussen 2006 en 2010 300 hectare bos. In Limburg zijn ze van plan om nog eens 1200 hectare bos te kappen, omdat het dan zogenaamd om nieuwe natuur moet gaan. Ik zou bijna willen zeggen: een slechtere partner kun je niet vinden. Om bos te kappen in het Naardermeer krijgen ze nog eens € 13.500.000 subsidie. Heeft u naar het plan gekeken? Kent u de feiten dat Staatsbosbeheer meer bos kapt dan dat zij ooit gerealiseerd heeft?

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Het eerste deel: waarvan akte. Het tweede deel is niet correct.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Waarvan akte? De heer Hoefnagels steekt een verhaal af dat de wereld zwart is en ik laat de cijfers zien. Ze krijgen boskapvergunningen en weet ik wat allemaal. De wereld is wit en u zegt: waarvan akte. Kom op. Even op de inhoud proberen deze keer. Gewoon even naar de feiten kijken van wat Staatsbosbeheer daadwerkelijk doet. Iets ten westen van onze provincie zijn ze ook bos aan het kappen, omdat het nieuwe natuur is. Wees dan eerlijk en zeg: "Of ik wil nieuwe natuur en de bomen gaan weg", of zeg: "Die nieuwe natuur moet ook weer weg. Ga maar weer bomen planten".

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dan ga ik er toch maar even op in. We hebben er hier ook al regelmatig over gesproken dat nieuwe natuur meerdere dingen kan inhouden. Het feit dat je in bepaalde gebieden, ook in de provincie Utrecht, op een gegeven moment bomen kapt omdat we bezig zijn met het ontwikkelen van de natuur zoals we hem daar ter plekke willen, betekent niet dat u op het conto van Staatsbosbeheer kunt schrijven dat het bossen kapt. Het voert een beleid uit waarvan wij met z'n allen willen dat het dat uitvoeren. Dat u nu aangeeft dat dit iets is wat negatief is, is voor uw rekening. Daarom zei ik: "waarvan akte".

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik gaf nog niet eens de kwalificatie negatief of positief. Ik gaf de kwalificatie hypocriet. Ze zijn massaal bossen aan het kappen, op tal van plekken, zelfs voor windmolens, waarvoor zij subsidie krijgen. Nu noemt u Staatsbosbeheer de beste partner om nog meer bos te planten. Dat gaat niet samen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! De hoeveelheden die de heer Dercksen noemt zijn minimaal in verhouding tot de volledige hoeveelheid bossen die Staatsbosbeheer al in beheer heeft. Nogmaals: het is onjuist.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Er is tussen 2006 en 2010 300 hectare bos gekapt. Dat noemt de D66-fractie een onbelangrijke hoeveelheid bos. Waarvan akte.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Nee, dat heb ik niet gezegd.

De VOORZITTER: Vervolgt u uw betoog.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! D66 vraagt aan Gedeputeerde Staten of zij al contact heeft gehad met Staatsbosbeheer over deze plannen. Welke mogelijkheden zien zij zelf? Welke afspraken gaat u maken met Staatsbosbeheer om ons streven naar meer natuur mogelijk te maken?

Daar waar twee gemeenten niet dezelfde belangen hebben op het gebied van mobiliteit, kan er ook een rol voor de provincie zijn weggelegd. Dat gebeurde vijf jaar geleden bij de tweede ontsluiting van Houten. Bunnik wilde niet meewerken, waarna de provincie de ontsluitingsweg via een inpassingsplan mogelijk maakte. Bij dat besluit is de noodzaak om het buitengebied tussen Houten en Bunnik verkeersluw te maken een belangrijk onderdeel geweest. Om dat mogelijk te maken, komen vele onderwerpen samen. Eerder deze maand sprak GS zowel met Provinciale Staten als met de gemeenten Bunnik en Houten over de stand van zaken. Hierbij bleek de nadruk vanuit de provincie in de afgelopen jaren te hebben gelegen op het realiseren van de oostelijke ontsluiting, terwijl de overige onderdelen ondergesneeuwd leken te raken. De provincie zou hier nu juist haar meerwaarde moeten tonen. D66 vraagt aan GS of zij de integrale aanpak van het buitengebied tussen Bunnik en Houten wil oppakken en trekken, voordat er verdere stappen worden gezet om de oostelijke ontsluiting van Houten te wijzigen. Hier is immers sprake van zo veel met elkaar verbonden belangen, dat het proces onherroepelijk tot stilstand zal komen indien de integraliteit wordt vergeten. Bij zo'n onderwerp kun je en moet je als provincie het verschil willen maken.

De begroting voor 2017 geeft invulling aan hetgeen we begin juli bij de voorjaarsnota hebben afgesproken. De bedragen kloppen wellicht, maar de inhoud ervan levert altijd nog vragen bij ons op. Bij bijna elke bespreking van een product uit de planning & controlcyclus vraagt D66 u meer inzicht te verstrekken in de planning en voortgang van de projecten en de doelbestemming van de reserves in verband met de omvang van de portefeuille, te beginnen met mobiliteit. Provinciale Staten hebben er erg weinig beeld van en grip op de verschillende taken. Elke keer wordt ons voorgehouden dat wij die inzichten zullen krijgen. Ook nu lukt dat echter nog altijd niet. Hoe is het met de voortgang van het mobiliteitsprogramma? Hoeveel ruimte is er nog in de verschillende beleidsonderdelen? Daarnaast wederom de vraag hoe het staat met de budgetten rondom het BRU. Die laatste vraag wordt nu wel erg nijpend. D66 heeft in de afgelopen week begrepen dat u binnenkort aan ons voorstelt om maar liefst € 141.000.000 uit te geven aan de verbetering van de sneltram. Op zich kunnen wij ons goed vinden in een dergelijke investering. Hier kunnen wij wederom als provincie het verschil maken. Dat lukt ons echter niet indien wij niet weten of het geld daadwerkelijk beschikbaar is. Daarvoor zult u toch helderheid over de financiën van het BRU moeten verschaffen. Vandaar nog een keer de vraag aan GS: wilt u ons op de hoogte stellen van de planning en omvang van alle projecten in de mobiliteitsportefeuille, zowel met betrekking tot het provinciale mobiliteitsprogramma als met betrekking tot het BRU?

Tot slot nog een vraag over de meerjarige begroting. Als wij de huidige begroting lezen, zien wij een groot incidenteel weerstandsvermogen, ruim boven de norm die wij enkele maanden geleden hebben vastgesteld. Daarnaast hebben we in de septembercirculaire gelezen dat de meerjarige inkomenspositie van de provincie een stuk beter lijkt dan die waarmee wij de afgelopen jaren rekening hebben gehouden. D66 vraagt zich af in welke mate de huidige cijfers leiden tot structurele dan wel incidentele baten. Zou u ons daarvan voor het einde van het jaar een duidelijk beeld kunnen schetsen?

D66 zit in het college omdat zij de provincie het verschil wil laten maken door samen met onze inwoners en onze gemeenten de juiste dingen te doen. Om dat te kunnen doen is geld en samenwerking nodig. Het geld voor het komende jaar wordt geregeld in deze begroting. Daarmee zullen wij instemmen. De samenwerking die nodig is om dit voor elkaar te krijgen, zal Gedeputeerde Staten moeten bereiken. Als u onze inzet en samenwerking nodig heeft, dan vraagt u het maar. Wij zullen ons best doen. Ik sluit af met Nelson Mandela: "Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder".

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Collega Hoefnagels begon met het noemen van een congres van afgelopen weekend. D66 is nu 50Plus. Ik zou zeggen: tijd voor vroegpensioen. Een paar maanden geleden hadden wij het over referenda. Toen was de uitslag van het Oekraïne-referendum bekend. Ik vroeg u wat D66 daarvan vindt. U zei toen dat het vanzelfsprekend was dat de

uitslag van het referendum moest worden gevolgd. Vindt de fractie van D66 in de provincie Utrecht dat nog steeds?

De VOORZITTER: Welk hoofdstuk van de begroting is dat? Nu komen we wel heel erg ver af van de begrotingsbehandeling.

De heer DERKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! We hebben het er de vorige keer over gehad. Ik vroeg of de heer Hoefnagels daarop nog antwoord wilde geven. Geen antwoord is natuurlijk ook een antwoord.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik geef daar zeker antwoord op. Ik wil die notulen graag even nakijken. Zoals de heer Derksen het nu zegt, heb ik het namelijk zeker niet gezegd. Dan zou ik ver af moeten staan van mijn eigen mening. Zo ver wil ik niet af gaan staan van mijn eigen mening. Ik heb waarschijnlijk gezegd dat ik zeker vind dat het kabinet iets met het resultaat van dit referendum zou moeten doen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! We zoeken het op.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Daar sta ik nog steeds achter. Ik ben blij dat het erop lijkt dat ze er uit komen, dankzij het CDA.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Wil de heer Derksen ook mijn standpunt weten over het referendum? O, het kon zo zijn. Brede algemene ontwikkeling, breed geïnformeerd willen worden.

Uiteindelijk draait het allemaal om de rol van de overheid. Hoe denk je over de overheid? Wat is je visie daarop? De liberale, de neoliberale benadering of de benadering van solidariteit en kijken naar hoe je de democratie handen en voeten kunt geven in deze provincie? Dit is het punt dat steeds terugkomt. Hoe kijk je aan tegen onderwerpen? We horen hier steeds weer waarin wij het verschil kunnen maken. De heer Hoefnagels van D66 noemde dat zojuist ook. We moeten doen wat nodig is. Wie bepaalt uiteindelijk wat er nodig is en waar je uiteindelijk je verantwoording moet laten gelden? Wat de SP betreft is dat niet zo heel erg ingewikkeld. Als je ziet dat bijvoorbeeld het zorgbeleid finaal uit de klauwen loopt, dat mensen geen toegang meer hebben tot de zorg en de gemeenten na de decentralisaties met de handen in het haar zitten om de mensen fatsoenlijke thuiszorg te bieden, zou je je kunnen voorstellen dat de provincie denkt: "De gemeenten komen er niet uit, de zorgaanbieders komen er niet uit, de regering wil er niet uit komen, dus is er ook voor ons een rol om te kijken wat we kunnen doen om ervoor te zorgen dat de mensen de zorg krijgen die zij nodig hebben – daarom vond ik de discussie met de heer Kocken buitengewoon interessant – of om ervoor te zorgen dat er vanuit dat oogpunt voldoende werkgelegenheid in de zorg blijft en dat bijvoorbeeld zorgmedewerkers hun baan niet verliezen." Dat zou heel goed een provinciale insteek kunnen zijn, zoals dat in Limburg gebeurt, waaraan de VVD kennelijk meewerkt. Of het van harte is of niet, ik weet het niet; de heer Kocken kan hierover vast het een en ander melden.

Vanuit die verantwoordelijkheid kijken we naar de zorg, maar ook naar de woningbouw. Hebben wij namelijk niet al jarenlang te maken met onvoorstelbare wachtlijsten voor betaalbare huurwoningen? Die wachtlijsten worden niet opgelost door het bestaande beleid, want ze zijn er nog steeds. Ook niet door de aanpak van de PVV, die zo'n constructief voorstel in die richting probeert onderuit te halen. Dat betekent dat het op een andere manier moet gebeuren en dat de provincie daarin het initiatief moet nemen. Het is nog maar een jaar geleden dat we hier in discussie waren over een ontwikkeling die nogal noopte tot urgentie. Er was de nodige opwinding en dat was begrijpelijk. We zaten toen midden in de vluchtelingencrisis en het was toen de vraag: wat doet de provincie. Natuurlijk zouden wij graag altijd meer engagement zien, meer plannen willen zien en meer duwen en trekken van de gedeputeerde willen zien. Er was toch iets van een gevoel van urgentie bij dit college van Gedeputeerde Staten en ook wel enigszins bij de coalitiepartijen. Wij willen niet dat de boel nu gewoon weer inkakt en dat het weer 'business as usual' wordt. Niet alleen gaat het om de omstandigheid dat het aantal vluchtelingen dat naar Nederland komt afneemt door een uitermate wankel internationale afspraak. Dat kan zomaar

pardoes veranderen. Voordat je het weet, moet je weer allerlei andere voorzieningen treffen. Ook hebben mensen die al zo lang op sociale huurwoningen wachten er recht op door een overheid bediend te worden. Als gemeenten door toedoen van een kabinet en afhankelijk daarvan ook door toedoen van woningcorporaties niet in staat zijn om aan die noden te voldoen, dan is de provincie er om te proberen te doen wat zij kan om ervoor te zorgen dat die mensen letterlijk en figuurlijk niet in de kou komen te staan. Dat betekent dat ik de huidige situatie aangrijp om te zeggen dat wij die ambitie niet moeten laten varen. We moeten onze tanden laten zien. Ik wil niet altijd weer in diezelfde discussie terechtkomen, zoals met de heer El Yassini in de commissie BEM. Er werd dan gezegd: "Nee, sociale woningbouw moet je helemaal niet doen. Je moet voor het middeldure segment bouwen, want dan los je de problemen op." Dat laatste is door onderzoeken aantoonbaar niet juist. Ik wil gewoon dat stukje engagement zien voor de mensen die aangewezen zijn op een betaalbare huurwoning.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Zou de heer Meijer iets concreter willen zijn over wat hij vindt dat de provincie zou moeten doen in dit dossier?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Nadat wij al jarenlang voorstellen indienen om te komen tot meer en beter geïsoleerde sociale huurwoningen – een hoofdstuk apart – komen wij nu met het voorstel om Gedeputeerde Staten jaarlijks aan de Staten te laten rapporteren over het aantal huurwoningen dat met hulp van de provincie gerealiseerd is. Ik dank de heer Van Muilekom voor dit opstapje. Dat maakt zowel Gedeputeerde Staten als de Staten hier wat bewuster van hetgeen er gebeurt. Dat kan dan mooi worden afgezet tegen de urgentie. Ik dien hiertoe een motie in.

Motie M82 (SP): laat zien wat je bouwt.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Programmabegroting 2017;

overwegende:

dat de provincie de noodzaak inziet dat er meer betaalbare huurwoningen moeten komen;

dragen het college op:

PS jaarlijks te rapporteren over het aantal met hulp van de provincie gerealiseerde betaalbare huurwoningen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het antwoord van de heer Meijer een beetje onduidelijk. Hij probeert toch altijd heel duidelijk te zijn. U vraagt iets te controleren wat de gemeente zou moeten doen. Dan gaat het om de realisatie van het aantal huurwoningen. Wat wilt u dat de provincie gaat doen op het gebied van de woningmarkt, in zijn volle breedte?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind dat de feitelijke plek zo veel mogelijk lokaal moet worden beoordeeld. Daarbij moet nadrukkelijk worden gekeken naar binnenstedelijk bouwen. Ik ben niet voor: ga maar naar buiten en ga maar in de groene contour heien. U ook niet volgens mij. Waar dat kan, moeten we proberen gemeenten te helpen. Dat is zeer moeilijk. Dat weet u, want u bent ook nog eens een blauwe maandag wethouder geweest. Dat betekent dat het ook voor die gemeenten heel moeilijk is om die locaties te vinden en om de voorwaarden te vinden waaronder die exploitatie kan plaatsvinden. Daarbij is een sterke en grote partij als de provincie onmisbaar. Ik wijs erop dat als je bijvoorbeeld met woningcorporaties over deze problematiek praat, zij vaak zeggen dat zij dat willen en dat zij hopen dat de provincie die rol gaat spelen. Gemeenten komen er niet uit en dus ligt daar voor ons een taak.

De VOORZITTER: Wilt u uw betoog vervolgen?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Werkgelegenheid is al een paar keer aan de orde geweest. Steeds maar weer worden onderwijs en arbeidsmarkt gekoppeld. Natuurlijk is het een waarheid als een koe dat er een relatie is tussen die twee en dat al het mogelijke gedaan moet worden om ervoor te zorgen dat die afstemming optimaal is. Het is echter altijd ook een beetje een gemakkelijke, om niet te zeggen liberale oplossing. Het betekent namelijk dat je dan van het probleem af bent. Wij hebben nu eenmaal te maken met grote hoeveelheden mensen die een opleidingsniveau hebben van MBO of Vmbo, of met ongeschoolde mensen. Daarvoor doen wij nog steeds geen ene malle moer. Dat is voor ons een steen des aanstoots. Ook daarop hameren wij al jaren. Ook daarover is de bijdrage van mevrouw Noordenbos, onze fractiegenoot, in die gespreksorganen waarin dit onderwerp aan de orde is, gericht op het realiseren van meer inspanningen daarin.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Maakt de heer Meijer het met het beleid dat de SP voorstaat die mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en mensen met een lagere opleiding niet veel moeilijker als u al die mensen uit het buitenland binnenhaalt die of geen opleiding hebben, of analfabeet zijn, of opleidingen hebben die hier niets waard zijn? Zij concurreren niet alleen voor wat betreft uw woningen, zij concurreren niet alleen voor wat betreft banen, maar zij concurreren ook in het onderwijs en met mensen met een lage opleiding. U zou eens moeten kijken naar wat u voorstaat en welke consequenties het heeft voor de mensen waarvoor u zegt op te komen. Het beleid voor die mensen is echter averechts.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! In de eerste plaats worden de belangen van de sociale huurders niet beschermd door de PVV. Elk voorstel waarmee wordt geprobeerd enige constructieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van sociale woningbouw wordt onderuit gekacheld door de heer Dercksen en zijn partij. Van hen hoeven die sociale huurders het in elk geval helemaal niet te hebben.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Voor de 61^e keer: de PVV-fractie in de provincie Utrecht vindt woningbouw geen taak van de provincie. Daarvoor hebben we in dit land corporaties opgericht. Zij moeten dat doen. Zij worden door de PvdA en de VVD geplukt en dus hebben zij er niet zo'n zin in om woningen te bouwen. Dan is het niet de bedoeling dat een ander overheidsorgaan, dat daarvoor helemaal geen geld heeft, dat wel moet doen. Komt u echter even terug op de vraag die ik wel stelde.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het betekent in elk geval dat in dat krachtenveld er natuurlijk door het enige orgaan dat daarin een rol kan spelen en dat ervoor kan zorgen dat die partijen aan tafel komen om daadwerkelijk boter bij de vis te leveren, namelijk de provincie, die inspanning moet worden geleverd. Het minimalisme van de PVV draagt daaraan in elk geval niet bij. De concrete voorstellen zijn heel eenvoudig. Dat is namelijk dat de provincie gelden inzet – die gelden zijn er, zeker met dit hogere weerstandsvermogen, enzovoort – om als cofinanciering te kunnen dienen en vooral probeert door een goede katalysator te zijn de gesprekken tussen de corporaties en de gemeenten de zaak verder te brengen. Je ziet namelijk steeds dat ze er niet uit komen en dat geldt nog steeds. Ik woon zelf in een van de grootste gemeenten van deze provincie. De op een na grootste om precies te zijn. Ik zie die worsteling van die corporaties ook die niet weten op welke plek ze aan de slag kunnen en de gemeenten die het vreselijk moeilijk vinden om allerlei hobbels te overwinnen, waar deze provincie wel een bijdrage kan leveren om ervoor te zorgen dat dit leidt tot concrete planvorming.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Even concreet. Welke hobbels zien gemeenten nu om tot woningbouw te komen waar de provincie een rol bij kan spelen? Ik wil best helpen om te kijken waar plannen sneller van tafel kunnen komen. Ik kan u nog wel een praktijkvoorbeeldje geven vanuit Amersfoort. Daar wordt u niet zo vrolijk van, dus laten we dat niet doen. Wat zijn die hobbels? Welke hobbels kunnen worden weggenomen? Dan regelen we dat vanmiddag nog met een motie.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De gretigheid die de heer Dercksen voorwendt, namelijk dat hij er alles aan wil doen om het probleem op te lossen, komt in een wat vreemd daglicht te staan. Per slot van rekening is deze problematiek al minstens een jaar of vijftien tot twintig oud. Het is

dus niet iets van vandaag of gisteren. Ik meen dat de heer Dercksen ook meent dat de markt hierin een rol heeft, in plaats van de overheid. Die problemen zijn nog helemaal niet opgelost, tot op de dag van vandaag niet. Ik hoor met belangstelling de toverformules van de heer Dercksen. Natuurlijk zullen wij alles omarmen wat goed is.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik krijg geen antwoord op mijn vraag. De heer Meijer zegt dat er hobbels zijn bij het komen tot uitvoering van sociale woningbouw. Heb ik dat goed verstaan of niet?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ja.

De heer DERCKSEN (PVV): Ik vraag aan u: wat zijn die hobbels en wat kunnen we eraan doen? U komt met een heel lang verhaal, maar u geeft geen antwoord op mijn vraag. Welke problemen ziet u nu en welke hobbels zijn er die wij hier vanmiddag met z'n allen kunnen oplossen?

De heer MEIJER (SP): Dat lange verhaal ging in de eerste plaats over u en uw partij en de geloofwaardige bijdrage om dit probleem op te lossen. De waarheid moet nu eenmaal gezegd worden, snapt u? Om concreet te zijn: op lokaal niveau zie je dat er ook binnenstedelijk geworstel is over locaties en over keuzes die gemaakt moeten worden over locaties. Dat leidt er bijvoorbeeld toe dat lokale overheden moeite hebben om aan woningcorporaties die in die gemeenten actief zijn concrete stukken grond aan te bieden waarop die inhaalslag gemaakt moet worden. Dan is er ook de vraag hoe de industrieterreinen, waar het gaat om het ombouwen van kantoren en dergelijke, effectief zodanig kunnen worden ingezet dat er middelen vrijkomen voor meer betaalbare huurwoningen. Dat kunnen u en ik hier niet simpel even met z'n tweeën regelen. Als je het echter vertikt om er inspanningen voor te leveren of, zoals u doet, als je elk voorstel naar de gallemeizen helpt, dan zal er nooit iets veranderen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Het spijt me, maar dit is echt klinkklare onzin. U heeft het over binnenstedelijk bouwen. Dat kunnen de gemeenten zelf en daaraan hoeven wij niets te doen. Als je wilt dat er woningen komen op bedrijfsterreinen, dan staan de bedrijven daarvoor op dit moment in de rij om dat te realiseren. Ze bellen met de heer Van den Berg en hij regelt, als het nodig is, dat de contouren naar wonen worden omgezet. Volgens mij gebeurt dat zelf ook gewoon binnen de gemeenten. Er zijn dus geen hobbels. U zegt dat wij aan dit grote probleem iets kunnen doen. Ik kom met een vraag en u komt met onzin terug. Die hobbels zijn er namelijk niet. De gemeenten moeten aan de slag.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan het natuurlijk blijven herhalen. Ik constateer dat de gemeenten daar niet uit komen. Ik constateer dat de heer Dercksen veel amok maakt. De feitelijke praktische problemen ziet hij echter niet, omdat hij waarschijnlijk nooit eens een telefoontje op lokaal niveau pleegt. Dat is zijn probleem. Ik denk dat de provincie hierin een aanjagende rol heeft. Die verwoord ik graag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! U begon de dag met een kleine referentie aan de iets seksistische cultuur in Barneveld. Ik hoorde dit gesprek een tijdje aan. Zonder afbreuk te doen aan de mannelijke kwaliteiten van de sprekers stel ik voor deze 'bitch fight' te beëindigen. Het is helder dat de heer Dercksen wil dat de provincie niet aan sociale woningbouw doet en dat de heer Meijer wel wil dat de provincie dat doet. Daar hebben zij hun redenen voor. In zoverre stel ik voor dat dit helder is. Ik wilde de heer Dercksen net complimenteren voordat hij ging zitten, maar helaas, ik maak mij gauw uit de voeten.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb dit nu zo'n vijf vergaderingen aangekeken. Hoe lang heeft u deze 'sidekick' nog nodig, zo vraag ik mij af?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! In dit geval voel ik mij niet helemaal aangesproken. U begrijpt dat het niet mijn bedoeling is de leiding van de vergadering over te nemen.

Ik heb altijd aangegeven waar ik de inspanningen van de provincie zie, met name bij werkgelegenheid voor Vmbo-ers die hun opleiding reeds genoten hebben en die naar het oordeel van de SP jarenlang steeds maar door de provincie in de steek worden gelaten. Daartoe dien ik deze motie in.

Motie M83 (SP): meer goed werk voor (v)mbo.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 31-10-2016, ter bespreking van de Programmabegroting 2017;

constaterende:

in de provincie Utrecht veel mensen met een (v)mbo-opleiding geen goed werk kunnen vinden;

overwegende:

- *dat goed werk betekent 'het geldende cao-loon en tenminste minimumloon, met redelijke kans op een vaste aanstelling en doorgroeimogelijkheden op de werkvloer';*
- *dat het ontbreken van dit werk zorgt voor grote bestaansonzekerheid bij veel mensen;*
- *dat armoede en onrust onder grote groepen van de bevolking het gevolg kunnen zijn;*

spreken als haar mening uit:

dat dit niet past in ons profiel als Topprovincie;

verzoeken het college van GS:

- *bij de uitvoering van zijn kerntaken concrete stappen te zetten voor het scheppen en behouden van goede werkgelegenheid voor (v)mbo-ers;*
- *PS jaarlijks bij de jaarstukken te rapporteren over het aantal gecreëerde goede banen voor (v)mbo-ers.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ik heb nog een minuut en 33 seconden. Wij herinneren ons allemaal nog de discussies die wij in de statencampagne hebben gevoerd over de aanpak van het openbaar vervoer, in combinatie met de problematiek van de mobiliteit in zijn algemeenheid. Wie weet er nog wat er werd gezegd over de zogenaamde dubbele schaalsprong? Dan praat ik over de Kracht van Utrecht, over de ideeën die daaruit voortkwamen en over de omarming door vriend en vijand van dat idee om vervoersstromen vanuit het centrum naar de rand, het op elkaar aansluiten van de fiets, de rails, de bussen, zodat er een korte rijweg ontstaat door gebruik te maken van het openbaar vervoer en daarmee de afhankelijkheid van het autovervoer te verminderen. Inmiddels is het oktober 2016. Wij vragen ons af hoe het daarmee nu staat. Wij zien namelijk te weinig en willen daarop graag een duidelijk antwoord van de gedeputeerde. Nu weer wordt er gesproken over de tram die vanuit het zuiden van de stad via het centrum naar de Uithof zou moeten. Allemaal de trechter in, geen schaalsprong. Ik weet dat de voorganger van de huidige gedeputeerde, de heer Van Lunteren, die dubbele schaalsprong in feite omarmde. Waarom doet deze gedeputeerde dat niet? In elk geval dien ik hiertoe een motie in.

Motie M84 (SP): maak tempo met ontwikkeling knooppunten openbaar vervoer.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Programmabegroting 2017;

constaterende:

- *dat de stad Utrecht toegroeit naar 400.000 inwoners tussen nu en 2030;*
- *dat daarom het openbaar vervoer mee moet groeien;*
- *dat het provinciebestuur serieus werk wil maken van de ontwikkeling van een sternetwerk met regionale ov-knooppunten, maar;*
- *dat de uitwerking van dit knooppuntenmodel nog niet concreet op de agenda staat, terwijl de schaalsprong hier wel toe dwingt;*

dragen het college op:

- *een concreet plan te maken over de opzet van een stermodel, inclusief de benodigde financiering;*
- *dit plan uiterlijk ten tijde van de Voorjaarsnota 2017 aan PS voor te leggen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De moties M82, M83 en M84 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! In al deze wat verhitte discussies nu een vrouwelijke inbreng, de eerste van vandaag.

Als ik aan u en aan mijn collega's hier in de Staten vraag wat de eerste zin van de programmabegroting is, dan weet iedereen daarop vast het antwoord. "Het gaat goed met de provincie Utrecht." Dat is goed nieuws, maar tevens is het geen nieuws. Jaar op jaar constateren we dat de unieke combinatie van centrale ligging, gecombineerd met prachtige en diverse natuur en de rijkdom aan cultuurhistorisch erfgoed maakt dat we in trek zijn bij bedrijven en inwoners. Dat het goed gaat, betekent natuurlijk niet dat we niet alert moeten zijn. Het is goed om een slag te maken voor hoe wij als Staten onze controlerende rol vervullen. Dat is ook de reden dat wij mede-indiener zijn van de motie die de subcommissie voor de jaarrekening verzoekt om de methode Duisenberg te benutten bij de controle van de jaarrekening vanaf 2017. Er werd net aan gerefereerd dat het een grootse methode is die vooral landelijk speelt. Er werd gevraagd of deze niet te omvangrijk is. We weten dat ook Zeist en Utrechtse Heuvelrug daarvan inmiddels gebruik maken. Ik kan mij voorstellen dat de subcommissie zijn licht ook bij deze gemeenten opsteekt om te kijken hoe daarmee omgegaan kan worden.

De rijkdom aan cultuurhistorisch erfgoed maakt Utrecht als provincie bijna een nationaal historisch museum. In 2013 speelde deze discussie natuurlijk nog. Het cultuurhistorisch erfgoed is ook nog eens breed verspreid over de provincie. Van Oudewater tot Baarn en van Rhenen tot Abcoude. In 2013 heeft het CDA het initiatief genomen om dat erfgoed en de prachtige verhalen die daarbij horen over de provincie en de verhalen van de kleine erfgoedparels te verbinden. Daarmee zag het programma Utrecht Verhaalt het licht, een initiatief dat breed is ondersteund door de Staten. Het CDA stelde zich voor dat door de verschillende verhalen aan elkaar te verbinden, je als toerist of inwoner wordt verleid om van het ene monument naar het andere te zwerven. Een prachtige schoorsteenpartij bijvoorbeeld in de buitenplaats Doornburgh in Maarssen kent zijn equivalent in het Slot Zeist. De tuinen van Slot Zeist zijn ontworpen door Zocher, Deze is weer te verbinden met de stadsparken in Utrecht en bijvoorbeeld het Kantonpark in Baarn, ook een prachtig park. Zo kun je in Utrecht, afhankelijk van je interesse reizen van het ene historische, mooie plekje naar het andere. Het gaat ons daarbij dus om kleine, maar gedenkwaardige plekken, vaak grotendeels onderhouden door vrijwilligers. Met Utrecht Verhaalt bieden we deze plekken en de daarbij betrokken mensen de mogelijkheid om aan te haken op een Utrechts totaalconcept, waarvoor de provincie de randvoorwaarden bood. De verbinding die hiermee tussen de verschillende cultuurhistorische plekken zou ontstaan, zou een impuls kunnen zijn voor cultureel ondernemerschap. Op deze manier draagt ons cultuurhistorisch erfgoed dan ook concreet bij aan de betrokkenheid van de inwoners bij hun directe omgeving en daarmee aan de leefbaarheid van de steden, dorpen en kleine kernen van deze provincie. Daarom de volgende vraag aan GS: hoe staat het ervoor met Utrecht Verhaalt, wanneer u het bekijkt vanuit het perspectief zoals zojuist door ons is geschetst en vanuit de bedoeling die daarmee destijds is ingezet?

Utrecht Verhaalt gaat voor ons dus juist om het kleine erfgoed in de buitengebieden. Dat kleine erfgoed zou wat het CDA betreft in 2017 onderdeel moeten kunnen zijn van 100 jaar De Stijl. De steden Utrecht en Amersfoort hebben daarbij natuurlijk een centrale rol. Wij attenderen GS er echter graag op dat De Stijl ook zijn sporen heeft nagelaten buiten deze twee steden. We roepen GS dan ook op, daar waar het de gezamenlijke inzet met partijen betreft ten aanzien van cultuur- en toerismebeleid, contacten te zoeken met andere steden die het betreft, zoals Zeist. Is GS daartoe bereid? Zo ja, kan GS ons dan informeren over hoe het dit oppakt?

Het leggen van verbinding, waar Utrecht Verhaalt voor staat, biedt ook de mogelijkheid om jongeren te betrekken bij cultureel erfgoed en om daarmee de binding met hun directe leefomgeving extra te benadrukken. Dat geldt ook voor ouderen. Openbare plekken zouden benut kunnen worden om Utrecht Verhaalt zichtbaar te maken. Je brengt dan Utrecht Verhaalt min of meer naar mensen toe. In het geval van ouderen – misschien ook in het geval van jongeren, maar zeker in het geval van ouderen – haal je ook de verhalen op. Een prachtige openbare plek om dit te doen zouden de bibliotheken kunnen zijn. In de begroting wordt aangegeven dat er een nieuwe bibliotheekvisie wordt ontwikkeld. Bibliotheken kunnen in de kleine kernen en dorpen een belangrijke rol vervullen als openbare werkplek en ontmoetingsplaats. Het CDA ziet daarbij een mogelijke rol voor de bibliotheken, daar waar het de leefbaarheidsopgave in ons buitengebied betreft. Daarom de volgende tweeledige vraag aan GS: bent u bereid om bij de nieuwe bibliotheekvisie de rol die bibliotheken vervullen in het kader van de leefbaarheid in de kleine kernen en dorpen mee te wegen? Bent u bereid bij de nieuwe bibliotheekvisie nader te kijken naar de rol van bibliotheken als openbare plek om Utrecht Verhaalt naar onze inwoners te brengen? Beide punten dienen echt samen met de betrokkenen, dus met de inwoners, vormgegeven te worden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag. Mevrouw Maasdam verbindt de bibliotheken met de kleine kernen. In heel veel gemeenten is in de afgelopen jaren juist in die kleine kernen al zodanig bezuinigd op bibliotheken, dat deze wellicht alleen in bijzondere vorm bestaan, bijvoorbeeld als bibliobussen of als thuisbibliotheken, et cetera. Hoe ziet u dan uw vraag in relatie tot het beleid dat die gemeenten vanuit hun verantwoordelijkheid in de afgelopen jaren hebben uitgevoerd? Daarnaast de terugkerende vraag van vandaag: wat is de rol van de provincie daarin?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Hoefnagels zegt terecht dat gemeenten ermee bezig zijn. Ook in de fractie vielen woorden als bibliotheekbus et cetera en werd gezegd dat de bibliotheekbus en dergelijke ook die rol kunnen vervullen. Wat ons betreft is het echt iets dat je samen met gemeenten bekijkt en waarin wij een toegevoegde waarde zouden kunnen bieden. Met name de bibliotheken, die vaak inmiddels een sociale plek vormen, kunnen veel meer gebruikt worden om leefbaarheid vorm te geven. Wij zouden echt de link tussen de bibliotheekvisie en de leefbaarheid in de kleine kernen willen leggen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Maasdam had het statement dat het goed gaat met Utrecht. In hoeverre gaat het goed met de Utrechter? In hoeverre gaat het goed met degene die al heel lang op een woning zit te wachten of met iemand die een baan zoekt? Daarover heeft u het niet. U heeft het veel over het cultureel erfgoed en zo, maar vindt u dat de onderwerpen die aan bod zijn gekomen meer aandacht zouden moeten krijgen? Ondanks dat het misschien met de provincie en de economie goed zou gaan, ligt er wel een aantal vraagstukken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Dat ben ik zeker eens met de heer Van Muilekom. Wij gaven heel nadrukkelijk aan dat het goed gaat met Utrecht, maar dat dit niet betekent dat er geen vraagstukken zijn waar wij voor staan. Leefbaarheid is een van die vraagstukken. De door u aangekaarte 'issues' rondom de link tussen onderwijs en arbeidsmarkt en dus ook de MKB-problematiek herkennen wij nadrukkelijk. Dus ja, natuurlijk liggen er opgaven. Voor ons is echter heel belangrijk dat het goed gaat met Utrecht, dat we nummer één topregio in Europa blijven. Daarmee kunnen wij ons voordeel doen, juist om de problematieken die er liggen aan te pakken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! We hebben een hoorzitting gehad, ook over het wonen. Er zijn veel kleine kernen aan de orde geweest, waarover u met name spreekt. In zijn algemeenheid komt het er echter wel op neer dat de problematiek op het gebied van de woningmarkt, over waar en niet alleen kwalitatief, maar ook over het volume maken, provinciebreed speelt. Vindt het CDA ook dat de provincie daarin meer een rol zou moeten vervullen hoe dat vraagstuk moet worden getackeld?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het CDA ziet wel degelijk een onderscheid tussen kwantitatief en kwalitatief. Volgens mij is die discussie net ook al aan de orde geweest tussen de PVV en de SP. Waar zit die rol nu eigenlijk voor de provincie? Het CDA vindt dat die rol voor ons op het kwantitatieve vlak ligt, dus waar staan we wel en niet woningbouw toe. Die discussie wordt hopelijk binnenkort breed gevoerd, als wij het over de PRS- en de PRV-herziening hebben. Kwalitatief ligt het echt bij de gemeenten zelf.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag aan mevrouw Maasdam is dan als volgt. Als die gemeenten er nu niet uit komen, zeggen wij dan: "Dat is jullie probleem"? Zo ken ik het CDA niet. De sociale woningbouw is tegenwoordig een onderwerp van de SP en een beetje van de PvdA. In het verleden, historisch gezien, moeten we denken aan allerlei mensen die in de jaren '50 en de jaren '60 in de kabinetten hebben gezeten, KVP-ers en ARP-ers die allen hierin een rol hebben gespeeld. U kunt dat toch niet op zijn beloop laten als dat niet verder komt?

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De provincie heeft ook gezegd dat wij een ondersteunende rol vervullen. Als gemeenten vragen en 'issues' hebben, kunnen zij daarvoor vanwege onze kennis bij ons terecht. De provincie heeft dat altijd zo uitgesproken. De basisopgave en de keuzes rondom de kwaliteit van de woningen ligt bij de gemeenten.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is passief. Vaak erkennen gemeentebesturen niet dat ze er niet uit komen. De facto komen zij er niet uit.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik dicht hen toch wel de kennis en vaardigheden toe om zelf te concluderen of ze er uit komen en of ze daarin een beroep op ons zouden willen doen om mee te denken. Dan hebben wij een open oor en heeft de gedeputeerde daarin een open oor. Hij komt net binnen en hij zal dat vast bevestigen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik ken de oren van de gedeputeerde heel goed. Ik weet precies wat hij wel en wat hij niet wil horen. Over deze problematiek tot slot het volgende. Feit is dat het vaak ook een politieke nederlaag betekent voor een wethouder of een college als een bepaalde taakstelling niet wordt gerealiseerd of dat er wel bepaalde voornemens in de vorm van plannen worden neergelegd, maar deze nooit geëffectueerd worden, omdat de vervolgstap niet wordt ingevuld, laat staan de kwestie met de middelen. In die zin kan ik mij voorstellen dat de provincie actiever is dan in het betoog van mevrouw Maasdam wordt aangegeven. Ik hoop dat daarin nog een beetje ruimte zit.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Er zijn mooie voorbeelden te noemen en er ontstaan ideeën over de transformatieopgave voor kantoren naar woningbouw. Er zijn initiatieven genoeg en de 26 gemeenten in onze provincie zijn initiatiefrijke genoeg. Het is niet per definitie een politieke nederlaag als zij zich wenden tot de provincie om mee te denken over oplossingen van problemen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! We spreken elkaar nog.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik hierover een tweetal of drietal vragen stellen aan de heer Meijer?

De VOORZITTER: Heel kort graag, want u heeft uw eigen termijnen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Kunt u over uw eigen schaduw heen stappen ten aanzien van dit onderwerp?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat toch niet om mij? Het gaat hier toch om de mensen die tien jaar wachten om voor een betaalbare huurwoning in aanmerking te komen? Zij staan hier toch voorop?

De heer HOEFNAGELS (D66): Ja. U zei echter al dat het een onderwerp is van PvdA en SP.

De heer MEIJER (SP): Dat is al erg genoeg.

De heer HOEFNAGELS (D66): Die tientallen jaren bent u in die gemeenten iets minder, maar de PvdA wel degelijk, aan de macht geweest.

De heer MEIJER (SP): Daarin moet ik u gelijk geven.

De heer HOEFNAGELS (D66): Je merkt nu dat D66, nu zij in achttien van de twintig grootste gemeenten mee bestuurt, in de gaten krijgt dat je er ook op een andere manier naar kijkt. Vandaar mijn vraag: kunt u als SP even over uw schaduw heen stappen om te kijken of we naast een iets minder puur sociaal gehalte ook het liberale gehalte erin kunnen brengen en of we kunnen kijken of we landelijk iets voor elkaar kunnen krijgen om de boel te verbeteren? We moeten niet meteen teruggaan naar de stelling dat wij als provincie ook iets moeten doen. We moeten bekijken of we vanuit landelijk nieuw beleid, van volgend jaar – ik heb begrepen dat er al wat lijntjes worden gelegd –, dingen iets breder voor elkaar kunnen krijgen, zodat die gemeenten geholpen worden met het onderwerp.

De VOORZITTER: Heren, u mag elkaar best een vraag stellen, maar dit zijn gewoon complete termijnen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Sorry.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het is natuurlijk best gezellig, maar volgens mij ...

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Heel kort, u weet hoe ik ben: heel kort. Elke oplossing die in het belang is van sociale huurders zullen wij steunen. Nee, wij nemen niet onze toevlucht tot de liberale uitvalswegen.

De VOORZITTER: Goed zo.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik was wat verbaasd dat de heer Meijer zei dat de PvdA de sociale woningbouw in het hart had gesloten. Een van de problemen op dit moment is echter dat de PvdA die corporaties plukt en dat er daardoor weinig van de grond komt. Ik zal niet altijd praktijkvoorbeelden geven, maar ik heb een aantal ambtenaren gebeld in een randgemeente van de stad Utrecht – laat ik maar geen namen noemen – om na te vragen of een bepaald gebouw getransformeerd zou kunnen worden. Ik word niet teruggebeld. Het zit bij de gemeenten vast. De gemeenten hebben problemen. Ik ken de Alliantie, een van de grootste corporaties in deze buurt en een van de weinige in Nederland die een heleboel geld heeft. Als u uw wethouder in Amersfoort nu aan de jas trekt en zegt: "Joh, luister eens, zorg nu dat de mensen van de Alliantie projecten krijgen om te bouwen", dan hoeft u zich hier niet zo druk te maken en hoeft u het college niet lastig te vallen met deze vragen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik probeer mij het gezicht van de wethouder van Amersfoort even voor te stellen hij de opmerking van de heer Dercksen hier hoort. Ik weet wel hoe dat gezicht er dan ongeveer uitziet. De heer Dercksen kan erop vertrouwen dat ik precies dat soort dingen zeg tegen de wethouder van Amersfoort. Dat is echter niet de kwestie waarvoor wij hier samen zijn. Ik moet inderdaad erkennen, op grond van de uitspraak van de heer Hoefnagels, dat de alleszins gewaardeerde PvdA inderdaad in de historie wat langer deel uitmaakt van colleges en beslissingen heeft genomen inzake sociale woningbouw. Ik zie de PvdA echter wel, voor wat betreft prioriteiten, als een bondgenoot, in elk geval in deze Staten.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik had hieraan wel een vraag gekoppeld. Ik vond de beantwoording namelijk erg passief klinken, net zoals de heer Meijer zei. Als ik de regiodirecteur van de Alliantie hier in de provincie Utrecht spreek, dan zegt hij: "Bied mij grond aan waarmee ik aan de gang kan." Tegelijkertijd zegt hij ook vanwege zijn ervaring dat de woningmarkt een regionaal vraagstuk is. Dat deelt de PvdA. Daarbij leeft er onder de gemeenten soms onduidelijkheid over waar precies wat moet gebeuren. Er is daarnaast ook nog wel eens discussie over de vraag wie de sociale huurwoningen, maar ook andere typen woningen, gaat bouwen om tot een goede doorstroming te komen. Het gaat niet alleen om sociale huur. We hebben nu allemaal lokale, gemeentelijke woonvisies. Om dit vraagstuk over hoe je dit gaat doen op te lossen, zou het dan niet iets zijn dat de provincie gaat stimuleren wat je waar wilt gaan doen? Het mooie uit het verleden is dat als een buurgemeente zei dat men daar niet toekwam aan de bouw van sociale huurwoningen, werd gevraagd in hoeverre bijvoorbeeld de stad Utrecht het dan zou kunnen doen. Die buurgemeente betaalde er dan wel geld voor, omdat zij het niet doen en de stad wel. Je krijgt dan een soort regionale verevening. De provincie zou hierin een heel goede stimulerende rol kunnen hebben door in deze dingen mee te denken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Van Muilekom refereert aan een ruimtelijk vraagstuk. Binnenkort hebben wij de herziening van de PRS en de PRV op de agenda staan. Het lijkt mij dat het debat er dan ook weer over gevoed dient te worden.

Wel wil ik nog graag even iets zeggen over het volgende. Het woningvraagstuk is een regionaal vraagstuk. Het is feitelijk zo en wij erkennen dat op die manier. Het kan ook betekenen dat de provincie wel degelijk een rol kan vervullen. Bij de behandeling van de PRS en de PRV zullen wij daarop terugkomen. Ik filosofeer even, maar de opgaven van de gemeenten zouden bijvoorbeeld kunnen worden verbonden. Volgens mij kun je in Gelderland en/of Overijssel tot een uitruil komen. Het gaat dan niet om een betaling, maar het gaat er wel om gezamenlijk voor een opdracht te staan. Of we daarmee iets kunnen, moeten en willen, vind ik iets voor het debat rondom de PRS en PRV. Het feit dat de woningmarkt een regionaal vraagstuk is, is natuurlijk waar.

Het blijft verwonderlijk dat ik het in mijn inbreng helemaal niet over woningbouw zou hebben en wij daarop toch drie, vier man sterk belanden.

De begroting; daarover spraken wij. De provincie geeft aan een nieuwe rol te willen pakken en een nieuwe rol te moeten pakken in de netwerksamenleving die de wereld, maar zeker ook Utrecht, meer en meer wordt. Een samenleving waarin er steeds meer ruimte dient te komen voor het eigen initiatief van burgers en waarin de provincie een meer interactieve en participatieve rol oppakt. Het CDA roept GS daarbij op een stap verder te gaan en niet te spreken van het ruimte bieden aan het particuliere initiatief, zoals nu in de begroting staat verwoord, maar om het particuliere initiatief daadwerkelijk als uitgangspunt mee te nemen in het beleid. Daarom zijn wij er verheugd over dat volgend jaar eindelijk uitvoering wordt gegeven aan de motie Topdorp, die wij toch liever Trots op je Dorp zouden willen noemen. Ik kijk daarbij even naar de heer Dercksen. Ik heb de indruk dat hij mijn inbreng van tevoren heeft gelezen. Dat is overigens niet waar. De uitvoering van deze motie biedt een prachtig moment aan de particuliere initiatieven om die echt naar boven te tillen en om te waarderen waarvoor zij staan.

Ik wil graag nog één vraag inbrengen, even los van mijn inbreng. Ik heb nog tien seconden. Ik hoop dat ik iets langer heb, omdat er op andere momenten kort is gesproken. Het gaat over de N201. Dit onderwerp is aan de orde geweest bij andere inbrengen. Het CDA erkent dat hier een complex vraagstuk ligt dat niet simpel is op te lossen. Door de PVV is gezegd dat het simpel is op te lossen met het verbreden van de brug. In onze beleving is de situatie complexer dan dat. Ook als je bijvoorbeeld de inwoners van Loenersloot aanspreekt, blijkt dat zij niet direct voor een brug zijn. We hebben een toezegging van GS dat hiernaar gekeken wordt. Eind 2016 zou hierop worden teruggekomen. Wij hebben dan ook aan GS de vraag: hoe staat het er op dat punt op dit moment voor?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Het is maandagmiddag, het is 13.50 uur. We zitten met elkaar in het provinciehuis en buiten schijnt de zon. We kunnen nu heel lange algemene beschouwingen houden, we kunnen mooie verhalen houden en we kunnen onze verkiezingspeech alvast een beetje uitproberen, maar volgens mij is het nu tijd voor een kort verhaal, een goede motie en verder niet al te veel tekst. Ik ga kijken of ik vanmiddag iets kan doen op dat front.

Mijn verhaal gaat over een jongen die woont in een dorp. Het is een verhaal dat zich lang geleden afspeelde. Het gaat om een mooi dorp in het Groene Hart. U weet dat dit Groene Hart verschrikkelijk veel prachtige dorpen heeft, met mooie landerijen eromheen en ook weilanden, boerensloten, bosschages en knotwilgen. Die jongen zal zich dat misschien niet hebben gerealiseerd, maar hij leefde in een prachtige en unieke wereld. Hij wist niet hoe bijzonder het allemaal was, maar hij genoot er elke dag van.

Vlak buiten het dorp waar hij woonde had je een bos met veel waterpartijen. Dat bos heette het Vijverbos. Alle seizoenen genoot hij daar. In de winter kon je er schaatsen, in het voorjaar kon je er kikkervisjes vangen, in de zomer kon je er zwemmen en in het najaar gebeurden er weer andere dingen. Dan kon je bladeren zoeken, kastanjes rapen en noem maar op.

Op een dag zag hij daar iets wat hij nog nooit had gezien. Hij zag daar een enorme schildpad, zwemmend in het water. Echt een joekel van een ding. Hij ging natuurlijk dolenthousiast naar huis. Dat was in de tijd dat je nog geen Facebook had. Hij heeft dus al zijn 400 vrienden persoonlijk gebeld en gezegd: "Wat ik nou toch gezien heb. Het is prachtig." Zeker 100 vrienden vonden het leuk, zij 'like'-ten dat. Vervolgens vertelde hij het aan tafel bij het avondeten. Zijn vader vond het eigenlijk helemaal niet zo leuk van die schildpad. Hij dacht: "Hé, die schildpad hoort daar helemaal niet. Dat beest hoort niet in een Hollandse boerensloot, zeker niet een beest van die afmetingen. Dat kan niet. We missen daar toch een stukje handhaving?"

Nu zijn we bij het onderwerp waarover ik het wil hebben, namelijk toezicht en handhaving.

Die jongen uit het Groene Hart is inmiddels een stuk ouder. Nu zijn het zijn kinderen die graag door de natuur struinen en die langs slootjes en bossen gaan. Weinig provincies hebben zo veel bos, zo veel natuur en zo veel landgoed als Utrecht. Ze boffen, ze wonen in de goede provincie. Daar geniet iedereen van mee. Daarom vindt de ChristenUnie het een prachtig plan om al die natuur nog mooier en nog toegankelijker te maken. De ChristenUnie is voor beleefbare natuur. Laat die hekken daarom maar verdwijnen en maak die gebieden begaanbaar. Zo kan het grote publiek naar binnen en genieten van het Utrechtse landschap.

Minder hekken en meer paden zijn wel mooi, maar deze zijn niet gratis. Het vraagt om extra toezicht en handhaving. In het buitengebied is er steeds meer overlast door vandalisme, Rabobankjes vallen ten prooi aan vernieling, er is sprake van stroperij en er vinden zelfs geheime gevechten plaats tussen hooligans, zo las ik pas. Daarvan kun je je afvragen waar je ze liever hebt: in een stadion ergens in het centrum of in een verlaten bos. Maar goed, dat is een andere discussie. Het vraagt een provincie die niet alleen zorgt voor bloempjes en bijtjes, maar ook voor veldwachters die toezicht houden en regels handhaven. Dat is de reden dat wij een mooie motie hebben gemaakt. Deze dien ik hierbij graag in.

Motie M85 (ChristenUnie): veldwachters.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2017;

constaterende:

- *dat de menskracht voor toezicht en handhaving in natuurgebieden al langer tekort schiet;*
- *dat de uitbreiding van de handhaving van groene wetten in 2017 extra surveillance en extra controle vergt (pagina 37 Programmabegroting);*
- *dat de provincie meer natuurgebieden wil openstellen (pagina 36 Programmabegroting);*

overwegende:

- *dat daarvoor logischerwijs meer middelen en menskracht nodig zijn;*
- *dat de eigenaars van landgoederen en natuurgebieden nu al een groot deel van de kosten van openstelling, toezicht en handhaving betalen (naar eigen zeggen circa 50 procent);*
- *dat het vreemd is om de kosten van de maatschappelijke en politieke wens om meer gebieden open te stellen, grotendeels bij deze eigenaars liggen;*

verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:

- *om haast te maken met het voornemen om alle beheerders van landgoederen en natuurgebieden hiervoor een openstellingstoelage te geven;*
- *te onderzoeken of er meer groene handhavers – veldwachters – nodig zijn en wat daarvan de kosten zijn.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De ChristenUnie heeft in de begroting heel veel moois gelezen over cultuur, landschappen, energietransitie, wonen en zelfs over de fiets die er deze keer in voor kwam. Op al die onderwerpen zijn stappen gezet in de richting waarvoor wij als ChristenUnie in juni, voor de zomer, hebben gepleit. Herhaling en een bloemlezing daarvan zal ik u besparen. Ik maak de constatering dat wij blij en dankbaar zijn. Overigens niet alleen voor de inhoud, maar ook voor de vorm. Naast het college bedanken wij daarvoor ook de medewerkers.

Bijna 500 jaar geleden timmerde een monnik zijn visie op de kerk. Die visie op kerk en samenleving herdenken wij vandaag op Hervormingsdag. Die monnik van toen had niet kunnen bevroeden welke effecten zijn actie zou krijgen op zowel de leer als op de financiën van de kerk van Rome. Geld en beleid hingen ook toen al nauw samen. Dat geldt ook nu nog. Ik verwacht geen reformatie naar aanleiding van alle stellingen die wij hier vandaag samen poneren, maar je weet maar nooit. Laat ik deze Hervormingsdag toch afsluiten met een citaat van die monnik, Maarten Luther. Het is herfst, maar we weten dat de lente ook weer komt. Luther zei daarover het volgende: "God heeft de belofte van de opstanding en van vernieuwing niet alleen in de boeken geschreven, in de Bijbel, maar ook in elk lenteblad." Die vernieuwing hebben we allemaal nodig en ik wens deze iedereen toe. Voorts wens ik iedereen veel nieuwe energie bij de uitvoering van deze begroting.

De VOORZITTER: De motie M85 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik houd heel erg van sprookjes. Ik luisterde echt ademloos, maar nu weten we nog niet hoe het met de schildpad is afgelopen.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dat zal ik u zeggen. Die schildpad zwemt daar misschien nog steeds wel. Schildpadden kunnen 130 jaar oud worden. Die schildpad zwom daar rond 1990. Twee jaar daarna heb ik hem daar nog een keer zien zwemmen. Qua handhaving en toezicht hebben we niet meer veldwachters daar het bos in gestuurd, dus misschien zit hij nog steeds ergens onder de oppervlakte of onder de radar.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Wat was dan het probleem van die schildpad? Waarom hebt u hem in uw verhaal aangehaald en waarom wilde u ons dit vertellen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Het probleem is dat die schildpad misschien helemaal niet zo'n fijn leven heeft gehad. Ik weet namelijk niet hoe goed een schildpad tegen ons boerenslootwater kan. Ik denk dat die schildpad liever ergens mooi in een herbarium of een dierentuin verblijft, of op de plek waar hij hoort.

De VOORZITTER: Mijnheer Meijer, zou het niet verstandig zijn om die discussie nu aan anderen over te laten?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ergens heeft u gelijk. Ik moet eerlijk zeggen dat ik zo brand van nieuwsgierigheid over de toedracht. Het gaat mij om het verband tussen het handhaven en die schildpad. Hoeveel charges zijn er nodig om die schildpad uit die sloot te krijgen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij niet zo heel veel. Je moet er als overheid dan echter wel voor zorgen dat er af en toe een veldwachter door het bos loopt,

zodat deze kan kijken of er gekke dingen gebeuren, vreemde vogels vliegen of rare schildpadden rondhangen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp het.

De VOORZITTER: Fijn.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Mij is aangegeven dat het verstandig is om langzaam naar het spreekgestoelte te komen vanwege de nieuwe regeling van gedifferentieerde spreektijden. Nee, mijnheer Dercksen, ik ben nog niet begonnen. Fijn dat er nog een 'sidekick' in de zaal aanwezig is. U kunt erop vertrouwen dat ik ... Ah, de tijd is begonnen. Dank u wel. U heeft een hele fractie vol met 'sidekicks', zie ik. Het wordt steeds gezelliger.

Dank aan Gedeputeerde Staten en alle medewerkers die gezamenlijk deze begroting hebben samengesteld.

GroenLinks kiest voor gezond, groen en samen. GroenLinks kiest voor schone energie. Wij willen afkicken van fossiele brandstoffen en wij willen schone, gezonde energie gebruiken. Wij zijn dan ook blij met de Agenda Energie die wij onlangs hebben vastgesteld en die nu prominent in de begroting is opgenomen. Omwille van die gezondheid investeren we ook in snelle en veilige fietsverbindingen, zodat je in de toekomst met de elektrische fiets snel en gemakkelijk overal in de provincie kunt komen. Wij zijn dan ook blij met het realisatieplan Fiets, dat eveneens vakkundig is opgenomen in de begroting. GroenLinks ziet de fiets als een serieuze factor voor regionale mobiliteit en ook als winstpost voor de gezondheid. Dat rechtvaardigt extra inzet vanuit de overheid, mijnheer Van Muilekom en mijnheer Kocken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben benieuwd of GroenLinks, nu zij zo blij is met de Energieagenda en nu het ambitieniveau is gehalveerd, nog komt met voorstellen om dit op te krikken. Of zegt GroenLinks: "Ons ambitieniveau blijft halverwege steken en daarmee zijn wij heel content?"

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dit is een terugkerende discussie. In Provinciale Staten hebben wij de heer Van Muilekom en de PvdA-fractie al diverse keren geprobeerd aan te geven wat de mogelijkheden in Utrecht zijn voor duurzame energie en dat hetgeen nu als doelstelling geldt een uitdagende is. U weet ook dat GroenLinks duurzaamheid van de energievoorziening heel belangrijk vindt. Wij zijn zeker ook geïnteresseerd in het stellen van hogere ambities. Dan moeten wij echter wel een onderbouwing kunnen geven aan die hogere ambities. Voor de termijn tot 2020, waarvoor nu de doelstellingen zijn vastgelegd, hebben wij die nog niet kunnen fabriceren.

De VOORZITTER: Vervolgt u uw betoog.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag voor Gedeputeerde Staten. Ik had het net over de fiets. Kunt u aangeven in hoeverre de recent aan ons verstrekte afspraken met gemeenten gebaseerd zijn op een analyse van de voornaamste knelpunten voor de fiets? Die afspraken zijn nog maar net verstrekt. Wij konden die knelpuntenanalyse er nog niet bij vinden. Kunt u die aan ons verstrekken?

De tweede vraag aan Gedeputeerde Staten luidt als volgt. In de begroting wordt gemeld dat er binnen de hekken van het BRU € 2.000.000 was bedoeld voor de fiets, maar dat dit bedrag door andere verplichtingen niet aan de fiets kan worden uitgegeven. Is dat structureel? Aangezien wij ook het BRU-beleid overnemen en in het BRU-beleid de fiets topprioriteit heeft, is onze vraag ook op welke manier Gedeputeerde Staten ervoor gaan zorgen dat ook in het BRU-gebied investeringen in de fiets kunnen plaatsvinden.

Gezonde lucht is voor GroenLinks een topprioriteit. In de stad en op het platteland kunnen mensen langer en gezonder leven. Hoe? Door frisse lucht. Daarom is duurzame mobiliteit noodzakelijk. Binnenkort zullen wij de mobiliteitsvisie actualiseren, als een bouwsteen voor de omgevingsvisie. Ook

daarover hebben wij twee vragen voor GS. De eerste vraag: is onze veronderstelling juist dat bij de actualisering van de mobiliteitsvisie ook de afspraken in het fietsbeleid uit het coalitieakkoord worden meegenomen? Deze zijn mede gebaseerd op het vijfpuntenplan dat GroenLinks in de campagne heeft gelanceerd. Voor de kijkers thuis: het ziet er schitterend uit. U kunt het vast lezen. Één punt licht ik eruit. Daarover gaat de volgende vraag. Bij de ruimtelijke inrichting wordt voorrang verleend voor de fiets. Wij denken dat dit een belangrijk principe is, dat het fietsbeleid bevordert. Het staat letterlijk op die manier in het coalitieakkoord, mevrouw de gedeputeerde. Neemt u dat punt mee bij de uitwerking? Wat zijn uw gedachten daarover? Zou het een goed idee zijn om daarover eens advies te vragen bij de adviseur Ruimtelijke kwaliteit? Wat houdt dit principe, dat we kennelijk belangrijk vinden, in de praktijk in?

Ik heb nog een vraag over de actualisering van de mobiliteitsvisie. Zou u daarbij inzicht willen geven in de voortgang van het mobiliteitsprogramma en de bestedingen daarvan? Wij gaan er eigenlijk van uit dat u dat doet. Wij sluiten daarbij aan op vragen van D66. Wordt dit dan ook voor het BRU-deel gedaan?

Ik ga naar het volgende onderwerp. GroenLinks ging ook kiezen voor meer groen. Ontspannen en wandelen in de mooie Utrechtse natuur is gezond. Mensen willen de natuur beleven en zij willen de natuur met elkaar delen. Daarbij koesteren wij de eigenwaarde van de natuur. Bovendien produceert ons groene goud schone lucht voor iedereen. Wij zijn zeer blij met de wijze waarop aankoop en inrichting ten behoeve van natuur in Utrecht in de begroting is verwerkt. Wij denken dat het ook nodig is dat de natuur en de soorten kansen krijgen buiten de afgebakende natuurgebieden. De vragen aan GS betreffen het volgende. Onlangs heeft het Wereld Natuur Fonds een rapport uitgebracht dat in feite schokkende cijfers toont over de achteruitgang van de plant- en diersoorten. Dat kan uiteraard sterk verschillen per regio. Is het mogelijk een dergelijke rapportage of een daarop gebaseerde indicator ook voor Utrecht samen te stellen?

Een ander punt. De wijze waarop grootschalige akkerbouw en veeteelt wordt uitgevoerd, heeft desastreuze gevolgen voor de natuur, terwijl juist de boer dicht bij de natuur zou moeten staan. De SER heeft onlangs een rapport gepubliceerd waarin zij nadrukkelijk aangeeft dat alleen duurzame landbouw de toekomst heeft. Welke aanbevelingen in dat rapport hebben wij in ons beleid al goed opgenomen? Voor welke aanbevelingen is het wellicht aanleiding om ons beleid te heroverwegen?

GroenLinks kiest ook voor samen. Onze inzet voor cultuur zit stevig opgenomen in de begroting. Daarmee zijn wij blij. Cultuur brengt ons dicht bij elkaar, werkt aanstekelijk voor inwoners, ondernemers en toeristen en is noodzakelijk voor een economie waarin innovatie noodzakelijk is. Het is een van de pijlers van ons vestigingsklimaat. Cultuur bruist in Utrecht. Dat bleek ook tijdens het jeugddebat: de jongeren waarderen dat zeer. Ook gaven zij echter aan dat zij de Utrechtse cultuur graag meer zouden willen terugzien in het onderwijs.

Met deze begroting investeren wij in gezond, groen en samen. Eén ding is echter politieke keuzes maken en een ander ding is het uitvoeren en er politieke controle op uitoefenen. Voor wat betreft de politieke controle heeft de VVD eerder vandaag een voorstel gedaan om meer werk te maken van ons inhoudelijk gesprek in het kader van de jaarcyclus. In hoeverre is het mogelijk meer inhoud te geven aan de rapportages van voorjaar en najaar, die nu vooral financieel zijn ingestoken? Op die manier kunnen wij niet alleen bij de jaarrekening, maar gedurende het hele jaar beleidsprestaties op inhoud en financiële voortgang verbinden.

In de commissie hebben wij al vastgesteld dat de indicatoren wisselend van kwaliteit zijn en dat de commissie voor de jaarrekening daarin een verbeteringslag wil maken. Ik merk dat bij het woord 'indicatoren' sommigen gaan zuchten. Het is een technische kwestie: o jee, indicatoren. Nu draait het niet letterlijk altijd om die indicatoren, maar deze maken het ons wel mogelijk om een inhoudelijk gesprek te voeren over de vraag of de beleidskeuzes die wij maken in de buitenwereld het effect hebben dat wij beogen. Wij hopen dat wij daadwerkelijk op een aantal fronten met scherpe indicatoren komen.

Wij vragen in het bijzonder aandacht voor de fiets. In de begroting 2015 stond namelijk dat de indicatoren voor de fiets bij het realisatieplan Fiets zullen worden vermeld. Het realisatieplan Fiets hebben wij inmiddels. Daarin staat dat de indicatoren in de begroting worden vermeld. In de begroting 2016

staat echter nog steeds dat de indicatoren in het realisatieplan Fiets worden verondersteld. Wij vrezen dus dat deze indicatoren spreekwoordelijk ergens tussen wal en schip raken. Kunnen Gedeputeerde Staten voor het einde van het jaar een voorstel voor deze indicatoren maken en kunnen zij die dan als-nog in de jaarcyclus opnemen? Op die manier verliezen wij geen nulmeting of een beginpunt voor onze sturing op het maatschappelijk effect van de indicatoren.

Ten aanzien van de uitvoeringskracht is de ambtelijke organisatie cruciaal. Daarin gebeurt veel. Het is de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten om die organisatie vorm te geven. Onlangs hebben Gedeputeerde Staten ons laten weten dat zij graag een extra directeur willen aanstellen. Dat heeft tot gevolg dat er op directieniveau afzonderlijke inhoudelijke portefeuilles ontstaan. GroenLinks heeft in de commissie al aangegeven bezorgd te zijn over de risico's hiervan voor de samenhang van het beleid, doordat er op het hoogste niveau een scheiding ontstaat in het inhoudelijk aandachtsgebied. Dat is mede ingegeven doordat in de onderbouwende sheets die Gedeputeerde Staten ons hebben gestuurd er geen enkele vergelijking met alternatieven is gegeven en het risico niet zo nadrukkelijk is belicht. Aangezien wij wel respecteren dat de verhouding zo is dat Gedeputeerde Staten verantwoordelijk zijn voor de organisatie en wij meer sturen op de uitkomsten en de prestaties daarvan, hebben wij behoefte aan een duidelijke toezegging van GS, waarvan ik aanneem dat die voor de hand ligt. Gezien onze zorgen over het voornemen om het op te nemen in de topstructuur, hebben wij behoefte om dit te vragen. Zegt u toe dat u met de beoogde aanpassing van de topstructuur garant blijft staan voor integrale voorstellen? Dat houdt in dat de splitsing op directieniveau in het inhoudelijk aandachtsgebied niet tot gevolg heeft dat wij voorstellen krijgen die op de een of andere manier alleen in het aandachtsgebied van de ene directeur zijn voorbereid en waarbij de andere directeur even geen tijd had om er ook naar te kijken. Wij wensen eigenlijk dat u toezegt dat die integraliteit verder zal verbeteren. Samenhang is namelijk meestal iets dat zich steeds opnieuw aandient.

Ten slotte nog een vraag naar aanleiding van de genoemde sheetpresentatie. In de allerlaatste zin daarvan staat dat de recente historie de relaties en het onderling vertrouwen in de organisatie onder druk hebben gezet. Door onze discussie over de topstructuur hadden wij daarvoor minder onderling de aandacht. In de vorige vergadering hebben wij het risicobeleid vastgesteld. Daarin heeft GS aangegeven veel belang te hechten aan 'soft controls'. Daarom vragen wij toch of deze aangehaalde recente historie de uitvoeringskracht van de provincie heeft verminderd. Hebben Gedeputeerde Staten deze signalen in het licht van die 'soft controls' vroegtijdig gesignaleerd? Welke acties zijn daarop ondernomen? Is er aanleiding geweest Provinciale Staten daarover te informeren? Ik zou het waarderen als deze vragen beantwoord kunnen worden. Voor de uitvoeringskracht hebben wij namelijk nodig dat er een organisatie is die met plezier en vertrouwen aan de slag gaat. Als er ook in softe zin zorgen of onenigheid bestaan, dan is dat een kwestie die de uitvoeringskracht kan raken.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Even over de organisatie. Is de heer Bekkers van oordeel dat het hier uitsluitend de integraliteit van de besluitvorming betreft of maakt hij zich ook zorgen over dat er in het middenkader een groot aantal functies komt te vervallen en dat dit wordt opgelost met meer directeuren en minder mensen in het middenkader? Maakt hij zich naast die integraliteit ook zorgen over de slagkracht en de efficiency van de financiën van de organisatie?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ingevege vanuit de matigheid die Provinciale Staten moeten tonen bij het zich bemoeien met de inrichting van onze organisatie, gaat onze zorg echt over die integraliteit door een splitsing in portefeuilles op directieniveau. Ik zal u echter ter wille zijn en iets meer antwoorden op uw vraag. Eerlijk gezegd zit mijn zorg zeker er niet in dat het inzicht is gerezen dat we met minder managers toe zouden kunnen. Persoonlijk denk ik dat voor een provincie van deze omvang het niet noodzakelijk is om dit te compenseren met een extra directeur. Daarover hebben we in de commissie gesproken.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Is het de bedoeling dat wij hier over issues van de interne organisatie praten?

De VOORZITTER: Het is aan de heer Bekkers om aanvullende vragen te stellen over dit onderwerp, dat recentelijk in de commissie aan de orde is geweest. Het is aan de gedeputeerde om te bepalen op welk niveau ze die vragen wil beantwoorden.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Die matigheid heb ik volgens mij aangegeven. Ik ben de heer Meijer enigszins ter wille door in die zin concreet te maken dat mijn zorg inderdaad vooral zit bij de integraliteit en minder bij de veranderingen in de omvang van het management.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Van de heer Bekkers heb ik begrepen dat hij erop vertrouwt dat hij af en toe een antwoord krijgt van het college. Dat is een vermetel vertrouwen, maar wij wachten het af. Mijn vraag aan hem is: als dat vertrouwen helaas in enige mate misplaatst blijkt te zijn, is hij dan bereid om een motie in te dienen?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Misschien heb ik de vraag niet helemaal goed begrepen. Volgens mij heb ik gevraagd om een toezegging voor iets waarvan ik het gevoel heb dat wij in dat in de Staten in grote meerderheid belangrijk vinden, namelijk de samenhang van het beleid. GroenLinks ziet een risico in het splitsen van portefeuilles op directieniveau. In de commissie is dat aan de orde geweest. Gedeputeerde Staten heeft aangegeven het eens te zijn met het principe van die integraliteit en samenhang. Sterker nog: dat het zelfs gelooft dat het dit op deze manier verder kan versterken. Aangezien wij dat risico echt nog zien en daarover bezorgd zijn, hebben wij de behoefte die toezegging bevestigd te krijgen, zodat er echt geen misverstand over bestaat. Ik denk ook dat in het licht van toekomstig aan te stellen directeuren zij de opgave hebben het gezamenlijk op inhoud en samenhangend te doen. Zo zie ik het nut van die toezegging.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik vroeg alleen maar ja of nee.

De heer BEKKERS (GroenLinks): U vroeg naar een motie. Die kon ik nog niet plaatsen. Dit is nu een toezegging. Als over jaren blijkt dat die integraliteit bij wijze van spreken toch door die twee directeuren is verkwanseld, dan zou ik dat een verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten vinden. Dat is echter een soort 'what if' die nu niet aan de orde is.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp dat de heer Bekkers ervan uitgaat dat hij nu die toezegging krijgt.

De VOORZITTER: Zou de heer Bekkers zijn betoog willen afronden? U blijft maar gewoon doorgaan.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is toch niet zo gek? De heer Bekkers geeft geen antwoord op mijn vraag.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij wel.

De VOORZITTER: Hij heeft alle keren dat u heeft geïnterrumpeerd geantwoord.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Zelfs heel lang, maar ik heb geen antwoord gekregen op mijn vraag.

De VOORZITTER: Ja, maar hij gaat over zijn antwoorden. Wilt u uw betoog afronden?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik had oprecht de bedoeling, juist door de uitgebreidheid, om diep in te gaan op de vragen, zelfs waar het iets buiten onze competentie ging. Jammer genoeg wordt dit net niet gewaardeerd.

Ik rond af. GroenLinks investeert graag mee in een gezond, groen en samen in de provincie Utrecht. Wij zien uit naar de antwoorden van Gedeputeerde Staten. Wij wensen Gedeputeerde Staten, de amb-

telijke organisatie en alle opdrachtnemers veel succes en arbeidsvreugde toe bij de inzet voor deze schone maatschappelijke doelen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Voordat ik met mijn bijdrage over de programmabegroting begin, zeg ik dat sinds kort bekend is dat mijn collega Femke Merel Arissen op nummer 5 staat op de conceptlijst voor de Tweede Kamerverkiezingen voor de PvdD. Voor haar en voor de PvdD hoop ik heel erg dat zij gekozen wordt. Voor onze fractie zou ik het ontzettend jammer vinden. Ik wens je in elk geval heel veel succes met de campagne.

De PvdD vindt dat wij in de politiek af moeten van het menscentrale denken. Het vormt een bedreiging voor het algemeen belang als de mens focust op zijn eigen kortetermijnbelangen. Zo komen de kwetsbare waarden, diegenen die geen stem hebben of wiens stem niet gehoord wordt, steeds vaker in de verdrinking. Het menscentrale denken blijkt ook voor de programmabegroting 2017 het uitgangspunt geweest te zijn.

In mijn inleiding is in vergelijking met de inleiding van 2016 niets veranderd, behalve het jaartal: 2017. Omdat de programmabegroting totaal niet aansluit bij de uitgangspunten van de PvdD wil ik alleen op een aantal zaken de aandacht vestigen.

GS schrijft: "We zien grote vraagstukken en nieuwe trends op ons afkomen, zoals toenemende druk op het stedelijk gebied, een veranderende woon- en zorgbehoefte van ouderen, een andere visie van mensen op mobiliteit, een toename van leegstaande gebouwen, een groeiende toestroom van vluchtelingen en een hogere urgentie om onafhankelijker te worden van fossiele brandstoffen." Wat we ook op ons af zien komen, is de nieuwe Wet natuurbescherming. Helaas wordt deze niet in het voorgaande rijtje genoemd.

Op 1 januari 2017 worden we verantwoordelijk voor het natuurbeheer in onze provincie. Dat hoort wat betreft de PvdD ook bij de transformatie. Uitgangspunt van GS is dat de natuur kwaliteit moet hebben en voor mensen beleefbaar is. In 2017 wordt vooral ingezet op de implementatie van de Wet natuurbescherming. Beleid en verordeningen worden bijgesteld en er staat nog een heel aantal andere speerpunten op de agenda voor 2017 wat betreft de Wet natuurbescherming. Dit is in onze ogen weinig concreet beschreven. Daarnaast staat de Wet natuurbescherming in december op de agenda van PS. Daar zullen de Utrechtse besluiten over deze wet vallen. De PvdD wil daarom alvast een aantal voorschotten in de begroting voor de Wet natuurbescherming. Het eerste voorschot kost geen geld: de PvdD ziet graag een aanvulling, namelijk dat de natuur voor mensen beleefbaar is en dat de natuur voor dieren leefbaar is, want daaraan ontbreekt het nogal eens.

Mijn fractie is blij dat het ecodeuct bij de N227 wordt aangelegd, na instemming van de gemeenteraad van de Utrechtse Heuvelrug in september, hoewel de D66-fractie van de gemeente Utrechtse Heuvelrug daarover verdeeld was. Door het ecodeuct kunnen wilde dieren beter migreren en zullen er in het verkeer minder dierlijke slachtoffers vallen. Helaas vallen er ondanks allerlei maatregelen toch nog te veel verkeersslachtoffers onder de wilde dieren. Tevens zijn er noodlijdende dieren door andere ongelukkige omstandigheden, veelal door toedoen van menselijke aard. Voor deze noodlijdende dieren vraagt de PvdD bij de bespreking van de programmabegroting aandacht.

De Dierenbescherming halveert in 2017 de tegemoetkoming voor vele dierenambulances in de provincie. De Dierenbescherming ziet dit niet meer als een van haar kerntaken. In 2018 stopt deze toelage of tegemoetkoming helemaal. Gemeenten subsidiëren veelal slechts een marginaal percentage van de ritten die de dierenambulance rijdt voor dieren in nood en meestal niet voor alle diersoorten. Vooral huisdieren worden door de gemeenten gesubsidieerd. Gezien de nieuwe Wet natuurbescherming krijgt de provincie onzes inziens tevens een verantwoordelijkheid in het vervoer van gewonde en zieke wilde dieren. Dat is het tweede voorschot dat de PvdD van GS vraagt: een tegemoetkoming voor de dierenambulance in de provincie voor het vervoer van zieke en gewonde wilde dieren. Hiervoor dien ik een motie in.

Motie M86 (PvdD, GroenLinks, SP): dierenambulances.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2017;

constaterende:

- *dat de provincie per 1 januari 2017 een grote verantwoordelijkheid krijgt toebedeeld door de decentralisatie van natuurbeheer;*
- *dat dieren een eigen intrinsieke waarde hebben (I) en integraal deel uitmaken van onze natuur;*
- *dat afdelingen van de dierenambulances in de provincie Utrecht noodlijdend zijn door aflopende subsidies en beperkte gemeentelijke tegemoetkomingen;*

overwegende:

- *dat de provincie, als verantwoordelijke bestuurslaag voor het natuurbeheer, verantwoordelijk is voor de in het wild levende dieren;*
- *dat een professionele en tevens efficiënte organisatie van dierennoodhulp c.q. dierenambulances in het verlengde ligt van de provinciale verantwoordelijkheden en (nieuwe)taken op het gebied van natuurbeheer én van een toenemende maatschappelijke behoefte aan hulp voor dieren in nood;*
- *dat bij wet is vastgelegd dat hulpbehoevende dieren vallen onder een menselijke zorgplicht (II);*
- *dat Rijk en provincies nog in gesprek zijn over de verdeling van de verantwoordelijkheid rond vervoer en opvang van gewonde en zieke in het wild levende dieren;*

verzoeken het college van GS om:

- *in kaart te brengen welke financiële tekorten er zijn bij bestaande stichtingen met dierenambulances voor noodhulp aan en vervoer van zieke en gewonde in het wild levende dieren in de provincie Utrecht;*
- *voorafgaand aan de bespreking van de Wet Natuurbescherming PS te informeren over de tekorten bij dierenambulances, zodat PS in staat zullen zijn aan een eventuele provinciale verantwoordelijkheid invulling te geven.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Toelichting.

- (I) Wet dieren: <http://wetten.overheid.nl/18W8R0030250/2015-02-01> Artikel 1.3.: 1) De intrinsieke waarde van het dier wordt erkend. 3) Voor de toepassing van het tweede lid wordt tot de zorg die dieren redelijkerwijs behoeven in elk geval gerekend dat dieren zijn gevrijwaard van dorst, honger en onjuiste voeding, fysiek en fysiologisch ongerief, pijn, verwonding en ziektes, angst en chronische stress, beperking van hun natuurlijk gedrag voor zover zulks redelijkerwijs kan worden verlangd.*
- (II) Flora- en Faunawet: <http://wetten.overheid.nl/18W8R0009640/2016-04-14> Artikel 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

Dan hebben wij nog een verzoek om een derde voorschot. Dat gaat over de opvang van de zieke en gewonde wilde dieren. Hiervoor dien ik ook een motie in. Behalve vogelopvang en een aantal particuliere initiatieven is die opvang er namelijk nauwelijks in de provincie. De regels voor de opvang van wilde dieren worden steeds strenger. Vrijwilligers raken uitgeput, de diverse particuliere initiatieven kunnen het hoofd nauwelijks boven water houden en het geld is altijd een enorm probleem. Een laatste voorbeeld is de egelopvang die gestopt is. Utrechtse egels kunnen niet meer worden opgevangen. Deze opmerking is voor een aantal Statenleden waarschijnlijk reden tot gegniffel, maar het is wel onze verantwoordelijkheid. Daarnaast is de betrokkenheid van inwoners van de provincie bij natuur en dieren groot, zoals maar weer blijkt uit het burgerinitiatief tegen de hobbyjacht. Geen opvang van gewonde

en zieke wilde dieren kan toch niet de bedoeling zijn als de provincie per 1 januari verantwoordelijk wordt voor natuurbeheer? Als je verantwoordelijk bent voor het natuurbeheer in de provincie, ben je ook verantwoordelijk voor de dieren in de provincie, ook voor de zieke en gewonde dieren. Daarom vraagt de PvdD tevens om een begroting voor een tegemoetkoming ten behoeve van dierenopvangcentra in de provincie Utrecht, waar zieke en gewonde dieren kunnen worden opgevangen. Als de intentie er is om deze dieren op te vangen, moet het vinden van financiering hiervoor niet moeilijk zijn, gezien het om relatief geringe bedragen gaat in verhouding tot andere programmaonderdelen.

Motie M87 (PvdD, GroenLinks, SP): dierenopvanglocaties.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2017;

constaterende:

- *dat de provincie per 1 januari 2017 een grote verantwoordelijkheid krijgt toebedeeld door de decentralisatie van natuurbeheer;*
- *dat in de programmabegroting wordt benoemd dat de provincie de komende jaren het natuurareaal met 1.506 ha uitbreidt en 2.700 ha reeds eerder verworven gronden als natuur zal inrichten;*
- *dat er in de provincie én daarbuiten sprake is van sluitingen van dierenopvanglocaties voor dieren die in de vrije natuur leven en door ziekte of verwonding tijdelijke opvang nodig hebben;*

overwegende:

- *dat dieren een integraal onderdeel vormen van de natuur en de opvang van verwonde of anderszins noodlijdende dieren past in het kader van natuurbeheer;*
- *dat het verdwijnen van dierenopvanglocaties veelal komt door een gebrek aan financiële middelen en dierenopvanglocaties een gemeente overstijgende functie hebben;*
- *dat de provincie de wens uitspreekt om de betrokkenheid van de maatschappij bij de natuur te vergroten en het faciliteren van dierenopvang hiervoor een buitengewoon geschikt instrument is;*
- *dat Rijk en provincies nog in gesprek zijn over de verdeling van de verantwoordelijkheid rond vervoer en opvang van gewonde en zieke in het wild levende dieren;*

verzoeken het college van GS om:

- *in kaart te brengen welke categorieën van in het wild levende dieren op dit moment nergens (meer) terecht kunnen in de provincie Utrecht;*
- *te onderzoeken hulp voor in het wild levende dieren in nood beter beschikbaar te maken om zodoende een goede opvang van noodlijdende dieren te kunnen waarborgen;*
- *op basis daarvan, voor de bespreking van de Nieuwe Wet Natuurbescherming, in beeld te brengen hoe een dekkende opvang voor noodlijdende dieren in de provincie Utrecht te realiseren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Tot slot kan ik eindigen met hetzelfde slot als vorig jaar: de mens is de enige soort op aarde die zijn eigen leefomgeving en die van andere levende wezens vernietigt. Het menscentrale denken dat hieraan ten grondslag ligt, is niet alleen slecht voor dier, natuur en milieu, maar uiteindelijk ook voor de mensen zelf. Pas als dit college het aandurft om het menscentrale denken los te laten en de provincie Utrecht te bezien vanuit een ander perspectief, een perspectief dat dieren, natuur en milieu centraal stelt, dan wordt onze provincie pas echt een topregio.

De VOORZITTER: De moties M86 en M87 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de bearaadslaging. De moties kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een korte vraag. Stel dat de PvdD in 2019 groot wordt in dit huis, gaat zij dan actie ondernemen om het Ouwehands Dierenpark en het Dierenpark Amersfoort te sluiten?

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp dat de heer Dercksen de NOS-berichtgeving heeft gelezen? Ja, dit staat al jarenlang in het verkiezingsprogramma van de PvdD. Het is wel een landelijk issue, maar wij zullen de Tweede Kamerfractie daarin zeker ondersteunen.

De heer DERCKSEN (PVV): Dus dat betekent dat u van al die mensen die met alle liefde voor dieren die beesten verzorgen, de mensen die ernaartoe gaan, de mensen die liefde hebben voor die dieren en die ervan willen leren, zegt dat u dat helemaal niet interesseert en dat u, in welk gremium dan ook, dierenparken gaat sluiten? Heeft u een idee hoeveel vrijwilligers alleen al in Dierenpark Amersfoort werken en die dat met liefde doen?

Mevrouw KELLER (PvdD): U gaat het nu hebben over de mensen die werken met deze dieren. Wij hebben het vooral over deze dieren, die er absoluut niet voor hebben gekozen om ter vermaak van mensen te dienen. Daar zijn wij als PvdD tegen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik ken Dierenpark Amersfoort een beetje. Ik kom ook wel eens in zorgcentra. Ik durf de stelling wel aan dat de dieren in Dierenpark Amersfoort het beter hebben dan de gemiddelde oudere die in een zorgtehuis verblijft.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ik werk zelf in de zorg. Wat dat betreft zal ik de heer Dercksen niet tegenspreken dat de zorg in Nederland echt stukken beter kan. Wat wij echter met dieren in dierentuinen, dolfinaria, enzovoort doen, is echt beneden de maat. Daar blijven wij tegen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat goed met de provincie Utrecht. Inderdaad, mevrouw Maasdam zei het al: met deze zin start de programmabegroting. Zoals gebruikelijk volgt er dan vervolgens wat tromgeroffel met gebruikelijke borstklopperij in termen van grootste, sterkste en gezondste, om uiteindelijk te eindigen met wat uitdagingen, wat een ander woord is voor problemen. Zoals daar zijn: de bereikbaarheid staat onder druk, de vele verkeersstromen hebben effecten op onze leefomgeving en natuur en landschap komen onder druk te staan door een grote toestroom van bezoekers. We hebben ook nog steeds te maken met veel leegstand.

Op een drietal punten constateren wij tegenstrijdigheid tussen woord en daad. Inmiddels weet u door gedeputeerde Krol waarom er drie punten zijn.

Ten eerste. Volgens u moeten we af van de grote toestroom van bezoekers, om te voorkomen dat natuur en landschap verder onder druk komen te staan. Waarom omarmt u dan een Tour de France of een mogelijke Vuelta? Die zorgen voor een massale toestroom, niet alleen op dat moment, maar ook later. Dat is nu net niet wat u wilt. U schrijft dat zelf. Die toestroom heeft effect op de verkeersstromen en de bereikbaarheid en zorgt voor de nodige druk op natuur en landschap. Welk publiek wilt u hier niet hebben? Wie mag er niet in?

Voordat ik het vergeet en voordat ik bij mijn volgende punt kom, maak ik een compliment aan GroenLinks en D66 in dit college. Dat verwacht u misschien niet van mij. Oh, toch wel. Ik loop hier pas anderhalf jaar rond en ben daarom een relatieve buitenstaander. In die periode zie ik dat VVD en CDA zich steeds weer laten inpakken door D66 en GroenLinks. In verhouding tot CDA en VVD zijn beide niet de grootste, maar wel de meest invloedrijke fracties. We zagen dat toen wij een motie indienden over windenergie in de provincie, waarbij VVD en CDA het vaandel moesten laten vallen en in de aftocht de vaandeldragers nog voor lieten stemmen. We zagen het ook bij de motie over de zienswijze over het ontwerptraçébesluit Utrecht met de beroemde tunnelbak bij Amelisweerd. Toen pakte GroenLinks zelfs de autolobbyisten van de VVD in. Dat vind ik knap. Nogmaals mijn complimenten. Ik ben het niet met u eens, maar u heeft het wel heel erg goed gedaan.

Dit gezegd hebbende, ga ik naar mijn volgende punt, dat mijns inziens strijdig is met datgene wat u hier in deze zaal zegt en doet en wat u in deze programmabegroting op papier schrijft. Het is namelijk bizar dat deze coalitie enerzijds een motie indient met als doel het ontwerptraçébesluit A27/A28 ter discussie te stellen en anderzijds klaagt over verkeersstromen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Bij dit verhaal sta ik werkelijk te klapperen met mijn oren. Hier wordt namelijk gezegd dat GroenLinks en D66 de VVD in hun zak stoppen. Als dat zo zou zijn, dan hoefden we helemaal geen bijeenkomsten meer te houden bij Amelisweerd. Dan zou het prima geregeld zijn en werd er nu actief gewerkt aan sociale woningbouw, meer en beter geïsoleerd. Dan zou ook het werkgelegenheidsbeleid scherp aangepast zijn. In die zin begrijp ik de waarnemingen van de heer Van Leeuwen helemaal niet.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de voorzitter! Het is geen vraag; het is een opmerking. De heer Meijer kijkt waarschijnlijk een andere kant op en dat is zijn goed recht. Dit is echter mijn waarneming. Ik zit hier nu anderhalf jaar. Ik ben een relatieve buitenstaander voor deze coalitie. Dit valt mij op. U niet, maar mij wel.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Nee, ik zou werkelijk niet weten waarin deze twee partijen met name de VVD tot een ander beleid weten te krijgen. Noemt u een enkel voorbeeldje.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de voorbeelden zojuist genoemd.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Als je Amelisweerd en de verbreding van de A27 noemt, dan is dat toch wel heel erg lachwekkend.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Dat vindt u, maar dat vind ik niet.

De VOORZITTER: Voordat u allemaal opstaat: ik begrijp het spelletje, maar zullen we gewoon de heer Van Leeuwen vragen om zijn betoog te houden?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat lijkt mij prima.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil mijn betoog vervolgen, als u dat goed vindt. Misschien gaat dit echter nog over het voorgaande. Ik weet het niet, ik check het even.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! De heer Van Leeuwen stelde net een vraag in zijn betoog. Daarop wil ik even antwoorden.

De VOORZITTER: Heel kort.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen idee waarom de heer Meijer dat niet vanaf zijn stoel kan volgen.

De heer Van Leeuwen vroeg zich af of het niet tegenovergesteld was. Enerzijds was er het verhaal bij Amelisweerd om er nog eens goed over na te denken en anderzijds ligt er veel druk op de regio Utrecht. Voor wat betreft de grond rond Amelisweerd is het standpunt van D66 duidelijk, namelijk dat je het knelpunt ook kunt oplossen binnen de bak. Dat is precies het verhaal. Het gaat om 80 km/uur binnen de bak. Dat betekent dat je hetzelfde knelpunt oplost, dat voor u nog steeds dezelfde consequenties zal hebben. Het betekent dat je wel het knelpunt oplost, maar wel een paar honderd miljoen euro in je zak houdt en ook de natuur in stand houdt. Vandaar dat het wat ons betreft niet tegenstrijdig is.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is niet het standpunt van het college.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik had gezegd dat ik dat niet kan rijmen. Enerzijds wordt er geklaagd over de verkeersstromen en de bereikbaarheid en anderzijds wordt het OTB (ontwerpracébesluit) ter discussie gesteld. Rijnsweerd staat in de file top 5. We dienen een motie in om onder de aanpak van Rijkswaterstaat uit te komen en schrijven even vrolijk op dat we een probleem hebben met de bereikbaarheid. Wil de echte waarheid opstaan? Misschien kan de gedeputeerde ons uit de droom helpen, nee, laat ik het anders vragen: helpt de door GroenLinks geïnitieerde motie u om de problemen rond Utrecht op te lossen? Zo ja, hoe dan?

De tweede vraag. Vorige week kwam het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid met een rapport waaruit blijkt dat in de komende vijf jaar het zogenaamde reistijdverlies met maar liefst 38% toeneemt. In de afgelopen tien jaar nam dit nog licht af, maar inmiddels is het vorig jaar toegenomen met 22%. De hoofdoorzaak is de aantrekkende economie. Ervan uitgaande dat we de aantrekkende economie niet willen blokkeren, hoe ziet u dan deze ontwikkeling in het licht van de aangenomen motie? Ondersteunt de motie dit bericht of niet? Zo nee, moeten we u helpen? Wij willen dat best met een motie doen die u helpt deze mobiliteitsvraag te lijf te gaan.

Ik reageer ook even op D66. D66 zegt dat zij het binnen die bak wil. Dat is het nu net. Men is het daarmee niet eens. Men denkt dat men het op die manier niet oplost en dat men het anders moet oplossen dan met uw idee.

Het derde punt heeft te maken met onze eigen rol. U schrijft in de programmabegroting: "De maatschappij verandert. Wij dus ook. De dynamiek van de netwerksamenleving vraagt om een interactieve en participatieve rol van de provincie. Wij laten ruimte voor initiatieven van inwoners, organisaties en ondernemers." Ronkende ambtelijke teksten die lekker wegschrijven, maar het stopt nog niet. Het vraagt om bestuurders en volksvertegenwoordigers die elkaar en hun maatschappelijke partners vinden in het agenderen en onconventioneel oplossen van regionale problemen. Visie, risico nemen, netwerkvaardigheden, bereidheid tot samenwerken, tact en bescheidenheid zijn hierbij kernkwaliteiten. Ik zou bijna vragen om met de rotondes Linschoten en Maarsbergen in het achterhoofd, waar het nog net goed ging, of u daarvan voorbeelden kunt noemen. Als we Food Valley willen ondersteunen, zegt GS dat dit niet nodig is. Als we inwonersbetrokkenheid en de communicatie met onze inwoners aan de kaak stellen, wordt een weinig zeggende mailing besproken, waardoor we er vooralsnog niet op vooruitgaan. Het gaat ergens over. We missen de aansluiting met de kiezer. Mevrouw Dorrestijn gaf daarvan echt een heel mooi voorbeeld. De kiezers zijn in steeds mindere mate bereid om naar de stembus te gaan. Daarnaast voelen ze zich niet betrokken bij deze provincie. Tijdens de verkiezingen heeft het even onze aandacht, maar gaandeweg neemt onze belangstelling ervoor af. Wij roepen u wederom op om er serieus werk van te maken. Maak werk van hetgeen u zelf opschrijft in de begroting. Ik ben het met u eens, zelfs volledig eens. Geef er echter ook uitvoering aan. Blijf in verbinding. Verder valt het mij op dat we goed zijn in het schrijven van dikke nota's of notities. Laten we daarmee nu eens ophouden en onze ambtelijke inzet benutten voor de uitvoering. Het gaat niet om woorden, maar om daden. Niet dralen, maar doen.

Hoe doet onze provincie het verder? Helemaal zo gek nog niet. Financieel niet en in het beleid is het ook zo gek nog niet. Er gaat volgens mij meer goed dan dat er fout gaat. We durven problemen te adresseren en aan te pakken. Om er willekeurig een paar te noemen: de adressering van bodemdaling gaat langzaam, maar deze is geadresseerd. Winkelleegstand en het inperken van kantorenlocaties? We doen iets. De kadernota heeft zijn weerslag gevonden in de begroting. De cijfers tonen geen zorgelijk beeld. Prima dus.

Naast onze drie punten hebben we ook nog een oproep en een vraag. Deze vraag komt voort uit onze zorgen over de kleinere kernen in onze provincie. Tijdens mijn tour van de afgelopen anderhalf jaar langs vrijwel alle gemeenten hoorde ik de zorg om de leefbaarheid en de kernen. Er is sprake van vergrijzing en het wegtrekken van jongeren uit die kernen. Deze bevolkingsafname zorgt ervoor dat er minder kinderen naar school gaan, zo deze school er al is. We zien de gevolgen bij de sportverenigingen, sociaal-culturele centra, enzovoorts. Hoe houden we de kernen leefbaar? Die vraag kreeg ik regelmatig tijdens mijn tour. Om die reden doen wij een oproep om een demografische scan te maken. Dat moet niet leiden tot heel dikke rapporten. De scan moet inzichtelijk maken welke problemen er uit de huidige ontwikkelingen volgen en hoe wij die kunnen aanpakken. Daarvoor hebben wij een motie voorbereid. Vooralsnog is dat de enige motie.

Motie M88 (SGP, CDA, SP, GroenLinks): demografische scan.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016;

gehoord de beraadslagingen over de Programmabegroting 2017;

constaterende:

- *dat de leefbaarheid van de kleine kernen onder druk staat;*
- *dat demografische ontwikkelingen impact hebben op: sociale culturele voorzieningen, scholen, sportvoorzieningen, winkels, openbaar vervoer etc.;*

overwegende:

- *dat er binnen de provincie Utrecht 37 kleine kernen zijn;*
- *dat de leefbaarheid van kleine kernen belangrijk is voor een heel groot deel van de inwoners van onze provincie;*
- *dat de leefbaarheid in kleine kernen onderdeel is van het collegeprogramma;*
- *dat verschillende maatschappelijke ontwikkelingen invloed hebben op de leefbaarheid;*
- *dat gedegen informatie nodig is om in actie te komen voor onze kleine kernen;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

de achtergronden van de (maatschappelijke) ontwikkelingen nader in beeld te brengen, zodat het mogelijk wordt acties te ondernemen die niet alleen goed zijn voor de actuele leefbaarheid, maar ook voor de aantrekkelijkheid van kernen voor mensen die deze nu verlaten en voor mensen die overwegen daar te willen wonen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De zorgen over de veiligheid nemen toe. De Koude Oorlog lijkt terug te zijn. Enerzijds gebeuren er verschrikkelijke dingen in Irak, Syrië en Nigeria, maar er vinden ook aanslagen plaats dichtbij onze grenzen. Anderzijds hoeven we niet in deze zorgen te blijven steken. Er is een God waarbij wij ons geborgen kunnen weten. Dat geeft bemoediging en troost. Wij bidden om zijn zegen over het werk in deze provincie. Wij wensen u Gods zegen toe in de uitvoering van deze begroting.

De VOORZITTER: De motie M88 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Een programmabegroting is niet alleen een feitenrelaas, maar tevens een check van de voortgang van de visies en de uitwerking van de genomen besluiten over de afgelopen periode. De derde pijler is de wensenlijst van de toekomst. 50Plus constateert dat het inwilligen van de wensenlijst, het daadwerkelijk realiseren van wensen en initiatieven en de voortgang van de visies nog voor heel wat verbetering vatbaar zijn. Ook op provinciaal maatschappelijk niveau is de individualisering toegeslagen. Partijen als VVD, D66, GroenLinks en CDA richten zich steeds meer op de hoog opgeleiden, de yuppies en de swingende dertigers en zij laten de ouderen, de kwetsbare jongeren en de lager opgeleiden steeds meer in de kou staan. Ook deze groepen maken echter deel uit van onze samenleving. Ook voor hen moeten voorzieningen worden getroffen. 50Plus blijft erop hameren dat het openbaar vervoer steeds meer wordt uitgekleeft. De groepen die vanwege hun leeftijd, ouderen of schoolgaande kinderen, ziekte of anderszins gebruik moeten maken van het openbaar vervoer worden steeds vaker genegeerd, zeker als zij niet in het hart van de provincie wonen.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben blij dat mevrouw Hoek even twijfelde bij het CDA toen zij sprak over de swingende dertigers en de hoog opgeleiden. Ik bestrijd dat wij er alleen voor hen zijn. Wij maken ons in deze context ook druk over de mbo-ers, et cetera. Ook maken wij ons druk over de ouderen. Bovendien hebben wij op de lijst voor de Tweede Kamer, op nummer 20, een 73-jarige zeer vitale dame staan. Dat noem ik geen dertiger.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb geen vraag gehoord.

Aan de ene kant stimuleert de provincie een ieder gebruik te maken van het openbaar vervoer, onder andere vanwege overbelasting voor het milieu. Aan de andere kant laat de provincie echter na om daarvoor de condities te creëren die het gebruik van openbaar vervoer daadwerkelijk realiseren. De

provincie kan wel miljoenen euro's pompen in de tramlijn Utrecht – De Uithof, maar dat is een lijn voor een selecte groep. Ouderen en schoolgaande kinderen maken daarvan geen of nauwelijks gebruik. Kan de gedeputeerde uitleggen waarom de focus ligt op deze selectie groep, waardoor anderen worden benadeeld? Waarom wordt niet veel meer financiële spreiding gehanteerd voor het behoud van openbaar vervoer, ook voor de kleinere kernen en buitengebieden? De aanbesteding van het openbaar vervoer mag dan klaar zijn, maar daarbij is alle input van ov-gebruikers, inwoners en zelfs gemeenten genegeerd. Feit is dat steeds meer gebieden volstrekt zonder openbaar vervoer komen te zitten.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Is mevrouw Hoek aanwezig geweest bij de bespreking in de commissie MME over de wijzigingen in de ov-concessie? Deze zijn namelijk besproken met de gemeenten. Ze zijn ook besproken met eventuele omwonenden of anderen in de bevolking. Er zijn ontzettend positieve verhalen van iedereen uitgekomen. Bijna alles is doorgevoerd. Er komt extra openbaar vervoer, er komen meer lijnen, er komen nieuwe lijnen en er komt meer capaciteit. Ik snap het niet. Hetgeen u nu vertelt, is tegenstrijdig aan wat er daadwerkelijk gebeurt.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan hetzelfde opmerken. Er zijn zaken tegenstrijdig aan wat ik hoor. Ik hoor veel verhalen over buslijnen die wel verdwijnen of uitgedund worden en over bushaltes die steeds verder uit elkaar komen te liggen, waardoor het voor heel veel mensen of gebruikers niet meer echt toegankelijk is. Dat is moeilijk voor ouderen, maar ook voor scholieren. Zij kunnen steeds moeilijker bij een opstapplaats komen om te kunnen komen bij het punt waar zij naartoe moeten. Men denkt dit te kunnen oplossen met buurtbusjes, bediend door vrijwilligers. De realiteit is echter dat dit niet werkt. Haltes liggen soms kilometers bij elkaar vandaan en dan soms ook nog op moeilijk toegankelijke plekken en plaatsen, zoals sociaal onveilige carpoolplaatsen langs de snelweg. Dit is niet alleen nadelig voor ouderen, maar ook voor schoolgaande kinderen, moeders met kindervagens en voor een ieder die met het openbaar vervoer naar zijn of haar werk moet. In de afgelopen periode worden met het grootste gemak de zo belangrijke verbindingen geschrapt. 50Plus vraagt zich af waarom zo weinig effectief onderhandeld is met buurprovincies, zoals Noord-Holland en Flevoland, om goed lopende buslijnen te behouden. Het structureel wegvallen van buslijnen kun je natuurlijk niet ondervangen met een paar buurtbusjes of een regiotaxi. Dat weet toch ieder redelijk denkend mens? Graag hoor ik het standpunt van de gedeputeerde over de verdere uitholling van het openbaar vervoer in de randgebieden en op de bedrijventerreinen in deze gebieden en wat de gedeputeerde daaraan nog gaat doen.

In het voorwoord stelt het college dat het zich zorgen maakt over de luchtkwaliteit. Wel, die zorg deelt 50Plus. Sterker nog: wanneer verdere aantasting van de luchtkwaliteit dreigt door middel van een snelheidsverhoging op de A2, zou 50Plus heel graag de kans hebben gehad om tegen dit verkeersbesluit in beroep te gaan. Door onachtzaamheid en het laten verstrijken van de beroepstermijn is dit echter een gemiste kans. Een gezond leefklimaat vindt 50Plus dus net zo belangrijk als een gezond vestigingsklimaat. Snelheidsverhogingen op snelwegen bij bewoonde gebieden, zoals bij de A2, de A12 en de A28, wegen niet op tegen het verslechterde leefklimaat door verhoging van de luchtvervuiling die hierdoor wordt veroorzaakt. Weegt voor de gedeputeerde de beperkte winst in reistijd voor de automobilisten door een snelheidsverhoging zwaarder dan het verslechterde leefklimaat van de burgers?

Ik merk op dat de Staten op 22 juni motie M44 hebben aangenomen over het inventariseren van de aanpak van het fileprobleem N201, afslag Vinkeveen. Er is vandaag al meer over gezegd. Er is gesuggereerd dat een tweede brug de oplossing zou zijn. 50Plus bestrijdt dit ten zeerste, omdat een tweede brug niet de oplossing is. Er moet veel meer gekeken worden naar het onderliggende wegennet en de knelpunten verderop. Als je een dubbele brug gaat realiseren, maar je er niet voor zorgt dat men vanaf de brug verder kan, dan heeft het geen zin. Wij adviseren om bijvoorbeeld strepen door te trekken op de eerste baan waar je de A2 op gaat, zodat de gebruikers niet meer over de streep heen kunnen gaan. Een voorbeeld van waar dit gebeurt is de Zuilense Ring. Is de gedeputeerde het hiermee eens? Wat is de concrete stand op dit moment van de uitvoering van de motie M44 van 2015? Graag zouden wij frequenter geïnformeerd worden over de voortgang hiervan. Wij dienen het verzoek in om dit op de termijnagenda te plaatsen, zodat we het proces kunnen volgen.

Het is uitstekend dat bestemmingsomzettingen van leegstaande kantoren kunnen bijdragen aan het realiseren van onder andere levensloopbestendige woningen. De provincie heeft de gemeenten opdracht gegeven om voldoende woningen te realiseren, maar dan moet de provincie de gemeenten daartoe ook de mogelijkheden bieden. Dit kan onder meer door het oprekken van de rode contouren. Is de gedeputeerde daartoe bereid?

De economie begint aan te trekken. Het is een positief gegeven dat steeds meer mensen een baan vinden. Juist de werkloosheid onder jongeren en ouderen is echter nog steeds een groot probleem. Velen daarvan wijken uit naar de zzp-constructie, omdat zij geen plek vinden op de arbeidsmarkt. Het is bekend dat veel zzp-ers financieel gezien nauwelijks het hoofd boven water kunnen houden. Kan de provincie bijdragen door in de gehele provincie een goede infrastructuur en een goed vestigingsklimaat te creëren? Daar hoort een breed ov-stelsel bij. De zzp-er moet bij de klant kunnen komen en de klant moet bij de zzp-er kunnen komen. Onderkent de gedeputeerde het belang van een breed opgezet stelsel?

Opvallend is ook, zoals ik al eerder aanhaalde, dat er veel tijd wordt besteed aan de voorzieningen in de grote steden, alsmede aan de toegankelijkheid daarvan. Het is echter van vitaal belang om op het platteland en in de landelijke gebieden de economie draaiende te houden. We moeten openstaan voor vernieuwingen en goede initiatieven en ze daar waar het mogelijk is ondersteunen. Gestreefd moet worden naar minder regelgeving. Is de gedeputeerde het ermee eens dat het schrappen van onnodige regelgeving een doel op zich is? Wat is de bijdrage van de gedeputeerde hieraan? Zo vindt 50Plus het ook heel belangrijk dat agrarische bedrijven waar men met agrarische bedrijfsvoering stopt, meer ruimte moeten krijgen een andere bestemming te realiseren. Het is van groot belang een visie te ontwikkelen voor hoe ermee moet worden omgegaan als al die agrarische bedrijven leeg komen te staan, omdat steeds meer agrariërs stoppen. Een visie, enkel gericht op het creëren van megestallen voor agrarische bedrijven wijst 50Plus af.

Ouderen moeten langer zelfstandig blijven wonen, maar dat moet wel kunnen. Bij een vitaal platteland horen ook een optimale woon- en leefomgeving, zoals winkels, gezondheidscentra, bibliotheken en culturele activiteiten. Cultuur verbindt ons en daarom moet hierop niet bezuinigd worden. Verder sluit 50Plus zich aan bij de opmerking van het CDA over de betekenis van een bibliotheek in een kleine kern.

Het college heeft het natuurbeleid hoog in het vaandel staan. Recreatie en het verder ontwikkelen daarvan is een mooi ding, maar dit houdt ook in dat de betreffende gebieden toegankelijk moeten zijn voor mindervaliden, jong en oud. 50Plus maakt zich zorgen over de versnippering van de natuurgebieden. De taakstelling zou moeten zijn om de versnippering tegen te gaan. Respecteer dieren in hun noodzakelijke rust en in de broedperiode. Jonge dieren zijn een gemakkelijke prooi als ze hulpeloos achterblijven. Te veel recreatie in die periode moet worden voorkomen. Burgers moeten beter worden voorgelicht over waarom zij in bepaalde gebieden niet moeten komen tijdens het broedseizoen.

Erfgoed krijgen wij in het heden te leen, maar wij hebben de opdracht hiermee zorgvuldig om te gaan, zodat wij het kunnen doorgeven aan de generaties na ons. 50Plus juicht het toe dat in de huidige begroting hiervoor de nodige financiële ruimte is vrijgemaakt. De gedeputeerde zorgt niet alleen voor de benodigde financiën, maar er wordt ook gelet op de juiste besteding hiervan.

Verder merk ik nog op dat 50Plus een voorstander is van het openhouden van Museum Oud-Amelisweerd. 50Plus vindt het niet gepast dat de deuren van Oud-Amelisweerd, dat met zo veel gemeenschapsgeld is gerestaureerd en waarin de Armando-collectie is ondergebracht, nu al worden gesloten. De provincie kan dit niet maken tegenover de belastingbetaler. 50Plus vindt dan ook dat de provincie mede haar verantwoordelijkheid voor Oud-Amelisweerd moet nemen.

50Plus is voorstander van duurzame energie. De samenleving moet zich daar steeds meer op richten, maar kan zo veel zelf bijdragen. Er zijn voorbeelden genoeg. Wij zijn tegen windmolens. In elk geval moeten ze niet dicht bij de woningen staan; ze moeten er minimaal 1000 meter van verwijderd zijn. Verder mogen ze niet op dijklichamen en in vliegroutes van vogels staan. Windmolens geven horizon-

vervuiling en zijn slecht voor de gezondheid. Er is sprake van geluidsoverlast en slagschaduw. Het uiteindelijke rendement in verhouding met de kosten is minimaal. Er zijn inwoners die al heel lang tegen bepaalde bestemde locaties strijden, niet omdat ze tegen zijn, maar omdat zij de windmolens niet in hun achtertuin of voortuin willen hebben en om een aantal andere redenen. Er is een structuurvisie opgesteld. Daarin is opgenomen dat er draagvlak van onderaf moet zijn. Laten wij daarnaar handelen. Wij moeten niet het hoofd buigen naar de aanbieders en denken dat er bij een nieuw college nieuwe kansen zijn. De kiezer heeft gesproken. Laat de kiezer in zijn waarde.

Veiligheid. 50Plus vindt veilige regionale wegen heel belangrijk. Niet alleen voor automobilisten, maar vooral voor fietsers en voetgangers. Zij zijn de meest kwetsbare groep in het verkeer. Gelukkig ervaren wij een luisterend oor bij de gedeputeerde en de uitvoerende afdelingen. Het resultaat wordt met stukjes en beetjes zichtbaar, ook in deze begroting, maar nog lang niet genoeg. De verlichting bij provinciale wegen en veilige oversteekplaatsen of vrijliggende fietspaden blijven op de lijst van 50Plus staan.

Water is in onze provincie veel aanwezig, maar het trekt zich niets aan van onze grenzen. Samenwerking en overleg met onze bureaus is belangrijk. 50Plus benadrukt dat. Ook lokale waterproblemen moeten onze aandacht houden. Denk aan de bodemdaling in onze veengebieden, met verstrekkende gevolgen voor inwoners en agrariërs. Hiervoor moet de aandacht van de provincie een hoge prioriteit houden.

Tot slot merk ik op dat 50Plus ook wil stilstaan bij de vluchtelingenproblematiek. Ik roep de collega's van Provinciale Staten op te proberen naar buiten toe zo veel als mogelijk eenduidig op te treden. Wij zijn van verschillende partijen en hebben verschillende grondslagen. De vluchtelingenproblematiek is echter van ons allemaal. Laten wij humaan denken. Om tot de juiste oplossingen te komen, moeten wij ons verbinden met alle partijen die hiermee gemoeid zijn: de gemeenten, de inwoners en het COA en zeker niet in de laatste plaats de vluchtelingen. Wij kunnen wel met mooie woorden zeggen dat wij participatie hoog in het vaandel hebben staan en dat wij steeds meer moeten samenwerken met de inwoners van onze provincie, maar dat moet niet alleen door te luisteren, maar ook door daadwerkelijk uit te voeren wat de burgers van ons verwachten. Dit moeten wij gezamenlijk doen, de coalitie en de oppositie. Ik noem die gezamenlijkheid nadrukkelijk. Wij moeten aan de burgers doen dat door participatie meer kan worden bereikt. Niet het politiek belang, maar het belang van de burger moet voorop staan.

De VOORZITTER: Daarmee besluiten wij de eerste termijn van de kant van de Staten. Wij gaan over tot de beantwoording door het college.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb opmerkingen en aandachtspunten die zijn meegegeven binnen mijn portefeuille gerangschikt naar financiën, organisatie en mobiliteit in de meest brede zin van het woord.

De financiën. Zoals de begroting aangeeft en ook de septembercirculaire laat zien gaan wij in het kader van mobiliteit nu weer samen met het Rijk de trap op. De septembercirculaire laat een meerjarig positief resultaat zien. Waar gaat het in de toekomst naartoe? Zet deze trend zich voort? Wat doet het met onze reserves? Wat doet het met onze begroting? Dit zijn terechte vragen, maar ik wil ervoor waken nu al te snel de conclusie te trekken dat we alleen maar de trap op gaan. Het goed blijven monitoren van de meicirculaire, de septembercirculaire en de aankomende decembercirculaire is een noodzakelijk goed.

Er zijn ook vragen gesteld over en opmerkingen geplaatst bij de financiën van het BRU. Het lijkt me goed om nog een keer, voor het einde van het jaar, ook de laatste gesprekken die wij daarover hebben gevoerd met de gemeenten, door te lichten. Dat zeg ik u toe. We hebben dat ook in de commissie MME gedaan. Waar komen we vandaan? Wat heeft de laatste actualisatieslag opgeleverd? Hoe ziet de situatie er uit tot en met het jaar 2019? Samen met de griffie zorg ik ervoor dat dit wordt ingepland. Wij zullen u daarbij inhoudelijk meenemen in de programma's. Dat laat onverlet dat er nu een voorstel

ligt voor de vervoerskundige doorkoppeling, waarvoor het geld beschikbaar is. Dat was immers al gereserveerd door de partners van de voormalige BRU-gemeenten, maar het lijkt met goed om bij de presentatie over het stuk over de vervoerskundige doorkoppeling, die al gepland stond voor de commissie MME, nog nadrukkelijk en specifiek voor dit onderdeel de financiën voor de vervoerskundige doorkoppeling mee te nemen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Die laatste opmerking maakt de gedeputeerde waarschijnlijk omdat ik de stand van zaken van het BRU in relatie tot die investering heb gekoppeld. Dit staat al enige tijd open. Onder meer de vorige keer is dit al aangegeven op het moment dat u een voorstel deed om een reserve te hanteren om binnen de kaders of hekken van het BRU, of iets dergelijks, te blijven. Wij hebben echter geen idee hoe hoog die hekken zijn, hoe groot het speelveld is, et cetera. Als u zegt dat het geld er is, dan wil ik dat graag geloven. Laat me dan alles zien, want daar vragen wij om: laat het gewoon zien. Het kan niet zo ingewikkeld zijn. Kom met die informatie. Hoe zit het met de financiën? Wat zijn dan nu nog de discussiepunten, et cetera. Die informatie heb je nodig, wil je kunnen instemmen met zo'n grote investering.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Absoluut. Die mening deel ik helemaal. Er zijn twee stappen. Bij de vervoerskundige doorkoppeling geven we het totale beeld. Daarna zullen we nog een extra sessie houden. Het gaat hier om de commissies BEM en MME. Vaak wordt in de commissie MME gesproken over de onderwerpen die gerelateerd zijn aan het BRU. Er hebben ook sessies plaatsgevonden in de commissie BEM. In afstemming met de griffie zullen we bekijken hoe we daaraan het beste vorm kunnen geven. Ik deel uw mening volkomen. Wij zullen ervoor zorgen dat uw verzoek daarin een goede plek krijgt.

Zojuist bij de najaarsnota hebben we al even gesproken over hoe we nu beter sturing kunnen geven. Er ligt nu een motie over de methode Duisenberg. Wat mij betreft is dat een mooie manier die is overgenomen uit het bedrijfsleven, om te kijken hoe een begroting nog beter kan worden beoordeeld. Ik wil echter niet vooruitlopen op hoe de subcommissie daarop zal reageren. In elk geval geef ik wel aan dat wij alle manieren met elkaar zouden moeten verkennen om te kijken hoe we beter grip kunnen krijgen op de begroting en hoe we methoden kunnen hanteren die in het bedrijfsleven al worden gebruikt om de begroting nog beter te kunnen beoordelen. Wat zijn dan de kritische vragen die gesteld moeten worden? Waarop moeten we samen letten? Of de methode Duisenberg kan worden toegepast, zullen we bezien. Ik zie daarin in elk geval heel veel goede aanknopingspunten waarmee wij iets zouden kunnen. Ik zie ook dat andere gemeenten, waaronder Amsterdam en mijn voormalige gemeente Zeist, daarmee ook aan de slag gaan. Ik zou me daarom kunnen voorstellen dat we in de regio nagaan hoe andere gemeenten daarmee omgaan, zodat we lering van elkaar kunnen trekken. Dan trekken we het ook meteen breder in de regionale samenwerking.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De gedeputeerde zegt dat het systeem Duisenberg een mooi systeem is. Kennelijk heeft zij al langer geleden kennisgemaakt met deze systematiek. Kan zij daarover iets vertellen? Wanneer heeft zij daarmee te maken gehad? Waarom is zij tot deze conclusie gekomen?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat kan ik zeker. Ik heb zelf niet met de methode Duisenberg gewerkt, maar het is een methode die in het bedrijfsleven door de Raad van Commissarissen wordt gebuikt. Aan de hand van een soort checklist en een informatiesysteem wordt nagegaan op welke kritische punten moet worden gelet. Er zijn vele manieren om dat te doen; de methode Duisenberg is er één van. Daarom lijkt het mij goed om samen te verkennen of wij aan de hand van zo'n lijst, waarbij er niet alleen een mooie rol is voor de coalitie, maar ook voor de oppositie is weggelegd – zoals de subcommissie nu al werkt –, zouden kunnen kijken of we dit kunnen versterken. GS ondersteunt dat graag met de subcommissie.

De heer MEIJER (SP): U heeft het van horen zeggen, zo begrijp ik.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Nou, niet van horen zeggen. We hebben natuurlijk allemaal ervaring en weten hoe een Raad van Commissarissen werkt. Er is nu een voorzet gegeven voor de methode Duisenberg. Intussen is er ook genoeg literatuur te vinden op internet over hoe die commissie in het voorstel van Duisenberg werkt. Daar is een heel mooi stuk over verschenen. Ik kan u echt aanraden dit door te lezen, voor zover u dat al niet heeft gedaan.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Met alle respect voor de gedeputeerde, maar wij zien Provinciale Staten toch niet helemaal als een Raad van Commissarissen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan me wel vinden in de woorden van de gedeputeerde, want zij heeft het over verkennen. Dat spreekt mij wel aan. We kregen namelijk plompverloren op vrijdagavond de vraag of we wilden meedoen met een motie Duisenberg. Wat betekent het nu voor het standpunt van GS ten opzichte van die motie? Die motie is namelijk een stuk stelliger dan het verkennen dat de gedeputeerde uitspreekt. Dat verkennen wil ik best steunen. De subcommissie kan er dan naar kijken. De motie is echter stelliger en er staat in dat we het zo moeten doen. Wat is uw advies voor wat betreft de motie?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De motie is tweeledig. De motie verzoekt de subcommissie om deze werkwijze voor te bereiden. Het is dus echt een opdracht aan u zelf. Verder verzoekt de motie GS om dit te ondersteunen. Ik heb zojuist de bereidheid uitgesproken om dit te ondersteunen, omdat ik er raakvlakken in zie. Eigenlijk werkt de subcommissie al ten dele zo, maar misschien zouden we dat nog kunnen verstevigen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik interpreteer dat dan toch als een soort ondersteuning van beleid. Daar zou ik wel achter willen staan. Is het dan niet handig dat de indieners van deze motie zich beraden en zich in die commissie voegen om te kijken of het systeem kan worden ingevoerd en op welke manier en om hier niet met een wat dwingende motie ons hier tot stemmen te dwingen waar wij misschien nog in een verkennende fase zitten?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het helemaal eens met de heer Dercksen. Doet u een oproep om het woord 'gebruiken' te schrappen en dit te veranderen in 'kennis te laten maken'? Doet u een oproep aan de indieners om dit te willen doen? Volgens mij zijn we er dan uit.

De VOORZITTER: Misschien moet ik de heer Kocken dan het woord geven.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het een bijzondere positie in dit geval.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! In antwoord op de vraag van de heer Dercksen merk ik op dat dit ook het antwoord is dat ik heb gegeven op de vraag van de heer Hoefnagels. Hij stelde een vergelijkbare vraag. We zullen dat moeten bekijken in de subcommissie, aan de hand van de volgende vragen: wat kunnen we ermee, hoe kunnen we ons eigen controleproces ermee versterken? In de andere gemeenten blijkt dat het geen format is dat je een op een moet overnemen. Er zit veel meer een bepaalde werkwijze achter. Het is prima als andere fracties zeggen dat het er voor hen nog iets te stellig staat, omdat men het goed wil verkennen. Dan kom ik terug op het antwoord dat ik aan de heer Hoefnagels gaf. Dan willen wij er wel graag een positieve toonzetting in, zodat de subcommissie het niet zomaar gaat verkennen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Een voorstel: zou u de eerste opmerking kunnen aanpassen naar: "spreken uit:

- dat de Duisenberg-Van Meenen-methode interessant kan zijn om deze te gebruiken voor de controle van de begroting en de jaarrekening", et cetera,

Dat betekent dat we ons niet per definitie vastleggen. Wij willen het allemaal zo goed mogelijk doen en we staan er in grondhouding positief tegenover. Dan kunnen we die toezegging hier doen en hebben wij het gevoel dat we niet op een trein stappen waarvan we nog niet weten waar hij naartoe gaat.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! We kunnen het nog hebben over de formulering, maar volgens mij is diezelfde lijn niet zo'n probleem. Het gaat er meer om dat we samen iets met draagvlak gaan verkennen dan dat we er nu iets doorstoten.

De VOORZITTER: Akkoord. Wil de gedeputeerde doorgaan met haar betoog?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Zo snel kan het gaan. Er is ook veel gesproken over de indicatoren. Het ging daarbij specifiek om de indicatoren voor de fiets. We hebben in het realisatieplan doelstellingen geformuleerd. Er is in voorzien om met een nulmeting te komen. Ik stel echter concreet voor om ook hierbij de subcommissie te betrekken. GS kan die indicatoren samenstellen, maar dan bedoel ik ze breed. Het lijkt me ook goed om bij de subcommissie de vraag neer te leggen om na te denken over indicatoren specifiek voor de fiets, maar ook om dit punt organisatiebreed erbij te betrekken. Deze vraag heb ik namelijk ook in meerdere programma's gehoord. Bovendien zullen wij met het nieuwe BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) per 1 januari 2017 met nieuwe en andere indicatoren moeten komen. Het is meer een voorstel dat ik graag bij u terugleg, om het samen met de subcommissie te gaan oppakken. Uiteraard kunnen wij daarvoor een voorstel doen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Met de laatste woorden van de gedeputeerde is mijn reden waarom ik hier sta weggenomen. Zoals Gedeputeerde Staten het voorstel doen: graag.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat zullen wij doen. Er ligt een aantal amendementen waarin al een voorzet wordt gedaan. Bij de voorjaarsnota en de jaarrekening hebben wij tegen elkaar gezegd dat we bij de voorjaarsnota een integrale afweging moeten kunnen maken. Ik verzoek de indieners van de amendementen om de voorstellen die om een financiële dekking vragen of we die kunnen meenemen bij de voorjaarsnota. Dat is namelijk het moment van de integrale afweging.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Als we het over de voorjaarsnota hebben, hebben wij het over juni volgend jaar.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat begrijp ik.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoop straks van de andere gedeputeerden die er ook mee te maken hebben te horen in hoeverre dit de voortgang belemmert als wij op dat moment een besluit nemen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De knelpunten die er zijn hebben we genoemd. Met die systematiek werken wij. Specifiek is door de PvdA een amendement ingediend met een verzoek voor de indexerings van de subsidieontvangers. Het is een wens; zo noem ik het maar even. Ik geef u daarbij wel mee dat GS de kadernota en de begroting heeft vastgesteld. Daarin hebben wij afgesproken dat indien er in de onderliggende afspraken in de contracten geen indexeringspercentage is opgenomen, wij die dan niet zullen toepassen. Dat geef ik u graag mee. Mijn oproep is om wensen die om een financiële dekking vragen mee te nemen bij de voorjaarsnota.

Dan kom ik bij de oproepen van GroenLinks over de organisatie. Uiteraard blijven wij garant staan voor een integrale benadering. Zo is juist de aanpak zoals wij die met kwartiermakers hebben vormgegeven bedoeld. Hoe kunnen we die integrale aanpak juist nog meer verstevigen in de organisatie? Ik kom nu op het punt van de 'soft control'. We zouden veel meer toe willen naar een eigenaarschap: wie voelt zich verantwoordelijk voor welk vraagstuk? Daarbij hebben we die integrale benadering echt no-

dig. Ik geloof echt in de uitvoeringskracht van onze organisatie die we in de afgelopen periode hebben laten zien. Ik geloof alleen wel dat we nog een verbeter slag kunnen maken. Met een verbeter slag bedoel ik dat we kunnen toegroeien naar een nog stabielere organisatie. We komen uit een reorganisatie-fase die in de afgelopen periode is ingezet. We hebben echt gekeken hoe we voor bepaalde afdelingen de integrale aanpak nog verder kunnen vormgeven.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil het even hebben over die indexering. De gedeputeerde zegt dat als deze niet in de contracten is opgenomen, u deze dan ook niet toepast. Zo liggen de afspraken. Mijn vraag is echter of het in het kader van het werken met partnerinstellingen van wie we iets verwachten en in het kader van goed opdrachtgeverschap niet heel normaal en heel zorgvuldig is om gewoon te indexeren. Doe je dat namelijk niet, dan ga je door met het doorvoeren van verdere bezuinigingen. De kosten voor die organisaties stijgen wel.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ja, alleen hebben wij juist gezegd dat als we die afspraak niet hebben gemaakt, het ook aan de organisatie zelf is om dat op te vangen. Die afspraken zijn gemaakt. We hebben afspraken gemaakt over loon- en prijscompensatie. Als we de prijscompensatie niet in een overeenkomst of een afspraak hebben vastgelegd, dan leggen we dit bij de organisatie. Dat is tot nu toe de werkwijze die ook voor hoe de kadernota 2016 – 2019 is vastgesteld. Het is uiteraard aan u als u vindt dat u daarin andere keuzes zou moeten of willen maken. Dan is echter mijn verzoek om dat nu niet bij de begroting te doen, maar pas bij de wenslijst voor de voorjaarsnota.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij worden aan het einde van het jaar de vierjarige contractafspraken gemaakt met de organisaties.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ja, maar de afspraken lopen nu al een tijdje. Ik kan mij voorstellen dat, als u daarin wijzigingen wenst, die aanpassingen op een later moment plaatsvinden. Ik neem aan dat het amendement in stemming komt. Ik wil dit alleen graag meegeven.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag naar aanleiding van de beantwoording. De gedeputeerde zegt dat het moet gebeuren bij de voorjaarsnota. Dit zijn echter toch zaken waarvoor niet per definitie de begroting hoeft te worden aangepast? Dat vroeg ik net steeds aan de heer Van Muilekom. Kunt u niet eens vragen of voor bepaalde zaken ruimte bestaat in de begroting, zodat daarin iets kan worden gedaan? Ik weet niet precies om welke organisaties het gaat. Ik spreek ook met organisaties en die geven aan dat zij het op deze manier redden. Misschien zijn er echter organisaties die wel behoefte hebben aan de indexering. Neem een organisatie als Landschap Erfgoed Utrecht, die voor een deel wordt gefinancierd vanuit de begroting Agenda Vitaal Platteland en voor een deel door iets anders. In die posten is altijd geld beschikbaar om dat kleine beetje aan indexering mee te nemen. Even los van dit specifieke punt – ik weet helemaal niet of ik het daarmee eens zou zijn – is die ruimte toch in de begroting beschikbaar? Dan hoef ik toch niet met een amendement te komen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk dat die vraag ook moet worden gesteld aan de individuele portefeuillehouders, om te horen of zij die ruimte binnen hun eigen portefeuille zien. Ik beantwoord de vraag nu vanuit de algemene financiële afspraken die het college heeft gemaakt hoe om te gaan met de prijs- en looncompensatie. Vanuit mijn portefeuille kan ik niet zo snel subsidie-instellingen noemen die op dit moment niet afdoende geld hebben. Deze vraag ligt daarom meer op het bordje van de individuele portefeuillehouders, namelijk of zij binnen hun eigen financiën ruimte hebben. We hebben daarover echter in zijn algemeenheid binnen de kadernota 2015 – 2019 afspraken gemaakt. Dat zijn de afspraken in de lijn zoals ik u die net heb uitgelegd.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Verbeek heeft meerdere portefeuilles. Bij mobiliteit gaat het vooral om contracten. Daarin is allemaal standaard loon- en prijscompensatie opgenomen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ook voor zover ze daarin niet zouden zijn opgenomen, is dit de afspraak en de lijn zoals wij die hierin tot nu toe hebben gevolgd.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp van de gedeputeerde dat zij daarin niet nu wil meegaan, maar dat zij daarover wil spreken bij de kadernota. Zou het college van GS dan, ter voorbereiding op de kadernota of bij de kadernota, voor ons op een rij willen zetten hoe we op alle verschillende beleidsterreinen met die indexering of die prijs- en looncompensatie omgaan, c.q. wat de consequenties zouden zijn als wij daarin op onderdelen iets zouden veranderen? Dan kunnen wij namelijk op basis van inzicht in de consequenties daarover bij de kadernota iets besluiten. U geeft aan dat dat het moment is om dat te doen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan in elk een overzicht geven van hoe de afspraken luiden en hoe die bij de instellingen vormgegeven zijn qua subsidies. Wat exact de effecten zijn als je daarin wijzigingen aanbrengt, vind ik lastig. Dat betekent namelijk dat je dat bij alle organisaties moet doen. Ik kan u echter een overzicht geven van hoe we daarmee op dit moment omgaan. Dat is geen enkel probleem, dat kan ik u hierbij toezeggen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor die toezegging. Ik vroeg echter om iets anders. Ik vroeg niet zozeer om het detailniveau van consequenties voor alle organisaties, maar om een overzicht van hoe wij op de verschillende beleidsterreinen omgaan met veranderingen in het prijspeil. Op het gebied van mobiliteit kunnen we ook te maken hebben met veranderingen in het prijspeil. Hoe nemen we dat mee in de budgetten? Dat geldt ook op het gebied van onze natuur of van onze ondersteuning aan organisaties waarover het nu gaat. Hoe gaan we überhaupt om met het fenomeen indexering? Dan kunnen we op basis van dat overzicht beslissen of er sprake is van een uitzonderingsgeval of dat wij het vinden passen in het beleid.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Zo'n lijst kan ik voor u verzorgen.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Het leek erop dat de discussie een heel bijzondere wending zou nemen en dat wij onze wensen ook allemaal zouden indienen bij de begroting. Dat zou wel heel bijzonder zijn. Ik ben blij dat de gedeputeerde vasthoudt aan de gevolgde lijn. Het leek even te ontsporen. Op het moment dat de PvdA allerlei wensen noemt, is dat natuurlijk legitiem, maar dat moet eerder gebeuren, namelijk bij de kadernota. Vervolgens wordt de kadernota vertaald in de begroting. Dat bent u aan het doen. Ik zou dat wel vasthouden, want anders krijgen we hier allerlei rare verzoeken en vragen binnen. Niet dat die van u raar zijn, want het zou wel kunnen. Ik verzoek echter om die lijn consequent vast te houden. Op het moment dat het heel erg dringend is, kunnen we hier altijd nog met bepaalde verzoeken komen, maar niet op deze manier.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil hierop graag kort reageren, als dat mag.

De VOORZITTER: Dat mag.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Daarop wil ik ook reageren. Ik stond hier veel eerder.

De VOORZITTER: U stond er eerder, maar de heer Van Muilekom vraagt of hij even mag reageren op datgene wat er zojuist is gezegd.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat is de tactiek Meijer. Het punt is dat als het alleen maar een technische handeling is, ik dan nu zou zeggen dat wij stoppen met vergaderen. Dan stellen we gewoon de begroting vast.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is niet zo erg. Dan zijn we lekker snel thuis. Een paar moties en dan zijn we klaar.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De minimalistische aanpak van de SGP moet ik dan maar even buiten beschouwing laten. Ik heb een vraag voor de gedeputeerde. Wat is de functie van een najaarsrapportage?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De najaarsrapportage geeft in dit geval per de stand van 31 juli 2016 een overzicht van hoe ver we zijn met de uitvoering van beleid en van wat de verwachting is waarmee het jaarrekeningresultaat, met een zekere marge, zal eindigen en waarop het zal uitkomen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het is dus de bedoeling dat wij hem inlijsten, ergens aan een muur hangen, in een archief opbergen, maar dat wij er vooral niets mee doen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Dat is aan u. Ik lijst hem niet in. Ik heb hem gewoon netjes in mijn boekenkast staan. Ik vind het belangrijk om te kijken hoe wij monitoren en hoe wij sturen op beleid. De najaarsrapportage is daarvan, per de stand van 31 juli, een overzicht dat u hopelijk dat beeld gaat geven.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat het college een najaarsrapportage aan de Staten geeft, leidt er uiteraard toe dat er daar waar nodig financiële voorstellen worden gedaan. Om dan meteen te verwijzen naar de kadernota van over een half jaar, driekwart jaar, is absurd.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben toegekomen aan het laatste onderdeel, namelijk de opmerkingen en aandachtspunten over de mobiliteitsonderwerpen. Ik begin met de voertuigverliesuren die het landelijk mobiliteitsbeeld laat zien. Het klopt inderdaad dat wij daarin landelijk een toename zien. We zien dat ook terug op onze provinciale wegen. In 2014 waren er ruim 5000 voertuigverliesuren in de spits. Dat is ongeveer dertien seconden vertraging. We werken er hard aan. Ik vind het echter wel van belang hier aan te geven dat de provincie niet voor één mobiliteit staat, maar voor de hele mobiliteitsvraag. Je ziet dat het steeds belangrijker wordt om jezelf op een goede manier van deur tot deur te verplaatsen. De een maakt daarin een andere keuze dan de ander. Over het algemeen zien we wel, los van principekeuzes die daarin gemaakt worden, dat veel mensen die keuze maken op basis van reistijd. We zien daarvan heel mooie voorbeelden. Er zijn heel mooie apps die ons daarin zouden kunnen ondersteunen. Ik vind het van belang hier aan te geven dat het gaat om de ketenmobiliteit van deur tot deur. Alleen daarmee lossen wij het totale mobiliteitsvraagstuk voor onze provincie op. De provincie Utrecht heeft niet alleen te maken met eigen verkeer, we hebben daarnaast ook heel veel doorgaand verkeer. De een noemt het een verdeelstation en de ander noemt het een draaischijf. Daarom is het juist zo van belang dat we wat breder kijken dan alleen maar naar onze provincie Utrecht. Daarom zijn we er voorstander van de verbinding te zoeken, niet alleen met de MIRT-verkenning Utrecht Oost, maar ook met de verbinding via Hilversum met de MIRT-verkenning Amsterdam A1. Daarmee kunnen we niet alleen het infragedeelte, maar ook de ruimtelijke inpasbaarheid een goede plek geven.

Ik kom nu terug op de vraag van de SGP of de motie A27 ons daarbij helpt. Die motie geeft in de uitgangspunten heel mooi aan dat het van belang is om bij de aanleg van een weg altijd te blijven kijken naar de meest actuele vervoerscijfers en dat we ook de kansen van ruimtelijke vraagstukken en de inpasbaarheid van infrastructuur goed moeten blijven benadrukken. Ook de verbreding waarmee we een bereikbaarheidsvraagstuk proberen op te lossen, of in elk geval onze provincie een betere bereikbaarheid proberen te geven, biedt ook kansen voor de natuurlijke inpasbaarheid en de overkluizingen. Het is daarbij wel van belang dat wij die inpasbaarheid goed blijven benadrukken. Die motie roept ook op om naast het werken met de meest actuele cijfers ook goed de aandacht te blijven focussen op het moment dat de verbreding zal plaatsvinden. Elke aanpassing aan een weg of in de ruimtelijke omgeving brengt namelijk overlast met zich mee. Hoe kunnen we die overlast zo veel mogelijk beperken? Deze motie roept vooral om dat nogmaals goed onder de aandacht te brengen. Dat is ook de reden dat er een zienswijze is ingediend. Ik ben heel erg benieuwd hoe de reactie van onze minister daarop zal zijn.

Ik gaf al aan dat het bij mobiliteit niet alleen maar gaat om de auto: het gaat daarbij ook om de fiets. Wij zien de fiets als volwaardig onderdeel van de vervoersketen. We zijn daarom ook heel blij dat je steeds vaker de fiets als oplossing wordt meegenomen in de concessie. Dit zie je ook bij Syntus en het fietsparkeren. Dat betekent voor de provincie ook dat wij dit moeten faciliteren en dat wij ervoor moeten zorgen dat de fietsinfrastructuur goed is. Daarbij kijken we niet alleen maar naar de knelpunten, die natuurlijk ook van belang zijn. Als het echt een knelpunt is waarbij de verkeersveiligheid in het gedrang komt, dan moet dat knelpunt liever gisteren dan vandaag opgelost zijn. Het verkeersveiligheidsvraagstuk laat namelijk niet op zich wachten tot we weer met een trajectaanpak bezig gaan. Daarom hebben we met de 26 gemeenten in onze provincie, minus het BRU, realisatie-impulsafspraken gemaakt.

Voor het BRU wil ik ook nog aandacht vragen. GroenLinks en ook D66 hebben hierop voor de fiets terecht de aandacht gefocust. Die realisatie-impulsafspraken zijn gemaakt om juist al die onderdelen van de ketenmobiliteit de belangrijke opgave te benoemen, maar ook in het licht van de trajectaanpak. Als u mij dus vraagt of ik een knelpuntenanalyse heb, dan moet ik inderdaad zeggen dat wij geen knelpuntenanalyse hebben. Een knelpunt had namelijk al opgelost moeten zijn. We hebben echter wel samen met de gemeenten een overzicht vastgesteld van de opgaven. Die opgaven liggen niet alleen bij heel korte trajecten, maar ook bij de doorfietsroutes. Hoe kunnen we faciliteren dat mensen, ook vanwege een goede infrastructuur voor de fiets, vaker kiezen voor andere vervoersgebruiken, zodat we samen het bereikbaarheidsvraagstuk, juist door gebruik van verschillende mobiliteiten, beter kunnen oplossen. Dat doen we samen in de MIRT-verkenning Utrecht Oost. Er is gevraagd of daarvoor al geld is bestemd. Binnen het mobiliteitsplan hebben we er nog geen geld voor bestemd. Wel hebben we met de partners waarmee wij samen de MIRT-verkenning opstellen afgesproken om voor het einde van het jaar met een programmatisch plan van aanpak te komen. Dat vraagt ook het Rijk van ons. Dan kom ik met de vraag: hoe denken we over de kortetermijnmaatregelen? Dan zal ook de financieringsvraag bij de provincie komen te liggen: wat wordt het voorstel van het college voor een dekking daarvoor?

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Misschien kan de gedeputeerde nog even kort antwoorden. Ik had gevraagd of die motie u helpt. Als ik u zo beluister, kunt u dan bevestigen dat dit helpt om de problemen die er op dit moment zijn op te lossen? We staan met Rijnsweerd in de file top 5.

Ten tweede: het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid. We zien nu dat het reistijdverlies enorm toeneemt. Ondersteunt die motie u om de problemen dienaangaande op te lossen? Is dat zo of is dat niet zo?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Als deze motie alles zou oplossen, zou dat heel erg mooi zijn. Ik denk dat we meer nodig hebben dan alleen maar een motie richting het Rijk. Er ligt ook echt een opgave voor onszelf om bereikbaarheidsvraagstukken op te lossen. Deze motie roept in elk geval op om continu goed te blijven kijken naar de kosten-batenanalyse.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Dat antwoord heb ik gehoord. Dat snap ik. Ik vroeg alleen of u ja of nee kunt antwoorden op de vraag of de motie u helpt. Ik hoorde u zeggen dat het u niet helpt. Ik had ook in mijn vraag neergelegd: hoe kan ik u helpen om dat dan wel te realiseren? Moeten we daarvoor een motie opstellen? Dat heb ik gezegd. Dan wil ik u helpen om dat te realiseren. Is het nu ja of is het nee?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik zeg heel eerlijk dat ik op dit moment geen motie van u nodig heb om het bereikbaarheidsvraagstuk op te lossen. Ik heb wel uw steun nodig, maar dat vraag ik van u allemaal, om straks bij de programmatische aanpak voor de bereikbaarheid van Utrecht Oost, positief te stemmen over de kortetermijnmaatregelen. Ik vind dat belangrijk. Dit ligt nu bij de minister. Zij zal daarover een uitspraak doen. Het ziet vooral op het vragen van aandacht bij de minister voor de overlast die wij zien aankomen. Daarmee hebben wij het totale bereikbaarheidsvraagstuk van onze provincie echter nog niet opgelost.

Ik kom dan bij de schaal sprong OV. Ook dat is een belangrijk onderdeel van onze mobiliteitsketen. In het coalitieakkoord hebben wij een opdracht aan onszelf en aan de organisatie meegegeven. De schaal sprong ov bestaat uit drie fasen. Een kortetermijnfase waarin wij kijken hoe wij het ov nog beter kunnen optimaliseren, ervan uitgaande dat wij op korte termijn de middelen die wij daarvoor ter beschikking hebben zullen gaan gebruiken. Daarnaast is er de scope voor de middellange termijn tot 2028. Ook zitten we met het Rijk in een scope tot 2040 over de ov-visie 2040. In die motie noemt u al heel concreet de knooppunten. Dat is een belangrijk onderdeel. Wij gaan bekijken hoe wij onze knooppunten beter kunnen gebruiken om de bereikbaarheid van onze provincie op te lossen. U heeft het in de motie ook over een sternetwerk. Bij het ov heet dat net iets anders. Daar heeft het betrekking op de metropoolregio's. Dat zou het sternetwerk kunnen zijn. Ik kan in elk geval toezeggen dat wij begin 2017 bij u terugkomen met de uitwerking van de opdracht die voortkomt uit het coalitieakkoord. Ik vind het niet heel charmant om te zeggen dat daarmee een motie overbodig is, maar ik doe wel wat u vraagt. We moeten het dan nog maar met elkaar hebben over de vraag of het een sternetwerk gaat heten of een regionaal ov-netwerk. In elk geval laat ik u zien wat er voortkomt uit de verkenning van de schaal sprong. Ik ga graag met u het gesprek aan over de vraag of wij daarmee voor het ov het goede doen voor onze provincie Utrecht.

Ik rond af met de vraag over de Loenerslootsebrug. Over de Loenerslootsebrug en de N201 hebben we met het Rijk een MIRT-traject gestart. Daarbij zijn eerst de kortetermijnmaatregelen geïnventariseerd. Die fase zijn we nu voorbij. We wisten dat het een heel moeilijke opgave zou worden. We waren toen blij met de MIRT-verkenning, maar nu weten we dat we met de kortetermijnmaatregelen het bereikbaarheidsvraagstuk en de doorstroming niet oplossen voor de Loenerslootsebrug. Op dit moment moeten we zo reëel zijn dat het ministerie daarop nog niet aan het bewegen is. In het kader van onze financiën dachten wij dat wij de € 15.000.000 van de € 60.000.000 apart hebben staan. We zijn echter nog niet uitgelobbyd. We erkennen het vraagstuk. We zien ook dat we daarin meer moeten doen. Daarbij zijn we wel in enige mate afhankelijk van andere partners.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dat is de stand van zaken van vorig jaar. We zijn dus niets opgeschoten. Daar hebben we dus allemaal niets aan. Ik heb de boeken gezien. In 2020 hebben we nog € 400.000.000 als wij onze prioriteiten op een goede manier ordenen. We krijgen per jaar € 10.000.000 meer aan motorrijtuigenbelasting binnen dan in 2011 toen wij hier binnenkwamen. Dus wat ons betreft is het een kwestie van de handen uit de mouwen. Vandaar die motie. Ik hoop dat de collega's die motie nu steunen. Als je tegenstemt graag geen praatjes meer in de media dat je de problemen op de Loenerslootsebrug wilt oplossen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag over hetzelfde onderwerp. Zojuist heb ik het al opgemerkt en ik ga het nu nog een keer opmerken. Die tweede brug is echt geen oplossing. Er gaan ook verhalen dat men het voornemen heeft om vanaf de kant van Vreeland richting de A2 voor de brug in Loenersloot een gigantische rotonde aan te leggen. Dat is tegenstrijdig aan wat wij willen. Het gaat erom de fijnstof, het lawaai en de overlast van snelwegen niet dichterbij de woonkernen te brengen, maar er juist verder vanaf te houden. Men heeft er al veel last van. Dit staat echt tegenover alles wat in onze visie staat. Ik wil toch wel meegeven dat u dat moet schrappen. Wat u verder doet, is aan u. Bij Vreeland vragen wij al jarenlang om een aquaduct. In de gehele zomerperiode, de vaarperiode, die een half jaar duurt, staat de brug tijdens de spitsuren regelmatig open. Het zou goed zijn als daar een aquaduct zou komen. Er kan wel een tweede brug worden aangelegd, maar daarna loopt het verkeer toch weer vast. Ik heb net al gezegd dat er iets moet worden gedaan met de opritten en afritten. Maak een baan met een rood kruis erboven, zodat men kan instromen. Dat zijn heel simpele middelen, die heel weinig kosten, behalve dan dat er moet worden opgelet als het spijtstijd is en dat dan de banen een rood kruis hebben, zodat instromend verkeer naar de snelweg toe kan instromen. Voordat de weg verbreed was, hadden we daar doseerlichten. Dat ging prima, behalve als men niet kon instromen. Dan was het doseerlicht rood en dan liep het vast bij de N201. Ik woon daar, dus ik ken de situatie. Ik spreek uit ervaring. Doe 's morgens en 's avonds aan beide kanten van de op- en afritten bij Vinkeveen de dichtstbijzijnde banen waar men moet instromen op rood.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dit lijkt mij bij uitstek een onderwerp om een keer in de commissie MME verder over van gedachten te wisselen. Dan laten we u ook zien wat de kortetermijnmaatregelen wel en niet doen en wat eventueel een langetermijnoplossing of een middellangetermijnoplossing zou zijn. Ik praat er graag op een ander moment verder over.

De VOORZITTER: Is dat akkoord?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De Staten bepalen altijd waarover gesproken wordt en wanneer erover gesproken wordt.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Daarom mijn woord 'graag'.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ja. Mijn vraag in navolging van de vorige vragensteller is dan ook: erkent de gedeputeerde dat het probleem vooral bij de op- en afritten van de A2 plaatsvindt en dat de relevantie van die tweede brug heel beperkt is?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is precies de reden dat het goed zou zijn een keer naar aanleiding van het rapport over kortetermijnmaatregelen te spreken. Dan hebben we het namelijk exact over de feiten. We moeten niet hier en nu gaan gissen. Het probleem is wat breder dan alleen de op- en afritten. Ik neem u daarin graag mee als de griffie en u daarvoor een keer een bijeenkomst willen inplannen. U gaat over de agenda.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het is vandaag nogal mañana bij deze gedeputeerde.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik nog één vraag stellen? Dat rapport over dat onderzoek naar de files op de N201 is een oud rapport. De collega's hebben daarnaar gevraagd. Dat rapport lag gewoon in de kast. We gaan er nu weer over praten. Dan gaan we echter over een oud rapport praten. We moeten gaan praten over wat er in dat rapport staat. We moeten er namelijk voor zorgen dat er verlichting komt van de druk op het wegennet. Het gaat niet helpen als wij gaan praten. Het helpt als we aanpakken.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat ben ik helemaal eens met de heer Dercksen. Het was niet de bedoeling om alleen maar over een oud rapport te praten. In het afgelopen jaar hebben we niet stilgezeten. Ik zou u daarin graag meenemen. Het lijkt me bij uitstek een mooi onderwerp voor de commissie MME.

Tot slot de motie van de PVV over de groene golven. Ik zag dat ik die motie nog niet had behandeld. Op dit moment is een kwart van onze verkeerslichten geoptimaliseerd. Er zijn groene golven ingebouwd, althans de mogelijkheid daartoe is ingebouwd. Daarvoor hebben wij het project BRIK (Bijzondere Realisaties Intelligente Koppelingen) gehad. Wij hebben tien locaties aangewezen om te kijken wat het effect is van groene stromen. Bij een groot deel, tussen de 5% en de 31%, geeft het reistijdswinst. Op andere plekken zien we dat iets terugnemen. Dat heeft puur met locatie en dergelijke te maken. Het zou goed zijn om het eens wat breder te bekijken in de provincie, zoals u ook in uw motie voorstelt. Op die manier kan worden nagegaan of het effect heeft op de doorstroom, maar ook op de luchtkwaliteit waaraan u refereert. Wat mij betreft voeren we die motie uit.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben heel positief over de beantwoording tot nog toe. Volgens mij heb ik iets gemist over Bunnik – Houten.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik kijk naar mijn collega's, want volgens mij soupeer ik nu alle collegetijd op.

De heer Hoefnagels heeft helemaal gelijk: ik moet nog antwoorden op de vraag over de oostelijke ontsluiting. In 2014 hebben wij een heel mooi overzicht opgesteld wie waarvoor verantwoordelijk is. Het gaat nu om de oplossingen waar wij samen achter kunnen staan. Het lijkt mij daarom goed om een werkatelier te hebben, welke naam u daaraan ook zou willen geven, in elk geval met de verkeerskun-

digen van zowel beide gemeenten als van de provincie, maar ook met externen, om te bekijken welke maatregelen in het buitengebied mogelijk zijn om het buitengebied autoluw te maken. Daarmee kunnen we ook een versnelling teweegbrengen om juist die maatregelen in het buitengebied te benoemen. De bestuursovereenkomst met Rijkswaterstaat zal worden omgezet in een brief, waarin de toestemming wordt vastgelegd, zodat we daarmee een goede basis vormen om samen met de gemeenten tot een mooie afronding van dit project te komen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik beperk me tot een drietal onderwerpen dat hier uitvoerig bediscussieerd is. Dat betreft met name de woningmarkt, de woningbouw, de gemeentelijke samenwerking, de corporaties en wat we daaraan als provincie kunnen doen en welke rol we daarin zouden of moeten kunnen pakken. De arbeidsmarkt en de aansluiting tussen arbeidsmarkt en onderwijs, alsmede de rol van het vmbo, het mbo en ook het MKB zijn voorbijgekomen. Daarover zal ik ook iets melden. Verder zal ik het voornamelijk hebben over energie.

Ik kan heel kort zijn over alles wat te maken heeft met het vmbo, het mbo en de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, alsmede over alles wat u daarvoor doet. Op dit moment bent u namelijk bezig met een BOB. Het is heel erg flauw om daarmee te beginnen, maar dat is wel de essentie. Met alles wat ik doe met de moties, hoe sympathiek ook, loop ik vooruit op datgene waarover u zelf nog een oordeelvorming of besluitvorming moet laten plaatsvinden. Ik zal er echter een paar opmerkingen over maken. Dat geldt overigens ook voor het woningbouwtraject waarvoor u een BOB Wonen hebt gestart en waarop u maandag nog een finale klap gaat geven.

De PvdA begon een betoog over de rol van de provincie in de regionale woningmarkt die wel wat steviger zou kunnen zijn, omdat er een aantal zaken wordt geconstateerd. Ten eerste: redden we het wel met de aantallen? Ten tweede: de spanning op de woningmarkt loopt zo hoog op, met name in het Utrechtse, maar zeker ook gelet op het rapport dat u aanhaalt van het EIB (Economisch Instituut voor de Bouw) in het Noord-Hollandse. Wat betekent dat dan voor het bouwen en voor de aantallen die wij, ook in de herijking die nu voorligt, hebben tot 2028 in relatie tot de immense aantallen die de EIB-prognoses geven? Wat kan de provincie daarin betekenen, gelet op de regionale afstemming die daarbij mogelijk wenselijk is, om zowel in de stad als aan de randen van de stad te gaan bouwen? Afgelopen vrijdag was ik aanwezig op het congres van het EIB in het Tropenmuseum, omdat het 60 jaar bestaat. Dit was ook een van de items. De helft van de discussie ging vooral over de waarde van prognoses. Het is altijd leuk om daar professor Priemus te horen. Het is lastig dat het hele EIB de economische crisis niet heeft zien aankomen. In de zestig jaar dat het EIB nu bezig is, constateert zij terugkijkend dat zij niet in staat is geweest om een hoekje te kijken. Met andere woorden: wanneer knikt die prognose naar beneden of naar boven? In het kader van de spanning op de woningmarkt kunnen we van mening verschillen over de aantallen, maar wij hebben de Priemus-prognoses geactualiseerd. Dat doen we altijd. Dan bekijken we regionaal, dus niet op individueel gemeentelijk niveau, naar de verhuisbewegingen en hoeveel we nodig hebben op welke plek. Welke plek hebben we gekozen? Vooral binnenstedelijk bouwen. De orde van grootte is dat we zo'n kleine 50.000 woningen zouden willen realiseren.

We kunnen wel meer woningen prognosticeren, maar in de afgelopen vijftien jaar is het in het Utrechtse nog nooit gelukt om meer dan zo'n 4700 woningen te bouwen. Om nu meer te prognosticeren en dat aantal niet te kunnen bouwen – dit was overigens ook een vraag op het congres: waar komt het bouwvermogen vandaan? Zijn er Italiaanse bouwondernemingen en andere ondernemingen die dat kunnen? Nee, dat is een idee-fixe. Los daarvan: de NEPROM (Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen) en Bouwend Nederland zaten ook in de zaal. Zij hebben niet per definitie een belang bij de prijsstelling om die gronden die zij hebben liggen onmiddellijk te actualiseren, omdat die prijs op de woningmarkt heel interessant is voor diegenen die reeds gebouwd hebben. U ziet dat het een tamelijk ingewikkelde materie is. Wij gaan daarover nog spreken als u het heeft over de woningmarkt en de rol van de provincie daarin. Dat doen wij natuurlijk ook al tijdens de regionale tafels waarmee de gemeenten bezig zijn in de U-10 en in het Eemlandse, de grootste woningmarktregio's. Dat doen we ook op de tafels met de gezamenlijke woningcorporaties. Ik verzoek u uw eigen

BOB even af te wachten en te polsen en te horen bij de gemeenten waarmee zij zitten, om te kijken of wij daarin een activerende rol zouden moeten spelen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Die BOB is mooi, maar ik ben ook wel benieuwd naar wat het college zelf vindt. Ik heb de heer Van Muilekom een draai zien maken en men is intussen ook in de randen van de stad aan het bouwen. Dat is nieuw. Het komt uit de fractie van de stad Utrecht die daarover ook iets heeft gezegd. We hadden net een discussie met de heer Meijer. Het gaat over de rode contouren. Wat gaan we doen? Je kunt de stad niet oneindig volgooien met huizen. Ik ben daarom benieuwd hoe GS hierin staat. Uiteindelijk is er natuurlijk een BOB, maar komt er dan langzaam ook rek om aan de rode en groene contouren te sleutelen? Ik zit er niet op te wachten, maar als je meer mensen hebt, moet je ze ook meer ruimte bieden. Hoe staat het college er zelf in?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is een terechte vraag. Die vraag komt vaak op op een moment dat het wat ingewikkelder wordt bij het in bestaande steden bouwen of op spoorweglocaties, oude bedrijventerreinen of kantorenlocaties. Het is altijd lastig om daar te bouwen. De grote gemeenten hebben gezegd: "Wij willen vooral binnenstedelijk bouwen." Men wil meer dan 80% binnenstedelijk realiseren. Vervolgens hebben we in de nieuwe ruimtelijke structuurvisie aangegeven: "Maak die zachte plannen die u nu hebt, even hard". Het gaat dan om de randen van de grote steden, dus onder andere Houten en Nieuwegein. Dat zijn de eerste plannen die aan snee komen. Gelet op onze andere waarden in onze provincie zijn wij nog niet van plan om de rode contouren meteen aan te pakken en de vragen daarom te honoreren. Dit ondanks dat die vraag natuurlijk in eerste instantie door de makelaars, maar zeker ook door NEPROM, die veel gronden heeft liggen rondom Utrecht en rondom Amersfoort, aan de orde is gesteld. Eerst moeten we nog flink aan de slag in bestaand stedelijk gebied met bouwers en corporaties. Daarna herijken we eens in de vier jaar de ruimtelijke planvorming. Dan kunnen we bekijken of we daaraan een mouw moeten passen. Vooralsnog echter nog niet.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Op de vraag over de rode contouren heeft de gedeputeerde zojuist een antwoord gegeven. Ik ben zelf benieuwd hoe actief de provincie wil zijn in haar rol als middenbestuur op het gebied van de woningmarkt. Het is echt een regionaal vraagstuk. Op dit moment zie ik twee dingen gebeuren. Ten eerste zegt GS: "Laten die gemeenten maar kijken hoe ze het doen, hoe ze het oplossen, hoe ze het samen oplossen of wat ze nodig hebben. Tegenwoordig hebben we een U-10. Dat is een soort schaduwprovincie. Die U-10 gaat de regionale rol oppakken. We laten het lekker aan de U-10, de U-12 of de U-16 over om dit soort dingen op te pakken." Of zegt de provincie: "Nee, wij als middenbestuur zitten in tussen het Rijk en de gemeenten. Wij kiezen er expliciet zelf voor om daarin een actieve rol te vervullen." Of laten we het gewoon een beetje op ons afkomen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Nee, we laten het zeker niet op ons afkomen. Wel is de regionale woningmarkt erkend door de U-10. Dat geldt ook voor het Eemlandse. Daar draaien op dit moment regionale woningmarktpartijen met elkaar, zowel de wethouders als de corporaties. Ik heb daar een 'standing invitation', of ik schuif daar aan op het moment dat het noodzakelijk is. We praten daar over de regionale woningmarkt. Als de woningmarkten er liggen en deze zijn niet conflicterend met onze aantallen en met de plekken waar wij willen bouwen, dan zie ik niet in waarom ik daar nog een actievere rol moet spelen dan hoe die rol op dit moment al gespeeld wordt.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat is de passieve rol die ik vandaag al vaker heb gehoord.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat deze provincie nog nooit meer dan 5000 woningen heeft kunnen realiseren. Allereerst is dat wel een erg fatalistische constatering. Daarnaast zie ik het echter ook een beetje als de neerslag van het politieke verhaal van dit college. Van de VVD mag deze gedeputeerde namelijk niets doen aan sociale woningbouw en dus moet hij er maar een beetje omheen draaien. Achter de schermen doet hij af en toe eens iets. In beginsel stelt hij zich minimalistisch op. Zie ik dat goed?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Ik ga niet over uw kwalificatie. Ik heb geen opvattingen over sociale woningbouw of over middeldure huur of koop. Het gaat ons om de locaties waar gebouwd kan worden. Daar waar er knelpunten zijn, proberen wij te interveniëren. Op het gebied van de kantorenmarkt bewerkstelligen wij transformaties voor woningbouw.

De heer MEIJER (SP): Die kantorenmarkt is echter heel breed. Dat kan van alles en nog wat worden. De vraag gaat echter over het verhaal van de beperkte realisatie in het verleden. Resultaten uit het verleden zijn voor u kennelijk wel een garantie voor de toekomst.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan niet zeggen of er meer gebouwd gaat worden. Het is alleen een feitelijke constatering. De constatering om dan te zeggen dat we ineens 10.000 woningen per jaar gaan bouwen, zou ik tamelijk onrealistische vinden. Dat ligt niet alleen bij corporaties, niet alleen bij de gemeenten en zeker niet bij de provincie, maar vooral bij bouwondernemingen.

De heer MEIJER (SP): En u denkt niet dat een collectieve inspanning daarin enige verandering kan brengen?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan hard tegen bouwondernemingen roepen: "Gij zult bouwen", maar dat zullen ze vooral zelf moeten bepalen.

De heer MEIJER (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dit gebrek aan engagement valt mij tegen.

De VOORZITTER: Gedeputeerde, wilt u doorgaan met uw betoog?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Voor wat betreft het woningbouwgedeelte wil ik het daarbij laten. Dat geldt ook voor de moties als zodanig.

De VVD heeft nadrukkelijk gevraagd of ik bereid ben te kijken naar de vraag in hoeverre iets als een MKB Doorstart in deze provincie handen en voeten zou kunnen krijgen. Er moet mij wel van het hart dat wij al veel doen voor het MKB. Alle fondsen en alle regelingen die wij ook via de EBU hebben, zijn er vooral op gericht om innovatie bij het MKB, waar veel mbo-ers werken, te bewerkstelligen. Daarin gaat nogal wat geld om. Daarnaast wordt er door minister Bussemaker fors bijgedragen aan de onderwijs-arbeidsmarkt. Er is nu ook weer € 40.000.000 beschikbaar gesteld vanaf 2017 tot 2020 om de aansluiting met name voor het mbo en om het flexibeler en mogelijk te maken. Ook daarbij hebben vele onderwijsinstellingen in het Utrechtse, in Nieuwegein, in Amersfoort en in Woerden, projecten ingediend. Daarmee wordt het mogelijk gemaakt om de mbo-ers flexibeler aan het werk te krijgen in het MKB. Toch is de MKB Doorstart iets anders. Daarbij gaat het vooral om coaching, om begeleiding en om, vlak voordat eventueel MKB-bedrijven zouden kunnen omvallen, te kijken of daar hulp kan worden geboden. Het is gestart in Flevoland. Er zit een klein beetje geld in. Overijssel doet het nu ook. Brabant doet het nu ook zonder geld. Noord-Holland doet het nu ook zonder geld. De stichting wil zich graag landelijk uitgerold zien. Het gaat om het krijgen van begeleiding om dit soort zaken als het omvallen of het overdragen van een bedrijf te voorkomen. Een kleine reorganisatie kan vitaal zijn. Vaak gebeurt al het een en ander via de ondernemingspleinen. Ik zou het daar misschien ook wel laten liggen. Ik wil niet treden in een activiteit die vroeger bij de Kamer van Koophandel was ondergebracht. Daarbij ging het ook over bedrijfsbegeleiding en/of overdracht. Ik wil er wel serieus naar kijken. Zelf begeleiden wij met name het MKB als het gaat om de Utrechtse ondernemersacademie, waar recentelijk coachingstrajecten zijn gestart voor de MKB-ers, inclusief begeleiding. Ik zeg u toe dat ik naar de Staten toe zal komen om in overleg, misschien wel in IPO-verband, waar ik mijn collega, de heer Appelman, tegenkom, om te kijken wat er mogelijk is voor het Utrechtse bedrijfsleven en MKB.

Het CDA werd de woningmarkt ingezogen. De ChristenUnie sprak over de schildpad, maar daarbij ging het over de eigenaar/bewoner. Ik heb het gehad over de rode contouren.

Ik moet het nog wel even hebben over energie, alsmede over de OMU (Ontwikkelings Maatschappij Utrecht). De PVV vraagt wat er mis gaat bij de aarde of misschien wel de provincie Utrecht alleen wanneer de temperatuur één graad warmer wordt. Ik moet hierin toch voorzichtig zijn. Ik vind het altijd bewonderenswaardig waar u de grafieken, de tabellen, de histogrammen en de meridianen vandaan haalt en hoe u dat met veel bravoure op het scherm tovert. U vraagt of ik daarop wil reageren. Technische natuurkunde en alles wat erbij komt, was niet helemaal mijn specialiteit. Ik vind het dus een beetje lastig om daarop nu in te gaan. Ik houd me even vast aan andere geloven, aan andere histogrammen en andere grafieken. Samen met mij zijn er dat vele, onder andere 1700 instanties en bezoekers op de klimaatop vorige week, waarin Parijs operationeel werd gemaakt. Dan zie je toch dat er ook opvattingen en consequenties naar voren komen over die ene graad. Het gaat dan niet alleen over wateroverlast, maar ook over onder meer CO₂ en veiligheid. Ik ga niet een discussie met u aan over welke grafieken in Zuid-Australië nu het meest toepasbaar zijn. Voor wat betreft hier en datgene wat het KNMI nu weer bedacht heeft houd ik mij vast aan hetgeen wij in deze provincie hebben afgesproken. We hebben een klimaatakkoord getekend met minister Kamp. Daarbij gaat het over wat de provincie gaat doen aan het klimaat, in de meest brede zin van het woord.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De reden dat ik dat vroeg is omdat ik wil weten of u slechts een uitvoerder bent van 'opdracht is opdracht' of dat u zelf ook een beetje in het dossier zit. Ik moet concluderen dat het eerste waar is. Dat is jammer. Deze vraag heb ik aan minister Kamp gesteld: "Wat gaat er gebeuren als die twee graden wordt gehaald, waarvan er dus al één voorbij is?" Dan zegt hij: "Er zijn allemaal drempelwaarden. Als die worden overschreden, dan ontstaan er niet omkeerbare klimatologische processen." U zit hier nog niet zo lang, maar de mensen die hier wat langer zitten, weten dat ik de dan de volgende vragen ga stellen: wat zijn die drempelwaarden dan? Wat gaat er dan gebeuren? Welke wetenschappelijke onderbouwing heeft u daarbij? Er is niets. Er is helemaal niets. Die onderbouwing bestaat niet. Die stelling van twee graden is een aantal jaren geleden bij iemand in de duim opgekomen, is gelanceerd en iedereen houdt zich daaraan vast. Er bestaat niets. Er is geen drempelwaarde die wetenschappelijk vastlegt dat de wereld vergaat als het twee graden warmer wordt. Ik zou graag willen dat mensen die in de uitvoering zitten zich daarin verdiepen. U doet een beetje lacherig over Zuid-Australië, maar ik heb u ook de grafiek laten zien dat er in Duitsland ontelbare netwerkingrepen zijn om de boel aan de praat te houden. Als wij nu tegenover die windmolens in Duitsland zo'n park in Nederland plaatsen, hebben wij dat ook. Als u voor de economie bent – u bent gedeputeerde met de portefeuille Economie –, dan moet u opletten, want anders zitten we straks met z'n allen drie dagen in het donker. Heeft u dat op het netvlies? Wilt u dat op het netvlies van de heer Kamp brengen? Zo nee, dan bent u onderdeel van het probleem, namelijk dat we straks grote problemen hebben met de energievoorziening zoals we die aan het realiseren zijn.

De VOORZITTER: Gedeputeerde, wilt u kort reageren en afronden?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ja. Ten eerste over de problematiek rondom windenergie en het belasten van het net. Ons net kan het nog wel een tijdje aan, maar er zijn wel serieuze problemen. Deze zullen getackeld worden. Er worden op dit moment vele onderzoeken naar gedaan en er vinden veel ingrepen plaats, niet alleen voor de 'storage', maar ook om de pieken op te vangen. Dat zijn nu eenmaal de 'hick-ups' op het moment dat je besluit om van het fossiele af te gaan en over te gaan op andere energievormen. Daarin zit overigens heel veel werkgelegenheid.

Er is een opmerking gemaakt over de € 700.000.000. Dat betreft het energieakkoord dat in 2013 door 47 partijen is getekend. U vraagt waarom ik de Staten daarover niet informeer. Ik neem aan dat iedereen in de Staten toch wel het nationale bestuursakkoord als zodanig kent en dat men ook de bedragen kent die ervoor staan, met name voor de energiebesparing. Energiebesparing is een van de speerpunten in deze provincie, omdat dit het meest interessant is voor deze provincie in het kader van het klimaatvraagstuk en het energievraagstuk. Niet alleen met de EBU, maar ook met de fondsen, leiden wij precies het geld dat beschikbaar is door bouwbedrijven en door corporaties toe naar het beschikbaar maken en faciliteren. Ik noem dat maar even stekker en stopcontact. Dat is misschien geen handige beeldspraak, als ik in gedachten terugga naar momenten bij andere politici.

De heer DERCKSEN (PVV): Dus uw beleid is er eigenlijk op gericht om die € 700.000.000 van minister Kamp te ontsluiten? Dat heb ik niet in de stukken gezien. Dat is wel jammer, want dat doet bij mij de vraag opkomen of het hier wel bekend is dat er in Den Haag € 700.000.000 staat te wachten op het enige energieakkoord waarvan je kunt zeggen dat het effect heeft.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Het is geen € 700.000.000 meer. Het is ook niet alleen € 700.000.000 van minister Kamp. Het gaat om € 300.000.000 en € 400.000.000. Ik knip het even in de markt en in minister Kamp. Het gaat erom dat wij dat geld in Nederland beschikbaar hebben gesteld. Een van de afspraken is onder meer het oppakken van geothermie en onder andere het realiseren van 6000 MW aan windenergie. Dat betreft het energieakkoord van 2013. Wij voeren dat voor een deel uit. Wij gebruiken het fonds onder andere voor toeleiding naar de markt en het grotere geld. Dat doen we niet alleen hier, maar dat doen we ook in IPO-verband.

U had verder nog iets gemeld over de OMU. Volgens mij bent u op 23 juni 2016 door mij geïnformeerd over de managementletter en de jaarrekening van de OMU, waarin datgene staat wat u nu vraagt over hoe het kan dat het zo heeft plaatsgevonden. Bij mijn weten is die statenbrief niet geagendeerd. Ik zal er nog kort op reflecteren. Los van het geld en los van het feit of u zegt dat het functioneert of niet functioneert, was en is de belangrijkste doelstelling van de OMU om de transformatie van bedrijventerreinen en de hectaren die daarvoor stonden te realiseren. Daarmee zitten wij nog steeds op schema. Het is nooit de bedoeling geweest dat dit revolverend is. Dat zij zelf die afspraak hebben gemaakt om revolverend te zijn en om zo veel mogelijk hectaren te realiseren, is heel mooi, maar de hectaren die zij op dit moment realiseren is de doelstelling die ik nastreef. Daarvoor heeft u geld opzij gezet. Dit staat los van het feit dat er nu de nodige vierkante meters aan komen.

De VOORZITTER: De tijd die loopt, is niet uw tijd. Dat is de tijd voor u en uw collega's. Een slotvraag.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Even over de OMU. Ik weet nog goed dat ik hier in het vorige provinciehuis binnenkwam, niet bij de afgelopen verkiezingen, maar de verkiezingen daarvoor. Toen was mijn collega woordvoerder op dat dossier. Ik kwam daar binnen en werd alleen maar omringd door mensen die zeiden: "Het is een revolverend fonds. Wat maak je je druk? Dat geld raakt niet op. Het komt altijd terug." Nu zegt u hier een jaar of zes later dat het niet revolverend is. Dat is wat vreemd. Ik refereerde juist aan de informatie van de zomer. Daarop sloeg ik aan. Daarin stond dat het in 2015 wat beter ging, maar dat het al die jaren ervoor niet goed ging. Dat is juist mijn probleem. Daarvoor ging het namelijk slecht in de vastgoedmarkt. Nu gaat het een stuk beter, om te beginnen in 2015, en dan doet de OMU het goed. Daarvoor waren ze echter niet in het leven geroepen. Het probleem was de actie: er kwam geen actie. Nu de vastgoedmarkt in actie is gekomen, gaat de OMU draaien. Hoeveel redenen moet je hebben om ervoor te zorgen dat de overheid zich wat minder actief opstelt en er alleen met regelgeving voor zorgt dat de markt functioneert? Ik wil graag dat de gedeputeerde reageert op het revolverende karakter.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Twee reacties daarop. Het is nooit bedoeld als een revolverend fonds. De OMU heeft dat zelf besloten. Het is heel prettig dat je jezelf zodanig revolverend wilt maken dat je tot in lengte van dagen transacties kunt plegen en omzettingen kunt plegen. Ten tweede de vraag of ze ertoe doen of dat ze er niet toe doen. Ik adviseer u nadrukkelijk de brief te lezen waarin staat dat de OMU juist precies op het falen van de markt opereert en dat dit succesvol is geweest.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het een buitengewoon spannende uitdaging om alle vragen te beantwoorden in de helft van 7.55 minuten. Ik ga een poging wagen. U krijgt geen preek in drie punten, sorry mijnheer Van Leeuwen, maar dat kan niet. Het moet dan maar even zo.

De PvdA heeft gesproken over de leerwerkbedrijven en zij heeft daarover een amendement ingediend. Volgens mij wagen we bij het Landschap Erfgoed Utrecht op dit moment een poging om een groen

leerwerkbedrijf op te starten. Wij doen mee met de bankgarantie om ten minste één ploeg te maken. Er wordt nu echter ook al bekeken of er een 'business case' van kan worden gemaakt voor twee ploegen, zoals dat ook elders in provincieland geprobeerd wordt. Volgens mij doen we datgene wat u in het amendement vraagt. In mijn optiek hebben wij het amendement dan niet nodig.

De VVD sprak over de vestigingskwaliteiten van Utrecht, ook vanwege het groen; zo vat ik het even samen. Volgens mij slaat u de spijker op zijn kop, mijnheer Kocken. Groen, de groene kwaliteit en de recreatieomgeving in onze provincie blijken voor steeds meer ondernemers, maar ook voor steeds meer inwoners, een belangrijke reden te zijn om in deze regio te wonen en te werken. Het is dus wel degelijk een belangrijke vestigingsvoorwaarde. In recreatie en toerisme zouden we daarin belangrijke plussen moeten kunnen vinden. Ik wijs maar even naar de discussie rondom de nationale parken. Vanavond hopen wij in De Wereld Draait Door iets te horen over de wedstrijd voor nationale parken. We gaan er natuurlijk van uit dat de Heuvelrug wint, maar mocht dat niet zo zijn, dan is het bij uitstek een business case waarin we juist ondernemerschap, recreatie en toerisme verbinden met landschap en natuur. Het moet kort, u wilt nog veel meer antwoorden, maar die kan ik u nu niet geven.

De PVV sprak voer het aanplanten en weghalen van bos. D66 deed dat ook even naar aanleiding van het bericht over Staatsbosbeheer, dat van plan is om steeds meer bos aan te planten. Dat kan natuurlijk op hun terreinen prima. Het is niet zo dat bos natuur is. Er wordt wel eens gezegd: "Als we nu maar veel meer bos aanplanten, hebben we ook veel meer natuur. Als je echter iets omvormt dat al natuur is, is het plaatsen van bos niet per definitie winst.

D66 vroeg of dat binnen de groene contour zou kunnen. Ja, maar ten aanzien van de groene contour hebben wij een afspraak gemaakt dat dit met eigen middelen moet gebeuren. Ik denk dat je als groene marktpartij, in dit geval Staatsbosbeheer, voor de groene contour zelf moet aankomen met middelen om iets te realiseren. Daar is namelijk geen overheidsgeld voor. Het is de vraag of Staatsbosbeheer dat geld heeft. Ik schat in dat dat niet het geval is. Wij omarmen overigens dit soort initiatieven wel, bijvoorbeeld met geboortebossen en dat soort zaken.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom toch nog even terug op dat initiatief van Staatsbosbeheer. Het gaat om 1000 vierkante kilometer, 100.000 hectaren. Daarvoor is in de komende 30 jaar een budget benodigd van € 3.000.000.000. Dit zal worden gerealiseerd, samen met de houthandel, de hele sector. Er is dus wel degelijk geld beschikbaar. Zij kunnen alleen maar aanplanten op het moment dat zij die grond beschikbaar hebben. Vandaar dat ik zeg dat dit wel degelijk interessant kan zijn. Ze zullen de grond hiervoor toch moeten aankopen.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik omarm het idee, als er een 'business case' te maken is, ook in gebieden die onze groene contour zijn, om daarvoor, bijvoorbeeld in samenwerking met de houtsector, initiatieven te nemen. Dan vinden we dat wel degelijk interessant. Het is de groene contour, dus het is toch al groen. Als je daar gronden aankoopt en daar bomen op zet, zodat er bos van wordt gemaakt en je er vervolgens geld mee verdient zonder dat we dat vanuit openbaar publiek geld zouden moeten financieren, dan kan het een interessante gedachte zijn. Dat is de afspraak voor onze groene contour, namelijk om met geld van anderen te proberen die groene contour te realiseren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Daarbij realiseer ik mij overigens dat een bos niet per definitie natuur is. Dat begrijp ik.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is mijn punt: bos is niet per definitie natuur. We hebben in Utrecht 2900 hectaren aan groene contouren te realiseren. Je kunt dus een aardig deel van die 100.000 hectaren in het Utrechtse binnen bestaand beleid kwijt.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een discussie gevolgd aan de rand van de provincie waar men bos ging planten. Daar ging het echter om weids landschap. Vooral de omwonenden vonden dat heel goed en fraai. Dat hoort ook bij een Nederlands landschap: vergezichten met een boerderijtje en een boompje, in plaats van bossen. Waarom vindt u bossen mooier dan weidse landschappen? U gaf het zelf al aan. Sterker nog: het is maar net hoe het is ingedeeld qua biodiversiteit.

Bossen kunnen wel eens leiden tot minder biodiversiteit. Ik vraag me toch wel af waarom u zo enthousiast bent over dit plan.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niet gezegd dat je van elke plek in Utrecht die nu groen of agrarisch is bos kunt maken. Als ik dat wel heb gezegd, moet ik dat corrigeren. Dat zou namelijk een slechte gedachte zijn. West-Utrecht met zijn grote weidsheid en de Eempolders met hun grote weidsheid moet je helemaal niet bebossen. Er zijn echter ook plekken waar het prima zou kunnen en waarbij een vorm van productie, zoals we vroeger ook gedaan hebben, een verdienmodel zou kunnen zijn voor dat bos. Kijk naar onze eigen landschapsverordening, kijk naar onze eigen landschaps- en kwaliteitsgidsen: het kan niet overal. Dat heb ik ook niet bepleit. Laat ik dat misverstand dan maar wegnemen.

Ik laat de opmerking van de ChristenUnie over de openstellingstoelage in relatie tot toezicht en handhaving even over aan mevrouw Pennarts. Het gaat weliswaar om mijn portefeuille, maar tijdtechnisch gezien laat ik het even bij mevrouw Pennarts. Zij wil dat antwoord graag in één keer geven, namelijk zowel over toezicht en handhaving als over de discussie over SVNL (Subsidieverordening Natuur en Landschapsbeheer).

GroenLinks noemde de eigenwaarde van natuur. Ik kan in deze statenzaal niet genoeg zeggen dat natuur waarde in zichzelf heeft. Dit ondanks wat ik tegen de VVD heb gezegd. Het is fijn dat we ermee verdienen, het is fijn dat we erin kunnen recreëren en het is fijn dat het een belangrijke vestigingsvoorwaarde is. Er kan bij dit college en bij mij als portefeuillehouder geen twijfel zijn dat dit een belangrijk feit is.

U vroeg naar het WNF-rapport over planten- en diersoorten. Kennen we dat, vertaald naar de Utrechtse schaal? Wij vinden onze gegevens vooral via de Nationale Databank Flora en Fauna. Daarmee vinden we exact alle gegevens over flora- en faunaontwikkeling. In grote lijnen moet je toegeven dat wat het WNF schrijft over de ontwikkeling van biodiversiteit klopt met wat wij in die databanken vinden.

Uw volgende opmerking gaat over het SER-rapport over de duurzame landbouw; dit wordt ook wel het rapport van de commissie Nijpels genoemd. Dit rapport zegt eigenlijk dat je je alleen maar druk moet maken over de 30% boeren die voor lopen. Je moet daarin een verduurzamingslag maken. De rest moet je laten verdwijnen. Ik vind dat niet op alle punten de goede benadering. Ik zal zeggen waarom dat zo is. Het is hetzelfde als de discussie over de stelling om alleen maar nul-op-de-meter woningen te bouwen. We gaan er ontzettend goed ons best voor doen en dan laten we die 10.000.000 woningen die we in Nederland al hebben staan even zitten. Als je met een grote groep, in dit geval alle landbouwers, een klein stap maakt, dan zal het ecologisch effect daarvan en het biodiversiteitsdoel daarvan minstens zo groot zijn dan wanneer je met drie landbouwers in de hele provincie Utrecht een grote stap maakt. Het één hoort het andere niet uit te sluiten. Ik zeg dus niet dat we het niet moeten doen, maar ik zou niet de bestaande agrarische sector en hun impact op biodiversiteit willen vergeten.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoor met grote belangstelling deze argumentatie over de landbouwers. Is de heer Krol van mening dat hetzelfde geldt voor de complexe sociale woningbouw? Als je bijvoorbeeld een klapper van energielabel F naar D maakt, is dat dan veel effectiever dan nul-op-de-meter?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik zeggen dat ik een beetje terughoudend ben om nu opmerkingen over de sociale woningbouw te maken, waarover mijn collega Van den Berg zojuist aan het woord is geweest. Landbouw betreft mijn eigen portefeuille. Ik vind dat wij de totale landbouw in Utrecht moeten verduurzamen. Dat is ook het beleid van de Staten.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is ongeveer de bevestiging van de gedachte die ik al had. Dank u wel.

De heer KROL (gedeputeerde): Dat laat ik voor uw interpretatie. Ik vind dat we de totale landbouw moeten verduurzamen en dat wij ons niet alleen moeten richten op een paar koplopers, zoals de commissie Nijpels adviseert. Dat moet ook, maar het is eenzijdig.

De PvdD sprak over de dierenambulance en de opvang van dieren. Ik ben op dit moment terughoudend om voorstellen te doen over het door de provincie in generieke zin tot haar financieel beleid rekenen van de dierenambulance en de dierenopvang. In december hebben we daarover nog een gesprek. Ook op rijksniveau worden daarover op dit moment nog gesprekken gevoerd. Het is niet ondenkbaar dat het Rijk de provincies gaat vragen om daarin een rol te spelen. Als dat op ons bord zou komen, zou ik wel aan de rijksoverheid vragen of wij dat van de budgetten voor natuur in de brede zin af moeten halen. Ik wil er best over nadenken, maar voor de implementatie van de Wnb en het gesprek met het Rijk daarover vind ik het ietwat vroeg. U weet dat we de vogelopvang in Utrecht structureel financieren naar aanleiding van een motie van PS. Die motie ging overigens over vier jaar. Vervolgens hebben we er een structurele financiering van gemaakt. U heeft beperkt gevraagd en ruim gekregen, zou ik zo zeggen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor zijn antwoord. Natuurlijk zijn we er niet heel blij mee. Het gaat niet alleen om vogels, het gaat ook om egels, eekhoorns en reeën, het gaat om alle in het wild levende dieren in de provincie Utrecht. Als er nu nog geen voorschot wordt genomen op 2017, dan is er in 2017 nauwelijks opvang en kunnen de dieren niet naar de opvang gebracht worden.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dan is die opvang er nu ook maar in heel beperkte mate? Die vraag zou ik als wedervraag kunnen stellen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Dat klopt. Daarom vinden wij de nieuwe Wet natuurbescherming het moment om daarin al maatregelen te nemen.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dus feitelijk is het nu een situatie waarin gemeenten dat laten. Laten we het even scherp zeggen. Mocht het zo zijn dat naar aanleiding van ons gesprek in december over de Wnb en naar aanleiding van de discussies die daarover nog plaatsvinden met het kabinet er inderdaad een groot gat zou ontstaan op dit terrein, waarvoor de provincies verantwoordelijk zullen worden en waarbij gemeenten het laten, dan ben ik uiteraard bereid om in overleg met uw Staten te bekijken of we het gat niet zodanig laten ontstaan dat dieren daarvan de dupe zijn. Ik zeg u wel toe dat als in 2017 na overleg met het Rijk gezegd wordt dat dit de verantwoordelijkheid van de provincies is, wij ervoor zorgen dat wij die verantwoordelijkheid in 2017 in volle mate nemen. Ik vind het echter iets te vroeg om vandaag toe te zeggen dat ik dat sowieso zal doen, nu het nog niet helemaal uitgediscussieerd en uitgekristalliseerd is. Als het onze verantwoordelijkheid is, zullen wij die nemen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Dan blijven wij de motie in elk geval toch ingediend houden. We zullen hem iets wijzigen. We hebben het dan niet over wilde dieren, maar over in het wild levende dieren, zodat het wat duidelijker is voor de andere partijen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Kan de gedeputeerde wel toezeggen om voor de bespreking van volgende maand over de Wet natuurbescherming in die zin voor te bereiden wat de tekorten van de ambulances zijn en hoe die tekorten zijn ontstaan? Dan hebben we de laatste stand van zaken van uw gesprekken met het Rijk. Dan is in die zin de volgende bespreking op alle fronten voorbereid.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat wil ik doen, maar het antwoord is volgens mij al wel gegeven door de PvdD. Met name de Dierenbescherming financiert de dierenambulances en zij stopt ermee. Dat is een van de belangrijkste redenen dat er een probleem is met de financiering van de dierenambulances. Ik ben niet te beroerd om verantwoordelijkheid te nemen, maar ik vind het iets

te vroeg om te zeggen dat als de Dierenbescherming stopt, de provincie het dan dus doet. Dat is net een stapje te snel.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat is duidelijk. Het gaat er echter meer om dat de omvang van waarover wij het hebben duidelijk op tafel ligt.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Op verzoek van de heer Bekkers en anderen bereid ik dat uiteraard voor.

Ik rond af. De SGP maakte een mooie opmerking over welke mensen wij in de natuur willen hebben. Dit naar aanleiding van een aantal formuleringen in de begroting. In de Utrechtse natuur is iedereen van harte welkom.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Op de valreep krijg ik een bericht van RTV Utrecht onder ogen, waarin staat dat het aantal Utrechtse stiltegebieden in de afgelopen jaren is afgenomen. Dit blijkt uit onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. Ik zal een stukje overslaan, maar de Rekenkamer adviseert de provincie om na te denken over de toekomst van de stiltegebieden. Aan wie kan ik de vraag stellen,?

De heer KROL (gedeputeerde): Ik wil u wel helpen. Het is het beleid dat in ons provinciale milieubeleid is vastgelegd. Het is agendapunt 15 van vanavond.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Akkoord. Dan kom ik erop terug.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik reageer op een paar moties en amendementen. Daaraan voorafgaand beantwoord ik enkele vragen die aan mij zijn gesteld.

De eerste vraag is van de fractie van de VVD over de stand van zaken van Kamp Amersfoort. Daarover hebben de Staten een motie ingediend. We hebben gezegd dat we deze graag uitvoeren, maar daaraan gaat wel een kwalitatieve toetsing vooraf. Ik kan u melden dat de provincie in overleg met de gemeenten Leusden en Amersfoort ondersteuning hebben toegezegd aan Kamp Amersfoort, om ervoor te zorgen men er met positieve gevoelens op kan reageren. Dat is de stand van zaken rondom Kamp Amersfoort. Het loopt nog. Het heeft onze hulp in dank aanvaard.

De tweede vraag kwam van het CDA en ging over Utrecht Verhaalt. Het betreft hier een motie die destijds statenbreed of bijna statenbreed is aangenomen. Ik wil voorstellen om de echt intensieve bespreking van die motie te houden in de commissie BEM. Hij is daar geagendeerd. Het onderwerp leent zich voor een iets uitgebreidere discussie dan waarvoor ons de tijd nu ruimte biedt. Er is nog een opmerking gemaakt over Utrecht Verhaalt gerelateerd aan de bibliotheekvisie. Specifiek is gevraagd of Utrecht Verhaalt geïntroduceerd zou kunnen worden bij de bibliotheken. Ik denk dat het de moeite van het onderzoeken waard is. Ik weet niet welke implicaties dat heeft, ook financieel gezien. Het is echter de moeite waard om het te bekijken. Zoals al eerder gesteld: bibliotheken hebben beslist een rol binnen het beleid van kleine kernen. Ze worden door gemeenten ook als zodanig ingezet. Het provinciale beleid en de provinciale beleidsvisie voor de bibliotheken is wel heel nadrukkelijk complementair aan dat wat gemeenten doen. Zo ziet u zelf altijd graag de provinciale rol. Ik kan u zeggen dat een van de pijlers daarbij innovatie is. Hoe zorg je ervoor dat de bibliotheken betaalbaar blijven en zo veel mogelijk bereikbaar zijn voor de Utrechtse inwoners? Daarin kan de rol van de kleine kernen een plek krijgen.

De laatste vraag had betrekking op De Stijl, waarbij een beroep werd gedaan om ook te kijken buiten de locaties Utrecht en Amersfoort. De Stijl zou breder in de regio gebruikt kunnen worden. Dat is beslist zo. Om maar een voorbeeld te noemen: het snelfietspad waarvoor destijds die markering is genoemd en dat er sowieso zou komen, komt onder meer langs Zeist, De Bilt, Soest en Utrecht – Amersfoort. Het is voor die gemeenten leuk en interessant om daarbij aan te haken. Vorige week hadden wij een lezing van de directeur van het Centraal Museum, die nog eens benadrukte dat De Stijl in-

houdt het met nieuwe ogen kijken naar bestaande concepten, deze ter discussie willen stellen en innovatief zijn. Hij schetste ons ook de impact daarvan op het leven van zo'n 100 jaar geleden. Je zou kunnen zeggen dat de beweging van antroposofen in de gemeente Zeist een gevolg is van het nieuwe denken over de nieuwe maatschappelijke orde en de industriële creatieve orde van De Stijl. Ik zie dat er voor gemeenten voldoende aanknopingspunten zijn om daarin mee te gaan. Ik doe een beroep op gemeenten om die kansen te benutten.

De PvdA heeft een motie ingediend over een gezonde leefomgeving in Utrecht. Mijn collega heeft al duidelijk gemaakt dat dit soort moties hun bespreking vinden bij de behandeling van de kadernota en voorjaarsnota. We gaan natuurlijk wel in BOB-verband met elkaar aan de slag. U noemt in die motie een aantal punten die in dat traject voor een gezonde leefomgeving bemoedigend zijn en die het waard zijn om er aandacht aan te schenken. Heel specifiek gaat het er dan om hoe de provincie gemeenten ondersteunt in hun ambities. Ik ga ervan uit dat dit zijn beslag vindt in het plan. Dat plan komt uiteindelijk bij de Staten, samen met het bijbehorende budget. In dat opzicht is de motie voorbarig. Ik ontraad hem voor deze vergadering.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Die boodschap is helder. Ik heb een vraag. Het thema gezondheid leeft hier heel breed, volgens mij ook in GS. Het zou best kunnen dat u zegt dat u nog niet exact weet wat er precies komt uit de acties die nodig zijn, maar dat het wel zijn beslag krijgt in de diverse beleidsprogramma's en dat u het zo belangrijk vindt dat u er altijd wel geld voor vindt. Dat zou de motie helemaal overbodig maken. Als die thema's aan de orde komen, dan komt het wel goed. Of moeten we echt een apart programma Gezondheid maken met geld en middelen? Of krijgt het zijn weerslag wel in de diverse programma's?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk beide. Een gezonde leefomgeving heb je niet zonder te spreken over landbouw, wonen, mobiliteit en andere onderwerpen. Het is daarvan een facetbeleid. We kunnen vanuit milieu een aantal autonome zaken doen voor een gezonde leefomgeving. Het gaat om het programma dat wij met elkaar afspreken. Een deel kun je dekken vanuit de bestaande budgetten als daarvoor mogelijkheden bestaan. Voor een deel kan het gaan om nieuwe initiatieven, waarvoor natuurlijk ook budget beschikbaar moet zijn. Ik wil even de ruimte hebben, ook met u, om met een voorstel te komen naar aanleiding van het BOB-traject dat wij doorlopen en de plannen die gemaakt worden. In de Staten kunt u dan uiteindelijk een besluit nemen over dat voorstel. Mijn inschatting is dat, omdat het raakvlakken heeft met de diverse beleidsterreinen binnen de provincie, een deel van de financiering daarvoor gedubbeld zou kunnen worden. Dat zou de mooiste ontwikkeling zijn.

Twee moties hebben betrekking op de biowarmtecentrale van Eneco in Utrecht waarvoor een vergunning is verleend. De constatering van beide moties zijn gelijk, maar de verzoeken zijn verschillend. Het verzoek is getoetst aan de wettelijke vereisten en de geldende normering. Daarmee is de vergunning gegeven. Het verzoek om dan een nieuw RIVM-onderzoek te doen is in dezen feitelijk overbodig: de vergunning is gegeven. Wat is de meerwaarde dan nog van een RIVM-onderzoek op dit terrein? Als er geen normoverschrijding is, is er voor onze provincie geen weigeringsgrond voor deze vergunning voor Eneco.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De gemeente Utrecht heeft wel reden gezien om een onafhankelijk onderzoek in te stellen, omdat het onderzoek dat er ligt van Eneco is. Dat is het weendconcept. Daarvan moeten we af. Vandaar het verzoek. We hebben ook gesproken over de luchtkwaliteit. Ik heb begrepen dat het RIVM zo'n beetje per auto uitrekenen hoeveel korter we leven. Dat zou dan toch ook moeten kunnen voor een biowarmtecentrale? Die staat midden in de stad. Ik zou graag willen weten wat de impact is. Waarom zouden we het niet onderzoeken als we de verkeersbewegingen wel onderzoeken? Ik houd de motie graag aan. Het verbaast me dat een GroenLinks-gedeputeerde niet wil weten wat de gevolgen zijn van de uitstoot.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een tweede motie gekregen van de PVV, die ook vraagt om een onderzoek, maar die aansluit op een andere vraag. Dat betreft het

onderzoek dat de gemeente Utrecht doet. Eneco heeft bij de vergunningaanvraag de vereiste onderzoeken geleverd. Op basis van een vraag van D66 zal het gemeentebestuur van Utrecht die onderzoeken nog eens tegen het licht laten houden door een onafhankelijk bureau. Daarover is ook een vraag gesteld. U vraagt mij om u daarover op de hoogte te houden. Dat zal ik uiteraard doen. U vraagt mij ook om mij ervan te vergewissen dat het de instemming heeft van de georganiseerde omwonenden. Die vraag over de contacten met de omwonenden ligt op het bord van de gemeente. Uiteraard stellen wij ons op de hoogte van het onderzoek dat door de gemeente Utrecht wordt gedaan. Het betreft daarbij de onafhankelijke toetsing van de onderzoeken van Eneco. Ik zal de Staten daarvan op de hoogte brengen. Als het gaat om het onderzoeken van gegevens en het onafhankelijk toetsen zullen wij aansluiten bij de lijn van de gemeente Utrecht.

De andere vraag had betrekking op een onafhankelijk RIVM-onderzoek. Daarvan zie ik op dit moment echter de toegevoegde waarde niet in.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Dat is jammer. Even terug: de provincie heeft de vergunning verleend. Daarom vind ik dat hier de verantwoordelijkheid ligt om na te gaan of de mensen die eromheen wonen en die er mogelijk last van krijgen te laten aanhaken bij een onderzoek dat er is. Ik heb zo mijn twijfels of de omwonenden blij zijn met het onafhankelijke onderzoek dat nu door de gemeente zal worden uitgevoerd. Mijn simpele verzoek is daarom: zorg ervoor dat die mensen in dit proces worden meegenomen. Anders krijgen we een soort 'windmolens in Houten' verhaal, waarbij de inwoners ook jarenlang zijn genegeerd. Neem die mensen mee. Vraag of zij tevreden zijn met het onderzoek. Het kan ook anders. Het gaat over het algemeen om goed opgeleide mensen die weten waarover zij het hebben. Haak ze aan bij het onderzoek en geef ze een stem. 'That's all'.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! In elk geval zal ik ervoor zorgen dat de Staten op de hoogte worden gesteld van het onderzoek. Het in contact treden met de gemeente Utrecht en ons ervan vergewissen dat omwonenden daarbij worden aangesloten, is niet alleen een provinciaal belang, maar ook een gemeentelijk belang. U heeft dus een punt dat wij daarop kunnen toetsen en die informatie met u kunnen delen. Het staat u vrij om de motie over het RIVM aan te houden en deze op een later moment ter bespreking aan te voeren. Het lijkt mij op dit moment echter de verstandigste koers om aangesloten te zijn op het onderzoek dat nu wordt uitgevoerd door de gemeente Utrecht, additioneel aan de aangeleverde onderzoeken van Eneco, om u als Staten te informeren en om in overleg te treden met de gemeente Utrecht over hoe zij de omwonenden hierbij betrokken houden.

Ik kom dan bij de motie van de ChristenUnie. Collega Krol verwees daar zojuist ook al naar. Deze motie heeft betrekking op twee aspecten. Er wordt geconstateerd dat toezicht en handhaving in natuurgebieden ingewikkeld is. Daar ligt een flinke vraag en daar zit ook een financieel knelpunt. Er zijn twee vragen gesteld. Er is gevraagd om een openstellingstoelage beschikbaar te stellen voor natuurgebieden en om te onderzoeken of er meer groene handhavers/veldwachters nodig zijn, alsmede wat daarvan de kosten zijn. Er zijn regelingen voor de openstellingstoelage voor natuurgebieden. Er is een Natuurschoonwet, waarin staat dat landgoedeigenaren die hun bezit openstellen hiervoor een tegemoetkoming kunnen verwachten. In het kader van de subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer is er nog een provinciale recreatietoelage die op dit moment in beraad is bij het IPO, omdat de provincies daarover gezamenlijk besluiten, om te onderzoeken of die recreatietoelage omhoog zou kunnen. Dat overleg loopt nog. Terreineigenaren worden gecompenseerd voor dat mensen op hun terrein verblijven en dat daaraan kosten verbonden kunnen zijn.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dat is precies de reden dat wij met deze motie komen. De terreineigenaren zeggen dat zij nu voor een groot deel opdraaien voor de kosten. Wij hebben begrepen dat het IPO-overleg langdurig is en in een impasse zit. Onze oproep met deze motie is om te proberen die eigenaren zo snel mogelijk tegemoet te komen. Het is een heel brede maatschappelijke wens om terreinen open te stellen. Volgens mij is het dan niet redelijk dat wij de rekening daarvan eenzijdig neerleggen bij eigenaren, maar moeten wij als maatschappij boter bij de vis leveren. U mag de motie opvatten als een opduwmotie.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Een aanmoediging. Ik kijk meteen even naar collega Krol, want hij is degene die vanuit zijn portefeuille voor het onderdeel Natuur de recreatietoelage onder zijn hoede heeft. Ik ga ervan uit dat het in orde komt. Wij zullen u hierover op de hoogte houden.

Het tweede deel van de motie heeft betrekking op het onderzoeken van de vraag of er meer veldwachters of groene handhavers nodig zijn. Daarover weten we dat er in dit coalitieakkoord € 250.000 structureel beschikbaar is gesteld om te kijken hoe we dat probleem voor een deel kunnen oplossen. Dat is gebeurd door twee fte extra handhavers aan te nemen via de Omgevingsdienst. Dat geld is ook gebruikt om te kijken of we opleidingen kunnen financieren waardoor de BOA's, de handhavers, van de ene categorie naar de andere categorie kunnen doorbewegen, waardoor hun taakgebied en bevoegdheden breder zijn. Vrij recent is er een overeenkomst getekend tussen gemeenten, terreinbeherende organisaties, Recreatie Midden Nederland en noem maar op, om ervoor te zorgen dat men toestaat dat handhavers niet alleen op het terrein van hun opdrachtgever, maar ook op aanpalende terreinen actief kunnen zijn. Zij mogen dan in feite de gemeentegrens of terreingrens overschrijden in hun activiteiten en daardoor kunnen ze efficiënter opereren. Daarvan hebben we hoge verwachtingen. Bijna alle organisaties hebben daaronder hun handtekening gezet. We verwachten daar veel effecten van. Tot slot hebben we met een handhavingsapp ervoor gezorgd dat handhavers elkaar beter kunnen informeren. Het is mijn inschatting dat daarmee echt het verschil kan worden gemaakt. Ik stel u voor af te wachten hoe dit uitwerkt en om daarop op een later moment bij u terug te komen. We dienen hetzelfde belang. Het is van belang dat er voldoende handhavers zijn om de verordeningen en wetten te controleren. Voor nu moeten we echter kijken hoe deze maatregelen uitpakken. Op een later moment kunnen we dan bekijken of aanvullende maatregelen nodig zijn. Ik ben echt van mening en verwacht echt dat deze maatregelen het verschil kunnen maken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Op zich dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Ik zit echter nog wel met een kleine moeite over de handhaving. We kijken er al een aantal jaren naar. We constateren jaar op jaar dat we tekortkomen of dat het net allemaal krap is. Daar komt ook nog bij dat die twee fte's een beetje de compensatie is van wat in het verleden de recreatieschappen deden. Je kunt je daarom afvragen of dit echt een plus is. Als je dat afzet tegen het feit dat er meer terreinen opengaan, krijg je netto minder handhavers. De druk neemt dan toe. Die som maken wij. Overigens heb ik waardering voor uw inzet en voor de creativiteit waarmee u zoekt naar oplossingen. Wij zouden echter toch nog wat extra willen doen op dat terrein.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Als het gaat om meer terreinen, dus meer recreatie en meer beheerkosten, dan vind ik dat we nu om de tafel moeten gaan. Dat zou namelijk het moment kunnen zijn waarop we constateren dat er toch te weinig handhavingscapaciteit is. Het kan een vraagstuk of een onderwerp zijn dat we in de toekomst bespreken. Daarvoor zei u dat deze fte's misschien wel een compensatie zijn voor het wegvallen van handhavers, omdat er een recreatieschap in liquidatie is. Het gaat om 2,4 fte aan handhavingscapaciteit. Daar zit ik met de gemeenten bovenop om na te gaan of we op een andere manier toch die fte's boven water kunnen houden. De gemeenten onderschrijven het belang van het beschikbaar houden van die capaciteit. We zijn nu op zoek naar een vorm waarin het voor hen gemakkelijk en effectief te financieren is. Die zoektocht loopt nog. Mijn insteek is om het niet het een voor het andere te laten zijn, maar om het bovenop de beschikbare handhavingscapaciteit beschikbaar te stellen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag voor de heer Schaddelee over het eerste onderdeel van het dictum. Het is overigens een sympathieke motie. Uit de gesprekken met de gedeputeerde begreep ik zojuist dat het vooral gaat om het in kaart brengen van de mogelijkheden en de eventuele kosten en dat het nog niet zozeer om een besluit tot een toeslag gaat. Als de motie wordt gehandhaafd, zou het goed zijn om dat iets meer te preciseren in de motie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dat lijkt me een heel goede suggestie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb nog een vraag voor de gedeputeerde. Vindt u ook dat de provincie haar medeverantwoordelijkheid moet nemen voor Oud Amelisweerd? Op die vraag wil ik graag een antwoord. Dit kan ook met de tweede ronde. Misschien moet u er nog even over nadenken.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Staat u mij de beantwoording toe? Ik ben natuurlijk wel over de tijd van GS heen. Als ik er nu antwoord op geef, scheelt dat voor de tweede termijn.

Ik ben het met u eens dat wij een verantwoordelijkheid hebben voor Museum Oud Amelisweerd. Die dragen wij ook uit, want in de Cultuurnota hebben wij daarvoor een bedrag vastgesteld. Niet zozeer voor de Armando-collectie, maar juist omdat wij vinden dat Museum Oud Amelisweerd in dat gebied een rol heeft te vervullen. Het is een uniek gebied. In Europa is er bijna geen gebied te vinden waar zo veel aan natuur, cultuur en recreatie is te zien op een paar vierkante kilometer. Het is een soort poortfunctie om mensen daarin te geleiden en te begeleiden. Dit zou ook gedaan kunnen worden door het MOA. Wij steunen hen daarin. Ik vind het in eerste instantie een verantwoordelijkheid van Utrecht. Utrecht had niet alleen een cultuurnota waarin het MOA werd genoemd, maar is ook nog eens verhuurder van het pand waarin het MOA zit. Ik heb de indruk dat de gemeenteraad van Utrecht zich dit wel ter harte neemt en dat deze nog bekijkt hoe de gemeente nog iets kan doen. Ik ben van mening dat wij de provinciale verantwoordelijkheid nemen, omdat wij het Museum Oud Amelisweerd een positie geven in ons cultuurbeleid.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Is de gedeputeerde ook bereid om in overleg met de gemeente Utrecht te treden over de vraag of u samen iets kunt bereiken, waarbij u tot elkaar komt en waarbij u elkaar kunt versterken?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben in overleg met de gemeente Utrecht, maar ook met de gemeente Bunnik. Het Museum Oud Amelisweerd ligt in de gemeente Bunnik. Er zijn echter ook contacten met de gemeente Amersfoort, omdat daar ook nog een financieel lijntje naar het MOA loopt. Mijn insteek is wel om te vragen en te onderzoeken, maar is niet zozeer om vanuit de provincie aanvullend te financieren. Ik vind dat de provincie Utrecht op dit punt de beste prestatie levert. Het is nu aan de andere partners om hun beste beentje voor te zetten. Daarvoor span ik mij op dit moment wel in.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! U houdt ons op de hoogte?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Ja.

De VOORZITTER: Daarmee zijn we gekomen aan het einde van de beantwoording in de eerste termijn door het college. Ik stel voor om nu een kwartier te schorsen. Ik geef u de gelegenheid om even naar uw ingediende moties en amendementen te kijken. Het kan zijn dat u daarin nog een kleine wijziging wilt aanbrengen of dat u steun wilt zoeken. Ik stel u voor om na de schorsing een heel snelle tweede ronde in te gaan. Ik wil echt voor de dinerpauze een aantal zaken afgewerkt hebben. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 16.30 uur tot 16.48 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is het statenvoorstel betreffende de begroting 2017. We zijn toegekomen aan de tweede termijn van de Staten. Per fractie krijgt u twee minuten. Ik verzoek u om, als het enigszins kan, het aantal interrupties te beperken c.q. daarvan af te zien. We proberen om in een snelle, korte tweede ronde zicht te krijgen op hoe u met name staat tegenover de ingediende moties en amendementen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Gehoord hebbende de discussies wil ik een aantal reacties geven. Ten aanzien van onze motie over het tekort op de woningmarkt hadden we bijna de neiging om deze in te trekken. Dat doen we toch niet, omdat de motie niet aangeeft wat er al-

lemaal moet gebeuren voor de BOB Wonen. We verwachten juist dat de provincie een wat actievere rol gaat oppakken. Dat is het enige dat we echt vragen. We vinden dat de reactie van het college wel erg passief en afwachtend is. Daarom handhaven wij de motie.

Ik zat even te zoeken naar wat de heer Krol precies zei over het amendement over de leerwerkbedrijven. Onze intentie is dat als er een goede haalbaarheidsstudie is, je dan moet willen en kunnen starten. Onze intentie is dat je dan minstens met twee ploegen moet willen kunnen starten. Hoe zit dat precies? Is dat zo? Als dit het geval is, kunnen we het amendement intrekken. Dat wil ik graag horen.

Over ons amendement over gezondheid hebben we een helder antwoord gekregen van de gedeputeerde. We willen even afwachten tot de resultaten helder zijn, hoe dit gaat vallen binnen de diverse programma's en wat er dan nog nodig is.

Tot slot de discussie over het amendement over de provinciale organisaties die wij subsidie verlenen. Dat amendement handhaven wij echt. Als we serieus willen omgaan met onze partnerinstellingen, dan vinden wij dat ze recht hebben op een indexatie van de subsidie waarmee ze te maken hebben. We vinden het ook een fatsoenlijke manier van opdrachtgeverschap. De gedeputeerde van Financiën geeft aan dat we trap op zijn, dus we zijn bezig dat als het met het Rijk wat beter gaat, de provincie ook wat meer geld krijgt. Wij vinden dus echt dat we nu een stap moeten zetten om de indexatie weer toe te passen met ingang van de begroting 2017, zoals dat normaal gesproken in het leven gaat. Dat amendement handhaven wij dus.

De VOORZITTER: Kortom: u handhaaft al uw ingediende stukken.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nee, het amendement A31 over gezondheid trekken wij in.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Allereerst motie M77. Naar aanleiding van het interruptiedebatje hebben wij daarvoor een gewijzigde versie, die ik bij dezen overhandig.

Motie M77 (VVD, CDA, SGP) (gewijzigd): Programmabegroting 2017 - controle volgens Duisenberg-Van Meenen-methode.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van het Statenvoorstel Programmabegroting 2017;

constaterende dat:

- *Provinciale Staten de kaders vaststelt voor zowel financiën als beleid voor het komende begrotingsjaar door het vaststellen van de Programmabegroting 2017;*
- *PS hiermee invloed hebben op de beleidsdoelen en de bijbehorende verdeling van middelen;*
- *de Programmabegroting deel uitmaakt van de Planning & Control cyclus;*
- *PS de inkomsten en uitgaven toetst bij het vaststellen van de Jaarrekening;*
- *PS een Subcommissie voor de jaarrekening heeft, die zich voornamelijk met de technische aspecten van de financiën en jaarrekening bezig houdt;*
- *de Tweede Kamer vanaf 2013 een werkwijze heeft ontwikkeld om op een gestructureerde wijze de begroting en verantwoording te kunnen beoordelen, de zgn. Duisenberg-Van Meenen-methode. Deze werkwijze kijkt naar inkomsten en uitgaven, maar ook naar de effecten van beleid;*

overwegende dat:

- *Gedeputeerde Staten verantwoording aflegt over het gevoerde beleid en besteding van de financiën aan Provinciale Staten bij de vaststelling van de Jaarrekening;*
- *PS de controle op de Jaarrekening procesmatig en inhoudelijk wil optimaliseren;*
- *PS bij de controle van de Jaarrekening niet alleen wil kijken naar de besteding van het geld, maar ook naar de effecten die beleidsbeslissingen in dat jaar gehad hebben;*

- *de TK bij de controle van begroting en jaarrekening goede ervaring heeft opgedaan met de Duisenberg-Van Meenen-methode;*
- *bij de Duisenberg-Van Meenen-methode wordt gewerkt met het aanstellen van rapporteurs, bestaande uit één lid van de coalitie en één lid van de oppositie. Deze controleurs verrichten voorafgaand aan de jaarlijkse behandeling van de begroting en de verantwoording (jaarrekening) een diepgaande vooranalyse van de begroting en verantwoording. Hun bevindingen en aanbevelingen rapporteren zij aan commissie;*
- *daarvoor deze rapporteurs een standaard vragenlijst gebruiken om de controle uit te voeren;*
- *de TK positief is over deze werkwijze;*
- *ook enkele gemeentes ervaring hiermee op gaan doen;*

spreken uit:

met de Duisenberg-Van Meenen-methode kansen te zien om de controle van de begroting en de jaarrekening te versterken;

en verzoeken:

- *de Subcommissie voor de jaarrekening deze werkwijze te laten verkennen en voor te bereiden, om stapsgewijs hiermee ervaring op te doen, eerst per commissie, later per programma, te beginnen met de jaarrekening 2016;*
- *GS dit waar nodig te ondersteunen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Nog twee opmerkingen. Wij staan sympathiek tegenover de moties M80 en M88. In het tweede punt van het dictum interpreteren wij het woord 'acties' als de acties in de Agenda Vitaal Platteland. Het gaat dus niet om een nieuw sociaal programma, maar het is ter ondersteuning van beleid en activiteiten die al zijn ingepland.

De VOORZITTER: U krijgt een gewijzigde motie M77 rondgedeeld.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! In mijn bijdrage in de eerste termijn heb ik links en rechts wat hypocrisie aan de orde willen stellen. Ik moet daarmee maar even doorgaan. Ik heb de heer Bekkers gehoord over schoon en duurzaam en over 'fossiel af'. Als je echter gaat googelen op Femke Halsema auto, dan krijg je dit. Verbeter de wereld en begin bij jezelf. Dit is het hoofdkantoor van GroenLinks. Volgens mij was dit het laatste gebouw in de stad Utrecht met enkel glas, even los van de bom die ze op zolder vonden. Tegen de collega's van GroenLinks zeg ik: kom op, ook zelf een beetje verduurzamen.

We hadden het net over de OMU. Ik vind de plaatjes geweldig. Dit is het business plan van de OMU, of het al dan niet revolverend zou zijn. Dit is het business plan 2010, een statenvoorstel. De bedoeling was echt dat het revolverend zou zijn. Intussen staat in de stukken dat het allemaal aflopend revolverend zou zijn. Volgens mij was dat echter niet de bedoeling, los van het feit dat zo'n OMU zou moeten werken als de markt op slot zit en niet daarna.

Ik zal het referendum van D66 even onder vier ogen bespreken met de heer Hoefnagels, want anders krijg ik op mijn falie van de voorzitter.

Ik zit in het vastgoed, zoals u weet. Ik kom nogal wat mensen tegen die willen transformeren van kantoren naar wonen en van andere gebouwen, zoals scholen, naar wonen. Ik hoor van de contacten in de markt dat corporaties weinig zin hebben om nieuw te bouwen. We hebben het over de Alliantie gehad. Ik kijk daarbij ook naar de heer Meijer. De Alliantie heeft geld en men zou kunnen bouwen, maar men is daar voorzichtig mee. De gemeenteraden, bevolkt door partijen die hier ook zitten, zeggen namelijk tegen die corporaties: "Jullie moeten vooral statushouders huisvesten." Ik ken verhalen waarbij mensen stickers op de deur moeten plakken om uit te leggen hoe men een wc moet gebruiken en dat ze vuurtjes stoken in huis omdat het koud is. De buurt pikt het simpelweg niet als er een flatgebouw of appartementencomplex wordt neergezet vol met statushouders. Dan heb je oorlog in de wijk. Daar zit

het klem in de markt. Daar schuurt het, of ik dat nu wil of niet en of ik dat nu fijn vind of niet. Daar schuurt het beleid van u allen.

Voor de Loenerslootsebrug kun je het nooit iedereen naar de zin maken. Dit zeg ik tegen mevrouw Hoek. Als je niets doet, staat de file daar over twintig jaar echter nog en dan is hij nog veel langer.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Nu kon ik het even niet laten na de woorden van mijn voorganger. Als je googelt 'auto Femke Halsema', dan staan er drie Mercedessen, maar verder alleen maar Femke Halsema. Wederom toch onzin. Er is vandaag echter meer onzin verteld.

Ik heb nog één punt. Van gedeputeerde Krol heb ik gehoord dat hij wel kansen ziet voor de bossen van Staatsbosbeheer. Hij heeft echter niet geantwoord op de vraag of hij contact opneemt. Bij deze vraag ik u: wilt u contact opnemen met Staatsbosbeheer en wilt u de Staten op de hoogte stellen van de ontwikkelingen en de ideeën die het heeft en ook van de kansen die er in dit kader zijn.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De kwestie lariekoek maar even voortzettend. Ik praat ook wel eens met een Alliantie-directeur. In de stad waar ik woon heeft de Alliantie te maken met een algemene opgave van zo'n 2000 woningen. Bescheiden maar effectief, door ons te steunen. De problemen zitten juist vast bij de locaties waarvan het heel erg moeilijk is om tot overeenstemming te komen met de gemeente en om die aangereikt te krijgen. Voor wat betreft de statushouders is de opgave daar vele malen kleiner. Dat is op geen enkele manier een factor in dat soort gesprekken.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik zat bij de gemeente Zeist om na te gaan of een pand kon worden getransformeerd. De gemeente Zeist zei mij dat ze best wil meewerken, maar dat er dan voor 50% statushouders moeten worden gehuisvest. Dat gaat een ontwikkelaar, een belegger de wijk niet vertellen. Dan wordt hij gelyncht de wijk uitgedragen als je daar vier tot vijf man per appartement aan statushouders moet huisvesten. Daarop zit het wel degelijk vast. Er zijn genoeg beleggers en er is genoeg geld in de markt om dingen te transformeren. Daar zit het echter voor een belangrijk deel op vast. Dat is gewoon gemeentelijk beleid.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het fijn om van de heer Dercksen, niet zijnde gemeenteraadslid, te horen wat het gemeentelijk beleid in dezen is. Ik kan mij best voorstellen dat gemeenten proberen te onderhandelen en proberen bepaalde opgaven bij bepaald projectontwikkelaars neer te leggen, gezien vanuit een onderhandelingspositie. De opgave die er is, die noodzakelijk is vanwege de wachtlijsten die al tien, vijftien jaar aan het ontstaan zijn en onaanvaardbaar lang zijn, staat compleet los van de opgave ten behoeve van statushouders. Die verhoudingen liggen anders. De totale opgaven gaan vooral om het slechten van de wachtlijsten. Daarmee houden de grote gemeenten zich met name bezig.

Voor de motie M82 is het van belang dat in de gevraagde rapportage ook het totaal aantal gerealiseerde woningen getoond wordt. Zo kan worden bekeken hoe groot het deel is waaraan de provincie een bijdrage levert. Daarom zullen wij in het dictum tussen 'met' en 'hulp' de woorden 'en zonder' toevoegen. Ik heb een aangepaste versie van de motie en die overhandig ik u nu.

Motie M82 (SP) (gewijzigd): laat zien wat je bouwt.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Programmabegroting 2017;

overwegende:

dat de provincie de noodzaak inziet dat er meer betaalbare huurwoningen moeten komen;

dragen het college op:

PS jaarlijks te rapporteren over het aantal met en zonder hulp van de provincie gerealiseerde betaalbare huurwoningen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Ik denk dat u het er wel bij kunt schrijven. In de zin onder "dragen het college op" moet dan in plaats van "met hulp van de provincie" staan: "met en zonder hulp van de provincie". Er komen dus twee woorden "en zonder" tussen. Akkoord?

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Als u al mijn zinnen gaat herhalen, dan gaan we de goede kant op. Dan gaat het vanavond echter een beetje laat worden.

Motie M83 gaat over de discussie Vmbo-ers en werkgelegenheid. Waar liggen de initiatieven? De gedeputeerde heeft het over het MKB. De overheid kan echter ook iets doen. Wij zouden met name willen dat wij bij de uitvoering van onze kerntaken mensen inzetten die dit soort banen zoeken. Op het gebied van schoonmaken, onderhoud en bouwen kunnen mbo-ers en vmbo-ers worden ingezet. Laten wij daarin zelf het voortouw nemen. Dat is mijn oproep aan het college. Daarop hoor ik graag nog een reactie.

De lopende problematiek. De Duisenberg-methode is uiterst interessant en heeft een positieve grondhouding, maar is alleen mogelijk als wij daarin uitgebreid gebriefd zijn. Tot slot hoor ik graag van de gedeputeerde een uiteenzetting over wat zij nu precies begin 2017 wil inbrengen over de stermodel. Ik wil daarover substantieel iets weten. Dat de gedeputeerde met iets gaat komen, zegt mij op zich helemaal niets. Van de PvdA en van het college wil ik over de uitvoering graag weten of het voorstel over het groene leerwerkbedrijf ook betekent het werken met behoud van uitkering.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk niet dat ik die lange twee minuten van de heer Meijer nodig heb. Heel kort.

Over de N201 heeft de gedeputeerde gezegd dat we daarover gaan spreken in de commissie MME. Het gaat dan zowel om korte termijn, middellange termijn en lange termijn oplossingen. Daarbij zien wij graag aandacht voor de op- en afritten van de A2.

Over Utrecht Verhaalt heeft een andere gedeputeerde gezegd dat wij daarover spreken in de commissie BEM. Ook daarmee kunnen wij leven. Daarvoor is voor ons wel van cruciaal belang dat er echt gekeken wordt naar de bedoeling die er achter Utrecht Verhaalt zit. Dat zullen wij wel meenemen in de commissie BEM.

Tot slot De Stijl. Daarover heeft de gedeputeerde gezegd dat het college een oproep doet aan gemeenten om de kansen die er liggen voor De Stijl te benutten. Ik zou willen dat daarin een wat uitnodigende houding van de provincie richting de gemeenten komt en dat ze erop geattendeerd worden dat wij ook signalen krijgen dat de deur enigszins dicht zit. Dan gaat het niet om budget, maar om aandacht.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Laat mij beginnen met een korte kritische spiegel. Het wordt vandaag een heel lange dag. Dat is op zich geen probleem, ondanks dat mijn vrouw vandaag jarig is. Maar goed, dat laten we even buiten beschouwing. Het valt mij op dat erg veel vragen die hier gesteld zijn wat technisch zijn en vaak zelfs al in de commissie beantwoord zijn. Het ontgaat mij een beetje waarom die vragen hier nog een keer gesteld worden. De suggestie zou kunnen zijn dat het misschien voor de Bühne is. Misschien moeten we de commissievergaderingen voortaan maar uitzenden. Dan hebben we er wat meer podium voor.

Graag wil ik kort iets zeggen over drie onderwerpen. De PVV heeft een aantal moties ingediend over de biowarmtecentrale van Eneco in Utrecht. Ik kan u verrassen. Vanuit de ChristenUnie zijn wij ook best kritisch over die biowarmtecentrale. We hebben daarover hier wel eens eerder korte schermutelingen gehad, bijvoorbeeld met de heer Hoefnagels. Namens de ChristenUnie stel ik de volgende vraag aan het college: kan er een memo worden geschreven over deze problematiek, die wij dan in de commissie MME wat uitgebreider kunnen bespreken? Het gaat er dan met name over hoe het regeltech-

nisch precies in elkaar zit, wat de rol van de provincie is en wat de fasering is in al die vergunningverlening. Wat is de provinciale opvatting over biowarmte? Er zijn in Zeist namelijk ook plannen om zo iets te ontwikkelen. Wij zouden daarover niet opnieuw achteraf iets willen roepen.

Voor wat betreft de motie over de Duisenberg-methode gaat het in onze fractie met golfbewegingen. Hoe langer we erover praten, hoe kritischer we erop worden. We vinden dat GS met goede, inzichtelijke rapportages moet komen. Daarnaast hebben we de accountant. We zouden prima de accountant kunnen vragen om bepaalde dingen voor zijn rekening te nemen. Het vraagt namelijk best wel wat van een PS-lid. Als je aan twee PS-leden vraagt om als rapporteur op te treden, dan neemt dat behoorlijk wat tijd in beslag. Wie vraag je dan? De oppositie is nu ook niet bepaald een eenduidig fenomeen in dit huis. Wie vraag je dan vanuit de oppositie? Kortom, wij staan hier best kritisch tegenover. Graag zouden we hierover in de commissie goed willen doorpraten, in plaats van dat we hierover vandaag een mening hebben.

Tot slot de motie over de veldwachters. Ik kom even terug op de schildpad. Wij zouden daarin een heel kleine toevoeging willen doen, een beetje in lijn met het debat dat ik hierover met de heer Kocken had. Bij het eerste deel van het dictum komt de toevoeging: 'en bij de kadernota hierover te rapporteren'. Dan is de vraag aan het college om haast te maken met het voornemen om alle beheerders van landgoederen en natuurgebieden hiervoor een openstellingstoelage te geven en bij de kadernota hierover te rapporteren. Dan bedoelen we natuurlijk vooral wat dat in financiële zin betekent.

De VOORZITTER: Ik neem aan dat u die laatste toevoeging er zelf heeft bij geschreven.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! GroenLinks waardeert de interesse van de PVV voor GroenLinks. Al in eerdere debatten zijn andere GroenLinks-coryfeeën uit het verleden de revue gepasseerd. Wij nodigen u uit om ook eens naar hedendaagse GroenLinkers te kijken en een actuele foto van het kantoor met dubbel glas en zonnepanelen af te beelden. Dat geef ik u mee.

De motie over veldwachters is positief met de toevoeging van de heer Schaddelee, met dien verstande dat in de formulering nog steeds wel een soort vooruitlopen speelt: er komt extra financiering. Wij steunen het vraagstuk en zouden daarover een besluit willen nemen bij de kadernota.

Over de motie over het onderzoek naar de kleine kernen hebben wij overleg gehad met de SGP. Deze zal straks een gewijzigde motie indienen die wij graag steunen, om het onderzoek iets te verbreden, ook naar de aantrekkelijkheid van kleine kernen voor mensen die er niet wonen en die misschien wel overwegen om er te gaan wonen. Wat is er nodig om mensen die wegtrekken daar te houden?

Naar aanleiding van amendement A29 het volgende. Dank aan de gedeputeerde voor de toezegging om inzicht te geven hoe de indexatie op verschillende beleidsterreinen plaatsvindt. Over de landschapselementen specifiek op inhoud: ziet GS een mogelijkheid om tussen nu en de kadernota ons nog inzicht te geven, bijvoorbeeld bij de jaarrekening, over wat de stand van zaken is voor landschapselementen, zowel cultuurhistorisch als hun natuurlijke bijdrage? Het vraagstuk intrigeert ons namelijk wel. Het is goed om meer te weten over wat de landschapselementen, bijvoorbeeld de signalen die in de motie worden aangehaald, lijken te suggereren.

Tot slot iets over de motie over groene golven. De motie van de PVV heeft een zeer aansprekende titel. Hebben wij goed begrepen van de gedeputeerde dat die groene golven al onderdeel zijn van het beleid en dat de motie overbodig is of is dit een nuttig accent?

Dan is er nog de motie over de werkwijze Duisenberg-Van Meenen. Wij denken dat het toch het verstandigst is om de subcommissie voor de jaarrekening te vragen eens na te denken over welke soort methoden voor ons interessant zijn en ons niet op voorhand vast te leggen op één methodiek die dan min of meer, zonder dat we er heel veel vanaf weten, nu ter tafel komt.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Zojuist heb ik goed geluisterd naar de gedeputeerde over onze moties over de dierenopvanglocaties en de dierenambulances. Uitgaande van het feit

dat het Rijk en de provincies nog in gesprek zijn over de verdeling van de verantwoordelijkheid rond vervoer en opvang van gewonde en zieke in het wild levende dieren, hebben we het dictum aangepast. Deze moties zijn inmiddels mede ondertekend door GroenLinks.

De VOORZITTER: Voor deze twee moties ontvangt u een nieuwe kopie.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom terug op twee punten. Ten eerste het kleine debat met de gedeputeerde over de motie en de vraag of deze zou helpen om het fileprobleem op te lossen. Ik kreeg antwoorden op niet gestelde vragen. Ik denk niet dat ik verder gekomen ben in of wij met deze motie de file oplossen. Ik heb u gevraagd of ik u kan helpen om dit wel te realiseren door een nieuwe motie te maken. Daarvoor is het nu te laat. Ik zal de vinger echter aan de pols houden. Op een gelegen moment zal ik er weer op terugkomen. Ik denk dat wij met de maatregelen die wij nu nemen dit probleem niet hebben opgelost en dat er dus meer wordt gevraagd dan wij op dit moment doen. Dit ook gelet op het feit dat er al weer een toename van de files is geconstateerd.

De gedeputeerde zegt dat iedereen welkom is in de natuur: de heer Krol wenst iedereen hartelijk welkom. Toch snap ik dat niet als ik enerzijds in de begroting lees dat er een probleem is. Natuur en landschap staan namelijk onder druk door de grote toestroom van bezoekers. Wie komt er dan niet in? Ik zal dit niet herhalen. U constateert zelf een probleem. Dat was ook zo bij verkeer. Ik probeer daaraan te refereren. Hoe gaan we dat oplossen? Nu komt u niet met de oplossing. Dat vind ik wel heel bijzonder. U constateert iets, maar u geeft er verder geen gevolg meer aan.

Tot slot, met dank aan de heer Bekkers die een mooi dictum heeft gemaakt. Ik heb een aantal handtekeningen. Excuses voor die fracties die enthousiast waren over deze motie. De tijd ontbrak echter om bij iedereen een handtekening op te halen. In elk geval dank voor de steun. Ik overhandig u een nieuw exemplaar.

De VOORZITTER: Ook deze motie wordt opnieuw rondgedeeld als gewijzigde motie.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil het even hebben over het gebeuren rond de brug bij Loenersloot. Ik vind het heel mooi dat wij dit onderwerp verder bespreken in de commissie. Ik pleit ook voor participatie van omwonenden en voor het op de hoogte stellen van de omwonenden. Er heerst namelijk grote onrust, want anders zou ik niet met die punten zijn gekomen. Misschien kunnen zij op de hoogte worden gesteld middels een brief. Zo groot is de kern daar niet. Of misschien is er een andere manier. Dan kunnen zij vanaf nu constant, zodra er iets te melden is, geïnformeerd worden.

De VOORZITTER: Hiermee beëindigen wij de tweede termijn van de Staten. Er komen nu nog korte reacties van het college.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De SP vroeg heel concreet over de OV schaa sprong waarmee ik terug zal komen. Ik neem u graag mee in de OV-visie van het Rijk, de knelpuntontwikkeling en de metropoolontwikkeling en de visie voor 2040, maar ook hoe wij bij de programmatische aanpak van Utrecht Oost en Utrecht Centrum – dit zijn de grote knelpunten, ook op het gebied van OV – denken de knooppuntontwikkeling te kunnen ontlasten en in gesprek zijn met NS en andere regiopartijen. Daarover spreek ik u verder begin 2017.

GroenLinks vraagt over de motie over groene golven of deze motie overbodig is of dat deze juist een nuttig accent geeft. Het is dat laatste: het is een nuttig accent. We hebben al wel een klein project waarmee we het gedaan hebben, maar de oproep die nu met de motie van de PVV wordt gedaan is om dit provinciebreed op te pakken. Dat ondersteun ik van harte. Daarmee ga ik graag aan de slag.

Dank aan de SGP voor haar steun voor de bereikbaarheidsopgave in de provincie Utrecht. Die steun neem ik graag aan. Zodra wij aan het einde van het jaar de programmatische aanpak met de gebiedsverkenning Utrecht Oost hebben, dan praat ik daarover graag verder met u.

Voor de problematiek rond de Loenerslootsebrug deed mevrouw Hoek een oproep voor burgerparticipatie. Het lijkt met goed om in de commissie dat onderwerp van de Loenerslootsebrug te bespreken, maar ik zou ook graag samen willen kijken naar wat wij de inwoners daar hebben te bieden.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Een korte vraag over de motie van de PVV over de groene golven. De gedeputeerde heeft net een heel mooi verhaal gehouden over meerdere modaliteiten. Bij het onderzoek naar de groene golven wordt ook gekeken naar de consequenties daarvan voor OV en fiets?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Uiteraard worden deze verkeersonderdelen daarin meegenomen, jazeker.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De PvdA handhaaft de motie over de woningmarkt. Ik zou echter toch willen adviseren de BOB Wonen af te wachten. Tegelijkertijd geef ik de Staten mee dat in de motie ook staat "aan de randen van de steden". Weliswaar met z'n allen, maar ik heb er wat moeite mee, omdat ik niet precies weet wat u daarmee bedoelt. Als dit ook de rode contouren betreft, kan ik mij daarin niet vinden.

Er is ook een discussie geweest over de Alliantie, die op vele plekken bouwt. Ze probeert ook in Amersfoort te bouwen. Ook ik spreek wel eens met een directeur van de Alliantie. Niet alleen met die van Amersfoort, maar ook die van het concern zelf. Het simpele feit dat ze op dit moment nog geen ontheffingsvergunning heeft, omdat de minister daarop nog niet heeft geadviseerd, is ook een van de redenen dat zij daar op dit moment niet gaat bouwen. Zij heeft namelijk ook een groot belang in de gemeente Amsterdam en dat zij misschien daar wel wil bouwen. Je mag tegenwoordig als corporatie niet overal meer bouwen.

De SP heeft een gewijzigde motie ingediend over gerealiseerde betaalbare huurwoningen. "Met hulp van" vind ik een nogal ruim begrip. Ik zei net dat ik wel eens met een corporatiedirecteur praat. Dat is ook al met hulp van, dus ik vind het lastig om een uitspraak te doen over of dit nu een motie is die sluitend is.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat erom dat wij een overzicht krijgen van wat er is gerealiseerd en wat er met de hulp van de provincie is gerealiseerd. Dat willen wij graag zien en dat beoogt die motie. Voor wat betreft de inzet van de corporatie weet u dat dit verhaal samenhangt met het basiszetelprincipe. Waar ben je gevestigd? Daar mag je bouwen en anders moet je een vergunning krijgen. Het is duidelijk dat er in Amersfoort bijvoorbeeld niemand is die mag bouwen. Dan is er een aparte procedure die vergunningen moet regelen. Dat doet niets af aan de bouwopgave en dat corporatiedirecteuren, waarmee ik regelmatig spreek, daar graag willen bouwen.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is correct, maar het gaat om het simpele feit dat er nog geen ontheffingsvergunning is voor de Alliantie, ondanks dat zij graag wil bouwen. Ik refereer aan de discussie die net plaatsvond tussen de PVV en u over het bouwen. Ja, ze wil graag bouwen, maar het heeft voor het Amersfoortse hiermee te maken. Het andere is overigens niet waar. Er is in Amersfoort een corporatie die gewoon kan bouwen, namelijk Omnia.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik maar eens omgekeerd beginnen, namelijk met de SGP-fractie. De gewijzigde motie over de demografische scan heb ik gezien. Dat zit een beetje op het snijvlak van meerdere portefeuilles, maar vanuit de portefeuille Leefbaarheid kleine kernen kan ik heel goed leven met de tekst van deze motie. De tekst richt zich niet alleen op de vraag of we genoeg bouwen en waar we dan bouwen, maar betreft het verzoek om het complete vraagstuk rondom leefbaarheid en de consequenties in kaart te brengen. Dat doen we voor een deel via het Primos-onderzoek. Dat doet vooral collega Van den Berg, maar we doen het ook via de Agenda Vitaal Platteland. Dit past daar prima in. Ik zie beleidsmatig vanuit het college heel weinig bezwaren tegen de motie. Ik kan hem dus positief aanbevelen.

GroenLinks heeft nog een vraag gesteld over de landschapselementen. We hebben even met elkaar gesproken. In de portefeuille van collega Pennarts is het een en ander afgesproken over landschapselementen waar het de landschapsverordening betreft. Daarbij laat ik het even. We doen echter ook iets financieels voor de kleine landschapselementen in het kader van de SNL-regeling. Het is altijd de vraag of dat genoeg is en of je daaraan voldoende doet. Ik heb echter niet de indruk dat wij op landschapselementen te weinig doen. Het beeld dat even ontstond in het debat is zeker niet het geval.

De PvdA heeft gevraagd op zijn minst te proberen twee ploegen te organiseren. Dat is op dit moment een beetje een lastige vraag, omdat ik daarvan niet helemaal de financiële implicaties kan inschatten. Ik doe het als volgt. De wens van in elk geval een deel van de Staten, in elk geval van u, maar misschien ook wel van anderen dat u het liefst twee ploegen zou willen zien, zal ik serieus onder de aandacht brengen bij het Landschap Erfgoed Utrecht. Wij zullen ons daarvoor inzetten. Mocht dit ergens toch niet binnen de door ons gestelde garantie van € 50.000 kunnen, dan moet ik daarop ergens volgend jaar bij u terugkomen. Dat kunt u zich voorstellen, zo is de systematiek. Ik doe mijn best en ik ga proberen dat binnen de middelen van die € 50.000 op te lossen. Mocht dat niet lukken, dan hoop ik dat u het mij niet euvel duidt dat ik bij de voorjaarsnota zeg: "Vrienden, we hebben nog een klein vraagstuk".

Dan mijn antwoord op de vraag van de SP. Zo ver wij weten, gelden deze plekken en deze mogelijkheden ook voor mensen die met behoud van uitkering werken. Ik heb dat even snel moeten checken, dus ik weet het niet voor 100% zeker. Volgens de informatie die ik nu heb, zijn deze mogelijkheden van die acht tot tien mensen die in die ploegen zitten er ook voor mensen die dit werk met behoud van uitkering doen. Dat was volgens mij uw vraag.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De heer Meijer vroeg het even. De leerwerkbedrijven zijn opgezet voor mensen die in een uitkering zitten, mensen met bijstand, schoolverlaters en mensen met een achterstand. Dat is op zich heel mooi. Het doel is om die mensen te begeleiden en op te leiden naar een reguliere baan. Als je een reguliere baan hebt, ben je niet meer afhankelijk van die uitkering. Volgens mij was dat de vraag van de heer Meijer.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dank voor deze tolk-vertaler die zich aandient. Dat neemt echter niet weg dat ons probleem immers is dat wij niet zijn voor het werken met behoud van uitkering. Dat vinden wij geen goede ontwikkeling. Wij zien dat toch als een vorm van uitbuiting. Wij vinden dat mensen die in een re-integratietraject zitten dit heel goed via een leerwerkbedrijf kunnen doen, maar daar hoort ten minste een minimumloon tegenover te staan.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik vreesde al even dat het die kant op zou gaan. Daarin beweeg ik mij even niet. Het is de wens van de Staten om tot deze groene leerwerkbedrijven te komen. Dat betreft een aangenomen motie. We willen dat dus in meerderheid. Ik zorg ervoor dat het gebeurt. Ik wil wel aangeven, met het risico dat het debat weer opengaat, dat als je op die manier mensen weer aan het werk krijgt door in de groene wereld te werken en dan weer aan het werk te komen, dan is dat op zich voor de samenleving en voor de mensen die het betreft een positieve ontwikkeling. Ik wil daarover niet negatief zijn.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! De opmerking die ik gemaakt heb, is ontleend aan praktijkvoorbeelden waarbij bedrijven met name misbruik maken van dit soort omstandigheden en zij lieden continu voor niets aan het werk zetten. Daar willen wij ons tegen wapenen. Deze gevallen blijken heel vaak voor te komen.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik snap het dilemma van de heer Meijer, maar ik denk dat het voor dit moment voldoende is om het daarbij te laten.

D66 vroeg: "U gaat toch zeker wel contact opnemen met Staatsbosbeheer?" Het antwoord daarop is: ja.

Er is nog een interruptie die niet bestond, maar ik wil toch graag antwoord geven op deze niet bestaande interruptie, die ik wel kon horen: ik koppel de resultaten van dat gesprek uiteraard ook naar de Staten terug.

Mag ik nog even ondeugend zijn? De heer Van Leeuwen had natuurlijk een fantastische motie ingediend, maar hij heeft een beetje een ondeugende opmerking gemaakt over natuur. Hij zei dat in de begroting staat dat we rekening moeten houden met de toegenomen druk op de natuur en dat we er geen klap aan doen. Dat is in mijn woorden de samenvatting van wat hij zei. Dat vind ik een beetje onterecht en ook onjuist. Die zin gooi ik er dan nog even tegenaan. Er komt steeds meer druk op de Utrechtse natuur. Dat is geen ramp, niet erg en niet vervelend. Dat is een gegeven omdat wij nu eenmaal de achtertuin van de Randstad zijn. Ik hoop dat iedereen tot vanmiddag 13.00 uur heeft gestemd. Als u dat niet heeft gedaan, moet u zich vanavond om 19.30 uur allemaal gaan zitten schamen als we het niet geworden zijn met het nationaal park. Voor de goede orde: we moeten er wel voor zorgen dat we die druk op de natuurgebieden geleiden en zôneren, met de toeristische overstappunten, met de parkeerplaatsen op bepaalde plekken en met recreatieve voorzieningen op allerlei plekken, om ervoor te zorgen dat niet op de meest kwetsbare plekken iedereen er doorheen klotst, maar op de plekken waar dat wat minder kwaad kan. Uw gedachte dat het een zorgpunt is waaraan dit college niets kan doen, moet ik helaas tegenspreken.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb voor mij geen vragen gehoord in de tweede termijn.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Niet helemaal. Ik heb gevraagd naar een memo over de biowarmtecentrale.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik voldoe graag aan dat verzoek. U krijgt van mij die memo voor de commissie MME.

De VOORZITTER: Daarmee is het debat over de programmabegroting 2017 afgerond. Vanavond komen wij erop terug bij de stemverklaringen en de stemmingen.

Statenvoorstel Burgerinitiatief Van Vogelvrij naar Kogelvrij Stop de Hobbyjacht.

De VOORZITTER: Er is afgesproken dat dit een sterstuk is, maar dat u wel de gelegenheid hebt daarover stemverklaringen af te leggen. Ik heb even rondgekeken en het gevoel dat niemand erop zit te wachten dat het versneld moet worden. Wij kunnen dit dus bij agendapunt 23 over de stemverklaringen doen.

Statenvoorstel Aanvulling op recente actualisatie Algemene subsidieverordening provincie Utrecht.

De VOORZITTER: Dit is aangemeld als een sterstuk. Ik constateer dat dit nog steeds zo is. Dan is daarmee dit stuk behandeld.

Statenvoorstel Wijziging Randstedelijke Rekenkamer.

De VOORZITTER: Dit is aangemeld als een sterstuk. Er zijn hiervoor geen sprekers. Dan is dit stuk daarmee afgehandeld. Onderdeel hiervan is dat de heer De Kruijf heeft ingestemd dat hij deze klus nog een tijdje blijft doen. Daarvoor zijn we hem erkentelijk en hebben we bloemen. (Applaus)

Overhandiging bloemen.

Statenvoorstel Verordening kwaliteit Vergunningverlening, toezicht en handhaving provincie Utrecht 2017.

De VOORZITTER: Dit is aangemeld als een sterstuk. Wel is de vraag gesteld of de heer Ubaghs een motie mag indienen. Dat mag hij.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan heel kort zijn. Het gaat uiteraard over de prestatie-indicatoren zoals deze jaarlijks zijn opgenomen in het jaarprogramma VTH. In de afgelopen twee weken heb ik aan drie handhavers in het veld, die ik tijdens mijn werk ben tegengekomen, het volgende voorgelegd. "Stel je wordt geconfronteerd met de volgende prestatie-indicatoren: het percentage van de reguliere controles waarbij geen overtredingen zijn geconstateerd, is vastgelegd op 80%. Nu moet je op jaarbasis 100 controles uitvoeren. Na 90 controles stel je vast dat er bij twintig van die controles overtredingen zijn geconstateerd. Wat ga je dan doen?" Het antwoord van de handhavers was één keer: "Dan stop ik met de controles" en twee keer: "Dan controleer ik wel, maar schrijf ik geen eventuele overtredingen".

Opeenvolgende gedeputeerden hebben een poging gedaan mij ervan te overtuigen dat ik een dusdanig geformuleerde prestatie-indicator verkeerd interpreteer. Het staat er echter zoals het er staat. Vandaar deze motie waarin ik vraag om 100% duidelijkheid.

Motie M89 (PVV): beleidskader integraal risicomangement.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016;

gehoord de beraadslagingen inzake het Statenvoorstel Verordening kwaliteit, vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht provincie Utrecht 2017;

constaterende:

dat de PVV jaarlijks aandacht vraagt voor het gegeven dat prestatie-indicatoren in een aantal gevallen voor tweërlei uitleg vatbaar zijn (o.a. percentage van de uitgevoerde reguliere controles waarbij geen overtredingen zijn geconstateerd);

overwegende:

- dat de gedeputeerde aan een zodanig geformuleerde prestatie-indicator een andere interpretatie geeft dan de PVV fractie;*
- dat de uitleg van de gedeputeerde tot op heden niet heeft geleid tot een eenduidige interpretatie van de geformuleerde prestatie-indicatoren;*
- dat een zodanig geformuleerde prestatie-indicator zelfs in strijd kan zijn met de gestelde kwaliteitsdoelstellingen;*
- dat de interpretatie van de PVV-fractie gedeeld wordt door functionarissen belast met de handhaving (uit andere provincies);*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

om vanaf het jaar 2017 in het jaarprogramma VTH alleen maar prestatie-indicatoren op te nemen die eenduidig zijn geformuleerd en derhalve niet kunnen leiden tot voor tweërlei uitleg vatbare interpretatie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M89 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik had de tekst gelukkig al gekregen van de heer Ubaghs. Deze materie is best even onder professoren. Het klopt dat wij bij vergunningverlening, toezicht en handhaving regelmatig met elkaar spreken over indicatoren. Wij streven 80% naleving na van onze verordeningen en wetten. Dat wil niet zeggen dat wij een oogje dichtknijpen voor die overige 20%, maar dat we vanuit realisme zeggen dat 80% naleving een mooie score zou zijn. De 20% die de regels niet naleeft, nemen we uiteraard de maat met een bekeuring of een boete. Op die manier

werken we. De vraag die erachter ligt, betreft de onduidelijkheid over de indicatoren. Niet zozeer gerelateerd aan het stuk dat nu op de agenda staat, maar veel meer gerelateerd aan het jaarplan. We komen daarbij te spreken over deze onderwerpen. Ik zeg toe dat ik de strekking van de motie gestand wil doen bij het jaarplan 2017. Ik wil kijken naar heldere en eenduidige indicatoren. Daarbij doe ik wel een beroep op de kennis van de heer Ubaghs zelf. Hij is redelijk goed ingevoerd in deze materie. Ik doe hem de uitnodiging die al eerder is gedaan, maar daaraan is om welke reden dan ook tot nu toe nooit gehoor gegeven, om met elkaar om de tafel te gaan naar aanleiding van de vraag hoe wij dit kunnen doen. Er zitten veel indicatoren in onze jaarplannen van vergunningverlening, toezicht en handhaving. In totaliteit meer dan in de hele begroting zitten. Soms zijn het heel specifieke indicatoren. We moeten ook rekening houden met de wettelijke indicatoren erachter. Ik ga hierover graag in gesprek met de commissie. Ik zal sowieso mijn best doen om ervoor te zorgen dat wij bij het volgende jaarplan met een beter voorstel komen. Ik nodig echter ook de heer Ubaghs uit om een keer met ons ambtelijk om de tafel te zitten, om ervoor te zorgen dat we de eerste klap meteen een daalder waard kunnen laten zijn.

De heer UBAGHS (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb even heel kort overlegd. Ik ga op de uitnodiging in. Ik trek de motie in, maar ik zeg ook toe dat, mocht het overleg niet leiden tot een veranderde indicator, ik er volgend jaar uiteraard op terugkom.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Zo kennen we elkaar weer.

De VOORZITTER: Iemand moet even het kopiëren stopzetten, want anders worden er weer 50 pagina's afgedrukt. Het is toch goed dat we mijnheer De Heer in ons midden hebben. De motie is ingediend en ingetrokken. Daarmee rond ik de discussie over dit statenvoorstel af.

Statenvoorstel IGP realisatieplan Gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik doe een procedurevoorstel, namelijk om dit voorstel een maand aan te houden tot de volgende statenvergadering. Vanmiddag heb ik van bepaalde gemeenteraadsleden behoorlijk veel informatie gekregen, waardoor ik op dit moment niet voor of tegen het voorstel zou kunnen stemmen. Hierdoor zijn namelijk veel vragen ontstaan. Dan denk ik: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Ik noem als voorbeeld: de provincie en de gemeente Nieuwegein lopen wel gezamenlijk een risico van gemiddeld € 1.300.000 als de ontwikkelingen staken. Het is heel kryptisch, maar het staat er wel. Ik wil best nog meer zeggen, maar ik zou het fijn vinden als wij dit voorstel zouden doorschuiven naar de volgende statenvergadering. Het is maar een maandje. Verder besluit de gemeente Nieuwegein hierover over een maand. Ik weet niet of de Staten eerder over zoiets mogen besluiten dan de gemeente. Ik weet ook niet wat hierin fatsoenlijk is. Dat leg ik u ook voor.

De VOORZITTER: Uw voorstel is helder. Ik vraag eerst een reactie van de gedeputeerde. Daarna vraag ik aan de fracties hoe zij erover denken.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! In de commissie hebben wij hier uitvoerig bij stilgestaan. Toen is ook het risico aan de orde geweest. Er is afgesproken dat per fase, aan de hand van strikte voorwaarden, een uitvoeringsovereenkomst wordt gemaakt, waarin wij de voorwaarden bespreken waaronder wordt uitgevoerd. Mevrouw Ens van de VVD-fractie heeft daarbij uitdrukkelijk stilgestaan. Het risico dat wij lopen is na één fase die € 650.000, dus twee keer € 325.000. Ik kan die € 1.300.000 waarover mevrouw Hoek nu spreekt niet vinden. Ik heb even overleg gehad met de heer Van den Berg, die inhoudelijk verantwoordelijk is voor uitvoering van het programma, samen met de betrokken gemeenten. Ik kan het bedrag even niet duiden.

De VOORZITTER: Mijn vraag was of, omdat er een procedurevoorstel wordt gedaan, u er bezwaar tegen heeft om dit voorstel een maand later te behandelen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Laat ik het zo zeggen: ik zou het op basis van het gesprek dat wij erover hebben gehad in de commissie jammer vinden. Naar mijn idee is het

onderwerp toen aan de orde gesteld. Ik kijk ook even naar de heer Van den Berg: wat is het gevaar voor het project als we het besluit een maand zouden uitstellen? Als we het geld voor het IGP een maand later voteren is dat niet erg, maar de heer Van den Berg moet ermee aan het werk. Ik moet er alleen voor zorgen dat het geld terugkomt.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Het is een beetje lastig om te discussiëren over iets waarvan ik niet helemaal weet wat de reden is het voorstel in te trekken. Ik heb geen signalen uit Nieuwegein en ik zie niet dat er iets speelt. Als we allemaal zo snel mogelijk willen bouwen en dat de provincie het opduwen daarvan vormgeeft, dan is het doorschuiven met een maand wel een signaal naar alle partijen die graag willen tekenen. Ik zou het u niet aanraden.

De VOORZITTER: Akkoord. Ik vraag even een reactie aan de fracties.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het statenvoorstel vanavond behandelen.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben de bezwaren al besproken in de commissie en willen het statenvoorstel gewoon behandelen.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het statenvoorstel ook graag behandelen.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het statenvoorstel ook behandelen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Wij ook.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het graag behandelen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! GroenLinks pleit voor het vandaag behandelen van het voorstel.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het statenvoorstel graag in deze vergadering behandelen.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Wij behandelen het onderwerp graag vandaag.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen het voorstel graag behandelen.

De VOORZITTER: Mevrouw Hoek heeft het voorstel gedaan. Zij heeft daarvoor geen steun gekregen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Dat heb ik gemerkt. Ik vraag me nu wel af wat we gaan doen als de rekening gepresenteerd wordt. Mag de provincie eerder besluiten dan de gemeente die erover gaat?

De VOORZITTER: We gaan het voorstel nu echt behandelen. Dan mag die vraag aan de orde komen. Ik geef u straks ook inhoudelijk het woord. We hebben nu het proceduredebat gehad en nu gaan we over naar de inhoud.

Mevrouw ENS (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Rijnhuizen is een prachtig voorbeeld van een eigentijdse herontwikkeling. Het is om diverse redenen een heel kansrijk gebied. Het gaat om het verkleinen van de kantorenleegstand, om het transformeren van een goed gesitueerd gebied in Nieuwegein en om het toevoegen van woningen in segmenten waaraan we nu en in de toekomst in de provincie behoefte hebben. Het gaat daarbij zeker niet alleen maar om sociale woningen.

In het verleden zou de provincie bij zo'n project een heel traditionele rol hebben gespeeld, namelijk die van subsidieverlener. In dit project heeft de provincie echter een wat andere rol, namelijk die van deelnemer in een 'revolving fund'. Elke euro die de provincie erin steekt, komt, als het allemaal goed is, bij de provincie terug. De provincie staat hier als de investeerder of financierder in het project. Dat is een mooie stap vooruit als je komt vanuit de rol van subsidieverstrekker.

Deze nieuwe rol geeft echter ook wel een nieuwe zorg. Welke projectrisico's zijn van invloed op die investeringen? Is de rol van geldverstrekker de provincie wel op het lijf geschreven? Of kunnen we in de toekomst nog een stapje verder gaan? Is het bijvoorbeeld ook denkbaar dat deze rol door een investeringsmaatschappij wordt ingevuld? Die overwegingen geef ik het college graag mee voor projecten die in de toekomst op deze manier worden gefinancierd. Verder gaat de fractie akkoord met het voorstel.

De heer BOERKAMP (D66): Mijnheer de Voorzitter! De spreekster van de VVD heeft een aantal punten aangehaald in verband met de nieuwe manier van werken voor dit project. Er is één punt dat ik nog graag zou willen horen van het college; dat zie ik hier namelijk niet terug. Op welke wijze kunnen we het binnenstedelijke en vooral de duurzaamheid in dit project een plek geven? In dit verhaal zie ik voorsnogen niets ten aanzien van de keuzes die de provincie als investeerder maakt.

Mevrouw KOELEWIJN (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De fractie van het CDA spreekt haar waardering uit voor de plannen die de gemeente Nieuwegein in samenwerking met provincie, bedrijven en eigenaren heeft gemaakt om van een verouderd bedrijventerrein een levendige wijk te maken, die zowel bedrijven als inwoners gaat huisvesten. Dit is een prachtig voorbeeld van wat gezamenlijk kan worden gedaan aan de leegstand.

Voor wat betreft de financiering van de ontwikkeling van het gebied hebben wij in de commissie al aangegeven vragen te hebben bij het instrument van een revolverend fonds. Het instrument heeft zijn uitstekende diensten bewezen in tijden van crisis, maar de CDA-fractie vraagt zich af of het niet tijd wordt om te bezien of dit instrument in de toekomst nog wel nodig is, zeker daar waar investeringen van de gemeente en particulieren ruimschoots worden terugverdiend met de verkoop van onroerend goed.

Hier wordt vrij gemakkelijk gesproken over het niet of nauwelijks aanwezig zijn van een risico voor de provincie. Wij hebben hierbij zo onze vragen. Er is sprake van drie fasen, die elk drie tot vijf jaar duren. We spreken nu dus over een periode van negen tot vijftien jaar. Daarin kan economisch gezien veel veranderen, zeker daar waar het om de huizenmarkt gaat. De zinsnede: "Pas wanneer het gebiedsfonds weer volledig is gevuld wordt, wanneer de gemeente en de provincie voldoende vertrouwen hebben in de realisatie, de volgende fase ingegeven" maakt ons waakzaam. We begrijpen dat de gemeente Nieuwegein geen grond uitgeeft, maar als opbrengsten de bijdragen vanuit de marktontwikkeling heeft. De snelheid van de ontwikkelingen bepaalt dan ook voor een belangrijk deel het tempo van de investeringen in de openbare ruimte. Zit hier niet een weeffout? Hoe kan de provincie als mederisicodragers hierin een zuivere afweging maken? Wij zijn benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De PvdA is enthousiast over dit project. We zien het als een groot voorbeeldproject in deze provincie. Er wordt een giga hoeveelheid vierkante meters kantoren getransformeerd, de leegstand wordt aangepakt en er komen functies voor terug waaraan wij in deze provincie dringend behoefte hebben. Wat ons betreft is dit een heel goed voorbeeld. Tegelijkertijd, als wij vanavond een besluit nemen, zouden wij het college wel de ruimte willen geven om goed te volgen hoe de ontwikkelingen zich voortzetten. Ik wil de signalen van mevrouw Hoek serieus nemen, maar ik wil u ook de ruimte geven. Als u denkt dat er iets anders gaat gebeuren of als er meer onzekerheden zijn dan wij nu denken, onderneemt u dan actie, zodat wij geen financiële risico's nemen die niet nodig zijn?

U heeft aangegeven dat u lopende het project het strak gaat volgen. Dat doet ons deugd. In die zin hopen wij van ganser harte dat het project snel voortgang kan vinden en dat de uitvoering kan starten. Ik weet dat de gemeente staat te trappelen. Ik hoop dat dit ook de inzet van het college is.

Mevrouw POPPE (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het zal u misschien verbazen, maar je hoort de SP bij dit plan niet klagen. Normaal gesproken zijn we daar goed in, maar tegen het plan waarin kantoren-transitie, wonen, het creëren van werk en cultuurhistorie samenkomen, kunnen wij niet op. Het is een goed doordacht plan met 30% sociale huurwoningen, waarvan 70% onder de grens voor de huurtoeslag ligt. Er is aandacht voor starters en ouderen, diversiteit en betaalbaarheid. Dit plan zou in de toekomst een voorbeeld kunnen zijn voor tal van andere locaties. Dan bedoel ik het niet als blauwdruk, maar als inspiratiebron.

Daarnaast delen wij de zorgen over de financiering, waarover mevrouw Hoek en ook het CDA spreken. Wij denken dat het heel fijn zal zijn als we regelmatig door het college geïnformeerd worden over de voortgang van het bouwproject.

De heer P. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ook wij zullen het heel kort houden. Wij vinden dit een uitstekend voorstel. Wat ons vooral aanspreekt is het 'revolving fund'. Op deze manier kun je maatschappelijk belangrijke ideeën een steun in de rug geven. Als het goed is, komt het geld te zijner tijd terug.

Onze fractie stelt met klem voor om duidelijke afspraken te maken over termijnen van terugbetalen en de zekerheidsstelling. Verder mag dit instrument wat ons betreft wel vaker worden ingezet.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het volledig ermee eens dat het een heel mooi plan is en dat het geweldig is hoe je een gebied op die manier kunt revitaliseren. Ik heb zojuist echter mijn zorgen uitgesproken over de informatie die ik kreeg. Daarover heb ik nog steeds zorgen. Ik wil wel even noemen wat er nog meer is gezegd.

Ten eerste moet de gemeente er nog over besluiten, maar de provincie kan zelfstandig besluiten. Men denkt dat ze deze voorgestelde middelen nodig hebben, omdat de kosten anderszins niet gedekt zijn. Het is geen goede gedachte om het zo op te lossen. Provincie en gemeente lopen het gezamenlijke risico. Ook maakt men zich grote zorgen over het Landgoed Rijnhuizen. Hier wil men bebouwing toestaan die dwars door het gebied heen snijdt en het park voorgoed aantast. Men vindt dat dit niet mag gebeuren. Dat wilde ik toch even gezegd hebben.

Ik kan op dit moment niet voor het plan stemmen, omdat ik te veel vragen heb en niet ook verantwoordelijk gesteld wil worden voor de eventuele schadeclaim die naar de provincie toe gaat.

De VOORZITTER: Daarmee is de eerste termijn van de Staten afgerond. Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Het voorstel is een nieuwe manier van werken waarin wij een aanjaagfunctie willen hebben. Het is een aanjaagfunctie voor het gebiedsfonds dat vooral ziet op de bovenwijkse voorzieningen. Het is misschien goed nogmaals aan te geven dat de afspraken met de gemeente worden vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst, met daarin heel gedetailleerde afspraken over de voorwaarden waaronder het geld mag worden ingezet, de 'go or no go' na elke fase, de samenwerking en hoe wordt omgegaan met eventuele stagnatie en dergelijke. Daarin wordt ook vastgelegd dat pas nadat alle partijen, dus de marktpartijen en de gemeente, hun bijdrage hebben gestort er wordt verdergegaan. Daarin zit een borging. Dat laat onverlet dat wij uiteraard de vinger aan de pols zullen houden. Mevrouw Ens noemde het al: dan kunnen we hier verbeterlagen voor een volgende keer uit halen.

D66 merkte terecht de duurzaamheid op. Deze opmerking is bijna een open deur. Voor de bovenwijkse voorzieningen worden er geen duurzaamheidsrandvoorwaarden meegegeven. De grootste duurzaamheidswinst in die ontwikkeling valt te behalen uit de gebouwde omgeving. Uiteraard vindt er wel overleg plaats met de corporaties. Zo zijn de eerste 100 woningen in het gebied, dat is Kroon op Jutphaas, nul-op-de-meter woningen.

De twee keer € 325.000 die wij ter beschikking stellen hebben echt betrekking op de bovenwijkse voorzieningen. Indien wij in de toekomst bij transformatie op pandniveau betrokken zijn, wordt duurzaamheid daarin integraal meegenomen, zoals bij al onze andere projecten. Nu gaat het echter vooral over de bovenwijkse voorzieningen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb nog één aanvullende vraag. Dat scheelt misschien een tweede ronde. Wat is het gevolg als de gemeenteraad tegenstemt?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Als de gemeenteraad tegen zou stemmen en het geld niet volgens afspraak stort, zullen wij daarmee niet van start gaan. De afspraak is namelijk dat pas wanneer zowel de gemeente als de marktpartijen het geld hebben gestort, er wordt gestart met de eerste fase. Als er niet gestort is, wordt er niet gestart met de eerste fase.

De VOORZITTER: U zou nog de vraag over de volgorde beantwoorden.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Wanneer de gemeente Nieuwegein het besluit neemt, kan ik u nu niet zeggen. Dat antwoord moet ik u hier nu schuldig blijven. Wij zijn wel de eerste die antwoord geeft. Misschien dat het antwoord op de vraag van mevrouw Hoek daarover duidelijkheid biedt. We gaan pas van start nadat alle partijen, zowel de gemeente als de marktpartijen hun toezeggingen zijn nagekomen.

De VOORZITTER: Dan is dat punt ook helder. Is er behoefte aan een tweede termijn. Dat is niet het geval. Wij komen bij de agendapunten 23 en 24 terug op dit agendapunt.

Statenvoorstel Wijziging subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer provincie Utrecht SVNL.

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het natuur- en landschapsbeheer is een groot goed in deze provincie. Bij de beschouwingen hebben wij het ook veel over de natuur gehad. De volgende keer hebben wij het uitgebreid over de natuursamenhang in natuur- en landschapsbeheer. De VVD vindt dat een heel belangrijk punt. Staatsbosbeheer is nu ook in de gelegenheid om mee te doen. In de inleiding van het statenvoorstel staat dat als Staatsbosbeheer het areaal uitbreidt, het nog meer subsidie zou kunnen krijgen. Ik stel me voor dat als Staatsbosbeheer, of welke deelnemer dan ook, areaal aan het project onttrekt, er dan ook minder subsidie wordt toegekend. Ik zou graag willen dat dit bewaakt wordt, zodat we de juiste oppervlakten in deze projecten honoreren. Is het meer, dan is het prima om extra subsidie toe te kennen, maar is het minder, dan gaan we ook minder subsidie toekennen. Ik bedoel dan minder hectares, om andere associaties te voorkomen. Verder staat de VVD achter deze ontwikkeling. Ik hoop dat zo veel mogelijk samenhang in de natuurontwikkeling ontstaat.

De VOORZITTER: De tweede spreker heeft zich intussen teruggetrokken. Het woord is daarom nu aan de gedeputeerde.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Het kan heel sober bij een voormalig sterstuk. De korte vraag van de VVD-fractie over de SVNL en de relatie met Staatsbosbeheer gaat over meer meters is meer subsidie en minder meters is minder subsidie. U weet dat het systeem zo in elkaar zit dat wij het kritisch bewaken. Ik denk dat de vraag van de heer Germs daarmee beantwoord is. We moeten het overigens volgens deze systematiek zo doen.

De VOORZITTER: Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer GERMS (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nee, ik zou er graag voor gelopen hebben als dit extra zou bijdragen. Ik ben tevreden gesteld. Laten we het maar goed in de gaten houden.

De VOORZITTER: Daarmee is dit agendapunt ook afgehandeld.

Er volgt nu nog een drietal statenvoorstellen waarover een debat volgt. Deze wil ik graag na de dinerpauze behandelen. Ik stel voor om een uur pauze te nemen en om 19.00 uur de vergadering te heropenen. Ik wens u een smakelijke maaltijd. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 17.57 uur tot 19.02 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

Statenvoorstel wijziging Provinciale milieuverordening Utrecht 2013.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Sinds 2013 is de VVD al bezig met het onderwerp varend ontgassen, omdat de besluitvorming in Europa hierover volgens ons te traag gaat. Door een mooie samenwerking van de VVD met GroenLinks, SP en 50Plus ligt er nu een aangepaste provinciale milieuverordening voor ons, waarin onder meer het verbod op varend ontgassen is opgenomen. Dat is een mooi resultaat voor de politiek, maar het is vooral heel fijn voor de omwonenden van met name het Amsterdam-Rijnkanaal. Zij zullen nu eindelijk van de stankoverlast verlost zijn. Verbieden is één punt, maar het handhaven daarvan is volgens ons daaraan onlosmakelijk verbonden. In mijn tijd bij de politie heb ik veel te maken gehad met de politie te water. Dat is een onderdeel met zeer betrouwbare, betrokken en zeer deskundige medewerkers. Als die bij de gedeputeerde aangeven dat zij de handhaving in de reguliere dienstuitvoering kunnen opnemen, dan kunnen wij niet anders dan daarin veel vertrouwen hebben.

Omdat de provincies Zuid-Holland en Brabant het varend ontgassen al verboden hebben, wordt in onze provincie meer ontgast dan in het verleden. Daarom willen wij het verbod het liefst morgen laten ingaan. De samenwerking die door de gedeputeerde is gezocht met de provincie Noord-Holland is echter ook heel belangrijk, omdat daarbij ook gezocht wordt naar de mogelijkheden voor een nieuwe ontgassingsinstallatie. Dat levert ons dus niet alleen een schonere lucht en een plezieriger woonomgeving op, maar ook economische kansen. Wij zijn blij met de antwoorden in de commissie en de memo die de gedeputeerde hierover heeft gestuurd, waarin zij stelt dat het verbod uiterlijk 1 maart 2017 zal ingaan. Omdat deze datum echter niet in het statenvoorstel is opgenomen, gebruiken wij het middel van het amendement om deze datum alsnog formeel opgenomen te krijgen in het statenvoorstel. Dit amendement dien ik mede in namens alle andere partijen in de Staten.

Amendement A33 (alle fracties): inwerkingtreding ontgassing

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op maandag 31 oktober 2016;

gehoord de beraadslagingen bij de behandeling van de voorgestelde wijziging van de Provinciale milieuverordening Utrecht 2013;

besluiten:

de tekst van het besluit op pagina 5/35:

"Artikel II.

Dit besluit treedt in werking op een door Gedeputeerde Staten te bepalen tijdstip met uitzondering van de onderdelen C en D die in werking treden met ingang van de eerste dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad, waarin het wordt bekendgemaakt."

als volgt te wijzigen:

"Artikel II.

Dit besluit treedt op 1 maart 2017 in werking of zoveel eerder als Gedeputeerde Staten besluiten, met uitzondering van de onderdelen C en D die in werking treden met ingang van de eerste dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad, waarin het wordt bekendgemaakt."

De VOORZITTER: Het amendement A33 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. Het amendement kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het zal geen verrassing zijn dat de SP blij is met het verbod op varend ontgassen. Wij hebben hiervoor in het verleden immers nogal fanatiek gepleit. We hebben echter twee kanttekeningen en één suggestie c.q. voorstel. Zo wij hebben begrepen is het nu wel zeker dat de verordening uiterlijk 1 maart ingaat. Dat is een hele verbetering ten opzichte van de oorspronkelijke tekst. Wij zien echter niet in waarom dit niet eerder, bijvoorbeeld per 1 januari, kan

plaatsvinden. We hebben hiervoor verschillende motieven. Ten eerste is er het grote gevaar van benzeen en benzeenhoudende dampen voor de volksgezondheid, kankerverwekkend mutageen en anderszins schadelijke stoffen, welke dat ook mogen zijn. De branche is het al gewend door het verbod op varende ontgassen in Zuid-Holland en Noord-Brabant. De voorlichting hoeft dus niet zo intensief te zijn als wanneer het een geheel onbekende situatie betreft. Door het waterbedeffect wordt er steeds meer varende ontgast in de Utrechtse wateren. Hoe eerder die kankerzooi niet meer in de lucht is, hoe beter. Ik bedoel kankerzooi letterlijk, als geoorloofde samentrekking van kanker en rotzooi. Ik bedoel het niet figuurlijk, want dan zou de voorzitter mij misschien op de vingers getikt hebben voor ongeoorloofd taalgebruik. Na contact met de branche, BNL-Schuttevaer, is ons gebleken dat het midden- en kleinbedrijf zelf ook voor een verbod is. Zij vinden de gezondheid van het personeel te belangrijk om die nog langer in de waagschaal te stellen. Het probleem is echter wel: wie moet het betalen. Zij denken dat je daarvoor de verlader moet aanspreken.

Het tweede punt betreft de handhaving. Wij vinden de controle door de waterpolitie goed, maar onvoldoende. Wij pleiten voor verplaatsbare, gedeeltelijke e-noses, op cruciale plaatsen. We hebben hierover contact gehad met onze collega's in Zuid-Holland en Noord-Brabant. Ons is gebleken dat zelfs bedrijven waarbij nieuwe lading ingenomen wordt zelf e-noses hebben aangeschaft om zich te beschermen tegen het gevaar van de kankerverwekkende dampen, mocht er stiekem in de omgeving ontgast worden. Dan wordt men gewaarschuwd en kunnen ze maatregelen nemen. Noord-Brabant heeft samen met bedrijven, gemeenten en de havens e-noses geplaatst, met veel succes. De schippers hebben de perceptie dat de pakkans groot is en ontgassen daar niet meer. Ze gaan nu naar Rotterdam of de Moerdijk om aan de wal te ontgassen, of zij gaan naar Utrecht of Gelderland om toch varende te ontgassen. Dat is wel wat goedkoper. De kosten vallen reusachtig mee. Een e-nose kost een kleine € 2.000. Zij dragen de kosten samen met de havens, de bedrijven en de gemeenten. Tegelijk met het verbod moet er dus een goede handhaving zijn en moeten er e-noses worden geplaatst. Wij vinden het belangrijk en willen graag weten hoe de gedeputeerde erover denkt.

Ten slotte ons voorstel. Zou het niet slim zijn om in overleg met branche en bedrijven tot een overeenkomst te komen dat de schepen zo veel mogelijk steeds dezelfde lading of stapelbare lading vervoeren. Dan bestaat de noodzaak om te ontgassen helemaal niet meer of veel minder. Ook dit ziet de branche helemaal zitten. Ze willen naar een nieuw logistiek denken. Ook in de andere provincies wordt voorzichtig in deze richting gedacht. In onze visie zou de gedeputeerde hierbij het voortouw moeten nemen. Dan worden we in één klap van navolgers voorlopers en zouden we ook op dit gebied echt een topprovincie zijn.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ook GroenLinks is blij dat GS en gedeputeerde Pennarts dit zo voortvarend hebben aangepakt. Als het aan dit huidige PvdA-VVD-kabinet ligt, moeten we het daarvan niet hebben om maatregelen voor de luchtkwaliteit te verbeteren. Wij zijn heel blij en vinden het moedig van de gedeputeerde dat zij toch heeft doorgepakt en zo verstandig is om hiervoor met andere buurtprovincies op te trekken. Het resultaat is schonere en gezondere lucht. Dat is heel belangrijk voor GroenLinks. In de laatste memo zijn alle puntjes op de i gezet. Dit wordt nog eens bevestigd door dit amendement.

Ik ben heel benieuwd naar de antwoorden van de gedeputeerde op vragen van de SP en of zij hierin heil ziet.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD is ook blij met het voorgenomen verbod op varende ontgassen; dat mag duidelijk zijn. Daarover is al het nodige gezegd. Ik zal daarover niet verder uitweiden.

De wijziging van de provinciale milieuverordening heeft daarnaast tot doel een beperkt aantal activiteiten in de stille kern van de stiltegebieden mogelijk te maken. Stiltegebieden staan echter onder druk en stilte wordt steeds zeldzamer. De Gezondheidsraad waarschuwde al dat bij ongewijzigd beleid in het jaar 2030 ongeveer 30% van het areaal aan stiltegebieden niet meer stil is. Het ligt voor de hand deze gelegenheid aan te grijpen een activiteit juist niet langer toe te staan in onze stiltegebieden, namelijk de jacht. De milieuverordening verbiedt namelijk het gebruik van een airgun en andere zogenaamde knalapparatuur, maar jacht in stiltegebieden is wel toegestaan. Dat is zo onlogisch dat gedeputeerde

Pennarts vorig jaar bij de beantwoording van onze technische vraag over jacht in stiltegebieden dacht dat dit al verboden was. Stiltegebieden behoren stil te zijn en vrij van geknal: vrij logisch. Dit bleek echter helaas niet het geval. Er mag tot op heden volop gejaagd worden in stiltegebieden en daarom dient de PvdD een motie in met als doel de jacht in stiltegebieden te verbieden, wat de mogelijkheid biedt om stiltegebieden te benutten voor pilots met diervriendelijke verjaagmethoden.

Motie M90 (PvdD): geen jacht in stiltegebieden

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van Statenvoorstel wijziging Provinciale milieuverordening Utrecht 2013;

constaterende:

- *dat de wijziging provinciale milieuverordening onder meer tot doel heeft een beperkt aantal activiteiten in de stille kern van de stiltegebieden mogelijk te maken;*
- *dat het voor de hand ligt deze gelegenheid aan te grijpen een tweetal activiteiten juist niet langer onder te brengen in onze stiltegebieden;*
- *dat stiltegebieden een bijzondere waarde hebben: ze zijn een tegenhanger van een steeds drukker wordende leef- en werkomgeving, vergroten de belevingswaarde van een landschap en stellen stilte en rust voor toekomstige generaties veilig;*
- *dat stiltegebieden onder druk staan: het worden er minder en ze worden steeds minder stil;*

overwegende:

- *dat als we waarde hechten aan stiltegebieden maar tegelijkertijd rumoerige activiteiten willen uitbreiden, we rumoer zullen moeten inleveren;*
- *dat de milieuverordening het gebruik van 'een airgun, andere knalapparatuur' en vuurwapens in principe verbiedt, maar voor jacht en beheer hierop een uitzondering maakt;*
- *dat er veel verschillende diervriendelijke alternatieven voor eventuele schadeoverlast voor handen zijn;*
- *dat stiltegebieden een uitstekende locatie vormen voor het inzetten van diervriendelijke pilots voor gewasbescherming;*
- *dat de Gezondheidsraad in 2006 waarschuwde dat bij ongewijzigd beleid in 2030 ongeveer 30% van het areaal aan stiltegebieden niet meer stil zal zijn;*

verzoeken het college van GS om:

- *eer te bezorgen aan de term 'stiltegebieden' en de mogelijkheid tot hobbyjacht niet toe te staan in de Utrechtse stiltegebieden;*
- *in lijn daarmee tevens geen jacht in het kader van populatiebeheer en schadebestrijding toe te staan in de Utrechtse stiltegebieden;*
- *de stiltegebieden te benutten om pilots met diervriendelijke verjaagmethoden ten uitvoer te brengen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M90 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ten eerste meld ik dat 50Plus ook heel blij is dat de afspraken over ontgassing nu rond zijn. Vijf jaar geleden ben ik hierover al begonnen bij gedeputeerde Ralph de Vries. We hebben het er maanden en jaren over gehad. Gelukkig heeft mevrouw Pennarts dit voortvarend opgepakt, met dit resultaat. We zijn heel blij, helemaal als dan ook nog de snuffelpalen oftewel de e-noses geplaatst worden. Het grootste deel van het Amsterdam-Rijnkanaal gaat toch langs Stichtse Vecht. Zoals u weet heb ik een zwak voor Stichtse Vecht. Ik zal niet zeggen waarom dat zo is. We kunnen daar ook iedereen blij maken en informeren met: hoera.

Vanmiddag had ik het over de stiltegebieden. Vanmiddag kwam het bericht op RTV Utrecht dat de Rekenkamer de conclusie heeft getrokken dat de stiltegebieden in de afgelopen jaren zeer zijn afgenomen. De Rekenkamer adviseert de provincie nu om na te denken over de toekomst van stiltegebieden. Daarop wil ik heel graag een reactie vernemen van de gedeputeerde. Hoe ziet zij dit? Hoe gaan we er voor zorgen dat we borgen wat we hebben, zodat de stiltegebieden niet verder verminderd worden.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat hebben we samen toch maar mooi voor elkaar gekregen. Zo kun je volgens mij toch wel stellen. Daarvan getuigt ook dit amendement, waarin nog even de puntjes op de i worden gezet voor de ingangsdatum van de regelgeving rondom het varend ontgassen. Het is een mooie actie geweest, in samenspraak met Provinciale Staten, die alle ruimte hebben geboden om er invulling aan te geven. Provinciale Staten hadden ook een goed gevoel voor dat wat draagvlak heeft. Niet alleen in de provincie Utrecht is er politiek draagvlak voor deze extra verordening ten aanzien van het varend ontgassen, de Utrechtse activiteit heeft ook een beweging teweeggebracht bij andere provincies. We zijn met elkaar wel van mening dat een totale en nationale regelgeving het meest optimaal zou zijn. In feite is Europese regelgeving het meest optimaal. Dan kun je namelijk echt een convenant sluiten en het principe van 'de vervuiler betaalt' echt goed handen en voeten geven. We weten allemaal echter dat dit nog wel wat voeten in de aarde heeft. Het zal zo'n twee, drie jaar verder zijn voordat we dat goed geregeld hebben. Waarom zou je wachten als je het ook regionaal kunt regelen? Zo was de gedachte hier in Provinciale Staten. Ik ben u erkentelijk voor de ruimte die ik heb gekregen om dit te doen regelen. Daarin zijn we hand in hand opgetrokken met de provincie Noord-Holland.

Dat brengt ons bij het voorstel. Het is met u besproken, maar niet in het besluit vastgelegd. Nu is het wel geregeld met dit amendement om, als Noord-Holland ook zo ver is, gezamenlijk deze regel te implementeren. Dat is voor de sector het meest werkbaar. Zojuist werd door de SP het waterbedeffect al benoemd. Het werkt al in Zuid-Holland, het werkt al in Brabant. Je ziet dan dat schepen niet daar hun ruimen ontgassen, maar dat dit in Utrecht of een van de andere regio's gebeurt. Zouden wij in Utrecht voor dezelfde aanpak kiezen, dan schuiven we het probleem door naar Noord-Holland. Het voorstel is om nog een paar maanden de tijd te nemen om samen de maatregelen te nemen. Dan maken we het ook voor de markt aantrekkelijker, omdat er anders langs een heel lange route op het Amsterdam-Rijnkanaal weinig mogelijkheden zijn om de ontgassingsinstallaties op dat moment klaar te hebben. Dat is namelijk het mooie van deze regelgeving: de sector is er niet afkerig van. Dat is net bevestigd. Men weet dat het gevaarlijk is voor de medewerkers. Het legt ook meer druk op het feit dat je ladingen met een beetje bedachtzaamheid te organiseren en te stapelen ontgassen een stuk minder nodig zal zijn. Zodra je namelijk dezelfde lading blijft vervoeren, hoef je niet te ontgassen. Pas als je veel wisselt van lading, is het ontgassen noodzakelijk. Het geeft een druk op de sector om dat soort zaken goed te regelen. Dat is de reden dat ik graag instem met dit statenbreed gesteunde amendement om de ingangsdatum vast te klikken op 1 maart. Dat doen we in overleg met Noord-Holland het moment dat ook de provincie klaar is met de interne procedure. We zien nu al dat er in Flevoland, Gelderland en Zeeland gekeken wordt hoe wij het hier aanpakken en dat er ook daar stappen worden gezet om regionale afspraken te maken over ontgassen. Hiermee zetten wij een mooie eerste stap in de interregionale ontwikkeling.

Er zijn een paar vragen gesteld door de fractie van de SP. Zij vraagt of het niet eerder kan. Ik hoop dat ik op die vraag naar tevredenheid een antwoord heb gegeven. De andere vraag was waarom er geen e-noses kunnen worden gebruikt. Het niet gebruiken van e-noses is geen onwelwillendheid. Van de waterpolitie, die de handhaving voor deze verordening doet, hebben wij aangegeven gekregen dat zij andere monitoringinstrumenten, dus andere apparatuur om te monitoren hebben dan e-noses. We beginnen daarom met de meetmethoden van de waterpolitie. We zullen ook dat monitoren en bekijken of e-noses nodig zijn. Vooralsnog is dat signaal echter niet gegeven. Dan is het ook niet nodig om die stap te zetten. Het is geen afwijzing van een handhavingsmogelijkheid. Als het nodig is of als blijkt dat er wel behoefte aan is, zullen we daartoe overgaan.

De laatste suggestie was om schepen dezelfde lading te laten vervoeren. Dat is een terechte suggestie. Dat zou zo de gedachtegang moeten zijn in de binnenscheepvaart. Deze maatregel zal er als neveneffect voor zorgen dat men beter nadenkt over welke ladingen men op elkaar laat volgen, om op die manier het ontgassen minder vaak nodig te hebben.

De heer VAN REENEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik hoorde de heer Bosman zeggen dat er in de provincies Zuid-Holland en Brabant al heel goede ervaringen mee zijn. Zou de gedeputeerde die ervaringen willen onderzoeken en willen bekijken wat zij hebben gedaan, wat hun inzet is geweest, wat de resultaten daarvan zijn en hoe daarop door de branche wordt gereageerd? Dan zijn we wel een stap verder dan wanneer we alleen maar zeggen dat wij de ervaringen van de waterpolitie afwachten. Overigens heb ik, zoals ik net zei, veel vertrouwen in de waterpolitie.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat klopt. De heer Van Reenen was heel positief over de waterpolitie: hij heeft vertrouwen in de handhavingsrol die de waterpolitie opneemt. Wij zijn er ook heel positief over. We hebben het onderwerp besproken met de waterpolitie. Wij hebben gevraagd of het nodig is om het fenomeen e-noses in te zetten. Er is eerder over gesproken in de commissie dat die optie van de snuffelaars signalen te detecteren. Het kan zijn dat het in Zuid-Holland en in Brabant meer in de havens, dus bij stilstaande locaties gebruikt wordt. Utrecht is een doorgangsgebied. Dat kan het verschil maken. Wij hebben bij de waterpolitie gecheckt of dit een voorziening is die nodig is voor de handhaving. Er is gezegd dat het vooralsnog niet nodig is. Zij meten en controleren dat op een andere wijze. Ik ben beslist niet afkerig van het inzetten van de mogelijkheid. Het lijkt me echter logisch dat we het doen in overleg met de waterpolitie. Ik kan dat desgevraagd nogmaals bevestigen. Bij het uitvoeren van de handhavingsstrategie hebben we rekening gehouden met dit soort opties. Die bleken niet nodig te zijn.

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb contact gehad met onze mensen in Zuid-Holland en Noord-Brabant en de gedeputeerden daar. Zij zeggen dat hun ervaring is dat sinds ze die e-noses inzetten, hetzij op vaste plaatsen, hetzij variabel, de scheepvaart de pakkans zodanig groot acht, dat men liever bij ons varend gaat ontgassen of dat men toch naar de ontgassingsinstallaties gaat. Dat kost dan natuurlijk een paar cent. Varend ontgassen is misschien wel goedkoper. Zij zeggen dus dat e-noses heel goed inzetbaar en het plaatsen praktisch heel verstandig is. Daarom willen wij daarvoor een motie indienen om onderzoek te doen, het liefst natuurlijk naar Noord-Brabant en Zuid-Holland, naar de plaatsing van e-noses op cruciale plekken.

De VOORZITTER: Ik begrijp dat u nu uw tweede termijn hebt gebruikt.

De heer BOSMAN (SP): Nee, nee. (Hilariteit)

De VOORZITTER: Daar leek het wel op. Hebt u een vraag?

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! De vraag is dan: ...

De VOORZITTER: Wat vindt u ervan?

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Daarop geef ik graag antwoord. Ik begrijp het standpunt van de heer Bosman wel als hij zegt dat het in Zuid-Holland en Brabant is verboden en dat die schepen daarom deze kant op komen. Dat is het vermaledijde waterbedeffect waarover wij het vaker hebben gehad. Ik wil eigenlijk geen motie van u hebben. Ik vind het gewoon jammer dat wij dit voorstel te veel bezwaren met moties. Als u wilt dat ik voor u nogmaals uitzoek waarom wij hier in de Utrechtse regio geen e-noses inzetten, dan krijgt u daarop van mij nog een specifiek antwoord. Dat wil ik graag doen, want u heeft mij, samen met anderen, gesteund in deze beweging. Als u behoefte heeft aan die informatie, dan krijgt u van mij die informatie.

De heer BOSMAN (SP): Als u toezegt dat onderzoek te doen richting Zuid-Holland en Noord-Brabant en dat dit naar de waterpolitie wordt uitgedragen, dan vinden wij dat best. Dan zullen wij en de VVD deze motie niet indienen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat zou ik graag zien, want ik vind het jammer als wij dit voorstel bezwaren met te veel moties. Ik verzeker u dat ik het heb uitgezocht. Er bestaat geen onwil ten opzichte van het inzetten van e-noses. De situatie in het Utrechtse is anders dan die in het Zuid-Hollandse. U krijgt van mij alle informatie die ten grondslag ligt aan onze afwegingen. Mocht u daarover een ander idee hebben, dan kunnen we daarover altijd nog met elkaar spreken. Het gaat er mij om dat wij hier een prachtige verordening krijgen, waarmee wij het varend ontgassen aanpakken. Aanvullende informatie wordt altijd geleverd. Dat doe ik graag voor u, zonder dat ik daarvoor een motie nodig heb.

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde. Dan blijft toch nog één vraag liggen. Zou u niet het voortouw willen nemen om te overleggen met de branche, met de verladers en met de schippers, over de nieuwe logistiek. Ze zitten namelijk een beetje op elkaar te wachten. Ze willen best afspraken maken om zo veel mogelijk dezelfde lading te vervoeren, of zoals zij dat noemen: stapelbare lading, dat betekent lading die elkaar niet bijt. Dan hoeft er tussendoor niet ontgast te worden. Als u het voortouw zou kunnen nemen om die jongens en meiden bij elkaar te krijgen om hen zo ver te krijgen, dan zijn we al een heel eind.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Voor zo ver ik dat geloofwaardig kan doen; dat is wel mijn kanttekening. De sector zelf gaat daarover. Er wordt heel gemakkelijk ontgast. Als je benzeen van Esso laadt en daarna van Shell, dan zegt Shell dat hij niet wil dat zijn benzeen in de spullen van Esso komt. Er wordt heel gemakkelijk ontgast. Daaraan komt natuurlijk een einde op het moment dat het ontgassen wordt aangepakt en men er een boete voor krijgt. Dat is het best regulerende principe. De sector weet prima wat er aan de hand is. Om die reden, zoals u zelf zei, is de sector content dat wij deze maatregel nemen. Ik zou het varend ontgassen nog eens via de Europese portefeuille aan de orde kunnen brengen. We hebben contacten met de brancheorganisatie. Ik onderzoek hoe wij dat op een geloofwaardige manier kunnen doen die toegevoegde waarde heeft. De sector weet namelijk prima wat hem te doen staat.

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Men zit echter allemaal naar elkaar te kijken en men doet niets. Dat is het punt.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is de reden dat wij provinciaal zeggen dat wij doorpakken en dat wij met onze eigen regionale verordeningen beginnen.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor de uitgebreide beantwoording, ook op deze laatste vraag van de SP. Daarover zijn wij heel tevreden. Ik wil nog een allerlaatste puntje op de i zetten over de tekst van het amendement. Er staat namelijk een taalfout in. Als wij met z'n allen een amendement indienen en ondertekenen, moet de tekst wel adequaat en correct zijn. In de op een na laatste zin staat: "met ingang van de eerste van de eerste dag na de datum van uitgifte". Ik verzoek iedereen van "van de eerste" weg te strepen. Kan dit officieel geregeld worden, zodat er geen 49 nieuwe kopietjes uitgedeeld hoeven te worden?

De VOORZITTER: Dank u wel. Als iedereen die correctie in zijn of haar eigen kopietje aanbrengt, zullen wij die aanbrengen in het exemplaar dat hier ligt. Ik kan u melden dat dit al gebeurd is. Ik neem aan dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben de stiltegebieden vergeten. Neemt u mij niet kwalijk. Ik was zo opgetogen dat wij over het varend ontgassen hebben gesproken, dat ik de stiltegebieden ben vergeten. Zo werkt dat natuurlijk niet. De PvdD vroeg of er in de stiltegebieden jachtactiviteiten verboden kunnen worden. Dat is niet het geval. Stiltegebieden zijn er wel, maar bepaalde eigen activiteiten vinden daar plaats. Ook de landbouwactiviteiten zijn daar niet verbo-

den. Als het gaat over jacht spreken we in een ander verband over de vraag of er wel of geen sprake kan zijn van jacht. De stiltegebieden zijn daarvoor niet de geëigende plekken. Ik kan niet specifiek voor stiltegebieden de jachtactiviteiten regelen. U heeft daarover op een ander moment en in een ander verband kunnen spreken. Het is gelijkgetrokken en dus gelijkwaardig aan andere activiteiten, zoals die van de landbouw. Ondanks dat iets een stiltegebied is, kan de landbouw gewoon doorgaan. De bescherming van het stiltegebied zit erin dat wij een aantal activiteiten, zoals feesten en vuurwerk, niet toestaan op die locaties.

Mevrouw ARISSSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Dat verbaast ons enigszins. In de nieuwe memo van 1 december 2015 staat namelijk: "De provinciale milieuverordening bevat een verbod op het gebruik van een vuurwapen in een stiltegebied. Er is echter een vrijstelling voor het gebruik van een vuurwapen in het kader van de Flora- en faunawet, met inachtneming van de daarin gestelde voorschriften opgenomen". Als u dit schrap, lijkt mij dat goed. Het is maar een suggestie.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De suggestie is mij helder. Ik begrijp ook heel goed dat de PvdD pleit voor die suggestie in het kader van deze verordening op de stiltegebieden. Feitelijk voeren we dan een andere discussie. In stiltegebieden is een aantal dingen niet en een aantal dingen wel mogelijk. Ik weet dat u het betreurt, maar jacht hoort niet bij de dingen die daar niet zijn toegestaan. Het is een analogie van wat ik u zojuist uitlegde over activiteiten rondom de landbouw die ook in stiltegebieden kunnen plaatsvinden.

Er is nog een reactie gevraagd op de onderzoeken van de Rekenkamer. Zij heeft een website gelanceerd die zeer aanbevelenswaardig is. De website heet stilteinderandstad.nl. Daarop staat voor alle provincies in de Randstad hoe wordt omgegaan met stiltegebieden, hoeveel er per provincie zijn, hoeveel hectare die bemeten, hoe de bescherming daarvan is en hoe de provincies daarmee omgaan. 50Plus vroeg mij hoe de provincie Utrecht omgaat met de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer over de stiltegebieden. Wij hebben een reactie gegeven op die aanbevelingen. Als het goed is, heeft die reactie u bereikt. Het gaat om drie varianten: loslaten, behouden of benutten. Behouden doen wij zeker en in het kader van benutten onderzoeken wij wat er mogelijk is rondom de stiltegebieden. Dit kan te maken hebben met recreatie, met routes en paden, met het wijzen van ondernemers op de bijzondere waarde van het gebied waarin zij bijvoorbeeld met hun horecagelegenheid zijn gevestigd. Wij onderzoeken dus wat er mogelijk is in het kader van benutten. Ik heb daarvan een aardig voorbeeld. Voor de Stichting Groene Hart is er een subsidie, samen met andere provincies, voor een fototentoonstelling over de sier en de uitstraling van stiltegebieden. Dat wordt een reizende tentoonstelling die ook in onze provincie te zien zal zijn. Dat is een van de manieren waarop wij de waarde en de toegevoegde waarde van stiltegebieden willen benutten en bekend willen maken.

De VOORZITTER: Er wordt geen gebruik gemaakt van de tweede termijn? Dat is het geval. Daarmee is dit agendapunt afgerond.

Statenvoorstel Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019.

Mevrouw VAESSEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben de Agenda Recreatie en Toerisme met aandacht bekeken. Complimenten voor degenen die hem hebben opgesteld. Wij vinden dat het echt een heel mooi stuk is geworden. Wij denken ook dat het heel belangrijk is dat recreatie en toerisme nu samengepakt worden, omdat ze toch heel vaak elkaar tegenkomen. Daarnaast staan wij er ook achter om de provincie Utrecht echt als merk neer te zetten. We denken dat de Tour de France van vorig jaar onze provincie echt op de kaart heeft gezet. Je wilt rendement houden uit de investeringen die toen zijn gedaan. Het is belangrijk daarop nu door te pakken.

Wel heb ik nog een aantal vragen. Enerzijds wordt er gesproken over innovatief toeristisch ondernemerschap, waarbij je in de natuurgebieden gaat kijken naar mogelijkheden om ondernemerschap mogelijk te maken met behoud van de natuurwaarden. Misschien kun je samen met ondernemers kijken of zij zelf kunnen investeren in beheer en onderhoud van parken en zou je zelfs een verbetering van de

natuurwaarden kunnen krijgen. We zijn heel benieuwd hoe de provincie daaraan handen en voeten gaat geven.

Ten tweede hebben wij nog vraagtekens bij de transitie van de recreatieschappen. Er staat heel duidelijk vermeld dat het geen bezuinigingsoperatie is, maar een efficiëntieslag. Misschien ben ik echter een beperkt denker. Ik denk dat als je het efficiënter gaat doen, je dan heel vaak geld overhoudt. Ik denk dus dat dit wel met minder geld kan. Dat levert weer een voordelige positie op. Verder merk ik dat bij de opheffing van het recreatieschap voor Stichtse Rijnlanden, Kromme Rijn en Heuvelrug het nog wel een probleem is en dat de voortgang lastig is. Daar wordt het recreatieschap echt opgeheven, dus alle parken daarin moeten over naar een nieuwe exploitant. Dat kost erg veel tijd. Ik vraag mij af in hoeverre de aandacht voor het tijdpad van de transitie van de recreatieschappen goed gewogen wordt.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de Voorzitter! De fractie van D66 is content met de voorgestelde Agenda Recreatie en Toerisme voor de komende periode. Wij ondersteunen de vijf geformuleerde opgaven die ons bestuur zich voor deze periode stelt. We zijn ook tevreden met de concrete werkagenda's die voor deze opgaven zijn uitgewerkt. We vinden het belangrijk dat de uitgangspunten die in de agenda worden gehanteerd helemaal kloppen, maar wij vragen daarbij wel extra aandacht voor het niet te gemakkelijk over één kam scheren van recreatie en toerisme. Ik zal daarover straks iets meer zeggen.

We zouden D66 niet zijn als we bij deze agenda niet een aantal kritische op- en aanmerkingen zouden willen plaatsen. Bij de werkagenda voor het versterken van het merk Provincie Utrecht is ons de strategie volstrekt helder. Wij staan daar echt achter. We vragen ons echter wel af wie van de provincie de strategie daadwerkelijk gaat uitvoeren. Is hiervoor voldoende mankracht en geld beschikbaar? Het geld waarschijnlijk wel. Het is € 1.500.000 voor de hele periode. De antwoorden in de commissievergadering hebben ons – en in elk geval mij – er net onvoldoende van overtuigd dat dit daadwerkelijk het geval is waar het gaat om het aantal en de kwaliteit van de beschikbare medewerkers. Hoe goed je strategie ook is, deze staat of valt met de mogelijkheid om deze goed te kunnen uitvoeren.

Mijn tweede opmerking. Bij het bevorderen van het innovatief toeristisch ondernemerschap waarvoor wij nadrukkelijk voor de naar onze mening te rooskleurig voorgestelde verwachtingen. Zolang het gaat om internationaal en zakelijk toerisme, zal het heel goed mogelijk zijn de markt zijn werk te laten doen. Ondernemers in die branche zullen hun eigen broek kunnen ophouden. Zo gauw het echter om de laagdrempelige recreatieve voorzieningen voor de eigen inwoners van de provincie gaat, is het nog maar de vraag of dit zonder financiële ondersteuning kan. Met andere woorden: kunnen we van die ondernemers verwachten dat zij in voldoende mate kunnen bijdragen aan de kosten van het beheer en het onderhoud van de terreinen? Dit is een extra opmerking over recreatie en toerisme en het verschil daartussen.

Als laatste vragen wij extra aandacht voor de zorgvuldigheid waarmee wordt getracht de nog bestaande recreatieschappen om te vormen. We kunnen ons niet helemaal aan de indruk onttrekken dat de voorgenomen transitie erg van bovenaf lijkt te zijn opgelegd. Dat zal de relatie met de recreatieschappen wellicht onder druk kunnen zetten en in het slechtste geval de toegang tot en het beheer en onderhoud van de terreinen nadelig beïnvloeden.

Desalniettemin, zoals ik al opmerkte, kan D66, met inachtneming van wat ik zojuist heb opgemerkt, deze agenda van harte ondersteunen. Wij bedanken iedere medewerker die hieraan heeft bijgedragen voor de zorgvuldige en prettig leesbare nota.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het CDA kan zich vinden in de Agenda Recreatie en Toerisme. Wel hebben wij in de commissievergadering aangegeven dat we wel van mening zijn dat er te weinig aandacht is voor het Groene Hart. Dat bleek afgelopen zomer uit onderzoek van de Universiteit Wageningen. Door versplintering en gebrek aan samenwerking wordt het merk Groene Hart nog te weinig benut en gepromoot. Wij zien hierin juist een kans voor de provincie om haar rol als verbinder op te pakken.

De gedeputeerde heeft in de commissievergadering toegezegd deze rol graag te willen oppakken, maar gaf daarbij aan dat in het verleden de voorttrekkersrol altijd bij de provincie Zuid-Holland lag. Wij kunnen de conclusie trekken dat dat niet meer werkt en dat wij nu die rol moeten gaan pakken. Daarom ben ik wel benieuwd of de gedeputeerde al concrete stappen kan melden. Zo niet, wanneer dan wel? Dit is wel een heikel punt.

Voor de rest kunnen wij ons vinden in de agenda. Wij zullen deze dan ook van harte steunen.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het is goed dat recreatie en toerisme nu aan elkaar zijn gekoppeld. In het stuk komen veel positieve zaken aan de orde. We hebben echter toch een paar punten die wij als PvdA aan de orde willen stellen, want daarvoor is toch wat aandacht nodig.

Allereerst bereikbaarheid versus de rust voor de natuur. Ik heb het dan over de bereikbaarheid qua beleving en niet die qua mobiliteit. Ik haal het voorbeeld van de vliegbasis Soesterberg aan. Er was door Defensie een hek omheen gezet. Op het moment dat het weg ging, was iedereen heel blij, omdat men het terrein kon beleven. Toen kwam echter ineens Utrechts Landschap om de hoek kijken en leek er een natuurlijk hek omheen te zetten, waardoor je er als mens niet van zou kunnen genieten. Gelukkig is het anders gelopen en kunnen we in bepaalde delen nu wel komen. Er zijn nieuwe routes aangelegd; er zijn fietspaden en wandelroutes aangelegd. Er is discussie over de vraag hoe je omgaat met gebieden die moeilijk te bereiken zijn. Bij de vliegbasis was er alle ruimte om er asfalt neer te leggen, maar bij moeilijk bereikbare gebieden zul je toch moeten kijken naar de mogelijkheden van natuurlijke wandelpaden of fietsroutes, waarbij je misschien op bepaalde plekken met de auto ernaartoe kunt rijden en je die mogelijkheid toch weghaalt, zodat je juist de OV-fiets kunt inzetten en de mensen op die manier de plekken kunnen bezoeken. Dan kunnen ze genieten van de natuur die daar aanwezig is. Bent u bereid dit punt mee te nemen in het recreatieve hoofdnetwerk?

Het is goed om te lezen dat de recreatiesector bijdraagt aan de versterking van natuur, landschap en erfgoed. De vraag is echter: hoe? In de commissie is geantwoord dat pacht, huur en dat soort zaken aan de orde zijn om bij te dragen voor ondernemers. Dat schiet echter net te kort. Eigenlijk wil je dat wij ook de mouwen opstropen en zelf aan het beheer werken, zoals net aan de orde is geweest, plannen bedenken en zelf aan de slag gaan. Op het moment dat iemand een horecagelegenheid of zoiets wil starten, moet je dit soort elementen daarin meenemen. De bijdragen van huur en pacht spreken voor zich, maar dat zie ik niet als een echte bijdrage.

In het verlengde hiervan wil ik het hebben over het gedachtegoed om het recreatieaanbod gratis of tegen weinig kosten toegankelijk te maken. De PvdA deelt dit zeker. Wij plaatsen echter vraagtekens bij de aanpak. Transitie en het ontbinden van recreatieschappen heeft gevolgen voor beheer en onderhoud. Dat is ook al door collega's aan de orde gesteld. Het probleem is wie straks die rol gaat vervullen. De gemeente of het routebureau? Of gaat de provincie hierin ineens wel een belangrijke rol spelen? Wij zijn bang dat het straks tussen wal en schip raakt en dat daardoor verpaupering kan ontstaan van mooie natuur. Dat willen we allemaal niet. Ik ben benieuwd of u straks bij de beantwoording de zorgen die wij hierover hebben kunt wegnemen.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik weet niet of het u net is opgevallen, maar ik heb momenteel een blauw oog en krassen over mijn neus. Dat komt omdat er een braamtak tegen mijn gezicht aan kwam. Dat heeft mij extra gesterkt om hier dit punt naar voren te brengen, namelijk het punt van de routes en paden die allemaal heel mooi zijn ontwikkeld om heel veel toeristen in onze provincie tevreden te stellen en uitgaven te laten doen in hotels, winkels en musea. Het is nog niet duidelijk wie die routes en paden gaat onderhouden. Zeker voor wat betreft het schap dat opgeheven gaat worden, maar ook op andere gebieden is dit onduidelijk. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren. Wij zouden het heel goed vinden als we uit de inkomsten die wij zullen ontvangen of nu al ontvangen vanuit toerisme en recreatie de routes en paden kunnen gaan onderhouden. Daarbij sluit ik mij aan bij de eerdere sprekers, want wij vinden echt dat de inkomsten vanuit het toerisme en recreatie gebruikt moeten worden om onderhoud te plegen. Hierover dien ik een amendement in:

Amendement A34 (SP): goed onderhoud is niet gratis.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Agenda recreatie en toerisme 2016 – 2019;

overwegende:

- *dat provincie Utrecht fietsbruggen, fietspaden en wandelpaden aanlegt en verbindt om horeca-ondernemers en cultureel erfgoed (TOP's) voor het grote publiek (tot aan China) bereikbaar te maken;*
- *dat de provincie zich nu ook gaat inzetten voor meer bekendheid en digitale bereikbaarheid van de TOP's en de routes;*
- *dat het nog onzeker is wie deze routes en paden gaat onderhouden in het op te heffen recreatieschap UHVK;*
- *dat slecht onderhoud gevaarlijk kan zijn;*
- *dat goed onderhoud VMBO- en MBO-werk is;*

besluiten:

de passage op bladzijde 33:

"Na de fysieke investeringen in de TOP's, leggen we nadruk op een goede digitale ontsluiting, verbeteren we de bekendheid en stimuleren we het gebruik. We meten het gebruik (bezoekvolume, waardering) van de TOP's."

aan te vullen met:

"In ruil voor deze inspanningen zullen wij ondernemers en gemeenten een redelijke vergoeding vragen voor het onderhoud van de fiets- en wandelpaden. Deze vergoeding kunnen zij halen uit de extra inkomsten van toerisme en recreatie."

Graag wil ik ook nog iets zeggen over het opheffen van het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug Kromme Rijn Vallei. Waarom is dat gebeurd? Het zou allemaal beter en efficiënter worden. Gemeenten zouden alleen nog maar hoeven te zorgen voor de gebieden waar de meeste inwoners vanuit hun gemeente naartoe gaan. Het zou gaan om meer betrokkenheid bij en betere zorg voor die gebieden. Nu blijkt dat een aantal gemeentebesturen niet thuis geeft nu het schap wordt opgeheven. Wij vinden dat laagdrempelige recreatie een publieke voorziening is. Wij vinden dat de inwoners van die gemeenten inspraak moeten kunnen hebben in wat er gebeurt met die recreatiegebieden waar de inwoners graag en vaak naartoe gaan. Vandaar dat wij hierover een motie indienen.

Motie M91 (SP): recreatie en democratie.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter bespreking van de Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019;

constaterende:

- *dat de Recreatieschappen UHKV en Vinkeveense Plassen opgeheven worden;*
- *dat onduidelijk is of, door wie en hoe een aantal recreatieterreinen in de toekomst nog onderhouden gaat worden;*

overwegende:

- *dat een aantal inwoners van onze provincie nu geen zeggenschap heeft over wat er gaat gebeuren met hun favoriete recreatiegebieden;*
- *dit komt omdat een aantal terreinen niet eerst in handen komt van de gemeente maar meteen verkocht wordt;*

spreken als hun mening uit:

dat de inwoners stemrecht moeten hebben over de toekomst van publieke voorzieningen als recreatiegebieden;

verzoeken het college van GS:

- *gemeenten eerstverantwoordelijk te stellen voor het beheer van 1 of meer recreatieterreinen in hun omgeving, zodat inwoners binnen die gemeenten kunnen meebeslissen over de toekomst van de verschillende terreinen;*
- *hiervoor als provincie faciliterend, bemiddelend en sturend op te treden.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: Het amendement A34 en de motie M91 zijn voldoende ondertekend en maken deel uit van de beraadslaging. Ze kunnen worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw BOELHOUWER (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! In de commissie is uitgebreid gesproken over deze agenda. Op de vraag van GroenLinks of de bruisende Utrechtse cultuur hierin een wat prominentere plek zou kunnen krijgen, waren wij blij met het antwoord van de gedeputeerde dat de Utrechtse cultuur de basis en de content is en dat deze nota er onder andere voor dient dit aan de man te brengen en de vijf opgaven met volle overtuiging te gaan uitvoeren: merk versterken, naamsbekendheid van onze iconen richting toeristen en recreanten – zelfs tot in China – ook ondernemers en talloze organisaties zijn betrokken. GroenLinks is blij met deze agenda.

Graag willen wij echter ook het volgende onder de aandacht brengen. Jonge Utrechtse inwoners en scholieren hebben ook ideeën. Tijdens de voorronde van het Nationaal Jeugddebat van afgelopen woensdag, hier in deze statenzaal, waarbij enkele collega's aanwezig waren, kwamen jongeren met een oplossing voor het probleem dat zij veel te weinig kennis van onze eigen Utrechtse cultuur dicht bij huis hebben. Ze gaven ook aan dat ze die cultuur heel interessant vinden. Daardoor was ik aangenaam getroffen. Wij denken dat het verstandig is om, voordat deze jongeren gaan backpacken en straks meer weten van bijvoorbeeld de Chinese muur, ook kennis hebben over onze Utrechtse cultuur. Zij hebben ideeën om dit aan te pakken, bijvoorbeeld door een wedstrijd. Het is maar een voorbeeld. Is GS bereid met deze jongeren in gesprek te gaan, te luisteren naar hun ideeën en te kijken naar waar dat in deze agenda een plek kan krijgen? Ik vraag dit juist in het kader van deze Agenda Toerisme en Recreatie en niet in het kader van cultuur. Ook hier zien wij namelijk cultuur als de drager en de inhoud. Het gaat om het bereiken van de consument en om het aan de jonge man en vrouw brengen ervan. De enorme hoeveelheid kanalen waarover in de agenda wordt gesproken bereiken hen niet. Ook daarover hebben zij goede ideeën als cultuurconsumenten en toekomstige cultuurambassadeurs. Wij denken dat dit ook enorm kan helpen voor de inwoners om het draagvlak voor een toestroom aan toeristen en recreanten te verhogen. Ik ben heel benieuwd of GS op dit verzoek wil ingaan. We hebben de jongeren daarover natuurlijk geen toezeggingen kunnen doen. We hebben wel gezegd dat wij dit met u zullen bespreken. Dat zullen we ook met andere daartoe geëigende organisaties gaan doen.

Mevrouw DE HAAN (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! De provincie Utrecht: een sterk merk. Voor eigen inwoners en toeristen een aantrekkelijk gevarieerd landschap, veel natuurgebieden met recreatieve voorzieningen, historisch erfgoed en eeuwenoude binnensteden. Complimenten voor de uitvoeringsagenda Recreatie en Toerisme, met de vijf opgaven voor verbinding van recreatie en toerisme aan andere beleidsterreinen: duurzaamheid, fietsen, cultuur, vitaal platteland en nog een aantal andere punten, voor het investeren in digitale informatievoorziening en voor het nemen van de 'lead' in de oprichting van het routebureau, met als doel meer samenhang tussen het wandelroute- en het fietsroutenetwerk, waardoor in figuurlijke zin wandel- en fietsbelangen minder zullen botsen dan nu wel eens het geval is. Daarnaast is er de inzet van de recreatieloods.

We kraken echter een aantal kritische noten. Het blijft ons toch wel bevreemden dat recreatie en toerisme als één domein toch verdeeld zijn over twee gedeputeerden. Overigens gaat het eigenlijk over drie gedeputeerden. De heer Krol is namelijk verantwoordelijk voor het Groene Hart. Nu we het toch over het Groene Hart hebben: wij willen graag meer aandacht voor het Groene Hart. Die mening delen wij met het CDA. Provinciale projecten cirkelen erg rond de Utrechtse Heuvelrug, terwijl we het Groene Hart overlaten aan een minder duidelijk regisserende stuurgroep. Wat is er in de afgelopen twintig jaar gerealiseerd in het kader van de Groene Hart-ambitie? Deze agenda, waarin wordt gesproken over een rol van verbinder, biedt voor ons gevoel de kans voor de provincie om die rol te pakken

en het Groene Hart een hand te reiken. Dat sluit naadloos aan bij wat gedeputeerde Pennarts zei tijdens de commissievergadering, namelijk dat er geconstateerd is dat de sturing verbeterd moet worden. Graag ontvangen wij op dit punt een bevestiging van de gedeputeerde. Wij vonden de notulen qua tekst namelijk wel wat omvloerst. Natuurlijk memoreren we hier ook de opmerking dat de Oude Hollandse Waterlinie hierin iets zou kunnen zijn om de verbinding te faciliteren. Dat klinkt ons uiteraard als muziek in de oren.

Nog even aandacht voor recreatie rond de stad. Het gaat rond de stad Utrecht namelijk heel traag. De recreatieopgave ligt er, maar de middelen zijn op. Kan de gedeputeerde alvast een tipje van de sluier oplichten omtrent het nieuw leven inblazen daarvan en de zoektocht naar nieuwe financieringsmogelijkheden?

Tot slot – het is al vaker gememoreerd – de beschikbare gratis natuur. De agenda neemt als uitgangspunt de openstelling van natuurgebieden, laagdrempelig voor iedereen, toegankelijk en bereikbaar. Dat vinden wij een prachtig streven en het verdient onze steun. Wij zien echter nog knelpunten, zoals de uitbuiting of overbelasting van bepaalde recreatiegebieden en recreatie en bereikbaarheid die op gespannen voet staan. Verder is er toezicht en handhaving nodig in relatie tot de toenemende wens tot openstelling. Gebieden moeten bereikbaar en financierbaar blijven, maar tegelijkertijd moet ervoor gewaakt worden dat dit ten koste gaat van natuur en milieu. Wij wachten op dit punt met nieuwsgierigheid de notitie Groene Handhaving af, waarover gedeputeerde Pennarts in de commissie BEM de belofte deed dat wij die uiterlijk in november zullen ontvangen en – het zijn uw woorden – dat wij er als fractie verrast en tevreden over zullen zijn. Aan die belofte houden we u graag.

Mevrouw ARISSEN (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD maakt zich zorgen om de toenemende druk op de natuurgebieden door recreatie en de neiging om de natuur te 'festivalliseren'. De balans slaat maar al te vaak uit naar keuzes die het meeste geld opleveren in plaats naar de bescherming van de natuur. Onze natuur wordt letterlijk uitgebuit.

Veel mensen lijken tegenwoordig te denken dat we weliswaar oog moeten hebben voor en werk moeten maken van natuurbehoud, maar dat wij dan als mensen wel gebruik van die natuur moeten kunnen maken. Wandelen op een paar paden is niet genoeg. Men wil ook ruimte voor fietsen, mountainbiken over onverharde paden, speelbossen met allerlei klimapparatuur voor de kleintjes, zogenaamde 'mud runs' voor de volwassenen en struinen, varen, hengelen, zwemmen en ga zo maar door. Dan nog een pannenkoekenhuis, een museum en het liefst nog wat meer parkeergelegenheid. Wat de PvdD betreft kan dit niet langer zo doorgaan. Hoewel het zeker belangrijk is dat mensen kennis kunnen nemen van de natuur, zich met de natuur verbonden kunnen blijven voelen en daarin kunnen recreëren, mag deze recreatie absoluut niet ten koste gaan van de natuur of de natuur verstoren.

In de voorliggende agenda staat dat de provincie een onderzoek wil doen naar knelpunten en oplossingen voor de recreatiemogelijkheden, in het licht van de verwachte bevolkingsgroei en de behoefte van de mensen. In de toelichting van het statenvoorstel staat dat het uitgangspunt van het provinciaal beleid is dat de sector bijdraagt aan de versterking van kwetsbare natuur, landschap en waardevol erfgoed, waarbij duurzaam gedrag wordt bevorderd. Dit is uiteraard een goed streven, maar dit wordt wat de PvdD betreft onvoldoende uitgewerkt en is een veel te fragiele basis om voor dit statenvoorstel te stemmen. Daarom zal de PvdD tegen dit statenvoorstel stemmen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ja, onze provincie is prachtig, in allerlei opzichten. Of je nu fietst, met de auto rijdt, vaart, er overheen vliegt of er doorheen vliegt. Overal is het mooi. 50Plus vindt het heel belangrijk om de provincie mooi te houden. We snappen dat iedereen de natuur met zo veel mogelijk mensen wil delen, maar hoe ver ga je daarin? Wij hebben zoiets van: het genereren van geld mag niet overheersen over het doel waarvoor je het gebied of de gebieden beschikbaar stelt. Het is heel belangrijk dat de verkeersmaatregelen goed geregeld zijn. In het gebied waar ik woon moet er voor een zonnig en warm weekend eenrichtingsverkeer worden ingesteld, omdat de wegen te smal zijn om de instroom vanuit twee richtingen te verwerken.

We vinden het ook heel belangrijk dat fietsnetwerken zo zijn aangelegd dat de landgoederen waar veel fietspaden doorheen lopen niet de prooi worden van vernielingen die opzettelijk of per ongeluk plaatsvinden. We hebben laatst een aantal werkbezoeken afgelegd bij landgoederen. We hoorden van de ei-

genaren over overlast door toeristen die door parken of andere gebieden heen gaan. Er loopt soms wel 40 of 50 kilometer aan fietspaden door de landgoederen heen. Het is niet plezierig als er 300 Solexen passeren. Je moet je eens indenken welke lucht er hangt als deze eenmaal gepasseerd zijn. Deze rijden echt niet schoon. Dan heb ik het nog niet over de wielrenners, waarbij je niet het lef moet hebben om over te steken, want je wordt gewoon toegeschreeuwd met de woorden: "Opzij, opzij, opzij!" Ik heb het dan ook nog niet over Volvo's en een heleboel meer voertuigen.

Voor TOP's (Toeristische Overstap Punten) is het heel belangrijk dat zo veel mogelijk beperkt wordt wat de gebieden in gaat, maar er moet wel rekening worden gehouden met de locatie voor de aanleg ervan en met de inwoners in de buurt. Je vindt het toch niet echt leuk dat, als je denkt dat je een huis hebt gekocht in een prachtig stukje natuur, waarvoor je betaald hebt en dat meer kost dan ergens anders, en je wordt opeens geconfronteerd met een parkeerplaats van 200 of 300 auto's die aan- en afrijden. Zo kan ik nog een heleboel punten opnoemen. Wij pleiten ervoor dat, als we ertoe overgaan, er een balans is. Dat wat je biedt moet kloppen met wat het kost en met wat je moet doen om het te faciliteren. Natuurlijk moet er een plek zijn waar je een pannenkoek kunt eten of waar je een kopje koffie kunt drinken. Dat hoort er allemaal bij, maar we moeten oppassen dat we niet stimuleren dat de balans doorslaat naar alleen maar overlast. Uiteraard dienen we heel zorgvuldig om te gaan met stiltegebieden bij het openstellen van alles wat ik zojuist heb genoemd.

Verder mijn complimenten voor de nota, die er mooi uitziet. Ik wil dit echter toch graag als advies meegeven.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik spreek niet over dit onderwerp, maar ik vind het gepast u te melden dat wij het niet zijn geworden, als u al niet door sociale media op de hoogte bent gebracht. Een enkeling van u had het al gezien. Voor de liefhebbers van wedstrijdes: de Wadden hebben de eerste plaats, de Veluwe heeft de tweede plaats en de derde plaats is voor de Hollandse duinen. De vakjury heeft buiten de stemming om de Biesbosch daaraan nog toegevoegd. Dit zou een moment van treurnis kunnen zijn en dat was het ook even. Ik vond het wel gepast bij dit agendapunt en bij wat de collega's straks gaan vertellen. Het heeft ons veel naamsbekendheid en een goede samenwerking opgeleverd. Daarmee gaan we uiteraard door.

De VOORZITTER: Fijn, dank u wel. We zijn bijgepraat.

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Je schrijft een nota over recreatie en toerisme en dan komt er zo'n melding. Nou ja, maakt niet uit. We brengen alles weer in balans. Er zijn een paar opmerkingen gemaakt, met name over toerisme. Op die vragen zal ik antwoord geven. De vragen over recreatieschappen en dergelijke zullen worden beantwoord door mevrouw Pennarts.

Er zijn vragen gesteld over het innovatief ondernemerschap. Er is gevraagd of wij ons daarbij niet rijk rekenen en waaraan wij hierbij moeten denken. Als het om toerisme gaat, gaat het bijvoorbeeld over zelffinanciering en zelfonderhoud. Ik denk dat ik het nu echter beter bij recreatie kan laten liggen. Vooral het delen van voorzieningen en het delen van informatie zijn belangrijk. We gaan bijvoorbeeld werken met open data en UBase. UBase is een belangrijk onderdeel waarbij ondernemers gebruik kunnen maken van kennis en waarbij zij kennis kunnen delen. De digitale informatievoorziening en de informatie die nodig is en in toenemende mate mobiel is, gaat over wat waar te doen is. Evenementen kunnen bijvoorbeeld veel meer uitgenut worden, waar het de economische mogelijkheden van toerisme betreft, alsmede de duidelijke mogelijkheden voor de elektrische fiets, de overstappunten en de arrangementen die daarmee samenhangen, waardoor binnen de provincie er meerdere toeristische attracties op fietsafstand bereikt kunnen worden. We hebben natuurlijk al een heel nadrukkelijk voorbeeld in Baarn en Soest, met een zogenaamde Drop-Draf bus, waardoor het militair museum goed kan worden bereikt. Dat is een initiatief van ondernemers in het toeristenseizoen. Nu draait dat even niet, maar in het toeristenseizoen heeft deze bus gereden, met eigen haltes. Aan deze dingen denken wij bij het innovatief ondernemerschap op het gebied van toerisme.

We hebben een paar belangrijke punten tot onze beschikking. We sluiten aan bij wat er nationaal plaatsvindt, om meer te bundelen en om meer gebiedsgericht te kijken naar toerisme en om bijvoor-

beeld af te stemmen in het Stijljaar, waarin wij een aantal plekken aandoen. Ik begrijp dat ook zijstapen moeten worden ingebracht. Ook het fietsen op zich is een belangrijk toeristisch verkooppunt. We zien steeds meer internationale bedrijven zich vestigen op de Heuvelrug. Dat betekent iets voor de mogelijkheden om te fietsen en voor mensen die zij daarmee naar ons toe halen. Militair erfgoed is evident. We hebben nogal wat militair erfgoed in onze provincie, zoals een aantal linies, een museum en zelfs een kamp.

Er is gevraagd of wij het niet te rooskleurig zien. Ik begrijp de vragen van D66, zeker over de bijdrage van ondernemers in groen, dat dan ook nog eens moet worden teruggeploegd in het onderhouden en versterken van het groen. Dat zou natuurlijk mooi zijn. Die publiekprivate samenwerking is er nog niet overal en nog niet evident. We zullen dit goed en strak moeten blijven volgen.

Het is belangrijk te vermelden dat bijvoorbeeld mede naar aanleiding van de Tour de France er nogal wat versterking in het toerisme heeft plaatsgevonden door samenwerking in het Business Peloton Utrecht. Ook de Economic Board Utrecht heeft daaraan veel bijgedragen, alsmede het Ondernemersfonds als zodanig. Men zoekt elkaar in toenemende mate op. Dat zou een kracht kunnen zijn om het verder uit te werken. Dat geldt voor toerisme in de regio Utrecht, maar ook voor het toerisme in Amersfoort en de Utrechtse Heuvelrug; zij vinden elkaar. Misschien is dat ook een beetje een antwoord op de vraag of wij wel voldoende capaciteit hebben om dit uitvoeringsprogramma te draaien. We doen dat natuurlijk met partners, soms in het regisseurschap en soms duwen wij een beetje.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! De gedeputeerde zei net dat we opgaan om de ondernemers te betrekken bij het onderhoud van het groen. U zei met zo veel woorden dat u daarmee bezig bent. Hoe bent u daarmee bezig?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat laat ik toch graag even bij mijn collega. Het gaat mij vooral om ondernemers die elkaar vinden in het kader van toeristische mogelijkheden. Daar is het groen er één van. Dat ligt echter meer op het recreatievlak. Straks hoort u daarvan voorbeelden.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! In de vergadering van de commissie MME hoorde ik de gedeputeerde zeggen dat wij een graantje meepikken van het toerisme en dat er in gebieden als Amsterdam zo veel toeristen zijn dat zij meer het land in gestuurd gaan worden. Wij zijn benieuwd waar dat graantje is. Hoe kunnen wij hiervan als gemeenschap echt iets meepikken?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat is een terecht punt. Hoe stimuleer je een toerist? Dat is een beetje het idee. Als burgemeester Van der Laan zegt: "Amsterdam loopt vol. Gaat u maar naar Utrecht", dan is het nog maar de vraag of zij dat doen. Ten eerste is er een autonome groei. Die vinden wij onder andere in China, maar ook in België en Duitsland. Dat betreft zeker ook het zakelijk toerisme. Amsterdam heeft telkenmale te kennen gegeven dat haar binnenstad volloopt. Zij heeft gevraagd of er een overloop zou kunnen plaatsvinden. Wij proberen dat onder meer met touroperators te regelen door aan te geven dat wij iets moois in de aanbieding hebben, zoals buitenplaatsen. Waarom kunnen daar geen bussen langs rijden? Dat is een voorbeeld. Deze lijnen zijn wij aan het uitzoeken.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk dat wij een beetje langs elkaar heen praten. Ik bedoel de vraag: hoe kunnen we als gemeenschap en als provincie geld verkrijgen uit de uitgaven die door de toeristen worden gedaan? De provincie investeert ook in het onderhoud van de paden. Kunnen we geld verkrijgen uit de grote hotels waar de mensen verblijven? Hoe komen we aan het graantje waardoor we hieruit iets kunnen meepikken?

De heer VAN DEN BERG (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Een graantje in het kader van de economie is dat er dan meer mensen werkzaam kunnen zijn in de horeca, in de beveiliging, in het maken van eten en in het uitzetten van fietsroutes. We profiteren dan van dat soort zaken. Het gaat dan niet alleen om werkgelegenheid, maar ook om uitgaven.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Nu is het tweede deel van de nota Recreatie en Toerisme aan de orde. Een van de sprekers heeft dit gekarakteriseerd als de recreatie die onder onze neus plaatsvindt door inwoners uit deze regio.

De VVD heeft gevraagd of ondernemers kunnen investeren in het beheer van natuurgebieden. Ik kan mij voorstellen dat mevrouw Vaessen van mij een retorisch ja had willen horen, maar in de praktijk blijkt dat het niet meevalt. Dat weet u ongetwijfeld ook. Illustratief is het vignet op de Utrechtse Heuvelrug, waarmee geprobeerd wordt om ondernemers, exploitanten van horecagelegenheden te laten meebetalen aan de kosten van de instandhouding van zo'n bijzonder gebied als de Utrechtse Heuvelrug, kampioen of niet zeg ik dan maar. Het heeft heel wat voeten in de aarde. Over het algemeen zijn er andere mechanismen nodig om het beheer en onderhoud van recreatiegebieden te organiseren, zeker voor laagdrempelige en voor het grote publiek toegankelijke gebieden. We komen daarop straks nog terug.

De transitie van de recreatieschappen werd genoemd. Dat is een beweging waarbij ook efficiency genoemd is. Als je minder schappen hebt, heb je ook minder kosten voor begrotingen en noem maar op. Je kunt het dan eenvoudiger organiseren. Overigens is het gaan van vier schappen naar twee schappen of één schap nog een hele exercitie. Efficiency speelt hierbij een rol, maar als de efficiency zou zijn dat we geld overhouden en we daarvoor misschien andere dingen kunnen doen, dan moet ik de verwachtingen een beetje temperen. Naast het betalen van recreatie zit er op de recreatie in onze provincie beslist een ontwikkelopgave. Er moeten recreatieterreinen bij komen, al was het maar omdat een stad als Utrecht in de komende jaren nog met 25% groeit en meer mensen naar buiten willen en willen recreëren. Die terreinen moeten aangelegd worden. De schappen zijn permanent aan het woekeren met de middelen om te kijken of zij de beheeropgave kunnen dekken, maar ook of zij geld hebben om nieuwe terreinen te ontwikkelen waaruit dan ook weer beheerkosten voortkomen. Er wordt zo veel mogelijk geprobeerd te dekken met een slimme exploitatie, maar de ervaring is over het algemeen dat er ook publiek geld bij moet om het sluitend te maken.

Wat dit nu precies doet met de recreatie in onze provincie, wordt gedefinieerd als een bovenlokale opgave. Voor de individuele gemeenten met veel terrein is het bijna niet mogelijk om het allemaal zelf te organiseren. Daarom heeft men in het verleden al gezegd dat we de krachten moeten bundelen. Gemeenten die zelf minder terrein hebben, maar die wel de inwoners hebben die in de buurgemeenten gebruik maken van de recreatieterreinen, moeten elkaar helpen en dit vraagstuk gezamenlijk organiseren. Dat lukt in onze provincie over het algemeen heel goed. Soms heeft men echter andere besluiten genomen. Het schap Utrechtse Heuvelrug Vallei Kromme Rijn is daarvan een voorbeeld. De gemeenten hebben daarvan op een gegeven moment gezegd dat zij onvoldoende progressie of mogelijkheden zien in deze samenwerking en dat zij het schap daarom ontbinden. Het schap wordt dan geliquideerd en elke gemeente neemt een terrein tot zich of er wordt gezocht naar een externe partij. Dat kan een terreinbeherende organisatie zijn of Natuurmomenten. Het kan Landgoed Den Treek zijn dat het Henschotermeer onder haar hoede gaat nemen, maar het kan ook gaan om andere exploitanten. Dan heb je nog steeds de wens dat het goedkoop blijft, maar je moet dan nog afwachten of het echt zo gebeurt. Daarover hebben wij in de commissie al meerdere malen gesproken.

Er is gezegd dat het veel tijd kost. Dat is ook zo. We blijven wel binnen de kaders. De planning wordt nog steeds gehandhaafd. In dit geval is het ook wel een beetje het omgekeerde verhaal van tijd en geld. Naarmate we wat meer tijd kunnen nemen voor de dingen, lost een aantal zaken zich vanzelf op en is het voor gemeenten mogelijk een aantal taken over te nemen en daarmee ook de mensen. Daarbij zijn de afhandelingskosten van Recreatie Midden Nederland minder en zijn de kosten die provincie en gemeenten samen moeten opbrengen lager. We blijven binnen de planning en laten de tijd voor ons werken, zou je kunnen zeggen.

D66 kwam terug op de vraag of de laagdrempelige recreatieve voorzieningen in de provincie zonder overheidssteun kunnen blijven. Nee, deze kunnen niet volledig zonder overheidssteun. Dat is ook de reden dat wij als provincie Utrecht in zijn totaliteit zo'n € 2.000.000 per jaar investeren in de bovenlokale recreatie in onze provincie.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Is er nu niet een manier om inwoners van gemeenten die niet verantwoordelijk willen zijn voor een recreatiegebied te laten meebepalen wat er met die recreatiegebieden gaat gebeuren, zoals of deze laagdrempelig blijven? Nu wordt alles waarop de gemeenten nee zeggen verkocht of overgelaten aan particuliere eigenaren. In de motie hebben wij één manier bedacht. Misschien is er nog een andere manier.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik denk daarover wel na, maar ik wil er ook wel realistisch over zijn. Ik zie daar niet zo veel mogelijkheden voor. Een recreatieschap is een gemeenschappelijke regeling. Gemeenteraden lopen niet over van liefde voor gemeenschappelijke regelingen, zeker niet sinds de recente ontwikkelingen waarbij zij het gevoel hebben dat zij deze niet kunnen sturen. Dat is voor een deel waar, want je neemt een besluit in collectiviteit. Eerlijk gezegd zou ik niet weten hoe je de inwoners van een gemeente die niet meedoet aan de recreatie, maar wel gebruik maakt van terreinen van andere gemeenten zeggenschap kunt geven. Daar wordt over het algemeen met schuine ogen naar gekeken, omdat er een aantal gemeenten is in het Utrechtse dat niet meedoet, maar waarvan de inwoners natuurlijk wel naar het Henschotermeer of naar de Maarsseveense Plassen gaan. Ik vraag me af of je wel zo ver moet gaan om de inwoners zeggenschap te geven. De volgende vraag is of je inwoners van de gemeenten die wel meedoen zeggenschap moet geven over de ontwikkeling van recreatieterreinen. Indirect hebben zij die zeggenschap via de gemeenteraadsleden en de raadsfracties die erover meebesluiten. In zo'n gemeente kan men natuurlijk besluiten dat, als er iets gebeurt met een locatie, inwoners worden betrokken of dat er inwonersavonden worden georganiseerd. Dat gebeurt overigens ook al op die manier. Heb ik de vraag helemaal goed begrepen?

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat om een aantal gemeenten waar de recreatiegebieden misschien niet verdwijnen, maar wel duurder gaan worden. Wij zouden de gewone mensen graag betrekken bij die gebeurtenis.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik snap die wens heel goed. Ik kan mij dat voorstellen bij een paar gemeenten waar dit speelt. De recreatieterreinen die daar liggen en die over het algemeen niet het eigendom zijn van de gemeente, maar van het schap en daarmee van Recreatie Midden Nederland, worden verkocht of overgedragen. Als inwoners daarmee iets willen, hoort de discussie daarover in de gemeente te liggen. De provincie kan daarvoor wel iets willen betekenen, maar de vraag is of je hierin geloofwaardig een rol kunt pakken. Ik vind dit echt een kwestie tussen de wethouder, de raad en de inwoners. Je ziet wel dat die beweging op gang komt, daar waar dit het meest speelt, zoals in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, waar nog een aantal terreinen moet worden ondergebracht. Je ziet het in Rhenen bij het recreatieterrein Kwinteloijen. De gemeente neemt dat terrein terug uit het schap en ontwikkelt daar in samenspraak met de inwoners. De voorbeelden die u vraagt zijn er dus wel her en der.

D66 vroeg of het zonder overheidssteun kan. Dat kan naar mijn mening dus niet helemaal. Is de transitie niet te veel van bovenaf opgelegd en gaat deze niet ten koste van de betrokkenheid van gemeenteraden? Daarmee wordt wel een heikel punt aangesneden. Als je het doet zonder de gemeenteraad erbij te betrekken, dan trek je uiteindelijk aan het kortste eind. De raden moeten na de fusie de regelingen accorderen. Ze zijn heel druk bezig met de dagelijkse besturen van de recreatieschappen, de wethouders, om die te betrekken bij de voorgenomen transformatie. Deze weken is het de beurt aan de algemene bestuursleden, de raadsleden en de statenleden om zich te laten informeren over deze beweging en over de noodzaak van deze beweging.

Mevrouw DERCKSEN (D66): Mijnheer de Voorzitter! Uiteindelijk kwam het er inderdaad uit. Het gaat wat mij betreft met name om de besturen van de recreatieschappen. Dat zijn inderdaad de wethouders van de gemeenten die samen de recreatieschappen besturen. Zelf zit ik namens de Staten in het algemeen bestuur van het schap De Stichtse Groenlanden. Ik ben onder de indruk van de inzet waarmee men dat doet. Ik wil een soort waarschuwing afgeven. Ik begrijp dat het uiteindelijk in de gemeenteraden besloten en beoordeeld wordt. Juist de mensen die zich zo inzetten, moeten we net niet te veel op de verkeerde manier voor het hoofd stoten.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Hier wordt een waardevol signaal afgegeven. Ik ben me ervan bewust. U noemt het recreatieschap De Stichtse Groenlanden. Dat is een goed functionerend schap, waarin gemeenten veel samenwerken. Tien gemeenten vormen samen dat schap. Zij hebben ook op andere terreinen iets met elkaar. Dat maakt besturen gemakkelijker en collegialer. Als je wilt samenvoegen, dan is de vraag voor met name een goed functionerend schap als De Stichtse Groenlanden of dit gaat werken. Wie krijgen we erbij? Komen we daarna nog wel zo goed en collegiaal tot besluitvorming? Uiteindelijk besluiten we er zelf over. Ze moeten in meerderheid akkoord gaan met deze beweging. Het initiëren van het vraagstuk en het onderzoeken doen we samen met bureau KokxDeVoogd. Ik vind het ook echt een van de meer bovenlokale regietaken die wij op ons kunnen nemen in het schap. Het is ons ook gevraagd om dat te doen. Dat wat u zegt, is zeer terecht. Die afweging wordt gemaakt en die ruimte is er voor besturen om die afweging te maken. Als zij daarvan niet overtuigd zijn, gaat de hele beweging niet door. Ik hoop niet dat het zo ver komt, maar daar komt het in de praktijk uiteindelijk wel op neer.

Het CDA vraagt aandacht voor het Groene Hart, een wat versplinterd merk. Dat is alom bekend. Drie provincies houden zich daarmee bezig. In onze provincie wordt die taak met verve uitgevoerd door collega Krol. U zegt dat u wat meer een hoofdrol zou willen voor Utrecht. Ik heb echter het idee dat die hoofdrol wel gepakt wordt. Het is een collegiale samenwerking. Je moet het toch met elkaar doen. De vraag is hoe dat gebeurt. Als het gaat om de focus, dan is het vanuit recreatief oogpunt wel van belang om je te realiseren dat er meer vraag naar recreatie is voor de Utrechtse Heuvelrug en dat daar ook meer besteed wordt. In dat geval volgen we de activiteiten, daar waar de energie zit en daar waar recreanten naartoe gaan. Dat verklaart in onze provincie voor een belangrijk deel de focus op de Utrechtse Heuvelrug. Het Groene Hart is beslist niet buiten beeld. Ik kom er later nog even op terug.

De PvdA vraagt aandacht voor moeilijke gebieden en voor het omgaan met de bereikbaarheid en identiteit. Dat wordt nu meegenomen voor de recreatiegebieden. Het is precies de reden dat je sommige locaties het best in collectiviteit kunt ontwikkelen. Bij bepaalde terreinen staat bereikbaarheid of bescherming van de natuur een grootschalige exploitatie in de weg. Dan kun je het alleen maar doen door dit met elkaar te organiseren.

De vraag was ook hoe ondernemers bijdragen aan het beheer en onderhoud van die recreatieterreinen. Het belangrijkste deel bestaat uit de huur- en pachtopbrengsten. Men huurt een locatie of men mag een gelegenheid uitbaten. Men betaalt daar pacht of huur voor. Vrij recent is er nog een uitspraak gedaan door de commissie over waar het nu precies om gaat. Dit speelt bij een aantal locaties. Dat geld stroomt een op een terug naar de terreinen en wordt gestoken in beheer en onderhoud. Ook wordt er wel eens meegeholpen, maar daarvan moet u echt geen grote verwachtingen hebben. Men wil best eens ergens iets snoeien of iets organiseren, maar een ondernemer is er om een locatie te exploiteren en niet om een collectief gebied intensief te onderhouden. Alleen vanwege een bijdrage aan de eigen bedrijfsdoelstelling is men daartoe bereid. Er zit echter natuurlijk een grens aan.

De heer SUNA (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat antwoord was in de commissie al gegeven, dus dit was me wel duidelijk. Het gaat er echter om welke middelen wij hebben om dit meer af te dwingen. Dan denk ik bijvoorbeeld aan het moment dat een vergunning ter sprake komt voor de gemeente en dat er dan afspraken worden gemaakt met de gemeente om te kijken op welke manier dit soort eisen eraan toegevoegd kunnen worden, zodat zij iets doen. Het gaat dan niet om geld, maar om het zelf zake oppakken voor het mooier maken van de omgeving.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Die afspraken worden gemaakt. Soms doen gemeenten dat zelf als zij zelf een terrein in beheer hebben. Het gebeurt ook via Recreatie Mid-den Nederland bij terreinen die eigendom zijn van de schappen. Dan worden er afspraken gemaakt, naast het betalen van huur of pacht, dat men bijdraagt aan het op orde houden van het terrein, dat de bankjes gerepareerd worden als ze kapot zijn, dat de prullenbakken worden geleegd en noem maar op. Er worden dan aanvullende afspraken gemaakt met degenen die op het terrein iets exploiteren. Dat

wordt natuurlijk ook geïndexeerd en het wordt jaarlijks met een klein bedrag verhoogd om daarmee die kosten te dekken.

Wie neemt de rol van de liquiderende schappen over? Zijn dat de gemeenten of is dat de provincie? Dat varieert. Soms nemen gemeenten het terrein over, zoals Kwinteloijen in Rhenen. Daar neemt de gemeente een terrein onder haar hoede. Het gebeurt ook dat terreinen verkocht worden aan andere partijen. Natuurmomenten kan belangstelling tonen en een landgoed kan een terrein terug willen hebben. Ik noemde u net voorbeelden.

Het is anders voor de routes en de paden. Krijg dat namelijk maar eens georganiseerd. Daar komt het routebureau in beeld. Daarvan merken wij dat de gemeenten die niet meer in een schap willen zitten of er überhaupt niet in zitten, er wel belangstelling voor hebben om met ons op provinciaal niveau de routes en de paden te organiseren. Dan gaat het met name eerst om de marketing. Hoe verbeter je de routes? Hoe houd je de bordjes bij? Noem maar op.

Een andere vraag is nog: hoe onderhoudt je de routes en de paden? Dat is een wat complexer vraagstuk dat wij nog moeten onderzoeken en dat we nog moeten uitwerken.

De SP vraagt naar het gebruik van inkomsten voor onderhoud. Naarmate ik verderga in de beantwoording kom ik in een aantal dubblures terecht. Inkomsten moeten worden gebruikt voor onderhoud. Dat is precies wat er gebeurt. De inkomsten van de schappen uit pacht en huur vanuit bijdragen van gemeenten worden gebruikt voor onderhoud, maar ze worden ook gebruikt om te ontwikkelen en om ervoor te zorgen dat er nieuwe terreinen bij komen die beantwoorden aan de verwachtingen van mensen.

Wat gebeurt er met de terreinen als het schap Utrechtse Heuvelrug Vallei Kromme Rijn wordt opgeheven? Wat gebeurt er dan met de routes? Wij onderzoeken hoe wij dat goed kunnen organiseren. Het routebureau richt zich met name op de 'branding' van de routes. Een aantal routes wordt al onderhouden door Recreatie Midden Nederland in opdracht van terreinbeherende organisaties en ook in opdracht van landgoederen.

GroenLinks stelde mij een vraag van een iets andere orde naar aanleiding van het Nationaal Jeugddebat waarin jongeren zeggen te weinig kennis te hebben van de Utrechtse cultuur en erfgoedlocaties. Is het hebben van kennis van die locaties de beste manier om mensen in beweging te krijgen om te gaan recreëren in het eigen gebied? Ik ben zeer bereid om met de jongeren in gesprek te gaan en om eens te horen hoe zij dit beleven. Een wedstrijd of iets anders zou een middel kunnen zijn om dit beter onder de aandacht te brengen. We doen het in feite permanent op locatieniveau als men bezig is om met marketing en doelgroepenbeleid de relevante groepen te bereiken. Het is een overweging waard om eens te kijken of wij dat in Utrecht beter kunnen organiseren.

De ChristenUnie vraagt om meer aandacht voor het Groene Hart. Zij noemt daar twee onderwerpen bij, namelijk de aansturing van het Groene Hart en de Oude Hollandse Waterlinie. Het klopt. Ik heb daarover iets gezegd. Ik ben laatst samen met collega Krol uitgenodigd door de gemeente Woerden. Dat is zo'n gemeente op het snijpunt van Utrecht en Zuid-Holland, in het Groene Hart. Zij heeft ons gevraagd meer invloed te krijgen op de sturing. Dat wordt geregeld. Toen hebben we gedacht dat we de Oude Hollandse Waterlinie wel eens zouden kunnen gebruiken als een soort cultureel erfgoed dat daar erg leeft onder de gemeenten, zowel in het Utrechtse als in het Zuid-Hollandse. We hebben een kleine subsidie beschikbaar gesteld aan de gebiedscommissie. Het is nu aan die commissie om daar te bewegen en te kijken of ze daaruit een collectieve actie kan laten opstaan.

Er is ook gevraagd hoe het staat met recreatie om de stad. Dat is een vrij urgent probleem. Recreatie om de stad blijft heel belangrijk, al was het maar omdat die steden nog blijven groeien en het aantal inwoners in de provincie zal toenemen. De middelen zijn op. In het verleden was er Vinexgeld om recreatie rond de stad te ontwikkelen. Daarvan is nog een klein beetje beschikbaar. Dat gebruiken we om een paar vraagstukken op te lossen. Het Noorderpark is er daar een van, waar veel partijen zitten die het allemaal lokaal niet kunnen oplossen, maar misschien collectief wel. Dat is echt een provinciale rol. Die nemen wij ook. Het is een vraagstuk waarover wij in de nabije toekomst samen moeten spreken. Na 2018 is er geen geld meer beschikbaar voor recreatie om de stad. We zullen moeten kijken op

welke wijze we dit kunnen faciliteren. Soms gebeurt dat door te bouwen. In Haarzuilens is er door de gemeente Utrecht net toestemming gegeven aan Natuurmonumenten om daar een aantal woningen te ontwikkelen. Die dekken voor een deel de beheeropgave. Dat kan echter niet overal. Ik kom daarmee terug op de vraag die al eerder is gesteld, namelijk in hoeverre de overheid moet bijspringen om het beheer van recreatieterreinen op te lossen.

De handhaving is genoemd en de notitie is genoemd. Er komt uiteraard een notitie over groene handhaving. Toen kwam de PvdD nog nadrukkelijk met het standpunt dat recreatie niet ten koste mag gaan van natuur. Dat standpunt van de PvdD onderschrijf ik. Dat is precies waarom wij met zonering werken. Er zijn natuurgebieden die niet voor recreatie geschikt zijn en die echt tot het natuurnetwerk behoren. Je hebt daarnaast recreatiegebieden die wat meer toegankelijk zijn. Met die zonering proberen wij natuurgebieden te beschermen. Daarbij is de provincie Utrecht een van de weinige provincies die het behoud van kwetsbare natuur als randvoorwaarde heeft geformuleerd. De erkenning dat wij hier natuur hebben die geen grote recreatiedruk aankan is er. Er wordt rekening gehouden met de bescherming ervan.

50Plus vraagt begrip dat het genereren van geld niet de boventoon mag voeren. Ik hoop dat ik u op dat punt heb gerustgesteld door de beantwoording van eerdere vragen. Het verdienvermogen door natuur is beslist een aandachtspunt. De mogelijkheden moeten beslist benut worden en het is beslist een aspect. Daar waar het echter niet helemaal dekkend kan zijn en er een additionele vraag komt, zullen wij hierover te zijner tijd samen moeten besluiten, of men besluit er op gemeentelijk niveau of bij de schappen over.

Er is begrip voor de positie van de landgoederen. We spraken daarover al in eerder verband, ook naar aanleiding van de motie van de ChristenUnie. Er is een Natuurschoonwet, maar ook de verordening voor natuur en landschap waarover eerder in deze vergadering is gesproken. Die voorziet erin dat terreineigenaren een vergoeding krijgen voor openstelling. Dat is ook in Utrecht het geval. Daarnaast is er begrip voor de drukte bij mensen die mooi wonen en die al die fietsers dan maar langs hun huis krijgen. Ik kom daarbij terug op de zonering. Zoals eerder in de vergadering al werd genoemd door collega Krol, die het beschreef als dat het niet de bedoeling is dat iedereen er maar doorheen banjert, proberen we echt te zoneren en te reguleren. De Toeristische Overstap Punten, die u bekend zijn, zijn daarvan een voorbeeld. We proberen de toeristische stromen daar te krijgen waar ze het beste kunnen worden gefaciliteerd. Op die manier kan men gecontroleerd het gebied in worden gestuurd. We proberen ze daar te hebben waar de natuur en het landschap dit aankunnen. We proberen de toeristische druk echt weg te houden uit de gebieden die te kwetsbaar zijn om veel recreanten te herbergen. Dat geldt ook voor stiltegebieden. Ik kom bij uw Staten nog terug met de nadere uitwerking van het routebureau, waarin voor een deel van het beheer van de routes en paden, maar ook het routeren van de toeristenstroom verder wordt uitgewerkt.

Ik hoop dat ik hiermee naar behoren heb beantwoord.

De VOORZITTER: Ik kan mij niet voorstellen dat er ook maar een vraag onbeantwoord is gebleven.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Het lijkt wel een commissievergadering.

De VOORZITTER: Dat leek het zeker wel. Is er behoefte aan een tweede termijn? Dat is het geval.

De heer BOSWIJK (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik had eigenlijk wat meer verwacht van de gedeputeerde. Ze zei net terecht al dat hoeveel aandacht je aan iets besteedt, het gevolg is van de populariteit van een gebied. Dat is nu juist het probleem. Naar onze mening is er juist te weinig aandacht voor het Groene Hart. Ik begrijp dat het een gebied is dat verspreid ligt over drie provincies. Daarom zouden wij toch graag zien dat we over de provinciegrenzen heen kijken. We zien nu namelijk dat het beleid niet werkt. Dat is ook gebleken uit het onderzoek van de Universiteit Wageningen. Het is een gebied met enorm veel potentie. Laten we eerlijk zijn: wij zijn natuurlijk wel de meest competitieve regio van Europa. Dat zijn we niet voor niets. Zuid-Holland is dat bijvoorbeeld niet. Daarom geloof ik dat wij die rol prima kunnen pakken, al valt er misschien een kleiner gebied in onze provincie. Ik zou

graag zien dat wij dit serieus gaan oppakken. Het is een probleem, terwijl het gebied veel potentie heeft.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Het valt mij altijd op dat als het over toerisme gaat de grootste opbrengst de werkgelegenheid is en dat als het over onderhoud van de paden en van de natuurgebieden gaat de opbrengst nooit werkgelegenheid is. Dat vind ik jammer, want ik werk bij de vakbond. Daar praat ik vaak met mensen die bijvoorbeeld in een hotel werken. Wij hebben hier een nota liggen over goed werk. Op een aantal plekken gebeurt dit echter helemaal niet. Binnen het toerisme is er geen goede werkgelegenheid. Wij willen dat de werkgelegenheid bij het onderhoud van de natuurgebieden ook serieus wordt genomen. Wij zijn heel benieuwd hoe de opbrengsten qua geld uit het toerisme komen in de toekomst kunnen worden ingezet voor het onderhoud van de gebieden en bijvoorbeeld voor het onderhoud van de forten en alle inspanningen die wij als gemeenschap doen om de toeristen hier naartoe te halen.

De VOORZITTER: Dat was de tweede termijn van de kant van de Staten. Het woord is nu aan het college.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Overigens was ik nog vergeten te reageren op de motie en het amendement die zijn ingediend.

Het CDA benadrukt de wens voor de ambitie voor het Groene Hart. Ik vind dat die ambitie er wel is. Het is jammer dat ik niet in staat ben geweest dat goed te benadrukken. Het is een heel bijzonder gebied. Het Groene Hart is een van de meest bijzondere gebieden. Het is niet gemakkelijk doordat het hier drie provincies betreft. U zegt echter eigenlijk 'noblesse oblige'. Als je topregio wilt zijn, moet je ook zuinig zijn op en aandacht hebben voor dit soort gebieden. In de beantwoording van de vragen van de ChristenUnie probeerde ik ook duidelijk te maken dat wij op verzoek van gemeenten uit het Groene Hart, zoals de gemeenten Alphen aan den Rijn en Woerden, bekijken hoe wij de organisatie van het Groene Hart wat meer bereikbaar maken. Dat gesprek wordt gevoerd met collega Krol. Die beweging hebben wij willen maken om het Groene Hart beter van dienst te zijn. Dat is ook gezegd door gemeenten die in het Groene Hart samenwerken, namelijk: "Provincie, jullie zijn afwezig als het gaat om aansprekende projecten." Daarvoor hebben wij een beweging gemaakt en een project gekozen als de Oude Hollandse Waterlinie. Deze verbindt namelijk de gemeenten Oudewater, Bodegraven, Alphen aan den Rijn en noem maar op, dus echt de Groene Hart-gemeenten. Het gaat dan om een bedrag uit het budget voor de waterlinie, om te bekijken of er iets op gang kan worden gebracht waaraan de provincie Utrecht haar steun kan geven. Het is nu aan de gebiedscommissie West die daarin het voortouw heeft genomen dit uit te werken. Er is dus zeker wel sprake van dat wij willen intensiveren. Wij willen inspelen op de vragen die in het Groene Hart leven. U wilde een meer nabije sturing. Die ambitie is er beslist. Ik hoop dat ik u op dat punt daarmee toch kan geruststellen.

De SP merkte op dat werkgelegenheid toch ook een rol speelt bij het onderhoud van recreatieterreinen. Bij toerisme gaat het wel over de werkgelegenheid die dit oplevert en bij recreatie gaat het daar wat minder om. In feite is dat onterecht, want ook bij recreatieve activiteiten heb je het echt over werkgelegenheid, maar ook over werkgelegenheid voor de wat lager geschoolden. De recreatieve sector is daar echt bekend om. Ik kan mij voorstellen dat het op dat punt voor u echt een interessante sector is die u vanuit politiek oogpunt zal interesseren. Ik denk dat het meer het frame is. Bij toerisme is het meer een economisch frame en dan wordt de werkgelegenheid daarin genoemd. Als het gaat om recreatie hebben wij het vaker over natuur en over bescherming. Dat merk ik ook in deze discussie. Ik erken dat er ook in recreatie veel werkgelegenheid is en met name werkgelegenheid voor de wat lager opgeleide mensen. Om die reden is het ook voor ons een belangrijke en relevante sector.

De tweede vraag was: hoe kan het geld uit toerisme worden ingezet? Dan bedoelt u kennelijk niet het geld dat opgebracht wordt door pachters of huurders op recreatieterreinen. Dan betaalt iedereen mee. Je zou kunnen zeggen dat het de pannenkoekbelasting is. Ik ben daarin zeer geïnteresseerd, maar ik wil ook realistisch zijn. Dat zie je in een nationaal park als de Utrechtse Heuvelrug, waar heel voortvarend wordt gewerkt en waar een organisatie is opgezet. Die stap om iedereen te laten meebetalen en een percentage te laten afdragen is een ingewikkeld proces. Het is een zeer ingewikkeld proces. Daar-

om is het echter niet minder interessant. Het heeft beslist de aandacht. Om het nu echter te kwalificeren als een grote bron van inkomsten, is voor de korte termijn beslist te optimistisch ingeschat.

Er zijn nog het amendement en de motie. Goed onderhoud is niet gratis. Daarover hebben we zojuist uitgebreid gesproken. De vraag is om ondernemers, culturele instellingen en gemeenten een vergoeding te vragen voor het onderhoud van de fiets- en wandelpaden. In feite gebeurt dit. Het is een vraag die bij gemeenten ligt en die zich daarvoor moeten organiseren. Ik zou het een grote spreiding van risico's vinden om daarbij ook nog eens iets af te dwingen van ondernemers. Ik vind wel dat mensen meer moeten betalen voor recreatie, maar ik zou het onderhoud van paden, omdat dit zo belangrijk is, wel willen houden bij de overheid die daarvoor aanspreekbaar en aansprakelijk is.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Wij zouden het als signaal kunnen meegeven in de onderhandelingen en in de besprekingen. U zegt namelijk toch dat u de ondernemers meer wilt gaan betrekken bij het onderhoud van de gebieden. Als die paden niet goed onderhouden zijn, dan kunnen de mensen ook niet bij de ondernemers komen.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind slecht onderhouden paden een groot risico. Daarover maken terreineigenaren zich het meest druk. Ik wil daarin geen enkel risico lopen. Als u zegt: "Laat ze maar meebetalen aan het maaien van de gazonnen, laat ze maar meebetalen aan het plaatsen van bankjes en andere dingen", dan vind ik dat een prima gedachte. Daarmee kunnen we aan de slag. Ik vind het echter te riskant om het beheer en onderhoud van de routes, die zo cruciaal zijn, te algemeen te beleggen. Ik sta dus niet open voor de suggesties die in het amendement zijn gedaan. De geest en de gedachte van het amendement hebben beslist de aandacht. Ik hoop dat u dat goed heeft begrepen. Ik raad het amendement af.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp dat voor een aantal routes en paden nog niet duidelijk is hoe die onderhouden gaan worden.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Nee, van een aantal routes en paden die voorheen van schapgemeenten waren, moet nog worden bepaald hoe wij dat gaan doen. We willen met alle gemeenten het beheer van die routes uit de schappen halen, zodat iedereen eraan kan meedoen en iedereen zijn steentje daaraan kan bijdragen. Ik kom zo snel mogelijk bij de commissie terug op dat concept.

Dan heb ik nog de motie over recreatie en democratie. Deze motie roept op om gemeenten en inwoners erbij te betrekken en hen te laten meebeslissen over de toekomst van terreinen. Dit is logisch, maar deze motie hoort echt bij de gemeentebesturen thuis. Zij moeten met hun inwoners aan de gang. Ik heb u een paar voorbeelden gegeven van terreinen waarbij dit gebeurt. De provincie dient faciliterend, bemiddelend en sturend op te treden. Wij nemen een bemiddelende, sturende en faciliterende rol op ons, maar dat doen wij meer in de zakelijke afwikkeling van de recreatieschappen die ermee willen stoppen. Wij doen dat ook door het ontwikkelen van alternatieven, bijvoorbeeld bij heel cruciale zaken, zoals voor routes en paden en voor het organiseren van collectiviteit. Daarin zie ik een provinciale taak. Ik zie geen taak voor ons in het faciliteren van de dialoog binnen gemeenten over lokale recreatieterreinen. Dat is echt een gemeentelijke opgave.

Mevrouw NOORDENBOS (SP): Mijnheer de Voorzitter! De provincie is echter wel bezig om gebieden te verkopen. Zij zegt dat het Henschotermeer bij de beheerder blijft en dat gemeenten zich daarmee verder niet hoeven te bemoeien.

Mevrouw PENNARTS (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De provincie doet dat niet. Het schap doet dat, Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijn. De provincie was daarin een partner. Iedereen heeft een deel van de opgave tot zich genomen. De provincie heeft het project voor de afwikkeling van het Henschotermeer op zich genomen. Tot op dit moment is dat het enige project dat tot een afronding is gekomen. De rest hangt nog. Elk project heeft een aparte trekker. Daarmee lijkt het alsof de provin-

cie dit heeft georganiseerd, maar de provincie doet dat in opdracht van dat liquiderende schap. Het is zaak dat ook al die andere partijen tot prestatie komen op hun deelprojecten.

De VOORZITTER: Daarmee zijn we gekomen aan het einde van de behandeling van dit stuk. Wij komen daarop straks bij de stemverklaringen en de stemming terug.

Statenvoorstel Inrichtingsplan en realisatieplan integraal gebiedsontwikkelingsprogramma voor N411.

De VOORZITTER: Ik verzoek u om, in tegenstelling tot het vorige agendapunt, te bekijken of het lukt om wat meer de hoofdlijnen op te pakken. Anders ontstaat de situatie dat de hele commissievergadering overgedaan wordt. Ik hoop dat u een scherp politiek debat wilt voeren.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan het heel kort houden door te zeggen: wat de VVD van dit plan vindt, kunt u al vinden in de toespraak die ik hierover hield in februari 2015, toen dit onderwerp van de N411 ook aan de orde was. U kunt op de link klikken om het na te zien. Als u dat doet, kunt u het hele debat bekijken. Ik kan mij voorstellen dat mensen uit Bunnik die nu kijken, zich afvragen hoe het zat. Ik zal het voor u samenvatten.

De N411 is een gevaarlijke weg. Het is een van de gevaarlijkste wegen in de provincie. Wat de VVD betreft wordt hij aangepakt en veiliger gemaakt. Nu is bijna elke fractie in deze Staten ervan overtuigd dat dit moet gebeuren, maar vier jaar geleden begonnen we erover en nu komen we op het punt dat we aan de slag kunnen gaan. Daar zit iets tussen. Datgene wat er tussen zit, is jammer. De VVD wil de N411 zo snel mogelijk veiliger maken. Als het college na al ons gebakkelei de kans ziet om de zaak te bespoedigen, dan heeft u onze steun om dat zo snel mogelijk te doen. Wij horen graag of u plannen kunt verzinnen om sneller tot uitvoering te komen.

Drie overwegingen die ons ertoe hebben gebracht om dit traject zo te laten lopen zijn:

- de landschappelijke waarden, waarbij het gaat over bomen;
- sociale veiligheid, waarbij het gaat over enge mannetjes in de bosjes; en
- verkeersveiligheid.

Wat de VVD betreft gaat het vooral over verkeersveiligheid. Wat de andere zaken betreft: wij vinden bomen minder belangrijk dan mensen. Wij willen minder verkeersdoden. Bomen kun je herplanten, maar mensen niet. Vandaar dat de VVD een beroep doet op u allen. Wat u er verder ook van vindt, laten we in naam van wat u heilig is zo snel mogelijk de N411 veilig maken.

De VOORZITTER: Het woord is nu aan de heer De Droog. Ik maak u erop attent dat het zijn maiden-speech is.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Daar ligt het dan, het voorstel over de N411 en de verkeersveiligheid. Daar is het ons om te doen, want het is misschien wel de gevaarlijkste weg in de provincie, zoals mijn college Joustra zojuist zei. Als kersvers statenlid mocht ik op deze rijdende trein springen – excuus voor deze metafoor –, terwijl de inrichtingsplannen gedeeld werden met statenleden en belangstellenden. Vragen over noordelijke fietspaden, viaducten en tunnels waren allemaal al gepasseerd. De Romeinen in de grond laten we rusten, historisch groen wordt behouden, de EHS wordt uitgebreid en wij vinden dat er een mooi plaatje ligt van ontvlechting en herinrichting van de route tussen de Koningsweg Utrecht en Bunnik.

Het was ons dus te doen om de verkeersveiligheid. Levert dit nu wel de gewenste veiligheid op? Dankzij mijn voorganger in de Staten, Ivo Thonon, ligt er bij dit plan ook een verkeersveiligheidsaudit. Hij ligt er niet alleen, de aanbevelingen zijn door GS overgenomen. Reden om tevreden te zijn. Complimenten aan de verkeersveiligheidsadviseur en aan GS. We vonden het waardevol en verzoeken GS om een dergelijke audit voortaan standaard te doen.

Verkeersveiligheid was ook het punt dat ter tafel kwam door de petitie van bewoners langs de parallelweg van de N411. Tijdens de laatste commissievergadering lieten insprekers blijken zich daarover ook zorgen te maken. Daar werd overigens ook geuit dat het participatietraject niet naar wens was ver-

lopen. Een geluid dat wij de afgelopen tijd vaker opvingen. We zijn dus eens te meer blij met de verbetering die GS op dit punt belooft, maar dat terzijde.

Terug naar de petitie. Op de parallelweg komen landbouwvoertuigen voorbij die mogelijk een gevaar vormen voor de kinderen, de omwonenden en de fietsers. Het landbouwverkeer zal volgens de indieners daarom van de parallelweg naar de hoofdrijbaan moeten. Om dat mogelijk te maken, moet de snelheid op de provinciale weg omlaag van 80 km/uur naar 60 km/uur. Het zijn zorgen die wij zeker niet terzijde moeten leggen. De fractie van D66 beziet ze echter graag los van het voorliggende inrichtingsplan. Het inrichtingsplan dat overigens dankzij die al eerder genoemde verkeersveiligheidsaudit al voorziet in een maximum snelheid van 30 km/uur op de parallelweg en ook de inrichting van de fietsstraat en het profiel dragen daaraan bij.

Met betrekking tot de verlaging van de snelheid op de provinciale weg en het verplaatsen van het landbouwverkeer geven wij het volgende mee. 80 km/uur was het kader waarmee de Staten dit traject gingen. Uitzonderingen zijn mogelijk, bijvoorbeeld daar waar erfaansluitingen aan de provinciale weg liggen. Denk aan Rhijnauwen, waar dit heel goed is gegaan. D66 ziet evenwel geen aanleiding om hier de snelheid te verlagen. Voor landbouwverkeer staat de landelijke wetgeving ook niet stil. Binnenkort is het niet meer mogelijk om als minderjarige zonder rijbewijs op een landbouwvoertuig te rijden. Een kentekenbewijs en rijbewijs zijn dan verplicht. Met andere woorden: wederom een punt voor de verkeersveiligheid. Bovendien mogen landbouwvoertuigen vanaf 2017 40 km/uur rijden. Deze wetswijziging biedt ons de mogelijkheid om af te wegen of we een landbouwvoertuig, ongeacht een parallelweg, op de provinciale weg willen laten rijden. We begrepen dat de provincie hierin pilots uitvoert en we kijken uit naar de bespreking daarvan. Wel verzoeken wij GS om bij de pilots rekening te houden met de aanstaande snelheidsverhoging voor de landbouwvoertuigen, want die is daarin nog niet meegenomen.

Met het oog op die snelheidsverhoging van de landbouwvoertuigen naar 40 km/uur willen we ook wijzen op de situatie op de parallelweg voorafgaand aan de inrichting. Het betekent dat landbouwverkeer hier, tot het moment dat de inrichting begint, 40 km/uur mag rijden. Zou het mogelijk te zijn hier eerder naar een snelheid van 30 km/uur te gaan? Mocht blijken dat het landbouwverkeer inderdaad op sommige stukken beter op de provinciale weg kan rijden, waarbij wij denken aan (onverstandbaar), dan biedt dit een optie om de veiligheid voor fietsers en kinderen op provinciale wegen al in 2017 te verbeteren, in plaats van dat dit gebeurt bij de uitvoering van het plan over enkele jaren.

Ik sluit af met een samenvatting. D66 stemt in met het plan, verzoekt GS voortaan standaard een verkeersaudit te doen, verzoekt GS bij de nog te bespreken pilots over landbouwverkeer ook rekening te houden met de tijdelijke hoge snelheid van landbouwverkeer op de parallelweg en verzoekt GS mogelijkheden te bekijken voor een vervroegde inwerkingtreding van 30 km/uur op de parallelweg.

De VOORZITTER: Dank u wel. Ik feliciteer u van harte met uw maidenspeech. Hij was binnen de tijd. Prachtig.

Nu volgt opnieuw een bijzonder moment, want de heer Mourik-Geluk is vandaag beëdigd en houdt tevens vandaag zijn maidenspeech.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Wat heeft een theoloog te zoeken bij het thema mobiliteit? Dat was toch wel even een vraag die ik mijzelf stelde toen ik mobiliteit onder mijn hoede kreeg. Nu is het natuurlijk zo dat je als volksvertegenwoordiger geen inhoudelijk deskundige hoeft te zijn. Voor ons is dat misschien zelfs beter, maar toch. Wie schetst mijn verbazing toen ik bij het inwerken op dit thema de mobiliteitsvisie van de provincie doornam en ik op pagina 30 het begrip 'de vergevingsgezindheid van de weg' tegenkwam. Ik dacht: dat is een begrip waarmee ik iets kan. Het is echter wel een verwarrend begrip. Hoe moet je je een zekere fysieke vergevingsgezindheid van de weg – ik heb dat niet zelf bedacht – voorstellen? Hoe kan een weg in vredesnaam vergevingsgezind gemaakt worden? Moet ik dan denken aan een barmhartige boom of een zachtmoedige berm? We snappen natuurlijk allemaal waar het om gaat. Het draait om het vergroten van de verkeersveiligheid, ook vandaag, juist bij het voorstel over de N411. Ik voel het als een groot voorrecht, maar ook als een grote verantwoordelijkheid, om daaraan vanaf vandaag een bijdrage te leveren.

Vandaag besluiten we over een relatief kort stukje weg, waarover desalniettemin al heel lang wordt gesproken. In 2009 startte het traject over de aanpak van de N411 en vandaag lijkt het erop dat we dit traject van gesprek, overleg, aanpassing en politieke discussie gaan afronden. Dat lijkt ons een goede zaak. De gebruikers van deze weg, de betrokkenen en de inwoners van de provincie zijn gebaat bij duidelijkheid en voortgang.

Voor het CDA staat de verkeersveiligheid van de N411 voorop. Afgeleid daarvan moet zo veel mogelijk worden voldaan aan de wensen van inwoners, gebruikers en andere betrokkenen, inpassing in het landschap en de duurzaamheid van de gekozen oplossing. Langs deze lijnen hebben we dit voorstel bekeken en beoordeeld. Onze conclusie is dat hier een goed voorstel voorligt. Er is werk gemaakt van de verkeersaudit, er is een zorgvuldig traject gevolgd van overleg met inwoners en betrokkenen en dit heeft geleid tot een serieuze aanpassing en optimalisatie van de reeds in 2015 vastgestelde verkeerskundige maatregelen, zoals de aanpassing van de parallelweg tot een fietsstraat met een maximumsnelheid van 30 km/uur. Daarbovenop stellen wij vast dat het voorstel verder gaat dan strikt noodzakelijk door de bomenkap ruimschoots te compenseren, de ontwikkeling van het EHS-gebied te versnellen en het gebied in lijn met de cultuurhistorische waarde aanzienlijk te verfraaien. Dit alles verdient een compliment aan het adres van Gedeputeerde Staten en de betrokken ambtenaren.

Valt er dan niets meer te wensen? Ja, natuurlijk. Uiteindelijk blijven er altijd belangen en tegenstellingen over die niet gemakkelijk te overbruggen zijn. De meest in het oog springende punten zijn uiteraard het landbouwverkeer op de parallelweg en de snelheid van 80 km/uur op het eerste deel van de N411. Wij stellen echter vast dat er op deze beide onderdelen geen nieuwe feiten of inzichten naar voren zijn gekomen die nu aanpassing in deze richting vragen. Eerder hebben overigens ook de gemeenten Utrecht en Bunnik ingestemd met de snelheid van 80 km/uur. Als de wetgeving rond de kentekenplicht van landbouwvoertuigen, die overigens vertraging oploopt in de Tweede Kamer, gevolgen zou kunnen hebben voor de plaats van landbouwvoertuigen op de wegen – ik zeg nadrukkelijk: zou kunnen hebben, want ik kan het nog niet overzien en voorzien –, dan verwacht ik daarover een integrale provinciale visie. Dat het landbouwverkeer en de verkeersveiligheid een vraagstuk vormen, is voor ons klip en klaar. Het is daarom goed dat de gedeputeerde heeft aangegeven dat hiernaar provinciebreed wordt gekeken en wij hierover begin 2017 meer zullen horen. Wij willen hiervan goed op de hoogte worden gehouden.

Een weg wordt volgens mij nooit vergevingsgezind. Zo kunnen we maar beter niet spreken over wegen. We kunnen er echter wel ons uiterste best voor doen om het aantal slachtoffers te verminderen en de veiligheid te vergroten. Daarvoor is dit vandaag een uitgelezen kans. Na alle overleggen en politieke discussies is het nu tijd voor uitvoeringen. Het is tijd voor een fraaiere N411 en het is vooral de hoogste tijd voor meer veiligheid.

De VOORZITTER: Dank u wel. Van harte gefeliciteerd met uw maidenspeech. Ik mocht u niet onderbreken, maar anders had ik u gewezen op de klok die daar hangt.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het gaat over de veiligheid op de N411, een thema dat al jaren op de agenda staat. Dit onderwerp wordt al sinds 2009 onderzocht. Er ligt nu een keurig integraal plan voor, maar het is een plan waarvan wij het gevoel hebben dat het toch een second best oplossing is. Second best om twee redenen. De eerste reden is dat wij het betreuen dat het niet mogelijk is gebleken om een fietstunnel aan te leggen onder de N411 door, zodat de veiligheid van fietsers en voetgangers groter zou zijn dan nu bij de oversteekplaats. Een oversteek blijft toch een gevoelig knelpunt, zeker op de drukke locatie in Vechten. Dat station is gepasseerd. Het is technisch onuitvoerbaar gebleken. Wij hebben dat geaccepteerd als feit.

Het tweede punt is een knelpunt dat op dit moment geadresseerd moet worden, namelijk de veiligheid op de parallelweg, met name voor fietsers en omwonenden. Het knelpunt wordt vooral veroorzaakt doordat ook grote landbouwvoertuigen gebruikmaken van de parallelweg. Ook met de nieuwe inrichting en de nieuwe maatregelen die in dit plan zijn voorzien wordt de veiligheid naar onze mening niet volledig en goed opgelost. Vandaar dat wij, met vier partijen, een motie voorleggen. Het gaat om

SP, ChristenUnie, PvdD en onze eigen partij. In de motie bepleiten wij om toch een maximumsnelheid van 60 km/uur op de N411 door te voeren en tegelijkertijd de mogelijkheid te bieden om met name de grotere landbouwvoertuigen, de landbouwvoertuigen die straks 40 km/uur mogen rijden, op deze manier af te voeren via de N411. Wij zijn van mening dat dit de veiligheid voor de fietsers en de omwonenden zeer tegemoetkomt. We hebben ook het gevoel, voor de belangen die door de verschillende belangengroepen, waaronder de omwonenden, maar ook andere insprekers tijdens de vergadering in de commissie MME naar voren zijn gebracht, dat dit de veiligheid voor het gehele traject verhoogt. Wat is namelijk het geval? Het gaat hier over een weggedeelte van anderhalve kilometer op een traject van drieënhalve tot vier kilometer. Voor het grootste deel ervan geldt al een snelheid van 50 tot 60 km/uur. We gaan straks 80 km/uur doorvoeren op een traject dat maar anderhalve kilometer lang is. Daarnaast heeft dat stuk van het traject ook andere knelpunten, zoals de kersentuin, die gevoelig en verkeersonveilig zijn. Dat wordt ook gesignaleerd in de audit. Dit soort knelpunten kun je niet volledig oplossen. Als je de snelheid van 60 km/uur doorvoert en tegelijkertijd het landbouwverkeer op deze manier over de N411 kunt voeren, wordt de veiligheid vergroot en wordt de duidelijkheid voor het autoverkeer vergroot, omdat er niet telkens de verschillen zijn tussen 50 km/uur, 60 km/uur, 80 km/uur en weer terug naar 50 km/uur of 60 km/uur. Dat is voor de automobilist een onhandige situatie. Wij pleiten dus voor het doorvoeren van twee maatregelen, namelijk 60 km/uur op de N411 en tegelijkertijd de mogelijkheden te benutten om het landbouwverkeer, met name de grotere landbouwvoertuigen, over de N411 te leiden, zodat de parallelweg en het fietspad daadwerkelijk veilig worden. Ik dien de motie in en overhandig hem aan u.

Motie M92 (PvdA,SP, ChristenUnie, PvdD): 60 km op de N411.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016, ter behandeling van het Inrichtingsplan en realisatieplan integraal gebiedsprogramma voor N411;

constaterende:

- *dat ondanks de voorgestelde maatregelen de veiligheid voor met name fietsers op de parallelweg annex fietspad nog steeds groot gevaar loopt zolang deze doorgang moeten verlenen aan (grote) landbouwvoertuigen;*
- *dat hierover door diverse belanghebbenden, waaronder de bewoners van de Koningslaan, de Vrienden van Amelisweerd en de Kracht van Utrecht ernstige bezorgdheid is geuit;*
- *dat de gedeputeerde pas maatregelen wil treffen als de uitkomsten van een pilot over landbouwvoertuigen op de provinciale weg beschikbaar zijn (na december 2016);*
- *dat de besluitvorming over dit inrichtingsplan hierop niet kan wachten;*
- *dat (grote) landbouwvoertuigen vanaf 1-1-2017 officieel 40 km per uur mogen rijden;*

overwegende:

- *dat een groot deel van de N411 tussen Utrecht en Bunnik nu al een snelheidsbegrenzing van 50 of 60 km kent;*
- *dat het betreffende traject tussen Utrecht en Vechten slechts een lengte kent van ong. 1,5 km;*
- *dat op het betreffende traject nog andere knelpunten zitten, zoals de kersentuin, die een beperking van de snelheid wenselijk maken;*
- *dat gelet op de lengte van het traject en de toegestane snelheid voor landbouwvoertuigen, het toestaan van grote landbouwvoertuigen op de N411 niet tot grote vertragingen voor het overige wegverkeer hoeft te leiden;*
- *dat de invoering van een maximum van 60 km voor de gehele N411 de duidelijkheid voor weggebruikers bevordert;*

roepen het college op:

- *op het traject van de N411 tussen Utrecht en Vechten een maximum van 60 km in te voeren;*
- *de mogelijkheid te creëren dat (grote) landbouwvoertuigen gebruik kunnen maken van de N411 en hiervoor niet langer de parallelweg annex het fietspad gebruiken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M92 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben het eens met de heer Wagenmans dat het voorliggend plan een B-keuze is, maar ik ben het vooral met hem eens omdat een noordelijk fietspad qua veiligheid een 8 opleverde op een schaal van 1 tot 10 en een oplossing zonder noordelijk fietspad een 7,5 opleverde. Die tweede optie is dus slechter. Mijn eerste vraag is dan ook: waarom heeft u destijds niet gekozen voor de optimale keuze, namelijk het noordelijke fietspad? Ik heb ook nog een andere vraag. Tijdens de spreekbeurt van de heer Essousi in februari 2015 van uw partij is met geen woord gerept over 60 km/uur op de hoofdrijbaan. Uw partij had het toen al kunnen aankaarten, als het uw bedoeling was. Waarom nu pas?

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat komt doordat ik een fanatieke ben, die regelmatig over dat traject fietst. Ik weet hoe gevaarlijk de situatie ter plekke is. Dat maakt dat je kunt spreken over voortschrijdend inzicht.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik begrijp dat wat de PvdA hier spreekt afhankelijk is van de woordvoerder.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Voortschrijdend inzicht is volgens mij ook toegestaan, zeker in de politiek en zeker als je goed luistert naar wat door omwonenden en andere belanghebbenden is ingebracht in de discussie. We hebben nu de afweging te maken of de maatregelen afdoende zijn om de veiligheid te borgen. Dan blijft de veiligheid van het fietspad een knelpunt. Vandaar mijn pleidooi om dat probleem op te lossen door landbouwvoertuigen die 40 km/uur mogen rijden over de N411 te voeren en van die N411 een 60 km/uur weg te maken, zodat de veiligheid ook daar geborgd is. Het gaat om een klein traject. Met enige creativiteit, dat wel is gegund aan de gedeputeerde, kan dit worden opgelost. Wacht niet op de pilots, maar voer deze maatregelen nu door. Dat is mijn pleidooi.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik had ook nog de vraag waarom dan niet wordt gekozen voor de A-keuze, namelijk het noordelijk fietspad. Is de woordvoerder van de PvdA, die over een jaar misschien iets anders zegt, ervan op de hoogte dat in de afgelopen 60 jaar de landbouwvoertuigen al op de parallelweg rijden en dat de snelheid daar nu 60 km/uur is? Heeft de woordvoerder een beeld van het aantal verkeersongevallen op de parallelweg? Ik wil dan graag harde cijfers. Die cijfers moeten dan worden vergeleken met de cijfers voor de hoofdrijbaan.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nee, ik heb geen harde cijfers. Ik heb wel de gevoelens van de omwonenden heel serieus genomen. Verder heb ik gekeken naar de inrichting die nu wordt voorgelegd. We gaan de parallelweg straks inrichten als twee gescheiden fietspaden. Daar moet het landbouwverkeer dan overheen gevoerd worden. Dat verkeer kan niet op de ene baan en kan niet op de andere baan. Dat verkeer gaat niet over de baan. De veiligheid wordt dan in feite verkleind, in plaats van vergroot, als daar grote landbouwvoertuigen overheen rijden. Bovendien is er sprake van een ontwikkeling met betrekking tot de landbouwvoertuigen. Het is niet voor niets dat daarvoor straks 40 km/uur geldt. Ze worden steeds groter en steeds breder en daardoor steeds gevaarlijker voor fietsers. Dat element heb ik erbij betrokken. Het moet een serieuze afweging zijn of wij de landbouwvoertuigen over de rijbaan dan wel over de parallelweg laten rijden.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De eerste vraag van de heer Joustra had ik ook kunnen stellen, maar gelukkig hoeft dat niet meer. Ik heb nog een tweede vraag. De heer Wagenmans wil de landbouwvoertuigen die straks maximaal 40 km/uur per uur mogen laten rijden op een weg waarvan wij zeggen dat daar 80 km/uur mag worden gereden. Wij kunnen een klein stukje meegaan met die gedachte dat het dan om 60 km/uur gaat. Dat betekent dat alle automobilisten die daar met 60 km/uur rijden en die achter zo'n landbouwvoertuig rijden, moeten gaan inhalen. Welke gevaarlijke inhaalacties gaat dat opleveren? Heeft u rekening gehouden met het risico dat dan optreedt? Heeft

u dat risico afgezet tegen het risico dat er is wanneer zij rijden op die fietsstraat? Ze mogen dan 40 km/uur, maar ze kunnen wel 30 km/uur rijden. Ze kunnen geen 60 km/uur rijden als zij daar rijden. Heeft u daar cijfers van? Heeft u daar een idee van?

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ja, dat hebben wij in onze motie verwoord. Daarbij is het belangrijk dat het gaat over een traject van maximaal anderhalve kilometer. Het feit dat gedurende die afstand de snelheid van 40 km/uur ten opzichte van 60 km/uur voor de automobilist dan moet worden teruggebracht hoeft niet per se tot heel gevaarlijke situaties te leiden. Die afweging hebben wij gemaakt. Ik ken ook de inspreekreactie die wij toegestuurd hebben gekregen en die daarop wijst. In de afweging vind ik dat het de voorkeur verdient om de landbouwvoertuigen over de weg te laten rijden en de automobilisten daar gedurende een afstand van anderhalve kilometer achteraan te laten rijden in plaats van dat de grote landbouwvoertuigen tegenover de kwetsbare fietsers en voetgangers op de parallelweg worden geplaatst.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom daarop straks terug.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag over de motie, zodat ik deze goed kan interpreteren. In het dictum staat het verzoek de mogelijkheid te creëren grote landbouwvoertuigen gebruik te laten maken van de N411, zodat zij niet langer de parallelweg annex fietspad hoeven te gebruiken. Betekent het creëren van de mogelijkheid dat de landbouwvoertuigen ook nog steeds de parallelweg kunnen gebruiken in deze optie?

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wij willen dat de grote landbouwvoertuigen, die straks 40 km/uur mogen rijden, worden afgevoerd van de parallelweg en dat deze naar de hoofdrijbaan worden geleid. Het blijft echter een parallelweg. Er zijn voertuigen die over de parallelweg moeten gaan. Er is het verkeer van omwonenden en er is waarschijnlijk ander verkeer noodzakelijk op de parallelweg, om ervoor te zorgen dat de bestemming die daar aan ligt, bereikt kan worden. Dat element blijft belangrijk voor de veiligheid op de parallelweg. De grote landbouwvoertuigen hebben vaak een doorgaande bestemming en hebben geen bestemmingsfunctie in dat gebied. Deze zou je kunnen afvoeren.

Ik heb de formulering zo gekozen, omdat ik niet helemaal verkeerstechnisch kan overzien welke mogelijkheden hiervoor beschikbaar zijn. Vandaar dat ik deze bewoordingen heb gekozen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vervolgvraag. Het gaat dan om de grote landbouwvoertuigen, maar volgens mij is het straks 40 km/uur mogen rijden niet afhankelijk van de grootte van het voertuig, maar onder andere van degene die het voertuig bestuurt. Blijft met deze motie dan nog steeds de mogelijkheid bestaan dat er landbouwvoertuigen van verschillende grootte op die parallelweg blijven rijden? Hoe groot is de oplossing die u hiermee geeft?

De heer WAGENMANS (PvdA): Geen optimale oplossing, helaas niet. Dat is de situatie die we ter plekke moeten accepteren. Er zijn beperkingen in de inrichting, maar we kiezen wel voor de variant die naar onze mening de grootste mate van veiligheid biedt voor met name de kwetsbare groepen, namelijk de fietsers en de omwonenden.

De VOORZITTER: Het woord is nu aan de heer IJssennagger. In de tussentijd leg ik u een vraag voor. Met de kennis die ik draag is de motie van de heer Wagenmans de laatste motie die is ingediend. Is iemand anders nog voornemens een motie in te dienen? ChristenUnie?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dat is afhankelijk van het debat. Misschien dienen wij dan een motie in.

De VOORZITTER: Akkoord. Dan gaan we gewoon door. Het gaat om het maken van de stemmingslijst.

De heer IJSSENNAGGER (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Een paar weken geleden verraste minister Schultz ons met de mededeling dat wij over tien jaar ongeveer 40% meer in de file zullen staan. Sinds die tijd zijn er meerdere onderzoeken naar buiten gekomen waaruit dat blijkt. Door de aantrekkende economie neemt het aantal auto's toe. Je zou zeggen: alle hens aan dek. Het Rijk voor de rijkswegen, de provincie voor de provinciale wegen en de gemeenten voor de gemeentewegen. Die staan natuurlijk altijd ergens in verbinding.

We zien dat overal waar plannen worden gemaakt onze linkse vrienden te hoop lopen. Het lijkt wel een soort gemeenschappelijk doel te zijn: het tegenhouden, het vertragen, het uitstellen, lagere snelheid. Kortom: het tegenwerken van de automobiliteit. Bij de N411 zie je dat weer helemaal samenkomen. De N411 is een heel belangrijke schakel in het interlokale verkeer in onze provincie. Het is een drukke en gevaarlijke weg. We zijn er volgens de stukken al sinds 2009 mee bezig en volgens de heer Joustra nog zelfs iets langer. In februari 2015 is uiteindelijk een besluit genomen. Nu komt er een uitwerkingsprogramma conform het besluit en wat zien we? Opnieuw komen dezelfde argumenten die indertijd genoemd zijn of genoemd hadden kunnen worden naar voren. Uiteindelijk leiden al die plannen ertoe dat dit vertraging oplevert en dat de totstandkoming van de weg wordt uitgesteld. In elk geval gaat het om een verlaging van de snelheid. Nog erger: het gaat niet eens van 80 km/uur naar 60 km/uur. Op het moment dat er een landbouwvoertuig op de weg rijdt, waarvan wij mogen hopen dat die 40 km/uur haalt, moet iedereen er met 40 km/uur achteraan sukkelen, terwijl je 80 km/uur zou willen rijden. Wat ons betreft geen boerenkarren op de provinciale snelweg en zeker geen auto's die maximaal 40 km/uur kunnen rijden. Die boerenkarren kunnen wel 30 km/uur rijden. 30 km/uur rijden op een fietsstraat is veilig. Daarvoor zijn al veel onderzoeken verricht.

Ik ben het met de heer Joustra eens dat de oorzaak echt moet worden aangepakt. Dat betreft het noordelijk fietspad. Op het moment dat wij besloten dat het noordelijk fietspad niet zou doorgaan, wisten wij dat wij de fietsers zouden mengen met die landbouwvoertuigen. Ook de PVV vindt mensen belangrijker dan bomen. We hadden gewoon die paar bomen moeten kappen en daar een heel mooi en veilig fietspad moeten aanleggen. Er is echter een grote fout gemaakt en de consequentie daarvan zullen wij en onze linkse vrienden moeten dragen.

De besluiten zijn in 2015 genomen. Het gaat nu over de uitwerking. Wij kunnen ons helemaal vinden in de huidige uitwerkingsplannen. Wij vinden dat nu zo snel mogelijk moet worden begonnen met het uitvoeren van deze plannen. Wij vinden dat elke vertraging moet worden voorkomen.

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Weer een linkse vriend die de discussie van de commissie MME echt niet wil overdoen. Alle elf motieven om de snelheid te verlagen van 80 km/uur naar 60 km/uur zal ik hier niet herhalen. Ze staan alle elf genoemd in de handelingen. Voor ons zijn twee zaken zeer duidelijk: 60 km/uur is daar veel veiliger dan 80 km/uur. In de tweede plaats zijn landbouwvoertuigen, vooral de brede, zeer gevaarlijk op het fietspad. Het argument dat 80 km/uur standaard is op de provinciale wegen, onder andere in verband met de doorstroming, snijdt voor ons geen hout. Het is beter om maatwerk te leveren en naar elke specifieke situatie te kijken. Bovendien zijn er terecht al andere uitzonderingen. Denk aan de weg Driebergen – Zeist. Wat zal de tijdwinst zijn in die 1300 meter waarover het hier gaat? Hoeveel seconden is dat? Zet dit eens af tegen de winst in veiligheid. Voor ons is dat geen moeilijke keuze. De verkeersdeskundigen die wij hebben gesproken zijn het er allemaal over eens. Daarom dienen wij uit volle overtuigen hierover samen met PvdA, ChristenUnie en PvdD deze motie in. Wat ons betreft hoeft het geen vertraging op te leveren. Liever geen vertraging.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Even uit nieuwsgierigheid. In februari 2015 hebben wij in deze Staten een besluit genomen om Gedeputeerde Staten op pad te sturen in de richting zoals die nu is uitgewerkt. In dat voorstel dat wij toen hebben aangenomen, waar ook de SP voor heeft gestemd, stond die 80 km/uur. Wat is voor u de reden om nu, anderhalf jaar later, toch de voorkeur te geven aan 60 km/uur?

De heer BOSMAN (SP): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben ons laten overtuigen door de argumenten van de deskundigen, bijvoorbeeld in de laatste commissievergadering.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! De verkeersveiligheid op de N411 moet wat GroenLinks betreft echt beter; ik haalde het net al aan in mijn interruptie. In 2015 hebben Provinciale Staten daarover een besluit genomen, ook over hoe dit moet worden aangepakt. Het voorstel is toen met heel brede steun aangenomen. Om er zeker van te zijn dat door dat plan de weg ook echt veiliger wordt, hebben we toen besloten dat er een externe verkeersveiligheidsaudit zou worden uitgevoerd. Dat wat er nu ligt, is daarmee in lijn. Door het samenvoegen van de drie oversteekplaatsen die er nu zijn tot één groter kruispunt, zal de verkeersveiligheid naar verwachting flink toenemen. Dat is een winst waarmee wij allemaal blij kunnen zijn.

Het rapport van de verkeersveiligheidsaudit is erg nuttig en heeft enkele aandachtspunten aan het licht gebracht op basis waarvan het plan nog is aangepast. Een van de aandachtspunten was dat de fietsers niet verwachten dat op een fietsstraat auto's 60 km/uur mogen rijden. Op basis daarvan is de parallelweg nu opgewaardeerd naar een echte fietsstraat met een bijpassende inrichting en een veel lagere limiet van 30 km/uur. Dat is echt een belangrijke verbetering om de verkeersveiligheid op de fietsstraat te verbeteren. De vraag die resteert is of het probleem van de parallelweg, zoals die geïdentificeerd staat in het oude rapport, hiermee voldoende is opgelost. Dat betreft met name het landbouwverkeer. Dit kwam vandaag al eerder ter sprake.

In de commissie noemde de gedeputeerde, wat ons betreft terecht, dat het probleem van het landbouwverkeer op parallelwegen breder speelt in onze provincie en dat de oplossing bij de N411 niet helemaal op zichzelf staat. Dat herkennen wij. Dat maakt de urgentie om tot een goede oplossing te komen alleen maar groter. Daar komt bij dat landbouwvoertuigen vanaf 1 januari volgend jaar in plaats van 25 km/uur maar liefst 40 km/uur mogen rijden. De remweg van bijvoorbeeld een tractor, die nu vijftien meter is, wordt dan 30 meter. De gedeputeerde noemde dat elders in onze provincie, volgens mij in Wijk bij Duurstede en bij Woerden, twee proeven plaatsvinden om een oplossing te vinden voor landbouwverkeer op of rond provinciale wegen. Daarover hebben wij twee vragen.

1. Welke oplossingen worden momenteel in onze provincie onderzocht? Is het toelaten van het landbouwverkeer op hoofdrijbanen er daar één van?
2. Worden deze proeven begin 2017 herhaald, nadat het snelheidsregime voor landbouwvoertuigen is veranderd? Dat lijkt ons namelijk een verandering die wezenlijk is en die noopt om deze proeven te herhalen of in een andere vorm nogmaals uit te voeren met de landbouwvoertuigen op de hoofdrijbaan van provinciale wegen als reële optie.

Dan even terug naar de N411. Bij het oplossen van verkeersonveiligheid door landbouwvoertuigen blijft het belangrijk te kijken naar de lokale omstandigheden. Op de parallelweg van de N411 rijdt veel fietsverkeer. Dat brengt mij tot een drietal vragen aan de gedeputeerde, specifiek over de N411.

1. Welke maatregelen worden er genomen om ervoor te zorgen dat auto's op de parallelweg na uitvoering van het plan echt niet harder gaan rijden dan 30 km/uur, in lijn met de aanbeveling van het auditrapport?
2. Hoe beoordeelt u de risico's van de landbouwvoertuigen op de parallelweg van de N411, zowel op de korte termijn, als landbouwvoertuigen vanaf 1 januari harder mogen rijden, als op de lange termijn, nadat de aanpassing van de N411 is gerealiseerd? Bent u het met ons eens dat door die snelheidsverhoging de parallelweg, met name vanaf 1 januari volgend jaar, als die landbouwvoertuigen harder mogen rijden, zeker tot aan het moment dat het plan is gerealiseerd, veel onveiliger voor fietsers? Als u het daarmee eens bent, welke maatregelen overweegt u dan om de verkeersonveiligheid aan te pakken, zowel op de korte als op de langere termijn?
3. Is het daarbij wellicht een optie om de snelheidsverlaging op de parallelweg van 60 km/uur naar 30 km/uur naar voren te halen? Laten we ervoor zorgen dat op het moment dat landbouwvoertuigen 40 km/uur mogen rijden, er op die parallelweg nog maar 30 km/uur mag worden gereden, want dan zouden veel van de terechtzorgen die er nu leven over de verkeersonveiligheid op de parallelweg weggenomen kunnen worden.

Wij horen hierop graag uw antwoord.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Wij hadden vorig jaar, begin 2015, drie grote 'issues' die wij hier toen vanuit de ChristenUnie hebben neergezet als criteria waaraan we zouden toetsen, ook ongeveer in deze volgorde, namelijk verkeersveiligheid, sociale veiligheid en de landschapskwaliteit. Vorig jaar hebben de Staten kaders meegegeven. Deze zijn nu voor een groot deel goed verwerkt. Er is ook helder inzichtelijk gemaakt wat waarom waar is verwerkt. Volgens mij moeten wij dat vandaag toetsen: wordt er binnen de kaders uitvoering gegeven aan de plannen? Volgens mij is dat voor een groot deel het geval. Wij danken de gedeputeerde daarvoor.

Wij noemen vandaag twee punten, namelijk de snelheid en de communicatie. Het eerste punt gaat over de 60 km/uur en 80 km/uur. Om nu de heer Van Essen voor te zijn met de vraag waarom wij daarover nu beginnen en dat vorig jaar niet zo was, antwoord ik dat dit zo is omdat de bewoners daarom vragen, maar vooral ook omdat bestuurders daarom vragen. Het gaat om wethouders, nota bene van Groen-Links, uit Utrecht en Bunnik. Dat is de reden dat het nu een 'issue' is en vorig jaar minder. Een stukje partijdiscipline, mijnheer Van Essen.

Landbouwverkeer op de parallelweg is onwenselijk. Er is een gezamenlijke motie die wij mede indienen. Tegelijkertijd wordt het probleem van landbouwverkeer op verzoek van SGP en ChristenUnie wat verder en breder uitgediept. Er zijn de verschillende proeven, waarnaar de heer Van Essen verwees. Ik kan mij dus voorstellen dat er nu nog niet is gekozen voor het vooruitlopen op de uitkomsten daarvan en dat wij nu het landbouwverkeer nog even op de parallelweg houden. Daarom hebben wij nog een motie in de achterzak, waarin we de 60 km/uur op de hoofdrijbaan loskoppelen van het landbouwverkeer op de parallelweg. Dus wel 60 km/uur op de hoofdrijbaan, maar het landbouwverkeer nog even op de parallelweg.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Begrijp ik het goed, als ik het samenvat, dat wanneer je in je vrijstaande villa op een lap grond aan een wegje woont en je wilt geen landbouwverkeer meer voor de deur, u dan bij de ChristenUnie aan het juiste adres bent? Dit geldt ook voor de SP, maar ik richt mij nu even tot de ChristenUnie.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik vraag mij af in welke fuik de heer Joustra mij nu probeert te praten. Ik heb geen idee.

De heer JOUSTRA (VVD): U kunt gewoon antwoorden met ja of nee. Het is een ja/nee-vraag. Het is heel gemakkelijk.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Het antwoord is nee. Dan ga ik voor de nee.

De heer JOUSTRA (VVD): Bent u nu tevreden qua sociale veiligheid?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): We hebben bij de stukken een matrix meegekregen, waarin sociale veiligheidspunten worden getoetst. Volgens mij worden die allemaal op een nette manier verwerkt. Als ze niet worden verwerkt, is daar een goede reden voor. Ik ben wel aardig tevreden. We geven het een 8.

De heer JOUSTRA (VVD): Een 8 qua sociale veiligheid. Sociale veiligheid is echter iets anders dan verkeersveiligheid. Ik hoop dat u zich daarvan bewust bent en anders wil ik daarover nog wel een vraag stellen. Ik heb het even opgezocht. Enge mannen in bosjes betreft een ander soort van veiligheid dan aangereden worden. Bent u zich daarvan bewust?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Het lijkt alsof ik in een soort quiz ben terechtgekomen. Ik ben me daarvan bewust. Het lijkt me verschrikkelijk om ergens te fietsen en ineens door een enge man aangevallen te worden. Een enge vrouw die ineens vanuit de bosjes te voorschijn komt lijkt me ook niet alles, maar dat schijnt minder vaak voor te komen.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Als ik mag kiezen, dan denk ik dat aangereden worden ...

Het belang van deze vraag is juist dat het uw partij was, de spreker was de heer De Heer, die drie factoren noemde waarover hij tevreden wilde zijn voordat hij een keuze maakte. Dat waren landschappelijke waarden – dat zijn bomen –, sociale veiligheid – u heeft niet tegengesproken dat mijn interpretatie daarvan correct is, dus die is correct – en veiligheid. Al met al heeft u ervoor gekozen om een 7,5 te prefereren boven een 8. Is dit de afweging die de ChristenUnie maakt tussen bomen en mensen die achter bomen staan en aanrijdingen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een afschuwelijke hekel aan een zesjescultuur en ook aan een 7,5-cultuur. Wij gaan wel voor die 8 of voor die 9. Volgens mij schetst de heer Joustra hier echter een totaal vals dilemma. Hij doet nu namelijk alsof het dilemma is: of je wordt aangevallen door mannen die achter bosjes zitten en je rijdt je te pletter tegen bomen, ofwel we leven in een boomvrije wereld waarin je niet wordt aangevallen door mensen achter bomen en je niet tegen bomen kunt aanrijden. Als de wereld zo simpel was, zou ik bijna zeggen dat we de VVD dan niet nodig hadden om het land te besturen. Zo simpel is de wereld echter niet.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb hier de stemlijst. Het betreft de hoofdelijke stemming over amendement A1. Hier staat dat voor het amendement A1, met hoofdelijke stemming, voor het amendement heeft gestemd onder anderen de heer Schaddelee. Hij heeft dus gekozen voor een 7,5. Ik kan er niets anders van maken.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Die constatering deel ik niet.

De heer MOURIK-GELUK (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik sloeg even aan op het voortschrijdend inzicht. De heer Schaddelee baseert het op gesprekken met inwoners, maar ook op de nieuwe inzichten van de wethouders. Dan wil ik er echter toch op wijzen dat zowel de colleges van Utrecht als van Bunnik schriftelijk hebben bevestigd dat zij konden instemmen met 80 km/uur. We moeten toch ook werken met afspraak is afspraak. Ik ben benieuwd hoe u daarnaar kijkt.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik weet niet of dit zozeer een kwestie is van afspraak is afspraak. Men heeft inderdaad ingestemd met de 80 km/uur, maar beide gemeenten hebben ook aangegeven dat ze nog steeds een voorkeur hebben voor 60 km/uur. Waarschijnlijk gaan wij straks voor dit plan stemmen, ook als er misschien 80 km/uur in staat, terwijl wij liever 60 km/uur hebben. Dat betekent niet dat ik daarmee die 80 km/uur omarm. In het totaalpakket is dit nu echter kennelijk even waar wij toe komen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik ben nieuwsgierig naar de motie in de achterzak van de heer Schaddelee. Hij gaf namelijk aan dat het een motie is die verzoekt om 60 km/uur van kracht te laten zijn op de gehele N411 en om het landbouwverkeer op de parallelweg te houden of om in elk geval daarover nog geen besluit te nemen, vooruitlopend op de pilots die nu lopen. Ik probeer mij even voor te stellen wat in dat geval de reden is om de snelheid te verlagen en niet alleen dat, maar ook om terug te komen op een besluit dat wij in februari vorig jaar hier in de Staten hebben genomen. Er zijn genoeg redenen om de snelheid naar 60 km/uur te verlagen. We hebben de gedeputeerde op pad gestuurd met 80 km/uur. Daarmee is het plan uitgewerkt en zo is de weg ingericht in het voorstel dat er nu ligt. Dan moet u wel goede redenen hebben om nu, anderhalf jaar later, te zeggen dat we 60 km/uur hebben bedoeld. Wat zijn die redenen? Kunt u ons daarbij helpen?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Daarvan maak ik u graag deelgenoot. Het zijn drie redenen. De eerste reden is dat bewoners en bestuurders nog steeds zeggen dat zij een voorkeur voor die 60 km/uur hebben. De tweede reden is dat wij niet willen vooruitlopen op het onderzoek naar het landbouwverkeer. Wij sluiten niet uit dat er volgend jaar een conclusie kan zijn waardoor wij zeggen dat de provincie liever geen landbouwverkeer op parallelwegen heeft, maar wel op de hoofdrijbaan. Dan hebben we dat in dit traject maar vast geregeld. De derde reden is in het debat nog niet zo naar voren gekomen, namelijk dat een heel belangrijke bijdrage aan verkeersveiligheid

wordt geleverd door eenduidigheid. Nu creëren we de situatie dat je 50 km/uur rijdt als je in de gemeente Bunnik rijdt. Dan ga je een stukje 60 km/uur rijden, ongeveer tot aan Vroeg, daarna mag je een stukje 80 km/uur rijden en vervolgens moet je weer terug naar 60 km/uur en 50 km/uur. Die onduidelijkheid is volgens mij een factor die je in het kader van verkeersveiligheid als risicovol moet aanmerken. Als automobilist moet je elke keer jojoën. Hoe zit het? Hoe hard mag ik hier? Gas erop, remmen en noem maar op.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Deze argumenten kan ik volgen, maar het zijn ook argumenten waarvan ik denk dat u die in februari 2015 ook had kunnen inbrengen. Dat heeft u toen niet gedaan. U heeft toen ook niet expliciet gepleit voor die 60 km/uur, voor zover ik dat kon teruglezen. U en wij allemaal hier hebben de gedeputeerde op pad gestuurd met de opdracht om een inrichtingsplan te maken voor een weg met 80 km/uur. Nu zegt u echter: "Sorry, maar we bedoelden iets anders." Dat is op zijn minst nogal onhandig. Hoe zou je het anders kunnen typeren?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind het lastig om een debat van een jaar of anderhalf jaar geleden te reheren. Aan de andere kant mag je je wel houden aan waarmee we destijds de gedeputeerde op pad stuurden. Ik vind dat wel een terecht punt, alleen denk ik dat je ook wel zou kunnen meewegen dat er nu andere politieke verhoudingen zijn binnen de Staten en dat er ook een andere maatschappelijke context is. Twee, drie jaar geleden hadden we partijen in dit land die het waanzinnig stoer vonden om in de campagne echt op pad te gaan met: hoe harder, hoe beter. Op basis van wat we nu over verkeersveiligheid weten, is veel harder rijden op de openbare weg misschien helemaal geen beter idee.

De VOORZITTER: Wilt u uw eigen betoog afronden?

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Laten we dat maar doen. Volgens mij is het onderwerp over 60 km/uur en 80 km/uur nu wel voldoende behandeld.

Als tweede punt breng ik aan de orde de communicatieparagraaf. Die paragraaf is in het voorstel nu heel summier, want die zegt alleen dat wat is afgesproken over het inrichtingsplan gecommuniceerd zal worden of dat er een persbericht over zal worden verstuurd. Juist in het voortraject was er nogal wat ruis op de communicatielijn. Wij zouden graag van de gedeputeerde horen dat ze de communicatie pro-actief gaat oppakken, juist ook als het inrichtingsplan uitgevoerd moet worden. Hoe gaat zij met inwoners, actiegroepen en lokale bestuurders de conversatie verder vormgeven?

Ik weet niet of we tot de vrienden van de PVV behoren en al helemaal niet of we bij de linkse familie horen, maar het schrappen van het noordelijk fietspad in 2015 ging over meer dan alleen maar bomen. Het had ook te maken met de inpassingsvragen, zoals de oversteek en aangrenzende erven. Vertragen werd net ook genoemd als iets wat linkse vrienden steeds doen. Bijvoorbeeld bij windenergie zie ik dat we ook andere vrienden hebben die wel eens dingen vertragen en dat zijn vrienden aan de rechterkant van het spectrum. Laten we nu niet doen alsof er maar één soort in Nederland is die wel eens vertraagt.

De heer G. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Als ik hier in februari 2015 had gestaan, dan zou ik misschien wel hebben gezegd dat de scheiding op de parallelbaan tussen landbouwverkeer en de fietsers misschien wel de meest handige oplossing was. Volgens mij is er op de parallelbaan wel ruimte voor de scheiding tussen fietsers en landbouwverkeer. Ik stond hier in februari 2015 echter niet. Dit gezegd hebbend, denk ik dat dan de 'next best' oplossing is dat wij uitvoeren wat er nu in het voorstel staat, met dien verstande dat wij kijken naar de mogelijkheid of de invoegstroken of hoe u die ook wilt noemen, zoals uitwijkstroken voor het landbouwverkeer, op die hoofdrijbaan kunnen worden gerealiseerd. Dat is voor ons wel een belangrijk punt. Daarover hebben wij de ChristenUnie geadresseerd. Daar wordt in elk geval naar gekeken. Ik denk dat dit dan de 'next best' oplossing is.

De VOORZITTER: Wij zijn gekomen aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Staten. Ik geef het woord aan het college.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! We delen allemaal dat de N411 op dit moment een weg is die wij bestempelen als verkeersonveilig. Wij kennen allemaal de urgentie om er iets aan te doen. Wij hebben ook allemaal onze zorgen over het landbouwverkeer. Ik ga even kort terug naar 9 februari 2015. Toen hebben wij alle argumenten die nu de revue zijn gepasseerd ook de revue laten passeren. Samen kwamen wij uiteindelijk tot de conclusie dat wij een snelheidsverlaging gingen toepassen tussen Vechten en Bunnik. Bij Vechten was een snelheidsverlaging nodig omdat er anders te weinig ruimte was voor het goed inpassen van het kruispunt bij de Rhijnauwenselaan. Bovendien wordt er ook nog eens direct langs de weg geparkeerd en werd geconstateerd dat er geen mogelijkheden waren om de parkeerplaatsen naar een andere locatie te verplaatsen. Daarbij kwam dat de bebouwde kom van Bunnik was verplaatst. Er was toen dus alle reden op dat tracé de snelheid van 80 km/uur naar 60 km/uur te verlagen. Dat besluit is genomen. Er is toen een amendement ingediend door D66, CDA, SP, PvdA en ChristenUnie. In dat amendement werd gevraagd om de puntjes op de i te zetten voor de verkeersveiligheid. Doel was het op onafhankelijke wijze de potentiële verkeersveiligheidsproblemen te identificeren en mogelijke oplossingsrichtingen aan te geven. De verkeersveiligheidsaudit is uitgevoerd door Aveco de Bondt. Ik vind het daarom een bijzondere uitspraak van de SP dat zij aangeeft dat zij zich heeft laten overtuigen door argumenten van deskundigen. In de veiligheidsaudit van Aveco de Bondt wordt juist specifiek aandacht wordt besteed aan het landbouwverkeer. We hadden natuurlijk al eerder het SWOV-rapport in 2013 dat ook aangeeft wat de argumenten zijn om vanwege de verkeersveiligheid juist landbouwverkeer liever op een parallelweg te hebben dan op de hoofdrijbaan. Als we dan ook nog kijken naar de N411, zien we dat die qua breedte niet optimaal is en dat de bomen die wij zo belangrijk vinden voor de cultuur ook nog eens maken dat wij liever niet willen dat daar landbouwverkeer op de hoofdrijbaan rijdt, omdat dit tot gevaarlijke inhaal manoeuvres leidt.

Ook de PvdA is met de motie tegen het amendement dat toen is ingediend. Laten we wel wezen: ik lees in het amendement dat de gedeputeerde pas maatregelen wil treffen als de uitkomsten van de pilot over landbouwvoertuigen op de provinciale weg beschikbaar zijn. Dat is pertinent onjuist. We hebben juist een veiligheidsaudit laten uitvoeren, omdat wij allen de verkeersveiligheid zo belangrijk vinden. In de verkeersveiligheidsaudit is juist aandacht besteed aan de landbouwvoertuigen. U had mij daarop mogen aanspreken als de maatregelen die door de onafhankelijk deskundigen waren aangedragen niet door ons zouden zijn overgenomen. Sterker nog: we zeggen juist dat wij de parallelweg helemaal afwaarderen naar een fietsstraat. We passen op het hele traject van de parallelweg dat fietsstraat wordt een snelheid toe van 30 km/uur. Urgentie is dus ook bij het college zeker aanwezig. Wij zouden liever gisteren dan morgen zijn begonnen. De discussie die wij gevoerd hebben ging over de pilots die in de provincie Utrecht spelen bij Wijk bij Duurstede en Woerden. Toen hebben wij gezegd: "Laten we de pilots die toch al lopen sowieso provinciebreed evalueren." Het probleem met landbouwvoertuigen speelt niet alleen op de N411, maar ook op andere plekken in de provincie. Laten we die kennis van de pilots zeker betrekken op de N411 en verder op alle provinciale wegen. Ik vind het dan ook jammer dat ik nu lees dat de gedeputeerde pas maatregelen treft als de uitkomst van de pilots over landbouwverkeer binnen zijn. Dat is pertinent onjuist.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Tijdens de MME-vergadering hebben we dit punt uitgebreid aan de orde gehad. Het ging niet over de inrichting van de fietsstraat en ook niet over het terugdringen van de snelheid naar 30 km/uur. Dat zijn allemaal maatregelen die wij waarderen en die ook door omwonenden en de andere insprekers als positief zijn ervaren. Het ging over de landbouwvoertuigen, over de wijze waarop deze gebruikmaken van dat fietstraject en over de gevaarlijke situaties die daardoor ontstaan. Dat thema adresseren wij in deze motie. Toen heeft u gezegd deze pilots even af te wachten, omdat u dan zou kunnen beoordelen of we in staat zijn om de landbouwvoertuigen eventueel over de provinciale weg te laten leiden. Dat is de strekking van het dictum. Het gaat ons vooral om die landbouwvoertuigen en het gevaar dat deze landbouwvoertuigen voortbrengen met de inrichting van de weg zoals die er nu ligt. Wij staan positief tegenover de fietsstraat. Het gaat om de landbouwvoertuigen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! In de verkeersveiligheidsaudit staan uitspraken over hoe de parallelweg in te richten. Die nemen wij voor 100% over. Sterker nog: we ver-

lengen dat tracé. We gaan namelijk het hele tracé van de parallelweg afwaarderen naar een fietsstraat, met verlaging van de snelheid naar 60 km/uur en 30 km/uur zones.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat klopt. Dat is niet het punt. In de verkeersaudit wordt echter gezegd dat het erom gaat dat je op de fietsstraat mag verwachten hoe de verschillende verkeersgebruikers zich ten opzichte van elkaar verhouden. Van de omwonenden hebben wij begrepen dat de landbouwvoertuigen een snelheid, massiviteit en robuustheid hebben die er juist toe leiden dat de fietsers, de hoofdgebruikers van de parallelweg, niet meer kunnen verwachten wat het effect is van die landbouwvoertuigen op die fietsstraat zoals die is ingericht. Dat is de strekking van onze motie, namelijk om die van de parallelweg, van de fietsstraat af te halen en om die op de N411 te brengen. U verlaagt de snelheid en dat maakt het mogelijk om de verkeersveiligheid daarmee in een keer te dienen. Om die reden hebben wij deze motie ingediend.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Ik begrijp uw punt, maar het college kiest ervoor de maatregelen die de verkeersveiligheidsaudit heeft opgeleverd volledig over te nemen. Die bestaan ook uit een visuele versmalling op de fietsstraat en een middengeleider op de weg. Al die maatregelen worden overgenomen. Ik ben het volledig met u eens dat wij dit moeten blijven monitoren. We hebben samen echter gevraagd om een onafhankelijke verkeersveiligheidsaudit. Daar komt nu een advies uit. Ik stel voor dit advies over te nemen. Over de landbouwvoertuigen op de hoofdrijbaan: we hebben 10.000 tot 12.000 voertuigen per etmaal die daar overheen gaan. De weg is qua profiel vrij smal met die bomen. De PVV gaf ook al aan dat dit tot gevaarlijke verkeersveiligheidssituaties leidt bij inhalen. Naar mijn idee is dit erg gevaarlijk en dat moeten we niet willen. We kunnen hier een veiliger verkeerssituatie creëren met het afwaarderen naar een fietsstraat. Ik stel voor om het onafhankelijke advies over te nemen.

Er is een vraag gesteld of we met de pilot de 40 km/uur willen meenemen. Dat willen we daarin meenemen. De verkeersveiligheidsaudit ziet vooral op het gedrag. Er wordt een camera op de landbouwvoertuigen geplaatst. Er wordt een probleemanalyse uitgevoerd door het adviesbureau. Het gaat daarbij om situaties waarbij het landbouwverkeer op de parallelweg of op andere routes gaat rijden en niet op de hoofdrijbaan.

Er is gevraagd wat er gebeurt als de landbouwvoertuigen 40 km/uur gaan rijden. Dan mogen zij nog steeds, maar op de parallelbaan mogen zij maar 30 km/uur. Het zal een zaak zijn van handhaving door de politie. De inrichting van de fietsstraat wordt zo vormgegeven, door wegversmallingen en middengeleiders, dat de weg niet geëigend is om harder te rijden dan 30 km/uur.

De planning. Ik wil het graag op mij nemen om te kijken of we de planning naar voren kunnen halen. GroenLinks stelde voor om nu alvast de snelheid op de fietsstraat te verlagen. Dat is een nobele gedachte, maar we zullen echt die inrichting van de parallelbaan moeten aanpassen. Dan moeten we de kosten en de verkeersveiligheid afwegen. Dan is de verkeersveiligheid belangrijker. Alleen het plaatsen van een bord nodigt echter nog niet uit om 30 km/uur te rijden. We zullen ook echt die maatregelen moeten toepassen. Dan verdient het de voorkeur om alle maatregelen in een keer uit te voeren. In het aanbestedingstraject dat hieruit volgt zou ik aan de aannemer willen meegeven te kijken of we daarin nog wat meer uitdaging kunnen toepassen en of de planning nog naar voren te halen is. We moeten ons realiseren dat een groot deel van het traject bestaat uit ruimtelijke procedures en het provinciaal inpassingsplan. We moeten wel eerlijk zijn naar elkaar over het verwachtingsmanagement daarin. Als er op het gebied van aanbesteding echter nog wat winst te behalen is, dan wil ik daar zeker met u naar kijken.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Wat GroenLinks betreft komen we hier op een cruciaal punt. In het komende jaar mogen de landbouwvoertuigen 40 km/uur rijden. Totdat de weg is aangepakt, in 2019, mogen de bestuurders van landbouwvoertuigen met 40 km/uur over de parallelweg rijden. De motie die is ingediend verandert daaraan helemaal niets. Het is een acuut probleem dat aandacht verdient. U zegt dat het weinig zin heeft om alleen borden te plaatsen met 30 km/uur. Ik zou me echter toch kunnen voorstellen dat het op zijn minst kan helpen om een deel van de

verkeersveiligheid te verbeteren. Baat het niet, dan schaadt het niet. Welke andere maatregelen overweegt u of heeft u wellicht al in onderzoek om met name voor die komende paar jaar de verkeersveiligheid op de parallelweg te verbeteren? Dan zou je ook nog ervoor kunnen zorgen dat er minder landbouwvoertuigen rijden. We hebben het de hele tijd over landbouwvoertuigen, maar het zijn vooral trekkers met zand die naar de binnenstad rijden. Kunt u in overleg treden met bijvoorbeeld de gemeente Utrecht over de vraag of er minder landbouwvoertuigen kunnen rijden? Uiteindelijk is het een stukje bronbeleid. Dat is misschien wel het meest effectief. Kunt u toezeggen dat u ook die oplossingsrichting gaat verkennen?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ja, dat wil ik zeker toezeggen. Ik zeg toe dat ik met de gemeente Utrecht zal spreken over de vraag of een deel van het landbouwverkeer, dat voor een deel bouwverkeer is, over een andere weg kan gaan. Ik ben het met de heer Van Essen eens dat de bronaanpak in dezen misschien wel de beste aanpak is. Ik ben er heel erg voorstander van dat als een weg wordt afgewaardeerd naar die 30 km/uur, ook de inrichting wordt aangepakt voor de fietsstraat. Ik begrijp heel goed het punt, aangezien er vanwege de ruimtelijke procedure nog wel wat tijd nodig is, dat we moeten scannen wat we nu al kunnen doen op de parallelweg om de snelheid daar te verminderen. Ik kom daarop op heel korte termijn bij u terug. Ik neem het zeker graag aan. Die toezegging kan ik u doen.

Er is nog een punt van de heer Schaddelee over de communicatie. Het is een terecht punt om de omwonenden en de gebruikers van de weg goed mee te nemen in het vervolgtraject. Ik stel voor om het plan van aanpak voor de communicatie op korte termijn naar u toe te laten komen.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb nog gevraagd of de gedeputeerde de verkeersveiligheidsaudit standaard wil meenemen bij dit soort projecten.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Die vraag heb ik inderdaad nog staan. Voor majeure projecten zoals dit project zou het inderdaad goed zijn dit mee te nemen. Voor de kleinere verkeersprojecten hebben wij intern gecertificeerde auditors. Ik zou daarin wel echt een verschil willen maken. Voor grote majeure projecten lijkt het mij inderdaad een goed voorstel.

De heer DE DROOG (D66): Wilt u dat standaard doen, maar wilt u dan met een 'pas toe of leg uit' principe werken? Op die manier kunnen we wel zien wat de afweging is om het niet te doen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Wat is een groot majeur project? We hebben intern goede gecertificeerde auditors die we altijd standaard laten meekijken. Dit project is een uitzonderlijk project waarbij veel afwegingen de revue zijn gepasseerd; het noordelijk fietspad kwam net ook al voorbij. Daarom vind ik het terecht dat er een verkeersveiligheidsaudit is gekomen. We zouden onze eigen gecertificeerde auditors te kort doen als we bij kleinere projecten geen gebruik van hun taken zouden maken en meteen naar een externe auditor zouden gaan. Ik ben wel voorzichtig om die toezegging te doen. Voor de grote majeure projecten ben ik het echter met u eens.

De VOORZITTER: We zijn door de beantwoording heen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij heb ik nog geen antwoord op mijn vragen over de pilots, meer in het algemeen. De vraag was welke oplossingen er momenteel worden onderzocht en of er ook voor 2017 nog extra pilots zijn voorzien als het landbouwverkeer harder mag rijden. Misschien heb ik het antwoord echter gemist.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik had het antwoord wel meegenomen, maar misschien was ik niet duidelijk genoeg. Ik zal het graag nog een keer kort vertellen. De snelheid van de 40 km/uur nemen wij sowieso mee. Er lopen op dit moment vier pilots. In Wijk bij Duurstede is er ook een conflict tussen fietsers en landbouwverkeer. Daar worden tellingen uitgevoerd, maar er vinden ook gedragsobservaties plaats met behulp van camera's. Daarbij is een extern bureau betrokken. De camera's zijn op de landbouwvoertuigen geplaatst. In de dorpskern Harmelen vindt een

probleemanalyse plaats door middel van interviews, wordt bekeken of alternatieve routes bepaald kunnen worden en wordt nagegaan wat ervoor nodig zou zijn om zo'n alternatieve route te laten slagen. Verder is er nog het wensbeeld routenetwerk Utrecht West. Daarbij gaat het ook om het vinden van alternatieve routes, zodat het landbouwverkeer geen gebruik meer hoeft te maken van de provinciale wegen. Daarnaast is er het gebiedsproces Van Teylingenweg Woerden. Dit is een omvangrijk proces. Het gaat daar niet alleen over landbouwvoertuigen, maar ook over zwaar verkeer. Die vier pilots lopen. Ik zeg u toe dat wij daarin ook de snelheid van 40 km/uur, als die wordt ingevoerd voor het op kenteken zetten van de voertuigen, meenemen.

De VOORZITTER: Dit was de eerste termijn. Is er nog behoefte aan een tweede termijn?

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom op één punt terug. De gedeputeerde verwijst in haar beantwoording nadrukkelijk naar de veiligheidsaudit en geeft aan dat zij volledig ingaat op de adviezen die daarin naar voren komen. In de veiligheidsaudit is echter niet de afweging gemaakt van het uitplaatsen van landbouwvoertuigen naar de N411. Dat was ook geen onderdeel en het behoorde niet tot de kaders. De advisering heeft echter plaatsgevonden binnen de kaders die er liggen, waarbij is opgenomen de inrichting van 80 km/uur op de N411. Dat thema van die landbouwvoertuigen en de verkeersonveiligheid die dat naar onze mening met zich meebrengt binnen de nieuwe inrichtingsversie van de fietsstraat maakt dat dit dilemma naar onze mening nog steeds niet is opgelost. Vandaar dat wij de motie zo hebben ingericht. Het gaat uitsluitend over dat element van de landbouwvoertuigen over de nieuw ingerichte fietsstraat en het gaat daarbij vooral over de grotere landbouwvoertuigen, die de snelheid hebben, maar ook een robuustheid en omvang hebben die vaak zodanig groot is dat het verwachtingspatroon van de fietsers daarop niet goed is afgestemd. Dat is een van de opmerkingen die in de verkeersveiligheidsaudit is gemaakt. Ik vraag er nogmaals aandacht voor, want dit is een sleutelement in onze motie. Wij hebben de afweging gemaakt om wel met die motie te komen. Dat is niet strijdig met de uitgangspunten die wij eerder naar voren hebben gebracht. Dit is een heel specifiek element, dat wij toevoegen aan de afwegingen rond de verkeersveiligheid.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Wat vind de spreker van de PvdA er deze keer van dat mensen die en huis kopen dat al 60 jaar lang gepasseerd wordt door landbouwvoertuigen nu een soort helpdesk kunnen vinden in de PvdA waar zij kunnen klagen over landbouwvoertuigen op de weg voor hun huis?

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik vind dat wij in dit soort situaties moeten beoordelen wat uiteindelijk de maximale oplossing voor de verkeersveiligheid is. Als de punten die worden aangereikt zodanig zijn dat wij naar onze mening een alternatief hebben dat verkeersveiliger is, dan vind ik dat wij een serieuze afweging moeten maken. Dat doen wij hier.

De heer JOUSTRA (VVD): Die optimale keuze had u, namelijk geen fietsers tussen de landbouwvoertuigen. Dat betekende een noordelijk fietspad, waarbij de fietsers gescheiden waren van zowel autoverkeer als de parallelweg. Die keuze heeft u niet gemaakt.

De heer WAGENMANS (PvdA): U valt in herhaling voor wat betreft uw vragen.

De heer JOUSTRA (VVD): 'It takes one to know one'.

De heer WAGENMANS (PvdA): Er is nu een situatie en een integraal plan. U wilt snelheid. Die snelheid wil ik ook. Ik wil heel graag dat er snel maatregelen worden getroffen, maar ik wil wel de optimaal verkeersveilige inrichting. Binnen de context van dit plan zijn wij van mening dat de strekking van onze motie tot een verkeersveiliger situatie leidt dan datgene wat u bepleit.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter!

De VOORZITTER: Mijnheer Joustra, ik wil echt tot een afronding van de debatten komen.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ja, ik ook heel graag.

De VOORZITTER: Dit is een herhaling van zetten. Niet alleen ten opzichte van de commissie, maar ook ten opzichte van dat wat u in eerste termijn heeft gezegd.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil graag nog het volgende tegen de heer Joustra zeggen. Het aanvullende punt is dat de snelheid van de landbouwvoertuigen omhoog gaat. Dat punt moeten wij bespreken. Ik stel de heer Wagenmans voor om dit mee te nemen in de commissie MME. Wij gaan dit breed in de provincie beoordelen, zodat wij er een provinciaal beleid op kunnen voeren.

De heer WAGENMANS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat laatste zullen wij zeker doen.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil nog graag reageren op D66.

De VOORZITTER: Als we over de tijd heen gaan, stop ik er echt mee. Dan gaan we donderdagavond door. Dit is echt gekkenwerk.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik zal het kort houden. We zijn blij met de toezeggingen van de gedeputeerde dat de verkeersveiligheid op de parallelweg aandacht krijgt. Ik wil graag nog twee dingen onder de aandacht brengen. We zijn heel blij met het punt dat de pilot volgend jaar, als landbouwvoertuigen harder mogen rijden, een vervolg krijgt. We zouden graag expliciet de optie van landbouwvoertuigen op de hoofdrijbaan daarin onderzocht willen zien. Kunnen wij daarvoor een toezegging van de gedeputeerde krijgen?

Tot slot roep ik nogmaals op om de 30 km/uur op de parallelweg per 1 januari 2017 in te voeren. Ik begrijp dat de inrichting er dan nog niet helemaal klaar voor is, maar het lijkt ons in elk geval een prima start. Graag horen wij de reactie van de gedeputeerde op deze hernieuwde oproep.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! In het debat merkte ik dat het combineren van zowel landbouwvoertuigen als een maximumsnelheid van 60 km/uur voor sommige mensen net even twee grootheden te veel bij elkaar is. We hebben daarom een motie waarbij we het landbouwverkeer er even uit houden en het alleen gaat over de maximumsnelheid van 60 km/uur. Dat is nog steeds iets van gemeenten, van actiegroepen, van de Fietsersbond en noem maar op. Deze motie dienen wij hierbij in.

Motie M93 (ChristenUnie): max. 60 op de N411.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 31 oktober 2016;

gehoord de beraadslagingen over het Inrichtings- en Realisatieplan voor de N411;

constaterende:

- *dat bewoners van de Koningslaan een petitie hebben ingediend om de maximum snelheid op het gehele traject van de N411 tussen Utrecht en Bunnik te verlagen naar 60 km per uur;*
- *dat de Fietsersbond het pleidooi voor een maximum snelheid van 60 km per uur ondersteunt;*
- *dat de gemeenten Bunnik en Utrecht eveneens pleiten voor een maximum snelheid van 60 km per uur;*

overwegende:

- *dat de verkeersveiligheid wordt bevorderd door een verlaging van de maximum snelheid;*
- *dat in het voorliggende plan de snelheid op een deel van de N411 inderdaad wordt verlaagd;*
- *dat de doorstroming op de N411 nu al in grote mate wordt bepaald door een maximum snelheid van 60 km per uur;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

om te streven naar een maximum snelheid van 60 km per uur op het gehele traject van de N411 tussen Utrecht en Bunnik.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M93 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik kom graag bij u terug om te spreken over het punt van het zo snel mogelijk aanpassen van de snelheid op de fietsstraat. Alleen een bord is volgens mij onvoldoende. We komen op korte termijn met elkaar te spreken over de mogelijkheden. Die toezegging doe ik u.

De landbouwvoertuigen. Als ondertoon speelt dit natuurlijk door alle pilots. We zijn echt aan het bekijken of er andere mogelijkheden zijn waarbij we de landbouwvoertuigen van de hoofdrijbaan af kunnen houden, omdat de provinciale wegen de gebiedsontsluitingsfunctie hebben. Daarop zijn de pilots gericht, juist om vanuit die positieve houding te bekijken of er mogelijkheden zijn om daaraan toch vast te houden vanwege de verkeersveiligheid. Dat doen we niet alleen, dat doen we samen met verenigingen als LTO en ook andere gebruikers. Er vinden ook pilots plaats met zwaar verkeer. Dat is echt de insteek van die pilots. Op het moment dat wij met een uitkomst komen dat het niet altijd kan, zullen we een volgend gesprek met elkaar moeten aangaan. We hebben destijds niet voor niets die keuze gemaakt. We hebben juist vanwege de verkeersveiligheid en juist omdat wij en de SWOV constateren dat die inhaalmanoeuvres tot erg gevaarlijke situaties kunnen leiden een afweging gemaakt dat we het landbouwverkeer liever niet op de N-wegen willen hebben. Ik heb het dan niet alleen over de N411, maar over de wegen provinciebreed. We zien ook dat het soms tot conflictsituaties leidt. Gemeenten maken keuzes omdat het soms voor eigenaren van landbouwvoertuigen niet anders kan dan dat zij over een provinciale weg rijden. Laten we naar die pilots kijken of er nog andere manieren zijn om tegemoet te komen aan alle wensen, waarbij de verkeersveiligheid voorop blijft staan. Primair richten wij ons niet op het toestaan van landbouwverkeer op de hoofdrijbaan, omdat wij denken dat er andere mogelijkheden zijn om aan beide wensen tegemoet te kunnen komen.

De heer VAN ESSEN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dat begrijpen wij. Wij hebben de gedeputeerde goed gehoord. Tegelijkertijd is de snelheidsverhoging vanuit het Rijk naar 40 km/uur er juist op gericht om de landbouwvoertuigen ook op provinciale wegen toe te laten in situaties waarin dat geëigend is. Als u dan toch die pilots volgend jaar vanwege die hogere snelheid gaat uitbreiden of een vervolg gaat geven, dan ligt het toch in die lijn om bij ten minste één pilot te bekijken wat het effect is als die landbouwvoertuigen die 40 km/uur rijden op de hoofdrijbaan toelaat. Het zou vreemd zijn om die optie, ook in de lijn van wat het Rijk aan nieuwe regelgeving heeft aangekondigd, niet mee te nemen.

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! In de pilot bij Wijk bij Duurstede leeft dit verzoek heel duidelijk. We vragen ons nu nog steeds af of we kunnen voorkomen de landbouwvoertuigen op de hoofdrijbaan toe te staan. Daar zal dit wel een onderwerp van gesprek worden bij de uitwerking van de pilot. We zullen hierover ongetwijfeld nog spreken bij de bespreking van de pilots. Dat zeg ik u toe.

De heer DE DROOG (D66): Mijnheer de Voorzitter! In het kader van de verkeersveiligheid heeft u het in mijn perceptie over de verkeersveiligheid op de provinciale weg. Als er alternatieven bestaan, neemt u daarbij dan ook de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers mee in overweging?

Mevrouw VERBEEK (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Vanzelfsprekend. We gaan niet op de hoofdrijbaan een verkeersveilige situatie creëren ten koste van de verkeersonveiligheid van de andere weggebruikers. Het gaat om het totaal aan weggebruikers. Daar kijken wij naar. We nemen dit zeker mee. Het is een terechte vraag.

De VOORZITTER: Daarmee sluiten wij de debatten over dit onderwerp af. We komen er straks bij de stemming op terug.

Statenvoorstel Opleggen geheimhouding Waterliniemuseum.

De VOORZITTER: Dit is een sterstuk. Het gaat om het opleggen van geheimhouding in het geval er juridische zaken aan de orde zijn. Niemand wenst hierover het woord te voeren. Wij komen bij de stemming op dit statenvoorstel terug.

Moties vreemd aan de orde van de dag.

De VOORZITTER: Er zijn geen moties vreemd aan de orde van de dag ingediend.

We komen nu bij de afwerking van de debatten van vandaag. Hoeveel tijd heeft u nodig voor overleg? Ik schors de vergadering voor tien minuten.

Schorsing van 21.56 uur tot 22.11 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Heeft het overleg geleid tot aanpassingen?

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Gezien de beraadslagingen, opmerkingen en adviezen in en buiten de fractie willen wij een aantal moties aanhouden dan wel intrekken. Motie M75 over Actieplan Onderwijs – Arbeidsmarkt houden we even in de tas. We houden hem aan. We kijken wel hoe het er begin volgend jaar voor staat. We willen echt naar een stuk voortgang, dus dat er echt een voorstel gaat komen. We trekken de motie op dit moment in.

Amendement A30 gaat over het groene leerwerkbedrijf. Wij zijn blij met de toezegging van gedeputeerde Krol dat hij zich wil inzetten, ook voor die twee ploegen, om na te gaan hoe we het financieel doen. Als er iets anders moet gebeuren, komt hij erop terug. De ambitie en de intentie ondersteunen wij. Daarom trekken wij amendement A30 in.

Amendement A31 is ook ingetrokken.

Motie M76 gaat over de woningmarkt. We hebben met een aantal fracties gesproken. We wachten de BOB Wonen af. We horen graag dat de actieve provincie die wij zo graag nastreven er zal komen. We dienen de motie te zijner tijd opnieuw in.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Motie M84 is ingetrokken.

Bij amendement A34, over goed onderhoud is niet gratis, is in het dictum de tekst "culturele instellingen" komen te vervallen. De betreffende tekst in het dictum luidt dan: "In ruil voor deze inspanningen zullen wij ondernemers en gemeenten een redelijke vergoeding vragen voor het onderhoud van de fiets- en wandelpaden. Deze vergoeding kunnen zij halen uit de extra inkomsten van toerisme en recreatie."

De VOORZITTER: Heeft iedereen deze tekstwijziging doorgevoerd? Akkoord. Ik constateer dat er geen andere wijzigingen zijn. Ik ga over tot de stemverklaringen.

Stemverklaringen.

De heer KOCKEN (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Bij voorstel 12 over de hobbyjacht zullen wij tegen het voorstel stemmen, omdat wij vinden dat dit geen provinciale aangelegenheid is. Wij hebben niet de bevoegdheid.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een aantal stemverklaringen. De tekst van het burgerinitiatief kan op twee manieren worden geïnterpreteerd. In de eerste interpretatie wordt de provincie aangesproken op een bevoegdheid die zij niet heeft. Daarmee zou het initiatief ongeldig zijn. In de tweede interpretatie roept het initiatief de provincie op om alles wat in haar macht ligt aan te wenden om er gehoor aan te geven. Bij de tweede variant zou het wel geldig zijn. Geconfronteerd met deze afweging zullen wij het initiatief, afgezien van de inhoud waarover wij later komen te spreken, het voordeel van de twijfel geven. De verbinding met onze inwoners is ons veel waard. Wij zullen voor stemmen.

Wij steunen het onderwerp in amendement A27. Het past wat ons betreft echter nu niet in deze bespreking, het hoort niet bij elkaar. Daarom stemmen wij tegen dit amendement.

Bij amendement A32 over de indexering subsidieontvangers wachten wij het antwoord af op de vraag van de heer Bekkers over een vergelijkende notitie van hoe wordt omgegaan met de prijscompensatie op de verschillende beleidsterreinen. Bij de voorjaarsnota kunnen wij er dan op terugkomen. We hebben hier wel een goed gevoel bij. We willen het graag onderbouwd zien.

Wij vinden bij de moties M78 en M79 over de Eneco biowarmtecentrale dat het grootste deel van het-geen in deze moties genoemd wordt op gemeentelijk terrein ligt. De fractie van D66 is hiermee al hard bezig in de stad Utrecht en is de aanstichter van de gevoerde onderzoeken. Wij stemmen daarom tegen deze moties, omdat deze provinciaal gezien heel weinig te betekenen hebben.

Mevrouw MAASDAM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het CDA heeft een tweetal stemverklaringen. De eerste bij motie M85 over veldwachters. Wij hebben kennisgenomen van de behoefte van de landgoedeigenaren voor een openstellingstoelage. In de toekomst zal hiervoor aandacht moeten zijn. Op dit moment gaan wij echter niet met deze motie mee.

De andere stemverklaring betreft het statenvoorstel over het burgerinitiatief hobbyjacht. Daar zullen wij tegen stemmen, want dit gaat niet over een provinciale bevoegdheid.

De heer VAN MUILEKOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Wij zullen voor het statenvoorstel burgerinitiatief Van vogelvrij naar kogelvrij stemmen. Wij waarderen het zeer dat onze burgers met een initiatief komen, ook al kun je een discussie hebben over de vraag of dit helemaal exact past. Wij vinden het zeer prettig om dit te doen en dit verder te bespreken bij de behandeling van de nieuwe Wet natuurbeheer.

Amendement A34 over goed onderhoud vinden wij een lastig amendement, omdat de provincie op iets wordt aangesproken waarover zij niet gaat. Daarom zullen wij tegen stemmen.

Ten aanzien van de realisatie van het inrichtingsplan voor de N411 zijn wij blij dat er uiteindelijk wel iets gebeurt aan die weg, want dat is heel hard nodig. Wij stellen ons op dit moment tevreden met de 'second best' oplossing.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben een stemverklaring bij amendement A27. In principe hebben wij wel sympathie voor dat amendement, ware het niet dat wij dit een premature zet vinden. Wij zullen daarom tegenstemmen.

De heer MEIJER (SP): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben geen stemverklaringen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben een stemverklaring bij amendement A32 over de indexering. Gegeven de toezegging van de gedeputeerde over de wijze waarop wij met prijscompensatie en indexatie omgaan op alle verschillende beleidsterreinen zullen wij dit amendement nu niet steunen. Wij wachten de notitie af.

Een andere stemverklaring betreft de moties M92 en M93. Gegeven het eerdere besluit dat wij in Provinciale Staten breed hebben genomen om de N411 een weg voor 80 km/uur te laten zijn voor het stuk langs de parallelweg, de toezegging van de gedeputeerde op het punt van verkeersveiligheid, het feit dat er wordt gemonitord, de proeven die lopen en de wijze waarop wij daarover geïnformeerd zullen worden, vinden wij dat er op dit moment onvoldoende aanleiding is om uitspraken te doen over het steunen van 60 km/uur.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb drie stemverklaringen. Motie M77 gaat over de Duisenberg-van Meenen methode. Wij zijn daar tegen. De ChristenUnie is niet tegen experimenten, maar wij hebben nu nog te veel bezwaren tegen dit idee, terwijl de tekst van de motie toch al wel vrij stevige conclusies trekt.

Over motie M81 zouden we op een later moment doorpraten. Wij vinden dit nu niet iets voor een tussendoortje in het kader van de begroting voor volgend jaar. Wij zullen daar tegen stemmen.

De heer Van Kranenburg heeft een stemverklaring bij agendapunt 12.

De heer VAN KRANENBURG (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Dat betreft het burgerinitiatief. Wij zullen tegen stemmen, om vergelijkbare redenen als die van D66, alleen valt bij ons het kwartje net de andere kant op.

Mevrouw KELLER (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD stemt voor de geldigheid van het burgerinitiatief. Het is niet echt een stemverklaring, maar de PvdD maakt wel graag een compliment aan de griffie, die heel hard gewerkt heeft om aan ons duidelijk te maken wanneer dit ongeldig of geldig is. Het burgerinitiatief is een nieuw iets. Bij dezen de complimenten aan de griffie.

De heer P. VAN LEEUWEN (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Wij zullen tegen voorstel 12 over het burgerinitiatief stemmen, omdat wij dit geen bevoegdheid van de provincie vinden.

De stemverklaring bij motie M79 is dat wij hierin niet goed de rol van de provincie zien en ons afvragen waarom het hier op de agenda moet staan. Als we het rapport van Utrecht krijgen, vragen wij het wel op. Dit voorstel is wat ons betreft dus overbodig.

Motie M81 is op zich een heel mooie motie, maar er zit geen financiële dekking onder. Ik weet niet waar ik ja op zeg. Daarom kan ik er op dit moment nog geen ja op zeggen.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! 50Plus wil graag twee stemverklaringen afleggen. In de commissievergadering hebben wij over Van vogelvrij naar kogelvrij gezegd dat wij tegen zouden stemmen, tenzij er informatie komt waardoor de ruimte wordt opgerekt en de provincie wat meer invloed kan uitoefenen op het wel of niet jagen. Er is meer informatie gekomen. Dat heeft hetgeen de provincie hieraan kan doen verruimd. Daarom zullen wij alsnog voor stemmen.

Punt 16 betreft het statenvoorstel Realisatieplan gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen. Ik zal hier niet voor stemmen, omdat ik niet verantwoordelijk gesteld wil worden voor een eventuele schadeclaim van honderdduizenden euro's.

De VOORZITTER: Daarmee zijn we door de stemverklaringen heen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Graag wil ik nog één opmerking maken. Bij amendement A33 ontbreekt de naam van de PVV als partij die dit amendement mede indient.

De VOORZITTER: Helder. Het staat nu ook in de notulen.

Stemmingen.

De VOORZITTER: Ik verzoek u heel geconcentreerd te stemmen.

We hebben al een besluit genomen over agendapunt 6. Dat besluit luidt:

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel benoeming van de heer J.M.W. Jansen tot (duo) voorzitter van de statencommissie MME, PS2016PS16.

Provinciale Staten verwerpen amendement A27. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen amendement A28. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, PvdD en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Najaarsrapportage 2016, PS2016PS17, met de aantekening dat de fracties van SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: Motie M75 is ingetrokken.

Provinciale Staten verwerpen amendement A29. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

De VOORZITTER: De amendementen A30 en A31 zijn ingetrokken.

Provinciale Staten verwerpen amendement A32. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van PvdA, ChristenUnie en PvdD.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Programmabegroting 2017, PS2016PS18, met de aantekening dat de fracties van PVV, SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: Motie M76 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de gewijzigde motie M77. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van GroenLinks, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen motie M78. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen motie M79. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden motie M80. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van GroenLinks.

Provinciale Staten verwerpen motie M81. Voor de motie heeft gestemd de fractie van de PVV.

Provinciale Staten verwerpen de gewijzigde motie M82. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, ChristenUnie en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen motie M83. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, PvdD en 50Plus.

De VOORZITTER: Motie M84 is ingetrokken.

Provinciale Staten aanvaarden de gewijzigde motie M85. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van CDA en PVV.

Provinciale Staten aanvaarden de gewijzigde motie M86. Tegen de motie hebben gestemd de fracties van VVD, CDA, PVV, ChristenUnie en SGP.

Provinciale Staten verwerpen de gewijzigde motie M87. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, GroenLinks, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten aanvaarden de gewijzigde motie M88. Tegen de motie heeft gestemd de fractie van de PvdD.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Burgerinitiatief van Vogelvrij naar Kogelvrij Stop de Hobbyjacht, PS2016RGW07, met de aantekening dat de fracties van VVD, CDA, ChristenUnie en SGP geacht worden te hebben tegengestemd.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Aanvulling op recente actualisatie Algemene Subsidieverordening provincie Utrecht, PS2016BEM17.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Wijziging Randstedelijke Rekenkamer, PS2016BEM18.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht provincie Utrecht 2017, PS2016BEM19, met de aantekening dat de fractie van de SP geacht wordt te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: Motie M89 is ingetrokken.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel IGP realisatieplan Gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen, PS2016RGW09, met de aantekening dat de fractie van 50Plus geacht wordt te hebben tegengestemd.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Wijziging subsidieverordening Natuur- en landschapsbeheer provincie Utrecht SVNL, PS2016RGW10.

Provinciale Staten aanvaarden amendement A33.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Wijziging Provinciale milieuverordening Utrecht 2013, PS2016MME09.

Provinciale Staten verwerpen motie M90. Voor de motie hebben gestemd de fracties van SP en PvdD.

Provinciale Staten verwerpen amendement A34. Voor het amendement hebben gestemd de fracties van SP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Agenda Recreatie en Toerisme 2016 – 2019, PS2016MME10, met de aantekening dat de fracties van SP en PvdD geacht worden te hebben tegengestemd.

Provinciale Staten verwerpen motie M91. Voor de motie hebben gestemd de fracties van SP en 50Plus.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Inrichtingsplan en realisatieplan integraal gebiedsontwikkelingsprogramma voor N411, PS2016MME11.

Provinciale Staten verwerpen motie M92. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Provinciale Staten verwerpen motie M93. Voor de motie hebben gestemd de fracties van PvdA, SP, ChristenUnie, PvdD en 50Plus.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Opleggen geheimhouding Waterlinie Museum, PS2016BEM20.

De VOORZITTER: Daarmee zijn we aan het einde van de stemmingen gekomen.

Sluiting.

De VOORZITTER: Wij zijn aan het einde van deze vergadering gekomen. Ik dank u allemaal voor uw inbreng. Ik wens u nog een heel plezierige avond. Graag tot ziens. Ik sluit de vergadering.

Einde van de vergadering om 22.45 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 6 februari 2017.

De voorzitter,

De griffier,